

T.C.
FATİH ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

ÂŞIK NUSRET TORUNİ'NİN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ ve ESERLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Hüseyin ÖZCAN

Hazırlayan
Onur SÖMEN

İstanbul – 2011

ONAYLAMA SAYFASI

Öğrenci : Onur SÖMEN
Enstitüsü : Sosyal Bilimler
Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Tez Konusu : Âşık Nusret Toruni'nin Hayatı, Edebi Kişiliği ve Eserleri
Tez Tarihi : 19.09.2011

Bu tezin şekil ve içerik açısından Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Yazım Kılavuzunda belirtilen kurallara uygun formatta yazıldığını onaylıyorum.

Doç. Dr. Mehmet GÜMÜŞKILIÇ
Anabilim Dalı Başkanı

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı 51070818 numaralı öğrencisi Onur SÖMEN tarafından hazırlanan bu tezin Yüksek Lisans Tezinde bulunması gereken yeterliliğe, kapsama ve niteliğe sahip olduğunu onaylıyorum.

Doç. Dr. Hüseyin ÖZCAN
Tez Danışmanı

Tez Sınavı Jüri Üyeleri

Doç. Dr. Hüseyin ÖZCAN

Yard. Doç. Dr. Nurgül ÖZCAN

Yard. Doç. Dr. Damira İBRAGİM

Bu tezin Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Yazım Kılavuzunda belirtilen kurallara uygun formatta yazıldığını onaylıyorum.

Doç. Dr. Mehmet KARAKUYU
Müdür

ÂŞIK NUSRET TORUNİ'NİN, HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ ve ESERLERİ

ÖZET

Türk sözlü edebîyatının kökeni olarak kabul edilen ozanlık geleneğinin devamı niteliğinde olan Âşık edebîyatı 16. yüzyıl sonlarında zuhur etmiş olup, âşıklar tarafından günümüze kadar taşınmıştır.

Doğu Anadolu'nun en önemli merkezlerinden olan Erzurum'un Narman ilçesine bağlı Samikale köyünde yetişmiş olan Âşık Nusret Yazıcı (Toruni) hayatı boyunca birçok şiir üretmiş ve son yıllarda İstanbul'a göç ile birlikte elektronik kültür ortamını tanıyıp keşfederek burada da bu durumun icrâcısı olmuştur.

Bu tez çalışmamızda ÂşıkNusret Toruni'nin hayatı ve edebî kişiliği incelenerek değerlendirilmiş olup, bir kısmı hali hazırda kayıt altına alınabilmiş bir kısmı ise tarafımca ortaya çıkartılan 210 şiiri biçim, içerik, üslûp ve muhtevâ açısından incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Toruni, Âşık Şiiri, İcra Ortamı, Erzurum, Âşıklık Geleneği

ÂŞIK NUSRET TORUNİ'S LIFE, PERFORMANCE AND POEMS

ABSTRACT

Âşık tradition is the continuation of the ozan tradition which is accepted as the root of Turkish oral literature and first appeared in 16th century. It was carried until this time by âşiks.

Âşık Nusret Toruni who grew up in Samikale village connected to Narman town which is one of the most important centers in Erzurum of east anatolia created many poems Throughout his life and in recent years with the migration to the İstanbul, he learned and discovered the nature of electronic culture and by taking the advantage of this situation, he became the practitioner.

In this our thesis study, the life and literary personality of Aşık Toruni is examined and evaluated. Some part of his poems have already been chained and another part of them have been brought out by me.these 210 poems are examined in terms of form, subject, style and content.

Key Words: Toruni, Âşık Poem, Performance Environment, Erzurum, Âşık Tradition,

İÇİNDEKİLER

Onay Sayfası	
ÖZET.....	i
Abstract.....	ii
İçindekiler.....	iii
Kısaltmalar Cetveli	x
Önsöz	xi
GİRİŞ.....	1

I. BÖLÜM

1. ÂŞIK NUSRET TORUNİ'NİN KİMLİĞİ.....	4
1.1. Adı, Soyadı, Mahlası.....	4
1.2. Doğum Yeri, Doğum Tarihi.....	5
1.3. Ailesi, Soy, Akrabaları.....	5
1.3.1. Baba Tarafı.....	5
1.3.2. Anne Tarafı.....	5
1.4. Öğrenim Durumu.....	5
1.5. Askerliği.....	6
1.6. Geçim Durumu, İşi.....	6
1.7. Ailesi.....	7
1.7.1. Evliliği.....	7
1.7.2. Çocukları.....	7
1.8. Âşık Nusret Toruni'de Tarikat ve Zümre İlişkisi.....	8

II. BÖLÜM

2. ÂŞIK NUSRET TORUNİ'NİN ÂŞIKLIĞI VE GELENEK İÇİNDEKİ YERİ.....	10
2.1. Âşıklığı Hazırlayan Ortam ve Etmenler.....	10
2.1.1. Âşıklığa Başlaması.....	10
2.1.2. İcrâ Ortamı.....	13
2.1.2.1. Âşık Nusret Toruni ve Turneler.....	13
2.1.2.2. Âşık Nusret Toruni ve Kahvehaneler.....	14
2.1.2.3. Âşık Nusret Toruni ve Elektronik Kültür Ortamı.....	15
2.1.3. Usta - Çırak İlişkisi.....	19
2.1.4. Çırak Yetiştiriciliği ve Çırakları.....	23
2.1.5. Saz.....	26
2.1.6. Rüya, Bâde.....	27
2.1.7. Hikâyeciliği.....	28
2.2. Aldığı Ödüller.....	32

III. BÖLÜM

3. ÂŞIK NUSRET TORUNİ'NİN ŞİİRLERİNDE BİÇİM	35
3.1. Nazım biçimi	35
3.2. Ölçü-Durak	38
3.3. Uyak, Redif, Ayak	42
3.3.1. Uyak.....	42
3.3.1.1. Yarım Uyak.....	43
3.3.1.2. Tam Uyak.....	43
3.3.1.3. Zengin Uyak.....	44
3.3.1.4. Tunç Uyak.....	44
3.3.1.5. Cinashlı Uyak.....	44
3.3.2. Redif.....	45
3.3.3. Ayak.....	47
3.3.3.1. Düz ve Geniş Ayak.....	47
3.3.3.2. Kapalı veya Dar Ayak.....	47
3.3.3.3. İkili Ayak.....	49
3.3.3.4. Üçlü Ayak.....	49
3.3.3.5. Döner Ayak.....	50
3.4. Ses Olayları	51
3.4.1. Ses Düşmesi.....	51
3.4.1.1. Tek Ses Düşmesi.....	51
3.4.1.2. Çift Ses Düşmesi.....	53
3.4.2. Ses Türemesi.....	54
3.4.3. Ses Değişikliği.....	55
3.5. Şiirlerin Biçimsel Dağılım Tablosu	58

IV. BÖLÜM

4. ÂŞIK NUSRET TORUNİ'NİN ŞİİRLERİNDE İÇERİK	64
4.1. Aşk İçerikli Şiirler.....	64
4.2. Dînî / Tasavvufî İçerikli Şiirler.....	65
4.3. Öğüt Verici - Öğretici İçerikli Şiirler.....	67
4.4. Toplumsal - Bireysel Eleştiri İçerikli Şiirler.....	68
4.5. Kader - Fânîlik İçerikli Şiirler.....	69
4.6. Vatan, Yurt, Belde İçerikli Şiirler.....	70
4.7. Gurbet - Sıla Özlemi İçerikli Şiirler.....	72
4.8. Doğa İçerikli Şiirler.....	74
4.9. Diğer Konular ve Destân İçerikli Şiirler.....	75

V. BÖLÜM

5. ÂŞIK NUSRET TORUNİ'NİN ŞİİRLERİNDE ÜSLÛP.....	81
5.1. Âşık Nusret Toruni'nin Şiirlerinde Anlatım Şekilleri.....	81
5.1.1. Nasîhat ve Hitâp Yoluyla Anlatım.....	81
5.1.2. Doğrudan Anlatım.....	82
5.1.3. Tahkiye.....	83
5.1.4. Dedim - Dedi (Diyalog).....	85
5.1.5. Delîl ve İspât Yoluyla Anlatım.....	86
5.2. Âşık Nusret Toruni'nin Şiirlerinde Söz Sanatları.....	87
5.2.1. Teşbîh.....	88
5.2.2. Tezât.....	88
5.2.3. Mecâz.....	89
5.2.4. Tekrîr.....	89
5.2.5. Teşhîs.....	89
5.2.6. Tenâsüp.....	90
5.2.7. Telmîh.....	90
5.2.8. Cinas.....	91
5.2.9. Nidâ.....	91
5.2.10. Lebdeğmez.....	92
5.2.11. İrsâl-i Mesel.....	93
5.3. Atasözleri.....	93
5.4. Deyimler.....	95
5.5. Alkış ve Kargışlar.....	96
5.6. Halk Kullanışları.....	97

VI. BÖLÜM

6. ÂŞIK NUSRET TORUNİ'NİN ŞİİRLERİNİN KELİME KADROSU ve MUHTEVÂ TAHLİLİ.....	100
6.1. DÎNÎ TASAVVUFÎ.....	100
6.1.1. Allah.....	102
6.1.2. Melekler.....	104
6.1.2.1. Azrâil.....	105
6.1.3. Kutsal Kitaplar.....	105
6.1.3.1. Kur'ân.....	106
6.1.4. Âyet ve Sûreler.....	107
6.1.5. Peygamberler.....	108
6.1.5.1. Hz. Âdem (A.S.).....	109
6.1.5.2. Hz. Yûsuf(A.S.).....	109
6.1.5.3. Hz. Muhammet (A.S.).....	110
6.1.6. Dört Halife.....	110
6.1.6.1. Osman (R.A.).....	111
6.1.6.2. Ömer (R.A.).....	111
6.1.6.3. Ali (R.A.).....	112
6.1.7. Diğer Kutsal Kişi (Hızır A.S.).....	112

6.1.8. Âhîret ile İlgili Kavramlar.....	113
6.1.8.1. Mahşer.....	113
6.1.8.2. Âhir zaman.....	114
6.1.8.3. Kıyâmet.....	114
6.1.8.4. Cennet.....	114
6.1.8.5. Arafât.....	116
6.1.8.6. Kabir/Kabristân/Mezar.....	116
6.1.8.7. Nur.....	117
6.1.8.8. Farz, Vacib, Sünnet.....	118
6.1.8.9. Namaz.....	118
6.1.9. Diğer İktidai Mefhumlar.....	119
6.1.9.1. Huri.....	119
6.1.9.2. Peri.....	119
6.1.9.3. Şeytan.....	120
6.1.9.4. Cin.....	121
6.1.10. Din ile İlgili Mefhumlar.....	121
6.1.10.1. İslâm.....	122
6.1.10.2. İmân.....	122
6.1.10.3. Şeriât.....	123
6.1.10.4. Mümin.....	123
6.1.10.5. Bismillâh.....	123
6.1.10.6. Âbdest.....	124
6.1.10.7. Hacı.....	124
6.1.10.8. Zemzem.....	125
6.1.10.9. Kâfir / Münafik.....	125
6.1.10.10. Kul.....	125
6.1.10.11. Ecel.....	126
6.1.10.12. Sevap.....	126
6.1.10.13. Günah.....	127
6.1.10.14. Tekmîl.....	127
6.1.10.15. Ezân.....	128
6.1.10.16. Helâl / Harâm.....	128
6.1.11. Tekke ve Tasavvufla İlgili Kavramlar.....	129
6.1.11.1. Mutasavvıflar.....	131
6.2. TABİAT MUTEVÂSİ.....	134
6.2.1. Kozmik Âlem.....	134
6.2.1.1. Gökyüzü.....	134
6.2.1.2. Yıldızlar.....	135
6.2.1.3. Güneş.....	135
6.2.1.4. Ay.....	136
6.2.1.5. Hilâl.....	137
6.2.1.6. Işık / Ziyâ.....	138
6.2.2. Zaman ve Zamanla İlgili Mefhumlar.....	139
6.2.2.1. Zaman.....	139
6.2.2.2. Yıl.....	139
6.2.2.3. Aylar.....	140
6.2.2.4. Hafta.....	140

6.2.2.5. Mevsimler.....	141
6.2.2.5.1. Sonbahar.....	141
6.2.2.5.2. Kış.....	142
6.2.2.5.3. İlkbahar.....	143
6.2.2.5.4 Yaz.....	143
6.2.2.6. Günle İlgili Unsurlar.....	144
6.2.2.6.1. Seher.....	144
6.2.2.6.2. Sabah.....	144
6.2.2.6.3. Öğle.....	145
6.2.2.6.4. Akşam.....	145
6.2.2.6.5. Yatsı (Gece).....	146
6.2.2.6.6. Tan.....	147
6.2.2.6.7. Şafak.....	147
6.2.2.7. Saat.....	147
6.2.3. Dört Unsur.....	148
6.2.3.1. Su.....	148
6.2.3.2. Toprak.....	149
6.2.3.3. Hava.....	150
6.2.3.4. Ateş / Nâr / Od.....	150
6.2.4. Hayvanlar.....	151
6.2.4.1. Kuşlar.....	151
6.2.4.1.1. Bülbül.....	152
6.2.4.1.2. Şahin.....	153
6.2.4.1.3. Keklik.....	154
6.2.4.1.4. Baykuş.....	154
6.2.4.1.5. Turna.....	154
6.2.4.1.6. Karga.....	155
6.2.4.1.7. Kartal.....	155
6.2.4.1.8. Kanarya.....	156
6.2.4.1.9. Serçe.....	156
6.2.4.2. Dört Ayaklı Hayvanlar.....	156
6.2.4.2.1. Aslan.....	156
6.2.4.2.2. Koyun.....	157
6.2.4.2.3. Ceylan/Ahu.....	158
6.2.4.2.4. At.....	159
6.2.4.2.5. Öküz.....	159
6.2.4.2.6. Kuzu.....	160
6.2.4.2.7. Tilki.....	161
6.2.4.2.8. Deve.....	161
6.2.4.3. Sürüngenler, Balıklar, Böcekler.....	162
6.2.4.3.1. Yılan.....	162
6.2.4.3.2. Sinek.....	162
6.2.4.3.3. Karınca.....	163
6.2.4.3.4. Balık.....	163
6.2.5. Bağ ile ilgili Unsurlar.....	164
6.2.5.1. Bağ.....	164
6.2.5.2. Filiz / Fidan.....	165

6.2.5.3. Selvi.....	165
6.2.5.4. Çınar.....	166
6.2.5.5. Yaprak.....	166
6.2.6. Çiçek Mefhumu ve Çiçek Çeşitleri.....	167
6.2.6.1. Çiçek.....	167
6.2.6.2. Gül.....	169
6.2.6.3. Lâle.....	170
6.2.6.4. Sümbül.....	170
6.2.6.5. Nergis.....	170
6.2.6.6. Menekşe.....	171
6.2.6.7. Diken / Hâr.....	171
6.2.7. Meyve / Bar Mefhumu ve Meyve Çeşitleri.....	173
6.2.7.1. Kiraz.....	174
6.2.8. Diğer Tabiat Unsurları ve Doğa Materyalleri.....	174
6.2.8.1. Dağ.....	174
6.2.8.2. Tipi.....	175
6.2.8.3. Boran.....	175
6.2.8.4. Taş.....	176
6.2.8.5. Rüzgâr.....	177
6.2.8.6. Kar.....	178
6.2.8.7. Zelzele.....	179
6.2.8.8. Tufân.....	179
6.2.8.9. Sis.....	180
6.2.8.10. Bulut.....	180
6.2.9. Irmak – Pınar-Dere.....	181
6.2.10. Göl / Göletler.....	182
6.2.11. Ova / Çayır / Tarla / Yayla.....	183
6.2.12. Deniz / Sahil.....	184
6.2.13. Renkler Mefhumu ve Renkler.....	184
6.2.13.1. Al / Kırmızı.....	184
6.2.13.2. Ak / Beyaz.....	185
6.2.13.3. Siyah / Kara.....	186
6.2.13.4. Yeşil.....	187
6.2.13.5. Sarı.....	187
6.2.13.6. Mor.....	188
6.2.13.7. Ela.....	188
6.2.13.8. Mavi.....	189
6.2.14. Maden Mefhumu ve Madenler.....	189
6.2.14.1. Altın.....	189
6.2.14.2. Gümüş.....	190
6.2.14.3. Demir.....	190
6.3. TOPLUM.....	192
6.3.1. Şahıslar.....	192
6.3.1.1. Tarihi Şahsiyetler.....	192
6.3.1.1.1. Fatih Sultan Mehmet.....	192
6.3.1.1.2. Yavuz Sultan Selim.....	192
6.3.1.1.3. Mehmet Âkif Ersoy.....	193

6.3.1.1.4. Mustafa Kemâl Atatürk.....	193
6.3.1.2. Dönemindeki Önemli Yerli Şahsiyetler.....	193
6.3.1.2.1. Başbakan ve Bakanlar.....	194
6.3.1.2.2. Cumhurbaşkanı.....	194
6.3.1.2.3. Vali.....	194
6.3.1.3. Efsanevi / Tarihi Şâhsîyetler.....	195
6.3.1.3.1. Leylâ – Mecnûn.....	195
6.3.1.3.2. Yûsuf – Züleyha.....	195
6.3.1.3.3. Lokman Hekim.....	196
6.3.2. Kavimler / Diller.....	196
6.3.2.1. Türk / Türkçe.....	197
6.3.2.2. Fars / Farsça	197
6.3.2.3. Kürt	198
6.3.2.4. Ermeni	198
6.3.2.5. Yunan	198
6.3.3. Ülkeler.....	195
6.3.3.1. Türkiye/Anadolu.....	199
6.3.3.2. Almanya.....	199
6.3.3.3. Diğer.....	200
6.3.4. Şehir, İlçe, Kasaba, Köyler.....	201
6.3.4.1. Erzurum.....	201
6.3.4.2. Kars.....	202
6.3.4.3. Narman.....	202
6.3.4.4. Samikale.....	203
6.3.4.5. Oltu.....	203
6.3.4.6. Köy.....	204
6.3.4.7. Diğer Yerleşim Yerleri.....	204
6.3.5. Sosyal Hayat.....	207
6.3.5.1. Savaş ve Savaş Aletleri.....	207
6.3.5.2. Medya.....	208
6.3.5.3. Bilim ve Teknoloji.....	208
6.3.5.4. Müzik.....	209
6.3.5.5. Giyim, Kuşam, Moda.....	211
6.3.5.6. Sofra, Yiyecek, İçecekler.....	212
6.3.5.7. Alış - Veriş / Ticaret.....	213
6.3.5.8. Hastalıklar ve İlaçlar.....	213
6.3.5.9. Yapı ve Mimari.....	214
6.3.5.10. Eğitim.....	215
6.3.5.11. Eş, Dost, Akraba ve Aile İlişkileri.....	216
SONUÇ.....	217
KAYNAKÇA.....	221
ŞİİRLER.....	226
ATIŞMALAR.....	392
FOTOGRAFLAR.....	532

KISALTMALAR CETVELİ

A.g.e. :	Adı Geçen Eser
A.g.m. :	Adı Geçen Makale
A.S. :	Aleyhisselam
Bkz. :	Bakınız
C. :	Cilt
Çev. :	Çeviren, çevirmen
Der. :	Derleyen
Doç. :	Doçent
Haz. :	Hazırlayan
Hz. :	Hazreti
Prof. :	Profesör
R.A :	RadıyallahuAhn
S. :	Sayı
s. :	Sayfa
S.A.V.:	Sallallahu Aleyhi Vesellem
vb. :	Ve başkaları, ve benzerleri, ve bunun gibi
vd. :	Ve diğerleri
yy. :	Yüzyıl

ÖNSÖZ

Sözlü ve yazılı kültür içinde varlığını sürdürme gelmişbir gelenek olan âşıklık geleneği, kendinden önceki değişimlerin bir devamı niteliğindedir. Türk sosyal hayatı ve edebîyatı içinde önemli bir yer edilen âşıklık geleneği ve kültürü, kökü ozan-baksı geleneğine dayanan sözlü edebîyatımızın vazgeçilmez bir unsurudur.

Bu bağlamda âşıklık geleneğine yönelmemizin sebebi bu geleneğin yüzyıllar öncesinden günümüze kadar çok geniş bir coğrafyaya yayılarak canlılığını korumuş olmasıdır. Günümüzde özellikle teknoloji ile gelişen yeni bir saha hâline gelen elektronik kültür ortamı, bu gelenek içinde var olan biçimsel, bağlamsal ve içerik olarak ortaya yeni tespitler çıkartması açısından bizlere uygun bir çalışma alanı ve imkânı sunmaktadır.

Sözlü kültür içinde önem arz eden bu geleneği ve icrâ bağlamında günümüzde geçirdiği değişimleri incelediğimiz bu çalışmada, geleneğin özellikle teknolojik ve elektronik kültür ortamı içindeki üslup, bağlam, biçim gibi değişiklikleri örnekleriyle sizlere sunmak istedik.

Âşıklık geleneği ve kültürünün günümüzde de canlılığını koruyan önemli merkezlerinden olan Erzurum'da yetişmiş ve bu geleneğe beslenmiş olan Âşık Nusret Toruni (Nusret Yazıcı), Sümmani kolundan gelmesi, kendine has âşıklık tarzı ve hikâyecilik alanında verdiği ürünlerle, gelenek içinde köşe taşlarından birisi konumundadır. Âşık Nusret Toruni'nin çalışma konumuzda yer almasındaki asıl neden, Sümmani geleneğinin devamını sağlayan nitelikte olması, günümüzde hikâye anlatıcılığı geleneğini devam ettirebilen bir âşık olması, yurt içi ve yurtdışında düzenlenen yarışmalar, turne ve festivallerde gösterdiği üstün başarılar ile hemşeri derneklerinin ve bazı özel gecelerin düzenlendiği faâliyetlerde istenilen bir âşık olmasıdır.

Âşık Nusret Toruni ile ilgili olarak günümüzde yayımlanmamış bir tez çalışması bulunmaktadır. Şiir ve hikâyelerinin yer aldığı birçok kitap bulunmasına karşın tamamıyla kendisi üzerine yayımlanan bir kitap veya akademik bir çalışma bulunmamaktadır. Âşık ile ilgili bilgiler, beyân ve belgeler Âşık Nusret Toruni'nin öz oğlu ve çırağı olan Köksal Sümmanioğlu mahlaslı Köksal Yazıcı'dan şahsım

tarafından bizzât alınmıştır. Ayrıca âşığın 2003 yılında vefât etmesi dolayısıyla öncelikle akrabaları olmak üzere, Âşık Nusret Toruni'nin çağdaşı ve kendisini tanıyan yakın çevresi, âşık dostları da bu çalışmamızda verdikleri bilgiler ile bizlere katkı sağlamıştır.

Çalışmamız dipnot sistemi esâsı üzerine yapılmıştır. Ayrıca Âşık Nusret Toruni'nin oğlu, âşık çevresi ve âşığın yakınları ile yapılan görüşmeler; yer, zaman, mekân gibi ayrıntılar ile kaynakça bölümünde belirtilmiştir. Özellikle (Yazıcı, 2010d gibi..) Konuyla ilgili ses kayıt ve video görüntüleri arşivimde bulunmaktadır.

Çalışmamızın bölümleri ve alt başlıkları Prof. Dr. Erman Artun'un "Günümüzde Adana Âşıklık Geleneği ve Âşık Feymâni" adlı kitabındaki sistem esas alınarak oluşturulmuştur. Ancak bazı alt başlıklar çalışmamızın öznel koşulları gereği farklılık göstermektedir.

Çalışmamız *Giriş, I. Âşık Nusret Toruni'nin Kimliği, II. Âşık Nusret Toruni'nin Âşıklığı ve Gelenek İçindeki Yeri, III. Âşık Nusret Toruni'nin Şiirlerinde Biçim, IV. Âşık Nusret Toruni'nin Şiirlerinde Üslûp, V. Âşık Nusret Toruni'nin Şiirlerinde İçerik, VI. Âşık Nusret Toruni'nin Şiirlerinin MuhtevâTahlîli ve Kelime Kadrosu, Sonuç, Şiirler, Atışmalar* bölümlerinden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde, yapılan araştırmalar ışığında âşıklık geleneğinin oluşumu ve gelişimi ile ilgili genel bir değerlendirme yapılmıştır. I. bölümde âşığın kimliği ve ailesiyle ilgili bilgiler yer almaktadır. II. bölümde çıraklığı, âşıklığa başlaması ve icrâortamları gibi alt başlıklarla Âşık Nusret Toruni'nin gelenek içindeki konumu hakkında bilgiler yer almaktadır. III. bölümde âşığın şiirlerindeki biçim incelenmiş, şiirlerin biçimsel dağılımını gösteren bir tablo kullanılmıştır. Tabloda, Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde irticâlen söyleyişten kaynaklanan olağan uyak düzensizliklerinin sıklığı nedeniyle, uyak türünü gösteren bölüme yer verilmemiştir. IV. bölümde âşığın şiirlerindeki üslûp, V. bölümde de âşığın şiirlerindeki içerik incelenmiştir. VI. bölümde âşığın şiirleri dînsel, tabiatsal ve toplumsal açıdan ele alınmış; kullanılan kelime kadrosunun zenginliği örneklerle gösterilmiştir. Sonuç bölümünde ise âşığın hayatı, sanatı ve şiirlerinden hareketle gelenek içerisindeki yeri üzerine değerlendirme yapılmış; Âşık Nusret Toruni örneği üzerinden geleneğin icrâ bağlamlarındaki değişime dâir fikirler belirtilmiştir. Belirttiğimiz incelemeler, Âşık Nusret Toruni'nin sadece 210 şiiri üzerinden yapılmış olup, atışmaları ve diğer

eserlerinden sadece bahsedilmiş, ilgili bölümlerden örnekler verilmiş fakat incelemeye tâbi tutulmamıştır. İncelemeye tabi tutulan şiirlerinin örneklendirilmesi; şiire ait başlık numarası, örneğin bulunduğu dörtlük ve satır numarası her ana ve alt başlığın altında gösterilmek şartıyla yapılmıştır. Özellikle (148-3-1 gibi..)

Çalışmamızın başından sonuna kadar beni sınırsız destekleyen aileme, bana sözlü kaynaklık ederek çalışmamızın oluşumuna katkı sunan Köksal YAZICI'ya, özellikle âşığın öz torunu olan ve çalışmamızın kemiğini oluşturan belge, beyân ve materyallerin derlenip toplanmasında emeği geçen Oktay YAZICI'ya, deneyim ve birikimlerini paylaşarak beni yönlendiren, ayrıca bu alanda çalışmaya teşvik eden ve çalışmam boyunca desteğini esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Hüseyin ÖZCAN'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Onur SÖMEN

2011 – İstanbul

GİRİŞ

Âşıklık geleneği yazılı ve sözlü kültür ortamı içinde geçmişten gelen birikimlerin Türk milletinin medeniyet anlayışı içinde şekillenerek çağımızdaki toplumsal ve kültürel değişimle birlikte devamlılığını günümüze kadar taşıyabilmiş ve yaşatabilmiş bir süreçtir. Bu süreci başlatan ve sırtlayıp günümüze kadar taşıyan en önemli yapı taşlarından birisi şüphesiz ozan-baksı niteliğidir.

“Tonguzların *Şaman*, Moğol ve Boryatların *Bo* veya *Bugué*, Yakutların *Oyun (Ouioun)*, Altay Türklerinin *Kam*, Samoitlerin *Tadibei*, Finovaların *Tietoejoe*, yani -bakıcı, Kırgızların *Baksı-Baksı*, Oğuzların *ozan* olarak adlandırdıkları sahir-şairlerin; günlük yaşamda şairlik, müzisyenlik, hekimlik, büyücülük, dansçılık gibi birçok vâsıfları olduğu ve toplumsal yaşamda önemli nüfûza sahip oldukları bilinmektedir. Ancak bu statüler, farklı kültür ve dinlerin etkisi, toplumsal iş bölümünün farklılaşması gibi nedenlerle zaman içerisinde bu vâsıfların çoğundan arınarak ait oldukları toplumsal yaşamın belirleyiciliklerine göre yeni işlev ve içerikler kazanmışlardır.”¹

“Halk edebiyatının yazılı kaynaklarına baktığımızda karşımıza pek çok eser çıkmaktadır. Bunlar arasında “Çin Kaynakları, Orhun ve Yenisey Yazıtları, Uygur Metinleri, Kutadgu Bilig, Dîvânu Lûgati't -Türk, Codex Cumanicus, Atabetü'l - Hakayık, Dede Korkut Kitabı...” gibi eserleri sayabiliriz.”² Bu eserlerin bilinmesi değerinin korunarak günümüze kadar yaşatılıp taşınmasında, âşıklık geleneğinin payı yadsınamaz.

“Ahmet Yesevî'nin öğretileriyle 11. yüzyıldan itibaren Anadolu'da etkinlik göstermeye başlayan dervişler, başta Bektaşîlik ve Mevlevîlik olmak üzere, tasavvuf öğretilerine bağlı olarak kurulan birçok tarikat bünyesinde dîn ve tasavvuf öğretilerini halka yaymak için, biçimsel olarak Türklerin İslâmiyet öncesi edebî

¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. M. Fuad Köprülü: *Edebiyat Araştırmaları-I*, Akçağ Yaynevi (4. Baskı), Ankara, 2004, s. 71-83.

² M. Öcal Oğuz, Metin Ekici, Mehmet Aça, Mustafa Arslan v.d.: *Türk Halk Edebiyatı El Kitabı*, Akçağ Yaynevi, Ankara, 2004, s. 6 - 9.

kimliğine uzak olmayan edebî ürünler vermişlerdir.³ Yunus Emre, Mevlâna gibi mutasavvıfların oluşturduğu yeni kavram, motif, hayâl, imge dünyası Türk edebiyatında bir dönüm noktası oluşturmuş ve bu edebî, ideolojik öğretiler yüzyıllar boyunca âşıklık geleneğinin beslediği önemli kaynaklar olmuştur.”⁴

“Ancak, bu gelenek “geniş manâda değişen zaman, zemin, inanç sistemi, dünya görüşü ve yaşama tarzının etkisiyle” şekillenerek 16. yüzyıl itibâriyle yeni bir geleneğe dönüşmesi biçiminde karşımıza çıkmaktadır.”⁵

“Bir âşık adayını âşıklığa hazırlayan çeşitli faktörler söz konusudur. Çocukluk ve ilk gençlik yıllarında bir genç kıza âşık olma, klasik halk hikâyelerini veya hikâyeleşmiş aşk biyografilerini okuma, âşıkların bulunduğu bir ailede veya geleneğin canlı olarak yaşatıldığı bir çevrede yetişme, gurbet hayatı, yoksulluk gibi nedenlerle içinde düğümlenmiş duyguları açığa vurmaya isteyen ve kendisinde şairlik yeteneği bulunan kişilerde mesleğe yönelme sıklıkla karşılaşılan bir durumdur.”⁶

“Âşık, hem yaratıcı bir sanatçı hem de icrâcıdır. Düzdüğü şiiri, türküyü okur ama gerek çağdaşı olan gerekse kendisinden önce yaşamış olan âşıklardan edindiği edebiyat kalıtını bir kuşaktan öbür kuşağa ulaştırma görevini de üzerine alır.”⁷

Bu görevi yaptığı sırada icrâ ortamı olarak en uygun yerlerden birisi kuşkusuz kahvehanelerdir. “Âşık tarzı edebiyat geleneği, tekke kurumunun ekseninde oluşan, biçim ve işlev açısından ozan-baksı geleneğinin devamı olan, tekke ve tasavvuf edebiyatı, dîvânedebiyatı ve mensuplarından kahvehanelere yönelen ve onun icrâ bağlamı şartlarıyla kendine has bir tarz olarak bağımsızlığını kazanan bir oluşum”⁸ niteliğiyle özellikle 16. yüzyıl itibâriyle yeni bir oluşum hâlini almıştır.

“Bugüne kadar yaşata geldiğimiz gelenekler içinde âşıklık geleneği kültürümüz açısından mümtâz bir yere sahiptir. Çünkü bu gelenek ile birlikte Türk

³ Erman Artun: *Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı*, Kitabevi Yayınları (2. Baskı), İstanbul, 2005, s. 18-21.

⁴ Abdülbaki Gölpınarlı: *100 Soruda Tasavvuf*, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1995, s. 1-78.

⁵ Umay Günay: *Türkiye’de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi*, Akçağ Yayınevi (3. Baskı), Ankara, 1999, s.177.

⁶ M. Öcal, Oğuz, Metin Ekici, Mehmet Aça, Mustafa Arslan v.d.:a.g.e., s. 191.

⁷ Pertev Naili Boratav: “Âşık Edebiyatı”, *Türk Dili-Türk Halk Edebiyatı Özel Sayısı*, S. 207, Ankara 1968, s. 340-345.

⁸ Özkul Çobanoğlu: *Âşık Tarzı Edebiyat Geleneği ve İstanbul*, 3F Yayınevi, İstanbul, 2007, s. 29.

milleti kültürel değerini, sosyal yapısını ve yaşadığı hâdiseleri günümüze yansıtma imkânı bulmuştur. Ne var ki teknolojik ürünlerin ülkemizde hızla yayılmasına bağlı olarak kültürümüzde de bir takım değişiklikler vücûda gelmiş, eski gücünden çok şey yitirmiştir.”⁹

“Orta Asya’da başlayan ve günümüzde de Anadolu’daicrâ ortamını sürdüren bu gelenek, ülkemizde bazı önemli merkezlerin, uygulama açısından ortaya çıkmasını sağlamıştır. Konya, Sivas, Kars, Artvin, Van, Adana, Ağrı, Bayburt, Elazığ ve Erzurum gibi merkezler bu bağlamda öne çıkmaktadır. Bu açıdan Erzurum, özellikle 18. yüzyıldan itibaren âşıklık geleneğinin canlı bir biçimde yaşadığı; Noksânî (18.-19. yüzyıl), Erzurumlu Emrah (18.-19. yüzyıl), Erbabî (19. yüzyıl), Havâsî (19. yüzyıl), Serdarî (19.-20. yüzyıl), Sümmanî (19.-20. yüzyıl), Ovacıklı Ummânî (19.-20. yüzyıl), Bardızlı Nihanî (19.-20. yüzyıl), Nalbant İshak Kemâlî (20. yüzyıl), Yaşar Reyhânî (20. yüzyıl)”¹⁰ gibi birçok âşığın yetiştiği bir memba olarak günümüze kadar âşıklık geleneğinin temsîli bağlamında önemli bir merkez olmuştur.

Tez çalışmamızın konusu olan Âşık Nusret Toruni, âşıklık geleneği ve Sümmanî kolu içinde yetişen, bu bağlamda âşıklık ile ilgili şiir ve hikâyeler üreten, gelenek içindeki yerini koruyan ve edebîleşen bir kişiliğe sahiptir. Hayatın ve sanatın içindeki siyasal, toplumsal, kültürel ve teknolojik değişimlerin farkında olup, bu değişimleri âşıklık geleneği içinde değerlendirebilen bir potansiyele sahip olan Âşık Nusret Toruni, geride bıraktığı eserler ve yetiştirdiği çıraklar ile âşıklık geleneği içinde önemli bir temsîlci konumundadır.

⁹ Doğan Kaya: Âşıklık Geleneğinin Geleceği ile İlgili Düşünceler ve Yapılması Gerekenler, *Milli Folklor Dergisi*, C.7, S. 52, s.87.

¹⁰ Geçmişteki ve günümüzdeki Erzurum âşıklık geleneği temsilcileri ile ilgili bilgiler için bkz. Metin Özarslan: *Erzurum Âşıklık Geleneği*, Akçağ Yayınevi, Ankara, 2001, s. 357-416.

1. BÖLÜM

1. ÂŞIK NUSRET TORUNİ'NİN KİMLİĞİ

1.1. Adı, Soyadı, Mahlası

Âşığın kimlikteki adı Nusrettin Yazıcı'dır. "Toruni" asıl mahlas olmak üzere bazı şiirlerinde "Sümmanoğlu" ve "Nusret Toruni" mahlaslarını da sık sık kullanmaktadır. Fakat âşığın belirttiğimiz üzere asıl mahlası "Toruni" şeklindedir. Âşık, kendini şöyle takdîm etmektedir.

*Adım Nusret. Soyadım Yazıcı. 1945 yılında Narman'ın Samikale köyünde doğdum. 1956'dan beri babamla beraber Sümmanî'nin torunu olarak köy köy, kent kent, adım adım dolaşarak Sümmanî'den esinlenerek irticâlen şiirler söylüyorum.*¹¹

"Mahlaslar genellikle usta âşıklar tarafından verilir. Günümüzde çıraklık geleneği çok zayıfladığı için âşıklar genellikle mahlaslarını kendileri seçmiştir. Bazı âşıklar mahlas alışlarını rüyaya bağlamaktadır. Yeni âşıklardan bazıları ise mahlas olarak şiirlerinde ad-soyadlarını kullanmaktadırlar."¹² Âşık Nusret Toruni daha çok âşıklık geleneğinden gelen Sümmanî koluna bağlı olmanın verdiği avantaj ile kendi mahlasını kendisi seçmiş ve kullanmıştır.

"Sümmanoğlu" mahlasının almasının nedeni âşıklık geleneğinin en önemli temsilcilerinden Sümmanî Baba'nın öz torunu olması münâsebetiyledir. Hüseyin Sümmanîoğlu ile amcaoğlu akrabalığı münâsebeti, iki âşığın da aynı mahlası kullanmasından kaynaklanacak olan karışıklığı gidermek için Nusret Yazıcı, bu şekilde bir ayrımı kendi sanatı içinde gerekli görmüştür.

¹¹ 1978 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi bünyesinde Macit Ünal'dı tarafından yapılan fakat yayımlanmayan bu lisans tezi bize, Âşık Nusret Toruni hakkında bilimsel olarak yapılan tek çalışma olarak yardımcı olacaktır. Bu çalışma, Âşık Nusret Toruni'nin daha çok hikâye anlatıcılığı üzerinde durmasına karşın, Âşık Nusret Toruni'nin hayatı eserleri ve edebi şahsiyetini anlamamız yönüyle de çalışmamızda bize kaynak olması açısından önemlidir.

¹² Erman Artun: *Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı*, Kitapevi Yayınları, İstanbul, 2008, s. 58.

*Âşık Sümmanî'nin torunu olmam münâsebetiyle "Toruni" ismini ondan koydum. Ve şimdi çevremdekiler beni Toruni olarak tanır. Halkın karşısına Âşık Nusret Toruni olarak çıkarım.*¹³

1.2.Doğum Yeri, Doğum Tarihi, Vefât Yılı

Âşık Nusret Toruni 05.01.1945 tarihli Erzurum'un Narman ilçesine bağlı Samikale köyünde doğmuştur. 23.01.2003 tarihinde ise ânî bir rahatsızlığı dolayısıyla İstanbul Süreyya Paşa Hastanesi'nde hayata gözlerini yummuştur.

1.3.Ailesi, Soyu, Akrabaları

1.3.1. Baba Tarafı

Babası Fahri Yazıcı¹⁴, ÂşıkSümmanî Baba'nın 4 çocuğunun, 3 erkek evladından ortanca çocuğudur. Amcası Şevki Çâvûş'tur. Dedesi Âşık Sümmanî'dir. Büyükannesinin ismi Feride'dir. Samikale köyünün yerlisidir. Babası "Çâvûş"¹⁵ lâkabı ile anılır.

1.3.2.Anne Tarafı

Annesinin adı Nezaket'dir. Kendisi ev hanımıdır.

1.4.Öğrenim Durumu

Kendisi 1952-1957 döneminde Erzurum'un Narman ilçesine bağlı Samikale köyü İlköğretim Okulu'ndan mezun olmuştur. Okuma yazmasını öğrenmiş ve

¹³ Macit Ünal'dı:a. g. e., s.10.

¹⁴ Fahri Çâvûş, SümmanîBaba'nın ikinci oğlu olup kendisi de âşıklığa meyil etse de bu işe tam anlamıyla gönül verememiştir.

¹⁵ Yazıcı, 2010a., "...Fahri Çâvûş'un çâvûşluk lâkabını alması mevzuunda kendisi o dönemde Erzurum - Erzincan arasında devlet tarafından yaptırılan yol inşaatı ve tüneline çalışmak üzere işçi ve personelden sorumlu olarak görevlendirilmesi sıfatıyla rütbe anlamı kazandırılmak için kendisine halk tarafından verilmiştir..." diye açıklamaktadır.

üzerine kendisini geliştirmiştir. Ancak dedesine verdiği önem ile kendisinde gördüğü âşıklık yeteneğinin farkına varıp dedesinin yolunda ilerleme arzusu, Nusret Yazıcı'nın eğitim arzusundan baskın çıkmış ve kendisini âşıklığa adanmıştır.

1.5. Askerliği

1966-1968 yılları arasında acemi birliği Manisa ve İzmir, usta birliği ise Kırklareli olmak üzere askerlik görevini sıhhiye onbaşı rütbesiyle tamamlamıştır.

1.6. Geçim Durumu, İşi

Âşık Nusret Toruni, önceliği tarım ve çiftçilik olmak üzere Âşıklık Kahvesi işletmeciliğinin de içinde bulunduğu işler ile geçimini sağlamıştır. Tarım ve çiftçiliğini - ticâret boyutu aşırı derecede olmamak koşulu ile - sadece geçimini sağlamak için yaparken, Âşıklık Kahvesi işletmeciliğindeki asıl amacı ise geleneğin devam ettirilmesi olmuştur.

1982 - 1984'de Erzurum'un Gölbaşı semtinde Âşık Reyhânî ile birlikte "Ozanlar Kahvesi" adı altında bir iş yeri açmışlardır.¹⁶ Başta da belirtildiği üzere bu âşıklık kahvesi de, ticâret amacı güdülmeyen sadece Erzurum'da artık yok olmaya yavaş yavaş yüz tutmuş âşıklık geleneğinin devamı için çok önemli bir mekân hâline gelmiştir. Aynı zamanda hikâye babası olan Fahri Çâvûş'tan öğrendiği hikâye üslûbuyla da halka hikâyeler anlatarak geçimine katkı sağlamaktaydı.

*1954 yılından beri kahvehanelerde halk huzurunda hikâye ve şiir söyleyerek kazanç sağlayabiliyorum.*¹⁷

Günümüzde gerek Erzurum gerekse bölge çevrelerdeki çoğu âşığın ve çırağın bu kahveden nasîplendiği ve bu kahvede yetiştiği görülmüştür.

¹⁶ Yazıcı, 2009b

¹⁷ Macit Ünal'dı: a. g. e., s. 10.

Ayrıca 1974-2001 yılları arasında çıkardığı otuza yakın plak ve kasediyle de geçimini sağlamaya çalışmış, yurt içi ve yurt dışında katıldığı yarışma ve festivallerden gelen para ödülleri ile de geçimine katkıda bulunmuştur.

1.7.Ailesi

1.7.1. Evliliği

On altı yaşları civârında aynı köyde ikâmet eden Niyazi Bey ve Hatice hanımın iki evlâdından biri olan Nuriye Hanım ile evlenmiştir.

1.7.2. Çocukları

Âşığın 3 erkek, 7 kız olmak üzere on çocuğu vardır. Bu çocuklarının isimleri doğum sırasıyla Ayser, Gülümser, Gülser, Köksal, Taner, Sermin, Neşe, Nisangül, Zühal ve Çetin'dir. Bu çocuklarından Ayser, Gülser, Şermin ve Neşe şu an hayatta değildir.

Gülümser Hanım, Temel Tunç ile evlidir. Kendisi ev hanımı olup, eşi ise Türk Telekom'da muayene masası şefliğinde görevlidir. Çocuklarının adı Fâtih, Niyazi ve Mustafa'dır. İstanbul Silivri'de ikâmet etmektedir.

Köksal Yazıcı ise Nurcan Hanım ile evlidir. Eşi ev hanımı olup kendisi Harita Teknikeri olarak özel bir inşaat firmasında görev yapmaktadır. Ayrıca Köksal Bey de babasının yolundan giderek âşıklık geleneğinin Sümmanî kolunu günümüzde özenle temsil etmektedir. Oktay ve Tuncay adında iki oğlu Sibel adında bir de kızı vardır. Büyük olan evlâdı Oktay Yazıcı'nın da bu yolda ilerlemesine gayret göstermektedir. Kendisi çocukları içinde âşıklığı devam ettiren tek kişidir. İstanbul Sancaktepe'de ikâmet etmektedir.

Nisangül Hanım, Nidayi Avcı ile evlidir. Kendisi ev hanımıdır. Eşi ise ticâret ile uğraşmaktadır. Mehmet, Berkay ve Beyzanur olmak üzere üç çocuğu vardır. İstanbul'un Küçükçekmece ilçesine bağlı İkitelli'de ikâmet etmektedirler.

Taner Yazıcı, Fatma Hanım ile evlidir. Eşi ev hanımı olup kendisi tekstil firmasında kesimhane şefliği görevindedir. Burçin ve Aslı olmak üzere iki kız çocuğu vardır. İstanbul'un Küçükçekmece ilçesine bağlı İkitelli'de ikâmet etmektedir.

Sermin Hanım, Mustafa Ayççek ile evlidir. Kendisi ev hanımıdır. Eşi hastanede görevlidir. Emre ve Meldanur adında iki çocuğu vardır. Almanya'nın Köln şehrinde ikâmet etmektedir.

Zuhal Hanım ise Levent Akbulut ile evlidir. Ev hanımıdır. Eşi, Erzurum - Narman arası minibüs işletmeciliği yapmaktadır. Gözdenur ve Beyzanur olmak üzere iki kız çocuğu vardır. Erzurum ili, Narman ilçesine bağlı Kuruçalı köyünde ikâmet etmektedir.

Son erkek çocuğu olan Çetin Yazıcı ise Nurhan Hanım ile evlidir. Eşi ev hanımıdır. Kendisi ise Köksal Yazıcı'nın yanında aynı özel inşaat firmasında şenör olarak çalışmaktadır. Çocuğu yoktur. İstanbul ili, Küçükçekmece ilçesine bağlı İkitelli semtinde ikâmet etmektedir.

1.8.Âşık Nusret Toruni'de Tarîkat ve Zümre İlişkisi

Sümmanî Baba, Ahmet Bedevî hazretlerinin mürîdidir. Torunu da aynı izi takip etmiş ve Ahmet Bedevî'nin mürîdi olma yolunda çaba sarf etmiştir.

Kendisi Allah' a îmân etmiş, peygamber ve ehl-i beyt sevdasını gönlünden hiçbir dâim eksik etmemiştir. Ayrıca bütün tarîkat ve cemaatler hakkında bilgisi olduğunu hak ve bâtil tarîkat ayrımının farkında olduğunu söylemektedir. Erzurum'da Kadirîtarîkatı ile Nakşibendî tarîkatına bağlı kesimlerin nüfusunun çokluğunun da bilincindedir. Âşık Nusret Toruni, sünnî mezhebindedir. Âşık, mezhep anlayışını kendi ağzından şöyle açıklamaktadır.

“Millet ve mezhep anlayışımın başlangıcı 112 Âdem'den başlar ondan gelen sülâleyi takip eder. Ve ondan sonra gelen millet bir süre İncil, Tevrât, Zebur gibi mezheplere ayrılır; fakat Kur'ân geldiği zaman bunu feshetmiştir.”¹⁸

¹⁸Macit Ünal: a. g. e., s. 11.

Hayatı boyunca hiçbir insana ayrı gayrı gözüyle bakmadığını gerek şiirlerinde gerekse çevresinde sürekli dile getirmiş ve bunu hayat felsefesi edinmiştir. Dedesinin yolunda ve tasavvufî çizgisinde kısmen yol almaya çalışan Âşık Nusret Torunibu yönüyle tasavvufî açıdan hümanist bir yaklaşım sergilemektedir.

Vatanını seven millîyetçi bir âşık olduğunu her mecliste gururla dile getirmekten çekinmemiş ve aynı zamanda diğer görüşlerde olan gerek âşık çevresi gerekse eş dost arkadaş çevresinin bütün düşüncelerine saygılı ve mesafeli durabilmeyi başarmıştır. Âşık Nusret Toruni'nin millîyetçi zihniyetini anlatan en güzel şiirlerden birisi aşağıdaki gibidir.

*Anayurduna da hasret
Garip elde tüten ocak
Rüzgârdan hızlı hareket
Garip elde tüten ocak*

*Ağırbaşlı gözü yaşlı
Bu dâvâya hoş bakışlı
Bu ateş dokuz nakışlı
Garip elde tüten ocak*

*Ülke nedir ülkü nedir
Millîyetçi dâvâ budur
Toruni'nin sembolüdür
Garip elde tüten ocak*

2. BÖLÜM

2. ÂŞIK NUSRET TORUNİ'NİN ÂŞIKLIĞI VE GELENEK İÇİNDEKİ YERİ

2.1.Âşıklığını Hazırlayan Ortam ve Etmenler

2.1.1. Âşıklığa Başlaması

Türklerin doğu kökenli kimliklerinin etkileri Anadolu'ya giriş ve yerleşme döneminde Anadolu'nun doğusunun ve özellikle Erzurum - Kars yöresinin önemini arttırmıştır. Erzurum, efsane ve destânlarda âşıkların uğrak yeri olmuş, bunun yanında birçok felâketi de yaşamış bir şehirdir. İpek yolunun üzerinde olması bu kente hem tarihî hem de kültürel anlamda çok önem verilmesini sağlamıştır. Nedîm, Karacaoğlan, Emrah, Sümmanî hep bu toprakların suyunu içmiş, havasından geçmiş, toprağında yatmış, güzelini sevmiş, acısını çekmişlerdir.

“Türkler, geleneklerine bağlılıklarının yanında, iş ve sanat hayatlarının devamlılığını koruyan ender milletlerdendir. Çırak yetiştirme geleneği de bunlardan birisidir. Usta bir âşığın yanında bu geleneği öğrenen âşık, ustası öldükten sonra aynı şekilde geleneğin teknik ve ahlâksal kısımlarını yetiştirdiği çırağına öğretir. Yani çırağın, ustasında hâkim olan tavır, üslûb, icrâat, kültür ve dile bağlılığı kendisinin yetiştirdiği çırağında da sirâyet eder. Zamanla bu gelenek içinde bir âşık kolu ortaya çıkar.”¹⁹

Âşıklık kolu; “çıraklık geleneği içinde birbiri ardınca yetişen âşıklar tarafından, odak olan usta âşığa bağlılık duyarak ona ait üslûb, dil, ayak, ezgi, konu, hatıralar ve hikâyelerin devam ettirildiği okuldur.”²⁰ şeklinde tanımlanmasından ibâret ise, Âşık Nusret Toruni de Sümmanî kolunun bir devamı niteliğinde bu

¹⁹ Doğan Kaya:“Âşık Kolları ve Şenlik Kolu, Edebiyatımızda Âşık Kolları ve Şenlik Kolu”, *Türk Kültürü*, S. 412,8, 1997, s. 499-508.

²⁰Doğan Kaya:a. g. m., s. 502.

geleneğin içinde kendisine yer edinmiş ve bu kolun en önemli halkasını teşkil etmiştir. Sümmanî kolu ve halkaları şu şekilde tasniflendirilebilir.

“Sümmanî – Şevki Çâvûş – Fahri Çâvûş - Ahmet Çâvûş – Mevlüt

Şevki Çâvûş – Hüseyin Sümmanîoğlu – Ömer Yazıcı

Fahri Çâvûş – Nusret Yazıcı

Nusret Yazıcı – Köksal Yazıcı (oğlu) – Oktay Yazıcı (torunu)

Nusret Yazıcı – İsrafil Daştan – Ebubekir Zamani – Gıyasettin Eroğlu – Temel Turabi – Baki Çetin – (Çırakları)”²¹

“Âşıklığın temelinde ona karşı bir hevesin, istek, söz ve ezgi bakımından yeteneğin olması şarttır. Âşığın sanatında öğrenme yeteneği, bellek kuvveti, yaratıcılık, hazır cevap olma, kelime hazinesinin genişliği, iyi ve etkili konuşabilme ve şiir söyleyebilme yeteneği, bunun yanında iyi bir müzik kulağı olması, belirleyici olan başlıca unsurlardır.”²²

Nusret Yazıcı, âşıklığa daha küçük yaşlarda dedesi Sümmanî’den aldığı etki ile başlamıştır. Babası Fahri Çâvûş’un, kendisinin bu yolda ilerlemesinde çok faydası dokunmuştur. Nusret Bey, âşıklığa başlama serüvenini şöyle anlatmaktadır.

*Dokuz yaşında köyün pungarında körpe guzuları olatırken omuzlarında kara kılıflı sazları olan iki adam gördüm. Bunların âşık olduklarını düşünerek yanlarına gittim. Nereli olduklarını ve ne iş yaptıklarını sorunca Karşlı âşık olduklarını söylediler. Bende Sümmanî’nin torunu olduğumu söyleyince benim de âşık olabileceğimden ve Sümmanî’nin ününden, âşıklık kudretinden bana anlattılar. Onlar kalkıp gidince peşlerinden baktım, taa ki köyün sırtını aşınca kadar. Bunun üzerine içimde âşıklığa karşı bir sevgi ve arzu duyduğumu anladım.*²³

Kendisi henüz dokuz yaşındayken kendi kendine saz çalmayı öğrenmiş ve dedesinin türkülerini ezberlemeye başlamıştır. Babası ona bir saz almış ve

²¹ Erman Artun: Âşık Geleneği ve Âşık Edebiyatı, Kitabevi Yayınları, Ankara, 2008, s. 66.

²² Erman Artun: a. g. e., s. 55.

²³ Macit Ünal: a. g. e., s. 7.

âşık,babasıyla köy köy, kahve kahve gezip bu sanatın inceliklerini bizzât yaşayarak öğrenmiştir.

“Âşık Nusret Toruni'nin çocukluğunda ızırâplı ve meşakkatli geçirdiği hayatın izleri açıkça görülür. Bu durum onun kişiliğinin ve âşıklık yetisinin oluşmasında oldukça etkili olmuştur. Hatta diyebiliriz ki Âşık Sümmanî'nin üstün yeteneğinin altında ezilmiş olup, kişiliği hep bununla inilti olarak gerçek varlığını gösterememiş ve her yönüyle zayıf ve bağımlı kalmıştır.”²⁴ Yine de kendisi hem babasından hem de dedesinden aldığı desteklerin farkında olarak daha çok çalışıp çabalamış ve ruhuna işleyen aşk ve damarlarında dolaşan gelenek, onun bu sanata başlamasında en etkili faktör olmuştur.

Nusret Bey, çocukluğunda yalnız dolaşmayı seven bir kişiliğe sahipti. Bundan dolayı âşıklık geleneği ile ilgili ne öğrenirse onu kendi köşesine çekilerek yorumlar, anlamlandırır, çocuksu gönlü ve zekâsı ile bu durumu özümsemeye çalışırdı. Zaten ilk bireysel duygulanmaları da bu şekilde oluşmaya başlamıştır. Özellikle makam bilgisini,henüz küçük yaşlardayken dedesinden duyduğu makamlardan öğrenip geliştirmiş ve bu bilgisini kendi sanatında kullanmaya çalışmıştır.

Âşık, kendine duyduğu özgüven ve aldığı tecrübeler ile henüz küçük yaşına rağmen kendisinden büyük âşıklarla atışmalara giriyordu. Çoğu zaman tecrübelerine tecrübe katıyor çoğu zamanda güzel sesiyle ve kendine has üslûbuyla mecliste dikkatleri üzerine çekmeyi becerebiliyordu. Bu tür davranışlar, onun âşıklığa olan merakının şekillenmesinde çok etkili oluyordu.

Zamanla sıra özlemi yaşaması, farklı yerler görüp oradaki halk ile bütünleşmesi ve onların duygularını anlaması, âşığa yeni özellikler katıyordu. Âşıklığın teknik kısımlarını öğrenmesinin yanında, her gittiği gurbet elin meclis ortamında gelenek ile ilgili ince ve önemli ayrıntıları gözlemleyip özümsemiştir. Böylece âşıklığın getirisini âdâbıyla nasıl yerine getirmenin gerekliliğini de

²⁴ Abdülkadir Erkal:“Nusret Yazıcı (Toruni)”,*Beyazdoğu Dergisi Yayınları*, Erzurum, 2008, S. 2, s. 53.

kavramaktaydı. Halkın duygularına tercümân olmayı lâıykıyla başarıyor ve kendini halkın yerine koyup meclisin ortamına göre sanatını icrâ etmeyi de öğreniyordu.

Âşık Nusret Toruni'nin âşıklığa başlamasındaki en önemli etkenlerden birisi de sazıdır. Saz onun can yoldaşdır. Hele ki küçük yaşlarda, daha âşıklığa başlama evresinde iyi bir saz ile bu yola girmesi, âşığa çok önemli teknik boyutlar kazandırmıştır. Babası Fahri Çâvûş'un kendisine ilk aldığı sazına küçük yaşlardan itibâren gözü gibi bakıyor, ona bir müzik enstrümanından çok bir arkadaş sevdasıyla yaklaşıyordu.

“...Annemin de anlattığına göre rahmetli babam daha küçük yaşlarda bu sanatı öğrenmiş, genç yaşlarında kendinden büyük âşıklarla karşılaşmalar yapmıştır. Kendini herkese ispâtlüyordu. Bu neticede baba ocağından sık sık ayrılıp başka köylere, kasabalara, şehirlere gidiyormuş. Âşık kahvelerinde sanatını icrâ ederek halk ile bütünleşiyor, insanları o güzel sesiyle ve kendine has makamlarıyla âdetâ büyülüüyormuş...”²⁵

2.1.2. İcrâ Ortamı

2.1.2.1. Âşık Nusret Toruni ve Turneler

Toruni ilk olarak babası Fahri Çâvûş ve amcaoğlu Hüseyin Sümmanioğlu ile 1954 yılında Samikale köyünden dışarı çıkmış ve turne hayatına başlamıştır. Önceliği Narman kazasına bağlı köyler olmak üzere İspir ve Tortum köylerini gezmiştir. Zamanla kendini kanıtlayan âşık, Nuri Çırağı ve benzeri âşıklarla Türkiye’de birçok ilde turnelere çıkmıştır. Bunlardan en önemlisi 1985 yılında Ozan Ârif’in düzenlediği ve güney illerimizden Anamur’dan başlayıp Elazığ’a kadar devam eden 45 günlük turnedir. Ayrıca birçok kez de Erzurum ve çevre illerin dernekleri tarafından önemli gecelere ve turnelere çağırılmıştır.

Yurt dışı turnelerine ise ilk olarak kendi çabaları ile 1978 yılında Almanya ile başlamıştır. Hollanda, Fransa, Belçika, Yugoslavya, Avusturya, İsviçre, İngiltere,

²⁵ Yazıcı, 2010d

İtalya gibi çoğu Avrupa ülkesindeki organizasyonlarda bulunmuştur. Toplam 15 defa Avrupa'ya gitmiştir. Pasaport kayıtları bu duruma en iyi kanıttır.²⁶ Bunların en önemlisi ise Kültür Bakanlığı teşvikiyle Nuri Çırağı, Reyhânî ve Toruni'nin 1991'de Almanya'da başlayan turnesinin Fransa, Belçika ve İsveç üzerinden son bulmasıdır. Buralarda Âşık Nusret Toruni'ye katılımlarından dolayı plaket verilmiştir.

2.1.2.2. Âşık Nusret Toruni ve Kahvehaneler

16. yüzyılda Osmanlı devleti içinde zühor eden âşık kültürü, kahvehanelerle²⁷ yerini iyice belirginleştirmiştir. Âşıklık geleneği açısından azımsanmayacak bir yoğunluğa sahip Erzurum'da da yakın bir geçmişe kadar âşıkların önemli icrâ zeminleri olmuştur.²⁸

Âşıklar, çoğunlukla sadece kendileri için tahsîs edilen kahvehanelerde ürünlerini sunarlar. 'Âşık Kahvesi' adıyla ünlenen bu mekânlar, genellikle işletmecisi de âşık olan kahvehanelerdir.

Kahvehaneler, bilindiği zamandan beri bazen kötülener bazen de iyi yönleriyle ele alınan mekânlar hâlini almaya başlamıştır. "Özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısında başka bir şey olur. Kimi edebîyatçıların, bilim adamlarının, aydınların toplantı yeri hâline gelmeye başlar. Özellikle evlerde toplanıp gizli işler çevirdikleri sanısı uyanmasın diye halk, sürekli kahvehanelerde toplanmaya başlar."²⁹ Tanzimat ile birlikte kahvehanelerin değeri âşıklık geleneği zemininde yeniden canlanır. Dîvân edebîyatı –Halk edebîyatı savaşında kahve, halk sanatının saraya karşı kalesi olmuştur. Tanzimattan beri âşık tarzı (saz şiiri) kahvehanelerde dinlenir olmaya başlamıştı. Ancak 1976 yılından önce program yapan 20. yüzyıl âşıklarının sanatlarını, işletmecisi âşık olmayan kahvehanelerde yaptıkları anlaşılmaktadır. "1976'dan sonra ise âşık kahvehane işletmeciliği, halk ozanları

²⁶ Âşığın pasaport kayıtları ve pasaportunun resimleri Onur Sömen'in arşivindedir.

²⁷ Kahvehane ve âşıklık geleneği ilişkilerinin tarihsel boyutu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Özkul Çobanoğlu: *Âşık Tarzı Edebiyat Geleneği ve İstanbul*, 3F Yayınevi, İstanbul, 2007.

²⁸ Erzurum'da kahvehane geleneği ve âşıklık geleneği ilişkisinin tarihsel seyri hakkındaki tespitler için bkz. Dilaver Düzgün: *Erzurum'da Kahvehaneler ve Âşık Kahvehanesi Geleneği*, Aktif Yayınevi, Ankara, 2005.

²⁹ Salâh Birsal: *Kahveler Kitabı*, Nisan Yayınları, İstanbul, 1991, s. 24 -25.

arasında ilgi görmüş ve uzun süreli olmasa da Erzurum'da âşıklar tarafından çok sayıda kahvehane açılmıştır.”³⁰ Âşık Nusret Toruni de bu kervan içinde yerini bulmuştur.

Âşık Nusret Toruni ilk ve son olarak 1978 yılında Erzurum Gölbaşı'nda kahve işletmeciliği işine girmiştir. Nuri Çırağı ile Reyhânî'nin ortak olarak açtıkları kahvehanede, Nuri Çırağı'nın kahvehanedeki hisselerini Nusret Yazıcı'ya devretmesiyle âşık, bu kahvehaneyi Reyhânî ile birlikte yaklaşık 5-6 ay kadar işletmiştir.

Âşık Nusret Toruni bundan sonra herhangi bir şekilde kahve işletmeciliğine girmemiştir. Âşıklık sanatını bir ticârî amaçtan çok bir gönül işi gibi görüp, bu “sektör” içindeki kazancını da yanına kâr olarak kabullenmiştir.

2.1.2.3. Âşık Nusret Toruni ve Elektronik Kültür Ortamı

“Millet hayatında kültürü meydana getiren gelenekler, sözlü ve yazılı ortam içinde meydana gelirler. Sözlü kültür ve yazılı kültür ortamları kendilerine özgü kurallara bağlı geleneklerin oluşmasında uygun birer zemin durumundadır. Teknolojinin gelişmesi ve birleşmesiyle birlikte bu ortamlara radyo, pikap, kasetçalar ve televizyon gibi elektronik iletişim araçlarının kullanımı sonucunda "elektronik kültür ortamı" olarak adlandırılan yeni bir kültür ortamı eklenmiştir.”³¹

İstanbul'a ilk olarak kaset çakırtma maksadıyla 1974'de göç eden âşık, burada teknolojinin nimetlerinden faydalanmış ve elektronik kültür ortamını âşıklık geleneği icrâ ortamı potasında başarıyla uygulayabilmiştir. Bu bağlamda önceliğini zamanın teknolojisinin imkânı doğrultusunda kaset çıkartmaya vermiştir. Âşık, Erzurum'daki icrâ performansını daha geniş kitlelere yaymak, hem kendini öne çıkartıp halka tanıtmak hem de dedesi Sümmanî Baba'nın âşıklık geleneğindeki yerini kuvvetlendirmek adına 1966 yılında ilk plağını çıkartmıştır. Daha sonra kaset teknolojisine geçilmesiyle, plaklara kaydettiği eserlerini kasetlerine aktarmıştır.

³⁰ Dilaver Düzgün: a.g.e.,s. 155.

³¹ Erman Artun: *Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı*, Kitabevi Yayınları, Ankara, 2008, s. 67.

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte insanların haber alma ve dünya üzerinde oluşan birçok olayı daha hızlı ve daha doğru şekilde duyabilmesi kolaylaşmıştır. Şehir hayatında yaşayan veya sonradan şehir hayatına adapte olan birçok âşık da kendilerini, bu vesîle ile daha doğru ve hızlı şekilde tanıtabilme imkânını sonuna kadar kullanmıştır. Âşık Nusret Toruni de elektronik kültür ortamını lâyıkıyla kullanmış, bu kültürün etkilerini icrâ yoluyla halka gösterebilmiştir.

“Bunlardan açık ve gözlenebilir sonuçları itibâriyle elektronik kültür ortamı teknolojisinin âşık tarzı üzerinde açık fonksiyonlarından biri diyebileceğimiz mahallî âşık havası mâhiyyetindeki ezgilerin, elektronik kültür ortamında kaydedilen icrâları yoluyla kolayca ve çoğu zaman hiçbir elektronik külfete girmeksizin yurdun hatta dünyanın dört bir yanına dağıtılmasıdır. Bunun neticesi olarak mahallî âşık havaları, radyo ve televizyonun da etkisiyle süratle mahallî seviyeden ulusal seviyede bilinir ve çalınır hâle gelmiştir.”³²

Özkul Çobanoğlu'nun da görüşlerinde belirttiği üzere Âşık Nusret Toruni bu sayede bir bakıma yerel olan âşıklık kültürünün millî ve ulusal bir kıvama getirilmesinde kendince katkıları olmuştur. Ayrıca, Âşık Nusret Toruni'yi bu vesîle ile tanıyan, keşfeden birçok âşık ve âşık adayı kişiler ortaya çıkmıştır.

“Elektronik kültür ortamı teknolojisinin âşık tarzında kullanılmasının bir de gizli fonksiyonları söz konusudur. Bunların başında günümüz âşık adaylarının âdetâ “gizli çıraklık” dönemi diyebileceğimiz âşık tarzı mahsûlleri içeren kasetleri dinlemesi ve bu tür eserler meydana getirme istidâdında olanların yaptıkları denemeleri kendi kendilerine kasetlere kaydetmeleridir. Daha sonra da kaydettikleri kasetleri usta bildikleri âşıklara dinleterek, onların tenkit ve tavsiyelerini almalarıdır.”³³

Âşık Cemal Alper Divanî, adlı âşık da aynen bu vesîle ile Âşık Nusret Toruni'yi tanıdığını ve böylece âşıklığa heves ettiğini, Toruni'yi manevî ustası olarak kabullendiğini şöyle ifâdelendirmiştir.

³² Özkul Çobanoğlu: *Âşık Tarzı Edebiyat Geleneği ve İstanbul*, 3F Yayınları (2. Baskı), Ankara, 2007, s. 73.

³³ Özkul Çobanoğlu: a. g. e., s. 72.

1968 senesinde daha âşık lâfını duymamıştım Oltu'nun Kemer kaya köyünde Hüseyin Sümmanoğlu ile bir köy odasında söylerken bir kış günü böyle karın bir metre olduğu zaman bir âhırın bacasından dinlemiştim onu. Bizi, çocuk olduğumuz için içeri köy odalarına almıyorlardı. Çok yanık bir sesi vardı ve ben bundan çok etkilendim. Daha sonra 1972 yılında bu işe başladıktan sonra onunla Türkiye'nin birçok muhtelif yerlerinde onunla birlikte olduk ve atışmalar yaptık.³⁴

Sanat hayatı boyunca toplam 17 kaset çıkartmıştır. Âşığın çoğu plağı daha sonra kasetleştirilmiştir. Âşığın vefâtıyla birlikte çoğu kasedi ve plağı gerek sevenleri gerek ise âşık arkadaşları tarafından birer hatıra olarak saklanmak istenmesiyle alınmıştır. Fakat âşığın, köy kahvelerinde ya da icrâ ortamlarını sergilediği mekânlarda halk tarafından kayıt altına alınmış olan 32 adet atışma ve şiir ses kaydı bulunmaktadır.³⁵ Elektronik kültür icrâ ortamı içindeki performansını gösteren eserlerin elimizdeki mevcut listesi aşağıdaki gibidir:

- Duman üstünde – Harika Plak
- Nerde Bulam – Harika Plak
- Çâre Düşünür- Harika Plak
- Âşığın Gönül Telinden - Harika Plak
- Trabzonlu Kahramanın Hikâyesi - Yavuz Plak
- Sıladan Bir Haber – Cam Müzik
- Âşık Reyhânî – Nusret Sümmanîoğlu Atışması - Harika Plak
- Sümmanî ile Âşık Şenlik Atışması - Harika Plak
- Celâl Ahmet ile Mehmet Han Hikâyesi - Harika Plak
- Almanya'dan Sılaya - Harika Plak
- Sor Âriften - Harika Plak
- Soysuz - Harika Plak
- Sorabildin mi - Harika Plak
- Nergis Hikâyesi - Harika Plak

³⁴22.01.2010 yılında “Âşık Nusret Toruni'yi Anma Gecesi”nde kendisi ile yapılan görüşme sırasında Âşık Cemal Divanî bu bilgiyi bizlerle paylaşmıştır. İlgili ses kaydı döküman deşifre edilmiş şekliyle arşivimizde bulunmaktadır.

³⁵ İlgili ses kayıtları Onur Sömen'in arşivinde bulunmaktadır.

- Sümmanî ile Gülperi Hikâyesi - Harika Plak
- Dara Düşürür- Harika Plak
- Han Sarayı Destânı - Harika Plak

Bunun yanında Uzelli Plak, Türkü La Plak gibi şirketlerden de kasetleri çıkmasına karşın daha önceden de belirttiğimiz üzere âşığın yakın çevresi ve akrabaları, âşıktan kendilerine bir hatıra kalması için, âşığın kaset ve plaklarının çoğunu almışlardır. Elimizde bu durumdan dolayı adı geçen plak şirketleriyle ilgili kaynak olabilecek kaset örnekleri bulunmamaktadır.

Günümüzün dünyaya açılan penceresi olması açısından internet büyük bir öneme sahiptir. Âşık Nusret Toruni de bu önemin farkındadır. Âşık, Erzurum ve çevresinde çok sevilen bir âşık olması vesilesi ile sevenleri tarafından kendisine bir internet sitesi açılmıştır. Ayrıca âşığın kendisine ait hayat hikâyesi ve bildiği hikâyeler ile âşıklık geleneği icrâ bağlamında gösterdiği performansının sergilendiği resmî internet sitesinin tam adı www.nusretsummanioglu.com³⁶ şeklindedir. Ayrıca internetteki belli başlı arama motorları ve paylaşım siteleri aracılığıyla da âşığın hayatıyla ilgili bilgilere, eserlerine ve kendisini takîb eden izleyen/ dinleyen kitle tarafından Âşık Nusret Toruni için hazırlanmış olan her türlü bilgiye ulaşabilmek mümkündür.

“Yerel âşıkların ezgileri yerel kitlelere ulaşmış, toplumun âşıklık geleneğine ilgisi sonucunda dinleyici ve icrâcı sayısı artmıştır. Bugün ülkemizde âşık edebîyatı, yaratma ve icrâ zemini olarak sözlü, yazılı ve elektronik ortamların tümünü birlikte kullanmaktadır. Bu alanlardaki öncelik, yerleşim birimlerinin özellikleri, icrâcılarının eğilimlerine ve sahip oldukları olanaklara, okuyucu/dinleyicilerin kültürel düzeylerine ve mesleklerine göre farklılık göstermektedir.”³⁷

Âşık Nusret Toruni bugüne kadar sayısız defa özel ve yerel ulusal kanallara çıkıp icrâsını sergilemiştir. İlk TV’ye çıkışı 1978 yılında TRT 1 kanalında olmuştur. Daha sonra TRT 2, TRT3 kanallarına da çıkmıştır. Yerel kanallardan bazıları Doğu

³⁶ Bu internet sitesi kendisini çok seven ve hayranı olan Bünyamin Kaya tarafından Nusret Yazıcı’nın ailesinin de onayı alınarak bütün masrafları kendi şahsına ait olmak üzere 2009 yılında açılmış ve halkın kullanımına sunulmuştur.

³⁷ Erman Artun:a. g. e., s. 74.

TV, Mesaj TV, Meltem TV, TV5, Samanyolu TV, Kanal A, Vatan TV, Star TV, Kanal 7, Marmara TV şeklindedir. Çıktığı her programda dinleyici/izleyici kitlesinin ihtiyaçlarına cevap verebilmiş ve âşıklık geleneğinin elektronik boyutu içinde kendine düşen kısmını lâıykıyla yerine getirebilmiştir. Fakat elektronik kültürün âşık geleneğine katkılarının ve kolaylıklarının yanında elbette kötü etkileri de olmaktadır. Programlara çıkan çoğu âşık artık “playback” teknolojisini kullanmakta ve sadece ağzını oynatarak türküsünü kendince “icrâlaştırdığını” göstermektedir. Fakat Âşık Nusret Toruni hiçbir zaman işin bu şekilde bir kolayına kaçmamış ve bu durumu onaylamamıştır. Kendisine bu tarz “kolaylık” için çıktığı programlarda teklifler gelse de o bütün riskleri göz önüne almış ve bu durumu kabul etmemiştir. Oğlu Köksal Yazıcı'nın bizzâtşâhit olduğu bu durum kendisi tarafından şöyle ifâdelendiriliyor.

“...Babam ile Meltem TV'ye çıkacaktık. Babamın sesi hastalığından dolayı bayağı bir yıpranmış ve kısık geliyordu. İlk başlarda biz bunu kanal yetkililerine bildirsek de artık verilen reklamlardan ötürü kanal bir şekilde babamı programa çıkartmak istiyordu. Programdan önce kuliste yetkili kişi isterseniz kasetlerinizden birisiyle playback yapabiliriz, sesiniz bayağı bir kötü durumda şeklinde bir teklif ile gelmişti. Babam önceden hiç böyle bir deneyim içinde bulunmamıştı. Her ne olursa olsun bunu kabul edemeyeceğini ve elinden geldiği kadar programda kendi payına düşeni hakkıyla yerine getirebileceğini dile getirdi. Neyse babam çıktı; fakat konuşmakta bile zorlanıyordu. Lâkin buna rağmen babam orada playback olayını kabul etmediği için elinden geldiği kadar türküsünü icrâ etti. Söyledikçe sesi açıldı ve o an için sanki hastalığını unutmuş, görevini yerine getirmesi gereken bir birey sorumluluğunda davranmış ve bunu da lâıykıyla gerçekleştirmişti...”³⁸

2.1.3. Usta - Çırac İlişkisi

“Âşıklık geleneğinde usta-çırac ilişkisi, âşıklığa ilgi duyan bireyin, usta bir âşık tarafından geleneğin kuralları etrafında yetiştirilmesi biçiminde seyreden bir

³⁸ Yazıcı, 2010e

eğitim sürecidir.³⁹ Âşık adayının kuşaktan kuşağa aktarılan âşık geleneğinin kabulleri çevresinde âşıklığa yönelmesi, başlaması ve yetişmesi, usta çırak ilişkisi içinde bir eğitim süreci gerektirir.”⁴⁰

Âşıklar çıraklıktan başlayarak âşık oluncaya kadar belli bir eğitimden geçerler, fasıllara katılırlar, ustalarından mahlas aldıktan sonra âşık olurlardı. Şehir hayatının kültür havası içinde klasik şiire ve musikiye, tasavvuf düşüncesine, İslâm tarihine, evliyâ menkıbelerine, İran ve Türk edebiyatında görülen motiflere ait birçok bilgi edinirlerdi. “Şehirli âşıkların kültür düzeyleri klasik medrese ve tekke kültürüyle temas hâlinde olduklarından, köyde yetişenlerden, dil, sanat ve anlatım açısından başkalık gösterir.”⁴¹ Âşık Nusret Toruni de, hemen hemen bu tarzda kısmî bir eğitimden geçmiştir. Kendisi, âşıklık geleneğinde ustalaşmasında Sümmanî dedesinin katkısını her mecliste dile getirmiş ve geleneğin köşe taşlarından birisi olan Sümmanîdedesinin manevî ustası olarak kabul etmiştir. Âşık, konu ile ilgili şunları söylemektedir.

*Üstadım var. Üstadım Âşık Sümmanî'dir. Onun kişilik yönünü ben şöyle açıklayabilirim. O geçmişten çok gelecekte bahsetmiştir.*⁴²

Âşıklığın zevkini onunla tatmıştır. Dedesi gibi âşıklık geleneğinde nâm yapmış tasavvuf ehlî bir âşığın torunundan çok, onun bir mürîdi olarak kendini ifâdelendirmiştir. Dedesi onun gözünde bir mürşid kıvamındadır. Sümmanî gibi bir dedeye sahip olması, çevresindeki çağdaşları ve yaşlıları olan bütün âşıkları geride bırakmaya yeterli bir sebeptir. Hikâyecilik bazında ise babası Fahri Çâvûş'un emekleri kendisinde bir hayli fazlaca teşekkül etmektedir. Âşık Nusret Toruni, dedesinden tam olarak bir usta çırak eğitimi almasa da, âşığın geleneğe olan bağlılığı ile kendi yeteneklerinin farkında olması, ayrıca babası Fahri Çâvûş'un yanında formel olarak reşit oluncaya kadar usta - çırak ilişkisi yaşaması, onun bugün bu seviyeye gelmesinde etkili faktörlerdendir.

³⁹ Usta-çırak ilişkisinin işlevleriyle ilgili bkz. Pertev Naili Boratav: “Âşık Edebiyatı” *Türk Dili - Türk Halk Edebiyatı Özel Sayısı*, S. 207, Ankara, 1968, s. 342.

⁴⁰ Erman Artun:a. g. e., s. 55.

⁴¹ Erman Artun:a. g. e., s. 55.

⁴² Macit Ünal:dı:a. g. e.,s. 10.

Kendisi daha henüz dokuz yaşlarından itibâren âşıklık geleneği üzerinden şiirler söyleyip hikâyeler okuması ve dedesinin usta malı şiirlerini halka sevdirmesi ile bilinmektedir. Âşık Nusret Toruni bu durumu şöyle ifâdelendirmiştir.

*1954 yılından beri kahvehanelerde halk huzurunda hikâye ve şiir söyleyerek kazanç sağlayabiliyorum. 18 yıldır da hikâyecilik yaparım.*⁴³

Ne babasının ne de dedesinin kendisine bir mahlas vermediği âşık, “Toruni” mahlasını kendini usta kıvamına geldikten sonra Sümmanî Baba’nın torunu olması maksadıyla seçtiğini şu şekilde îzâh etmektedir.⁴⁴

Âşık Sümmanî’nin torunu olmam münâsebetiyle “Toruni” ismini ondan koydum. Ve şimdi çevremdekiler beni “Toruni” olarak tanır. Halkın karşısına “Âşık Nusret Toruni” olarak çıkarım.

Âşıklığa başlama da içinde bulunan çevrenin yanında aileden gelen genetik bağların etkisinden de söz edilir. Bu cümleden olarak Erzurumlu Sümmanî’nin oğulları Fahri Çavûş ve Şevki Çavûş ile torunları Nusret Toruni ve Hüseyin Sümmanîoğlu’nun babadan, dededen âşıklığa yöneldiklerini söylemek mümkündür.⁴⁵ Yani aile büyüklerinden tevârüs etme ile âşıklığa yönelen âşık, sanatsal olarak dedesinin âşıklık câmiasına lâyıkıyla tanıtılmaması gibi eksiklikleri tamamlamasının yanında, bu vesîle ile kendisini de meclislerde ortaya koymuş, kanıtlamıştır. Sümmanî’yi sadece kendisi usta olarak görmeyip bunu bütün Erzurum ve Anadolu’ya sevdiren Âşık Nusret Toruni, bu yönüyle birçok âşığa ilhâm olmuş, Sümmanî Baba’nın birçok âşığın manevî usta babası olmasını sağlamıştır. Kendisi bu durumu manevî ustası Sümmanî Baba’ya yazdığı şiiri ile şu şekilde anlatmaktadır.

⁴³ Macit Ünal’dı’nın yayımlanmamış tez çalışması 1972 yılında yapıldığı için âşık, o zaman zarfına kadar kendini 18 yıllık hikâyeci olarak ifade etmiştir. 2003 yılında vefât eden âşık, 2000 yılına kadar irticâlen şiirler söyleyip hikâyeler okumuştur.

⁴⁴ Bu durumu “Âşığın Adı, Soyadı, Mahlası” kısmında açıkladığımız için üzerinde fazlaca durma gereği görmedik.

⁴⁵ Metin Özarslan:a. g. e., s.115.

*Bin dokuz yüz doksan sekiz yılları
Geçen yıllar Sümmanî'yi konuşur
İkindide Ablak Taşı dibinde
Esen yeller Sümmanî'yi konuşur*

*Âşıklar gurbette bağrın yaralar
Hasret çekenlere olmaz çâreler
Karşiki bozkırlar ıssız dereler
Akan seller Sümmanî'yi konuşur*

*Îzâhât eyledik Ablak Taşı'nda
Yıllar gezmiş Gülperi'nin peşinde
Söğüdün dibinde çeşme başında
Öten teller Sümmanî'yi konuşur*

*Nusret Toruni'yim çektim gam hayâl
Gözlerimde yaşlar tam âb u zulâl
Yollar site bize kendi anormal
Tozlu yollar Sümmanî'yi konuşur*

Âşık Nusret Toruni'nin ustalığının yanında çok iyi bir çırak yetiştiricisi olduğunu Âşık Cemal Divanî şu şekilde dile getirmektedir.

“...İyi bir âşıktı; çünkü onun iyiliği şuradan ortaya çıkıyor. Türkiye’de bazı kişiler; yiğitler öldükten sonra onlara korkak diyorlar. Ama bu âşığın ortada çırakları var. Şu anda Kültür Bakanlığı’nın 570 tane kayıtlı âşığı var. Bu kayıtlı âşıkların içinde Toruni’nin çırakları ilk onun içindedir. Şu anda Nusret Toruni’nin

çıraklarıyla boy ölçüşecek âşık yoktur. Öyleyse bu da kendisinin çok iyi bir âşık olduğunu ortaya koyuyor... ”⁴⁶

2.1.4. Çıracak Yetiştiriciliği ve Çırakları

“Nasıl ki usta olmak bir süreç ise çıracak yetiştirmek de belli kıstaslara bağlı olarak gelişen bir süreçtir. Âşık adayı, bu süreçte ustasından şiir ya da hikâye formlarının teknik ayrıntıları yanında, geleneğin diğer gereklilikleri hakkında eğitim alır.”⁴⁷

“Âşıklık geleneği yalnızca çalıp söylemeye dayanmayan, bir usta tarafından öğretilmesi gereken bir iştir. Anadolu'da oluşan eski esnaf teşkilâtlarının hepsinde olduğu gibi âşıklıkta da çıracak yetiştirmek bir gelenektir. Usta âşık, saza ve söze yeteneği olan bir genci çıracak edindir, yanında gezdirir. Çıracak; ustasının ölümünden sonra meclislerde, sohbetlerde, onun şiirleriyle söze başlar, adını yaşatır, izinde gider. Yahut âşık olmak isteyen kişi, usta bir âşık yanına çıracak olarak verilir. Buna ‘kapılanma’ denir. Usta, çırağa 'meydan açma'yı, geleneğin gereklerini, 'dîvâna çıkma'yı, yarışmayı, hikâyeye anlatmayı, ayak kurallarına uymayı ve 'âşık makamları'nı öğretir. Çıracak, ustasıyla birlikte gezerek diğer âşıkları tanır. Onların bilgilerinden yararlanır. Bu devre çırağın yeteneğine göre sürer. Çırağın yeteneğine inanan usta ona, 'icâzet' vererek tek başına mesleği sürdürmesine izin verir.”⁴⁸

Toruni gerek alçak gönüllü olması gerekse Sümmanî Baba kolundan gelen köklü ve sağlam âşıklık eğitimi ile yanına her dâim çıracak çekebilmiştir.

Kesinlikle hiçbir âşık diyemez ki filan çıracak benimdir. Fakat biz âşıklar aramızda toplanıp konuştuğumuz zaman yakınımıza üç beş tane talebe gelir.

⁴⁶ 22.01.2010 yılında “Âşık Toruni’yi Anma Gecesi”nde kendisi ile yapılan görüşme sırasında Âşık Cemal Divanî bu bilgiyi bizlerle paylaşmıştır. İlgili ses kaydı döküman deşifre edilmiş şekliyle arşivimizde bulunmaktadır.

⁴⁷ Metin Özarslan:a. g. e., s. 107, 124. Ayrıca bkz. Erman Artun:Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2005, s. 55-58.

⁴⁸ Erman Artun: a. g. e.,s. 55.

*Hareketlerimizden, konuşmalarımızdan, saz çalmamızdan ve şiir okumamızdan örnekler alarak kendilerine tecrübe edinir ve onlarda zamanla usta olurlar.*⁴⁹

Çıraklık ve ustalık dönemlerinde babasından ve dedesinden ne şekilde gördüyse kendisi de gördüklerine katkılarda bulunarak bütün bildiklerini, oğlu da dâhil olmak üzere hiçbir çırağına ayrı gayrı yapmadan aynen nakletmiştir.

“Çıraklık eğitimi, ustanın teorik bilgileri adaya aktarmasından çok, adayın icrâ sırasında ustayı dinlemesi ve izlemesi esâsına dayanır. Çırak, ustanın sanatını icrâ ettiği her ortamda bulunmaya çalışır. Gerektiğinde onunla birlikte yolculuğa çıkar, fasıllarda bulunur, ustanın davranışlarını yakından izler. Onun dinleyicilere hitâb şekli, hikâyeye anlatma üslûbu, saz eşliğinde şiirlerini sunuş biçimi, saz çalma tekniği, ezgiyi oluştururken izlediği yol bütün bunlar, çırağın yakından takîb etmesi gereken konulardır. Usta, çırağıyla birlikte bazen topluluk karşısında, çoğunlukla da baş başa kaldıklarında eksikliklerini sıralar, yapması gereken şeyleri açıklar. Daha ileri bir aşamada onunla karşılaşma denemeleri yaparak çırağın hazırlıksız şiir söyleme yeteneğinin gelişmesine katkıda bulunur. Usta-çırak ilişkisi, karşılıklı saygı ve sevgiye dayalıdır. Usta, kendi tarzını sürdüreceği bir meslektaşını yetiştirmenin gururu ve heyecanını yaşarken, çırak kendini kanıtlamış bir âşığın yanında yetişmenin ayrıcalığını hisseder ve bununla övünür.”⁵⁰

Âşık Nusret Toruni, çıraklarına bazen bir ağabey gibi bazen de yaşları kendisine yakın olanlara, arkadaş gibi davranmıştır. Çıraklarını hiçbir zaman meclislerde küçük düşürmemiştir. Eksik veya aksak yönlerini fark ettiği zaman ustalığını göstererek, çıraklarındaki bu kötü gidişatı, onları kırmadan düzeltmeyi başarabilmiştir. Toplam altı çırağı bulunan âşığın çıraklarının isimleri sırasıyla; Gıyas Eroğlu, Ebubekir Zamani, İsrail Daştan, Temel Turabi, Baki Çetin ve Köksal Sümmanioğlu'dur. Kendi zekâsının pratik yönlerini, gelenek içindeki ahlâkı ve kendine has sert mizacını da ortaya koyarak âşıklık geleneğinin gerekliliklerini aktarabilmeyi başarabilen bir yapısı vardır. Çıraklarını çok iyi tanıyan Âşık Nusret Toruni, onları anlatan bir de şiir dillendirmiştir.

⁴⁹ Macit Ünal'dı:a. g. e., s. 16.

⁵⁰ Erman Artun:a. g. e., s. 55.

*Benim ıraklara bir destânım var
Beşi de yıkılmaz kale yetişti
Belki ufak tefek eksikleri var
Her biri birinden âlâ yetişti*

*İsrafil'den gamlı değil hiçbiri
Gâh ölü yaşadı gâhî de diri
Yüzü gülmemiştir öteden beri
Sürüm sürüm oldu çile yetişti*

*Genç yaşta toprağa verdim Gıyas'ı
Gitmez yüreğimden kederi yası
Ara sıra bana olurdu âsî
O da ustasına köle yetişti*

*Sağ kolumdur Ebu Bekir Zamani
Mazlûmdur seçemez yahşi yabani
Ona himmet ede dedem Sümmanî
O da bağımızda lâle yetişti*

*Temel Turabi'yi gurbet götürdü
Çörelendi yüreğine oturdu
Sılanın hasreti yedi bitirdi
O da düştü hâlden hâle yetişti*

*Toruni'yim sevenlerden ırağım
Tanıdım kalmadı gamım merağım
Baki Çetin oldu en son ırağım
O da uzattığım ele yetişti*

“Âşıklığa yönelen bir kısım âşığın canlı olarak devam eden gelenek içinde kendiliğinden âşıklığa başladıkları görülmektedir. Bu âşıklar özellikle gelenekte âşıklık yapmakta olan âşıkların yanında bulunan veya onlarla arkadaşlık yapan kimselerdir. Ayrıca diğer bir kısım âşıklar ise geçmişte ve günümüzde gelenek içinde yer alan âşıklardan ve bu âşıkların eserlerinden etkilenmek suretiyle âşıklığa yönelmişlerdir.”⁵¹

En son çırağı ve oğlu Köksal Yazıcı⁵² ve onun da oğlu Oktay Yazıcı da Sümmanî Baba kolu ve geleneğinin devamı ile temsîli konusunda gelenek içinde yer almaktadırlar.

Her yıl 22 Ocakta düzenlenen “Âşık Nusret Toruni’yi Anma Gecesi”nde hayatta olan çırakları başta olmak üzere Âşık Nusret Toruni’yi bilip tanıyıp seven ve değer veren bütün âşık dostları gelir ve ona hak ettiği saygıyı, onun şiirlerini o gecede okuyarak lâyıkıyla gösterirler.

2.1.5. Saz

“Âşıklar, düz konuşmayla şiir söylemeyi 'dilden söylemek', saz eşliğinde şiir söylemeyi de 'telden söylemek' şeklinde ifade etmişlerdir. Bununla âşığın şiirine eşlik eden sazın, şiirden ayrılmaz bir unsur olduğu anlaşılır.”⁵³ Âşıklık geleneğinin tek ve öz çalgısıdır saz. Orta Asya kopuz kültüründen Anadolu’ya evrimleşerek geçen saz, âşığa eşlik eden bir araçtan çok, adeta âşığın can yoldaşdır. Gelenek içinde saz dışında başka bir çalgı ile icrâ yapan âşık yoktur. Başka bir ifade ile âşık geleneğinin yegâne çalgısı bağlama ve bağlamanın türevleridir. “Âşık çalgısı gelenek içinde saz olarak adlandırılmaktadır. Bu gelenek isimlendirmede çalgı genel anlamıyla değil, âşık çalgısı karşılığında kullanılmıştır.”⁵⁴

Saz çalmak âşığa zaman kazandırmanın yanında dinleyicilere de müzikalite açısından hoş vakit geçirtir. Saz; âşıklara irticâlen söyleme de kolaylık sağlamakta,

⁵¹ Metin Özarslan:a. g. e., s. 115-116.

⁵² Kendisi, Nusret Yazıcı’nın öz oğlu olup bu çok iyi biz saz ustası olmasının yanında, gelenek içinde “Köksal Sümmanoğlu” mahlası ile icralarını gerçekleştirmektedir.

⁵³ Erman Artun: a. g. e., s. 61.

⁵⁴ Metin Özarslan:a. g. e., s. 167.

coşku ve duygu yoğunluğu arttırmakta, irticâlen söylerken düşünme payı kazandırmakta, ilhâm kaynağı ve söyleyiş güvencesi vermektedir. Âşık saz olmaksızın gerçek icrâsını yapmakta zorlanmaktadır.⁵⁵

Âşık Nusret Toruni'nin ilk sazı dokuz yaşında babası tarafından alınmıştır. Ona âdetâ gözü gibi bakmıştır. Ailesi onun ilk sazını hâlen saklamaktadır. Kendi kendine saz çalmayı öğrenmiştir. Zamanla usta malı okuyup dedesi Sümmanî'nin makamlarını sazına dökmekle kalmamış, kendine has makamlar üretme gayretinde de olmuştur. Toruni, sazına sadece bir çalgı aleti olarak bakmazdı. Oğlu Köksal, babası ve sazıyla ilgili şu anekdotu bizlere aktarmıştır.

“...Küçükken babamın bir ara odada tek başına kaldığını gördüm. Baktım elinde sazı var. Bir çocuk misâli kucağına almış. Sanki onunla konuşuyor, ona öğütler veriyor, bazen de onu dinliyor. Bir an için babamın gözünün yaşardığını ve uygulandığını gördüm. Kim bilir sazıyla ilgili hangi anısına takıldı aklı da böyle bir zühura büründü...”⁵⁶

2.1.6. Rüya, Bâde

“Modern psikiyatrinin de kabul ettiği gibi şair mizacı açıklamak bugün için mümkün değildir. Doğuştan böyle bir kabiliyete sahip olan âşık adaylarında biyolojik istekler, psikolojik baskılar ve yaratıcılık gücü birleşerek kolektif şuuraltını harekete geçirmekte ve kültür örneği rüyaları kullanarak, yaratıcılığın bir şekli olan âşıklık mertebesine erişmelerini sağlamaktadır.”⁵⁷

“Âşığın şairlik gücünü, rüyasında pîrin sunduğu ‘aşk bâdesini’ içmekle ve ‘sevgilisinin hayâlini’ görmekle kazandığına inanılır. Rüyada, genellikle âşık adayının karşısına bir sevgili veya saz çıkmaktadır. Rüyaların süsü aksakallı bir derviş ve bazen dolu bardaktır. Bardağın rüyada tas hâlinde görülmesine de sık sık rastlanır. Ozanlara rüyada sunulan tasların içindeki mayilere aşk dolusu denir. Fars

⁵⁵ Metin Özarslan:a. g. e., s.170.

⁵⁶ Yazıcı, 2010f

⁵⁷ Umay Günay:a. g. e.,s. 94.

Edebîyatı'nın etkisiyle bâde adını da almaktadır. Bunlar; er dolusu ve pîr dolusu diye adlandırılırlar.”⁵⁸

Âşık Nusret Toruni, dedesi Sümmanî Baba'yı gelenek içindeki en son bâdeli âşık olarak kabul etmektedir. Âşıklık geleneğinde rüya, kişinin âşıklığa yönelmesinde ya da doğrudan âşık olmasında belirleyici özellik gösterse de, Âşık Nusret Toruni'nin herhangi bir rüya tesiri ile âşık olması durumu yoktur.

2.1.7. Hikâyeciliği

“Eski ozanların, yerini âşıklara bırakmalarından sonra kahramanlık konularının yanı sıra aşk konuları da anlatılmaya başlanır. Destânlardaki dışa dönük mücadele halk hikâyelerinde topluma yönelmiş, zenginlik-fakirlik, padişahlık-kulluk gibi sosyal farklılaşma ve problemler bu hikâyelerde yer almaya başlamış; "alp tipi" yerini "âşık tipi"ne bırakmıştır. Ayrıca destânlardaki manzûm yapı giderek mensûr hâle gelmiş, bunun sonucu olarak destân ve masal unsurlarının birini yavaş yavaş gerçeğe daha yakın yeni konular almıştır. Böylece halk hikâyeleri,destânla roman arasında geçişi sağlayan bir tür olmuştur.”⁵⁹“Âşık Nusret Toruni deicrâ ile şiir söylemesinin yanında bir halk hikâyesi anlatıcısı ve musannifidir.”⁶⁰

Kendisi hikâyeciliğe de önem vermekteydi; fakat hiçbir zaman hikâye anlatıcılığı âşıklığının önüne geçememiştir. “Hikâye anlatımı oldukça samîmî ve içtendir. Sürükleyici ve akıcı bir üslûbu, dinleyicilerle temas kurmadaki ustalığı en önemli özelliklerindedir.”⁶¹

Hikâyelerini anlatırken kendisi de o karakterlerle özdeşleşiyormuşcasına anlatıyor, sanki o anı tekrar yaşıyormuş hissini veriyordu. Hikâye anlatıcılığını ve geleneğini hikâye ustası ve babası olan Fahri Çâvûş'tan öğrenmiştir. “Kendilerini, maceralarını aktardıkları ozanların halefi sayan âşıklar, halk hikâyelerinin yaşayıp yayılmasında büyük rol oynamışlardır. Âşık, hikâyecilerinin halk hikâyelerini yalnız

⁵⁸ Mehmet Yardımcı: *Başlangıcından Günümüze Halk Şiiri, Anonim Halk Şiiri*, Ürün Yayınları, Ankara, Şubat 2004, s. 191.

⁵⁹ Erman Artun:a. g. e., s. 68,70.

⁶⁰ Ali Berat Alptekin, Saim Sakaoğlu:*Türk Saz Şiiri Antolojisi*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2006, s. 428.

⁶¹ Abdülkadir Erkal:a.g.m.,S. 2, s. 54.

nakletmekle kalmayıp birçok yeni motifi de maceralara eklemeleri, halk hikâyelerinin değişmesi, varyantlarının oluşması, bunun sonucu olarak da otantik özelliklerin kaybolmasına yol açmış, buda halk hikâyelerinin kaynağı ve oluşumunun tespitini oldukça karmaşık bir hâle getirmiş”⁶² olsa da Âşık Nusret Toruni, hikâyelerinde mantık kavramından dışarı çıkmamaya özen gösterip gerçeklik kavramını korumuş ve böyle olmasının gerekliliğini de şu şekilde açıklamıştır.

*Herhangi bir hikâyeyi anlattığım zaman halkın gösterdiği dinleyiş ve câzibesine göre daha güzel, daha coşkun anlatırım. O zaman kendi kendime de hayran olurum. Hikâyeyi kim söylerse söylesin hikâyeyi söylerken halkın mantığının kabul ettiği şeyleri anlatmalı ve hikâyenin özünden de tavîz verilmemelidir. O zaman halkı ruhen ve gönülden coştururuz.*⁶³

Âşık, hikâyelerini anlatırken gelenekten yararlanmanın yanında kendi gözlem yeteneğini çok iyi şekilde kullanır, dinleyici potansiyelini de önemserdi. “Hikâyeci âşıklar, hikâyelerini geleneğe göre anlatırlar. Hikâyeler mümkün olduğu kadar gelenekteki şekliyle anlatılır. Âşıklar metne müdâhaleden, değişiklikten kaçınır. Olayları olmuş gibi kabul eden hikâyeci, dramatik öğeleri de kullanarak canlandırma yapar. Hikâyeci, hikâyeyi güne aktarmanın yolunu bulur. İçinde yaşadığı toplumun sorunlarını bu geleneksel anlatım içinde aktarmaya, yalnız kendi sorunlarına değil, toplumun sorunlarına da değinmeye çalışır.”⁶⁴

Âşık Nusret Toruni de dinleyici kitlesinin yaş, mevkî ve kültür konumlarına göre hikâyelerini kısaltabilir ve hikâyelerine ilâveler yapabiliirdi. Hikâyelerini anlatırken aralarda kendi eserlerini hikâye ile bütünlük oluşturan yerlerde dillendirir, irticâlen söylediği manileri veya türküleri yerleştirebilirdi. Bu durumla ilgili âşığın kendi yorumlarını ve örneklerini aşağıda sizlerle paylaşıyoruz.

Hikâye anlatırken halk yeterli miktarda dinleyip doyduktan sonra daha hikâye sonuçlanmasa bile kısaltma yapıyoruz. Bir anda sonuca varıp hikâyeyi bitiriyorum. Bunun dışında halk coşkun ve galeyana gelmişse, halkın kulağına biraz

⁶² Erman Artun:a. g. e., s. 68.

⁶³ Macit Ünal:dı:a. g. e., s. 17.

⁶⁴ Erman Artun:a. g. e., s. 69.

*daha ekleme yaparak hikâyemi uzatırım. Hikâyelerimi bilhâssa köyde kış geceleri vatandaşlara daha uzun anlatırım. Köydeki hikâyeye satmakla, şehirde bir talebe topluluğu karşısında fark olur. Köyde anlattığım bir hikâyede halk hikâyenin derinliğine inemez. İlâve yapsam da birçoğu bunu anlayamaz. Fakat bir talebe hikâyenin tavîz verildiği yeri derhâl seçebilir. O zamanda ise ilâveler yapmam, kısaltmalar ise hikâyenin anlamını bozmadan yaparım.*⁶⁵

Âşık Nusret Toruni çok iyi bir hikâyeci âşık olmakla beraber hem dedesinin hikâyelerini bilmekte hem de kendine ait hikâyelerini anlatmaktadır.

*Anlattığım hikâyelerden Mâhiri hikâyesi 4 saatlik bir mevzuudur. Onun için kısa olarak anlatırım; çünkü halk türkü söylememi de bekler.*⁶⁶

Âşık Nusret Toruni'nin hikâyelerindeki masal unsurlarının çokluğunu, hitâb ettiği mahallî çevrenin durumuyla yorumlayabiliriz. “Âşığın hikâyeciliğine etki eden en önemli husûsiyetlerden biri, kuvvetli ve zengin kaynaklarla dolu bir çevrede yetişmiş olmasıdır.”⁶⁷

*Kahraman hikâyesi. Bu hikâyeye üzerinde halk çok durur ve değer verir. Sebebi ise Kahraman hikâyesi, herkesin yaşayabileceği bir dünya olduğu için halkı etkiler. Onun için tam olarak anlatırım, ilâve ve kısaltma yapmam.*⁶⁸

Âşık Nusret Toruni, hikâyelerini masalsı unsurlarla oluştursa da, halka anlattığı hikâyelerde realist olmaya çalışır. Kendisiyle ve yaşam tarzıyla özdeşleştirdiği hikâyelerinin bazı kısımlarında ise “iyi olan” kahramanın tarafını tutar.

Hikâyeye anlatırken en çok Kahraman hikâyesinde taraf tutarım. Çünkü kahraman bir fakir çocuğudur. Mâddiyâttan yoksun, aynı zamanda bir kıza gönlinü kaptıran, yıllar boyu ömrünü onun aşkına çürüten bir kahramandır. Ben Kahraman'ın her dâvâda haklı olduğuna inandığım için hikâyede de taraf tutarak onu daha üstün daha başarılı ve haklı gösteririm. Diğer hikâyelerimde de taraf tutma

⁶⁵ Macit Ünal: a. g. e., s. 17.

⁶⁶ Macit Ünal: a. g. e., s. 16.

⁶⁷ Abdülkadir Erkal: a. g. m., s. 55.

⁶⁸ Macit Ünal: a. g. e., s. 16.

*usûlleri mümkündür. Her hikâyenin kendine has taraf tutulacak konuları vardır. Ancak bu taraf tutma halkın mantığına uygun olmalıdır.*⁶⁹

Âşık Nusret Toruni'nin bildiği 30 civârında hikâye olsa da bu hikâyelerden sadece 16 kadarı kayıt altına alınabilmiştir.

- Sümmanî – Gülperi Hikâyesi
- Sümmanî- Şenlik Atışma Hikâyesi
- Erzurumlu Emrah ile Selvi Hikâyesi
- Trabzonlu Kahraman Hikâyesi
- Aslı ile Kerem Hikâyesi
- Nergis Hikâyesi
- Kırım Destânı Hikâyesi
- Celâl Ahmet ile Mehmet Han Hikâyesi
- Ferhat ile Şirin Hikâyesi
- Hotlu Şâmil Hikâyesi
- Mâhiri Hikâyesi
- Leylâ ile Mecnûn Hikâyesi
- Elmas ile Kahraman Hikâyesi
- Batum ve Kırım Hikâyesi
- Erzurum Valisi'nin kızları Hikâyesi
- Telli ile Necip Hikâyesi
- Kel Ali Bey Oğlu Mehmet Bey Hikâyesi

Bu hikâyelerden bazıları dedesi Sümmanî Baba'ya ait olmakla beraber, Nergis Hikâyesi ile Kel Ali Bey Oğlu Mehmet Bey Hikâyesi âşığın kendisine aittir.

⁶⁹Macit Ünal'dı:a. g. e.,s. 16-17.

2.2. Aldığı Ödüller

Âşık Nusret Toruni'nin elimizde bulunan ve kayıt altına alınabilmiş ödülleri:

- 23 Nisan 1920-1985 kutlamalarına katkılarında dolayı TBMM tarafından plaket verilmiştir.
- Âşık Şenlik Kültür ve Sanat Şöleni'ne katkılarında dolayı Kars valisi Hüseyin Atak tarafından plaket verilmiştir.
- “10. Geleneksel Âşık Sümmanî Anma Şenlikleri” anısına Erzurum Valiliği İl Kültür Müdürü Fehmi Bedir tarafından plaket verilmiştir.
- Narmanlılar Kültür ve Yardımlaşma Derneği'ne katkılarında dolayı plaket verilmiştir.
- Kocaeli Gölcük Belediye Başkanlığı tarafından “17 Ağustos Doğaya Saygı Günü” etkinliklerine yapmış olduğu katkılarında dolayı Gölcük belediye başkanı İsmail Barış tarafından plaket verilmiştir.
- 23 Temmuz - “Erzurum Kongresi Âşıklar Şöleni” anısına belediye başkanı İsmail Hakkı Asiltürk tarafından plaket verilmiştir.
- “8. Kuşburnu ve Pestil Şöleni”ne katkılarında dolayı Gümüşhane belediye başkanı Mustafa Canlı tarafından plaket verilmiştir.
- 13 - 14 Nisan 2002 tarihinde “1. Geleneksel İstanbul Halk Ozanları ve Şairleri Yarışma Şöleni”ne katılımından dolayı plaket verilmiştir.
- “12. Geleneksel ÂşıkSümmanî'yi Anma Şenlikleri”ne katılımından dolayı Erzurum valisi O. Deryâ Kadioğlu tarafından plaket verilmiştir.
- “10. Geleneksel ÂşıkSümmanî'yi Anma Şenlikleri”ne katılımından dolayı Narman belediye başkanı Zeki Kınalı tarafından plaket verilmiştir.
- “11. Geleneksel ÂşıkSümmanî'yi Anma Şenlikleri”ne katılımından dolayı Narman belediye başkanı Zeki Kınalı tarafından plaket verilmiştir.
- “Âşık Ruhani'nin 50. Sanat Yılı Kutlamaları”na göstermiş olduğu değerli katkılarında dolayı Kazım Karabekir ilçesi belediye başkanı Lütfi Koç tarafından plaket verilmiştir.
- “Sivas Belediyesi Halk Âşıkları Gecesi”ne katılımından dolayı Sivas belediye başkanı Temel Karamolluoğlu tarafından plaket verilmiştir. (7 Kasım 1992)

- “Erzurum Atatürk Üniversitesi Geleneksel Âşıklar Şenliği”ndeki başarısından dolayı madalya verilmiştir.
- Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü, “Milletler Arası Gençlik Yılı Başarı Armağanı” verilmiştir. (1983)
- “Emrah Kültür ve Sanat Şenliği”ndekikatkısından dolayı madalya verilmiştir. (3-4 Mayıs 1980, Niksar)
- Sivas belediyesi tarafından düzenlenen “Geleneksel Âşık Veysel Şatıroğlu Şenlikleri”nde göstermiş olduğu başarıdan dolayı madalya verilmiştir.
- İnönü Üniversitesi tarafından madalya verilmiştir.
- Fırat Üniversitesi tarafından madalya verilmiştir. (1975)
- “Adana Karacaoğlan Kültür ve Sanat Haftası Şenlikleri”nde göstermiş olduğu başarıdan dolayı madalya verilmiştir.
- “Türkiye Cumhuriyeti (1923-1973) 50. Yıl Kutlamaları”nda göstermiş olduğu başarıdan dolayı madalya verilmiştir.
- “4. Geleneksel Kayseri Âşıklar Bayramı”nda göstermiş olduğu başarıdan dolayı madalya verilmiştir.
- “21 Mayıs Geleneksel Âşık Sümmanî Şenlikleri”ndeki başarısından dolayı “Sümmanî Ödül” madalyası verilmiştir.
- Erzurum Atatürk Üniversitesi, “2. Geleneksel Âşıklar Şöleni”ndeki başarısından dolayı madalya verilmiştir.
- “Konya Turizm Derneği”nin düzenlemiş olduğu “Türkiye Âşıklar Bayramı”ndaki başarısından dolayı madalya verilmiştir.
- Erzurum Valiliğince 9-10 Haziran 1991 tarihlerinde düzenlenmiş olan “10. Geleneksel Âşık Sümmanî’yi Anma Töreni”nin gerçekleşmesindeki katkılarından dolayı Erzurum valisi Emrullah Zeybek tarafından teşekkür belgesi verilmiştir.
- 13-18 Temmuz 1994 tarihleri arasında düzenlenmiş olan “14. Uluslararası Çorum Hitit Fuar ve Festivali”ne katkılarından dolayı Çorum belediye başkanı Prof. Dr. Ârif Ersoy ve Çorum valisi Mustafa Yıldırım tarafından onur belgesi verilmiştir.

- “TBMM’nin 65. Kuruluş Yılı Dönümü ve Millî Egemenlik Haftası Kutlama Faaliyetleri”ne değerli katkılarından dolayı TBMM başkanı Necmettin Karaduman tarafından teşekkür belgesi verilmiştir.
- Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü Kültürel Faaliyetler Kurulu tarafından düzenlenen “Halk Ozanlarımızın Ağzından Erzurumlu Emrah Günü”ne katılımından dolayı Rektör Prof. Dr. Erol Oral tarafından günün anısına katılım belgesi verilmiştir.
- Halk Ozanları ve Halk Müziği Sanatçıları Derneği’nin (HOD-DER) düzenlemiş olduğu “Halk Ozanları Şöleni Gecesi”nde “atışma” dalında göstermiş olduğu başarıdan dolayı yönetim kurulu adına başkan Yaşar Reyhânî tarafından teşekkür ve takdir belgesi verilmiştir.
- 3 - 4 Mayıs 1986 tarihinde yapılan “1. Niksar Emrah Kültür ve Sanat Şöleni”ne katkılarından dolayı Niksar Belediye ve Tespit Komitesi Başkanı Selahattin Hançer tarafından belge verilmiştir.
- “Erzurum Halk Ozanları Kültür Derneği Başkanlığı”na 1993 yılı “Ramazan Sohbetleri”nde göstermiş olduğu üstün ve gayretli hizmetlerinden dolayı yönetim kurulu adına başkan İbrahim Topal tarafından onur belgesi verilmiştir.
- Erzurum Halk Ozanları Kültür Derneği Başkanlığınca 19-20-21 Ekim 1995 tarihlerinde düzenlenen “6. Geleneksel Türkiye Âşık Yarışması”nda göstermiş olduğu üstün hizmetlerinden ve başarılarından dolayı yönetim kurulu adına başkan İbrahim Topal tarafından onur belgesi verilmiştir.
- “Hasankale Çermik Şenlikleri”nde birincilik almıştır.
- “Konya Âşık Bayramı”nda 1972- 1989 tarihleri arası yedi tane birinciliği vardır. Bunlardan en önemlisi “Dudakdeğmez” dalındaki birinciliğidir.
- “İstanbul Altın Saz Yarışması”nda birincilik kazanmıştır.
- “Kars Dede Korkut Geceleri Yarışması”nda birincilik kazanmıştır.
- “Erzurum Atatürk Üniversitesi Âşık Bayramı”nda, “Atışma” ve “Dudakdeğmez” dalında birincilik kazanmıştır.
- Sarıkamış Gazetesi’nin düzenlediği, “Halk Şairi Bayramı”ndaki yarışmada kazandığı birincilikten dolayı madalya verilmiştir.

3. BÖLÜM

3. ÂŞIK NUSRET TORUNİ'NİN ŞİİRLERİNDE BİÇİM

3.1. Nazım Biçimi

Âşık Nusret Toruni'nin şiirleri genel olarak Koşma tipindedir.

abab / cccb Biçimli Koşmalar

Aşağıdaki numaralar abab / cccb biçimli koşma tipinin uygulandığı şiirlerin başlık numaralarıdır. Görüldüğü üzere bu kısım ile ilgili olarak elimizde çok fazla örnek olmasından dolayı biz sizlere bu biçimdeki koşma tipinin belirgin ve uygun olduğubir örnek ile durumu açıklamayı uygun gördük.

1, 2, 5, 7, 9, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 26, 27, 28, 32, 33, 36, 38, 41, 43, 44, 46, 49, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 64, 67, 68, 71, 72, 73, 74, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 93, 94, 96, 101, 103, 106, 108, 111, 112, 114, 118, 119, 120, 121, 123, 125, 126, 127, 128, 130, 131, 138, 139, 143, 145, 146, 148, 151, 153, 154, 155, 156, 159, 161, 162, 164, 168, 170, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 186, 187, 188, 189, 190, 193, 195, 196, 198, 199, 200, 201, 202, 205, 206, 208, 210

Yüce rabbim yerin göğün sahibi a

Durur akmaz sular senden izinsiz b

Bu eşyâ-yı âlem hep sana tabi a

Zerre esmez rüzgâr senden izinsiz b

Bir damlacık dahi rahmetin yağmaz c

Tan yerinden söküp şafak ağarmaz c

Emretmezsen dünya üstüne doğmaz c

Gökten şemsi kamer senden izinsiz b

Âşık, abab / cccb biçimli koşmayı, şiirlerinde kurallı şekilde kullanmayı başarmıştır. En çok kullandığı koşma biçimi budur.

xaxa / bbba Biçimli Koşmalar

Aşağıdaki numaralar xaxa / bbba biçimli koşma tipinin uygulandığı şiirlerin başlık numaralarıdır. Elimizde çok fazla örnek olmasından dolayı biz sizlere bu durumu bir örnek ile ifâdelendirmeyi uygun gördük.

3, 8, 10, 12, 25, 29, 30, 35, 37, 45, 47, 48, 50, 51, 52, 55, 60, 63, 70, 76, 88, 90, 97, 98, 99, 100, 102, 104, 105, 107, 110, 113, 115, 116, 117, 122, 124, 129, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 141, 142, 147, 149, 150, 152, 157, 158, 163, 165, 166, 167, 172, 173, 174, 181, 182, 183, 184, 185, 191, 194, 197, 203, 204, 207, 209

<i>Zannetmeyin dostum haberim yoktur</i>	x
<i>Senden evvel seni tartanlarda var</i>	a
<i>Anlayan var zannetme ki ahmaktan</i>	x
<i>Kusur kabâhâtin örtenlerde var</i>	a
<i>Bazı zehirim ben bazı yağ gibi</i>	b
<i>Bazen bir tepeyim bazı dağ gibi</i>	b
<i>Bazı vîrâneyim bazı bağ gibi</i>	b
<i>Ne yazık pürçeğin yurtanlarda var</i>	a

Örnek verilen şiirde de görüldüğü üzere Âşık Nusret Toruni xaxa / bbba biçimli koşmayı şiirlerinde uygun ve başarılı bir şekilde işleyebilmiştir.

aaab / cccb Biçimli Koşmalar

Aşağıdaki numaralar aaab / cccb biçimli koşma tipinin uygulandığı şiirlerin başlık numaralarıdır.

24, 31, 39, 40, 66, 75, 91, 160

<i>Oku cehâleti bir yana bırak</i>	a
<i>İlim aynasından ileriye bak</i>	a
<i>Kolay mı amiral general olmak</i>	a
<i>Eğitim öğretim okuldan başlar</i>	b
<i>Okuyanda olmaz endişe kaygı</i>	c
<i>Çünkü kafasında kalbinde duygu</i>	c
<i>Vatanına sevgi topluma saygı</i>	c
<i>Eğitim öğretim okuldan başlar</i>	b

Örnek verilen şiirde de görüldüğü üzere Âşık Nusret Toruni,aaab / cccb biçimli koşmayı şiirlerinde uygun ve başarılı bir şekilde işleyebilmiştir. En az kullandığı koşma biçimi budur.

aaba / ccca Biçimli Koşmalar

Aşağıdaki numaralar aaba / ccca biçimli koşma tipinin uygulandığı şiirlerin başlık numaralarıdır. Aşağıda verilen örnek şiir, âşığın bu biçimdeki koşmalarının uygulandığı en güzel örneklerden bir tanesidir.

4, 6, 34, 42, 65, 69, 77, 78, 89, 92, 95, 109, 144, 169, 171, 192

<i>Hâcet kapısı açılır nuru gece görürsün</i>	a
<i>Tevhîd ve rabîtan varsa pîri gece görürsün</i>	a
<i>Bin aydan fazîletlidir temiz peygamberimiz</i>	b
<i>Kalkar gözlerinden perde sırrı gece görürsün</i>	a
.....	
<i>Hiç Allah değer verir mi kılığa kıyâfete</i>	c
<i>Nefsin peşine gezersin düşersin delâlete</i>	c
<i>Yönel Allah'ın yoluna ey başın ibâdete</i>	c
<i>Yardımcı olur yaradan yâri gece görürsün</i>	a

Verilen örneklerden de anlaşılacağı üzere Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde en az şekilde işlediği koşma biçimi budur.

Sonuç olarak Âşık Nusret Toruni, koşma nazım biçimini şiirlerinde yerinde ve sıkça kullanmayı başarabilmiştir. Bu koşma biçimlerinden ise en çok abab /cccb koşma tipini kullanmasının yanında xaxa / bbba biçimindeki düzensiz koşma tipini de şiirlerinde az da olsa kullanmıştır. aaba / ccca koşma tipinin yanı sıra en az başvurduğu koşma biçimi ise aaab / cccb şeklindeki koşma biçimidir.

3.2.Ölçü–Durak

Âşık Nusret Toruni şiirlerinin tamamını hece ölçüsü ile yazmıştır. Âşığın bu çalışmada yer verilen 210 şiirinin 166 adedi 11’li, 23 adedi 8’li, 20 adedi 15’li ve 1 adedi 14’lüdür. Kullandığı duraklar ise çoğu düzenli seyirde (6+5, 4+4+3 ya da 4+4, 5+3) olmamakla beraber genel olarak 11’li hece ölçüsü için 6+5 ile 4+4+3 durağını tercih ederken, 8’li hece ölçüsü için 4+4 durağını ağırlıklı kullanmak üzere 5+3 durağını da kullanmıştır. Fakat düzensiz - duraksız⁷⁰ şiirleri de bulunmaktadır. Bu durumun sebebini ise âşıklık geleneği içinde irticâlen söylemek ile açıklayabiliriz.

11’li hece ölçüsü ile yazılan şiirlerinde en çok 6+5 durağını kullanmıştır. Bunun yanında 4+4+3 durağının kullanıldığı şiirleri de vardır.

Aşağıda iki (2) numara ile başlıklandırılan şiirinde âşık, 6+5 durağının kullanım biçimine örnek vermiştir.

*Nâziktir bar veren ağaç yaprağı
Sallanır dalları yel dokundukça
Taze taze ışkın verir budağı
Zârlanır yaprağı el dokundukça*

*Kökünde nur dağı elif ile bay
Süslüyor gövdesi koca bir saray
Burçlarında semâ benlerinde ay
İz koymuş yüzüne sel dokundukça*

⁷⁰ Düzensiz – duraksız şiirler tabloda (...) şeklinde işaretlenerek gösterilmiştir.

*Kim anlatır bu ağacın özünü
Bilemez hayatın öbür yüzünü
Yıkar kaşlarını süzer gözünü
Zülfünden yanağa tel dokundukça*

*Lâyıktır bu güzel naza niyâza
Her dönemde kendin anlatır bize
Tahammül edemez sitemli söze
Delermiş zehirli dil dokundukça*

*Nusret Toruni 'yim içlendim yine
Kalbim anlatırken titredi sine
Yetkin ağaç meyve döker dibine
Değip birbirine dal dokundukça (2)*

8'li hece ölçüsü ile yazdığı şiirlerinde ise en çok 4+4 durağını kullanmıştır. Sayısı az olmakla birlikte 5+3 durağını kullandığı şiirleri de vardır. Âşık, 8'li hece ölçüsünü şiirlerinde pek fazla kullanmamıştır.

Âşık Nusret Toruni, aşağıda kırk üç (43) numara ile başlıklandırılan şiirinde 8'li hece ölçüsünün 4+4 durağına örnek vermektedir.

*Anayurduna da hasret
Garip elde tüten ocak
Rüzgârdan hızlı hareket
Garip elde tüten ocak*

*Ağırbaşlı gözü yaşlı
Bu dâvâya hoş bakışlı
Bu ateş dokuz nakışlı
Garip elde tüten ocak*

*Ülke nedir ülkü nedir
Milliyetçi dâvâ budur
Toruni 'nin sembolüdür
Garip elde tüten ocak(43)*

14'lü hece ölçüsüyle yazdığı tek şiiri aşağıdaki gibidir. On beş (15) numara ile başlıklandırılan bu şiirinde âşık, 4+4+3+3 durağını yerinde ve başarılı şekilde kullanmıştır.

*Biri bana dedi ki ne var ne yok dünyada
Anlayışına göre dur anlatım bana sor
Ortada bir suç vardır bu suçu kim işledi
Öğrenmek hakkın dolaş her insana sor*

*Liseden çıkan çocuk geriye döndü köye
Yarısı su yarı süt sattığı ayrana sor
Yataktan kalktı sürü saldırdı araziye
Karnı aç mı tok mu önünde çobana sor*

*Tenko ablam süslenmiş nâzik çıkar caddeye
Arkasında avcı var bana değil ona sor
Dönen yel değirmeni orada öğünen ne
Değirmenciden değil dönen değirmene sor*

*Bir kaç tane pehlivan çıktı yağlı güreşe
Yıkan kim yıkılan kim sahada meydana sor
Seyirciler kuliste heyecanla izliyor
Kim birinci gelecek bizim Süleyman'a sor*

*Hanımlar gözünüz aydın tüp bebek icâd oldu
Analık kim yapacak çekinme babana sor
Bir hayat sürmek için canlı geldi dünyaya
Âkibeti ne olur günahsız sübyâna sor*

*Yüzde birini dedim doksan dokuzu kaldı
Arkası yarın gibi gelecek zamana sor
Kaleci gol yemeden hakem düdüğü çaldı
Takımda suç arama verilen puana sor*

*Baştan aşağıya bak satırları incele
Eğer sen anlamazsan anlayan irfâna sor
Toruni konu buldu mızrabı vurdu tele
Sanatçı işi değil belli bir ozana sor (15)*

15’li hece ölçüsü ile yazdığı şiirlerinde de 4+4+4+3 durağını kullanmıştır. Aşağıda dört (4) numara ile başlıklandırılan şiir, Âşık Nusret Toruni’nin belirttiğimiz durağı kullandığı biçimine en güzel örnektir.

*Kuş yuvadan uçtu gitti dalda güven kalmadı
Bahçıvan bağı terk etti gülde güven kalmadı
Yaktı yıktı toprakları sel götürdü denize
Doğanın rengi bozuldu çölde güven kalmadı*

*Hani nerde eski günler yeniye bak ne haber
Herkes bu gemide yolcu cümle âlem beraber
Arkamıza avcı düşmüş önümüzde engel var
Kaptan rotayı değiştirdi yolda güven kalmadı*

*Der Toruni bizim bağa gelmedi ezel bahar
Zaman sular gibi aktı ömürden ettik zarar
Ne bir sosyal güvencemiz nede sahip çıkan var
Mızrabım perdeye küskün telde güven kalmadı (4)*

Âşık Nusret Toruni, şiirlerinde hece ölçüsünün hemen hemen bütün türlerinde örnek vermeye çalışmışsa da eksik olduğu tarafları da bir hayli fazladır. Özellikle 11’li hece ölçüsünü ve buna bağlı olarak 6+5 durağını şiirlerinde çok fazla bir şekilde görmekteyiz. Bununla beraber 8’li hece ölçüsünün 4+4 durağıyla beraber kullanımlarına da sıkça rastlamaktayız. Ayrıca 14’lü ve 15’li hece ölçüsü de Âşık Nusret Toruni’nin şiirlerinde görülmektedir.

3.3.Uyak, Redif, Ayak

3.3.1. Uyak

“Mısraların sonlarında bulunan hecelerin seslerinin birbirine benzemesine kafiye denir. Fakat bu heceler manâca birbirine benzememek, başka başka olmak gerektirir. Saz ve halk şairlerinde kafiyenin adı (ayak) uyaktır. Türkmillî şiirlerinde kafiye, yazılıştaki benzeyişe göre değil, kulağın duyduğu ses benzeyişlerine göre yapılır.”⁷¹

Türk âşık şiirinin çekirdeğini oluşturan ayakların, gerek serbest gerekse sistemli söyleyişlerde, şiirin bütünlüğünü sağlamanın yanında farklı fonksiyonları da üstlendiği bilinmektedir. “Âşıkların birbirlerinden habersiz olarak aynı ayak ve aynı konuda birbirlerine çok yakın hatta benzer şiir söyleyebilmelerinin yanında canlı birer “kafiye - kelime sözlükleri” olduklarını söylemek mümkündür. Başka bir deyişle bütün usta âşıklar hangi kelimelerin birbirleriyle ayak teşkil edeceklerini

⁷¹ Ahmet Talât Onay:Türk Halk Şiirinin Şekil ve Nev’i, (Haz.: Cemal Kurnaz), I. Baskı, Akçağ Yayınevi, Ankara, 1996, s. 21.

ezbere bilirler. Bu bilgileri, onlara özellikle atışmalarda bazı avantajlar sağlamaktadır.”⁷²

Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde kullandığı uyak çeşitleri ve bu uyaklarla ilgili birer örnek aşağıda belirtilmiştir.

3.3.1.1.Yarım Uyak

*Türk kadını nur bağlamış yüzlerin
Âhû bakışların şirin sözlerin
Selvi boylu gelinlerin kızların
Irak, İran, Gürcistan'a değişmem(5-3)*

3.3.1.2.Tam Uyak

*Yüce dağların başında söyle nar olur mu hiç
Aşkın kazanı kaynarken buzla kar olur mu hiç
Söğütte yaprak açıyor onda bar olur mu hiç
Câhil kişi ona benzer barsız insandan sakın(77-2)*

...

*Ela gözlü sürme kası
Ak yüze dökülmüş yası
Gölge bastı Ablak Tası
Güneş battı akşam oldu (24-2)*

⁷² Metin Özarslan:a. g. e., s. 145.

3.3.1.3. Zengin Uyak

Nusret Toruni 'yim içlendim yine
Kalbim anlatırken titredi sine
Yetkin ağaç meyve döker dibine
Değip birbirine dal dokundukça(2-5)

...

Fransa, Belçika, Hollanda, Alman
İçinde yaşayan eder eleman
Anayurdum Türkiye'dir her zaman
Köyü kenti bucağını özledim(3-2)

3.3.1.4. Tunç Uyak

Ruhumda yadigâr kaldı bir adın
Şu dünyada alamadın muradın
Felek darbe vurdu kırdı kanadın
Geride bıraktın kızların kardeş(20-3)

3.3.1.5. Cinashlı Uyak

Semâya yaslanmış iki âlem var
Görmek için vermiş yar iki göz göz
Sende olan gamı kimse bölemez
Bıçak at ikiye yar iki göz göz(70-1)

Âşık Nusret Toruni; yarım, tam, zengin, tunç ve cinas çeşitlerine şiirlerinde yer vermiştir. En çok yarım uyak türünü tercih eden âşık, tam, zengin ve tunç uyak çeşitlerine de bol bol örnek vermiştir. Cinashlı uyak türünü ise şiirlerinin içinde sadece yetmiş (70) numara ile başlıklandırılan şiirinin ilk kıtasında kullanmıştır.

3.3.2. Redif

“Şiirde uyaktan sonra tekrarlanan aynı anlamdaki kelime veya ek olarak tanımlanan redif, âşık tarzı şiirde de anlamın kuvvetlendirilmesi, kafiyenin zenginleşmesi ve ahengin arttırılması gibi işlevler taşımaktadır.”⁷³

Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde kullandığı redifler aşağıdaki gibi sıralanabilir.

Yalnızca Eklerden Oluşan Redifler

Gönül senin arzun bitmez
Anlamadım neden gönül
Sana hiçbir kuvvet yetmez
İNmezsin havadan gönül

....

Burcu burcu kokar güller
Dalında öter bülbüller
Serin serin eser yeller
Bizim eller bir başkadır

Hem Ek hem de Sözcüklerden Oluşan Redifler

Kuş yuvadan uçtu gitti dalda güven kalmadı
Bahçivan bağı terk etti gülde güven kalmadı
Yaktı yıktı toprakları sel götürdü denize
Doğanın rengi bozuldu çölde güven kalmadı

....

⁷³ Erman Artun: *Türk Halk Edebiyatına Giriş*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2004, s. 96-97.

*Dik fidanı yaprağına sahip ol
Yel **koparır gider haberin olmaz**
Kurduğun bağların kadrini iy bil
El **koparır gider haberin olmaz***

Yalnızca Sözcüklerden Oluşan Redifler

*Büyüttüm besledim asker eyledim
İlk önce isterim sıhhatin **oğul**
Dilerim Mevlâ'dan olasın kadîm
Sabırla çekerim hasretin **oğul***

....

*Bu bir nasîhattir yanlıştır deme
El almaz insanı kara **düşürür**
Aç olan nâmertten ekmek isteme
Zamanı gelince dara **düşürür***

Yalnızca Uyağı Olup Redif Bulunmayan Dörtlükler

*Her ne yaparsan yap gönül karışmam senin **isen**
Feleğinen güreş tuttum etti beni **perîsân**
Bir derede tek başına yalnız gezen **tavuşan**
Yıllar yılı dolandırır taziye kan kusturur*

....

*Senin her gününe **kosman**
Bir günde olursun **pişman**
Var gün dostu olur **düşman**
Küsene yazıklar olsun*

3.3.3. Ayak

3.3.3.1.Düz ve Geniş Ayak

“Âşık tarzı şiir geleneği içinde en çok kullanılan ve genel olarak tek ses benzerliğine dayalı (yarım kafiye) olarak kurulan bu ayaklarda ‘l’, ‘s’, ‘z’, ‘r’, ‘t’ gibi ünsüzler ile biten isimler ve fiil köklerinden oluşan kelime ve kelime grupları kullanılır.”⁷⁴

Yarım kafiyeşi şiirlerinde çok fazla kullanan Âşık Nusret Toruni, buradan yola çıkarak şiirlerinde ve atışmalarında en sık ve en rahat şekilde bu ayak türüne yer vermiştir.

*Yeri gelir sabırlıyım cevap vermem suşarım
Yeri gelir kılıç gibi dört bir yanım keşerim
Yeri gelir rüzgâr gibi çok şiddetli eşerim
Yeri gelir yumuşağım yağ yanımda hiç kalır*

*Der Toruni yeri gelir derede buz gibiyim
Yeri gelir âşık oduna yanısan köz gibiyim
Yeri gelir gökyüzünde küçük yıldız gibiyim
Yeri gelir Merih değil dağ yanımda hiç kalır (31)*

3.3.3.2.Kapalı veya Dar Ayak

“Bu ayakta asıl amaç âşıklık geleneği içinde irticâlen söyleyişlerde güç göstermeye dayalı olarak kullanılan ve ses benzerlikleri sınırlı olarak kullanılan kelimelerin işlenmesidir.”⁷⁵

Bu tür ayaklara başvurulması, âşıkların birbirine ustalık ve çabukluk göstererek karşısındaki âşığı mat etme isteğine dayanır. “Kapalı veya dar ayaklar,

⁷⁴ Metin Özarslan:a. g. e.,s. 145, 146.

⁷⁵ Metin Özarslan:a. g. e., s. 147.

daha çok usta âşıklar tarafından, haddînî bilmeyen genç âşıklara ders vermek veya âşıklıktaki ustalığını ölçmek amacıyla faslın hiçbir beklenmedik bir yerinde açılır.”⁷⁶

*Tarih bin dokuz yüz seksen üç yılı
Hasret kaldık biz bir kere babacan
Garip memlekette garip bir ölü
Takdil soktu topraklara babacan*

*Akşamınan misafirdik bir evde
Bir mahcûbluk vardı ağada beyde
Horasan'ın batısında bir köyde
Gerek köyü sorup ara babacan*

*Hava yağmurlukta her taraf çamur
Toprağın altında Nizam Akdemir
On dokuz yaşında son buldu ömür
Felekten almışım yara babacan*

*Nasîp abubane çekti bu yana
Otuz ekim soktu bizi tufâna
Alıp götür cenazemi Narman'a
Koyma beni bu diyâra babacan*

*Söyleyin anama sabretsin dursun
Karaları giysin alı çıkarısın
Gelip eli ile toprağa versin
Mihmân olim bir mezara babacan*

⁷⁶ Erman Artun: a. g. e., s. 119.

*Nusret Toruni'den hatıra oldu
Koçkaya köyüne gam keder doldu
Görüşmemiz ulu divâna kaldı
Umudumuz ol mahşere babacan*

Âşık Nusret Toruni dar ayak kalıbına şiirlerinde fazla yer vermemiştir. Bu durum âşığın redif ve kafiye bilgisine olan hâkimiyetini ortaya koymaktadır.

3.3.3.3. İkili Ayak

“Âşık tarzı şiir geleneği içinde serbest ve sistemli deyişlerde sıkça kullanılan ikili ayak, her hanede işlenecek ayağı oluşturan mısradaki birbiriyle tenâsüplü iki kelime veya kelime grubunun kullanılması esâsına dayanır. Serbest ve sistemli deyişmelerde yaygın olarak kullanılmaktadır.”⁷⁷

*Dünyaya merhaba diyen bahtiyâr olur gider
Sonradan yüce **dağ** olsa başı **kar** olur gider
Ömür denen üç günlüktür yaz gelir çabuk geçer
Devir döner **mevsim** biter **sonbahar** olur gider (109-1)*

Tenâsüp sanatına hâkim olan Âşık Nusret Toruni, bu sanattaki başarısını ve bu sanatın inceliğini, ikili ayak kalıbı üzerinden bizlere uygun bir şekilde ifâdelendirmektedir.

3.3.3.4. Üçlü Ayak

“Bu tip ayaklar da serbest veya sistemli deyişlerde görülmektedir. Fasılda işlenmek üzere açılan bu tür ayakta birbirine mütenasîp en az üç kavram veya kelime kullanılmak zorunludur.”⁷⁸

⁷⁷ Metin Özarslan:a. g. e., s. 150.

⁷⁸ Metin Özarslan:a. g. e., s. 150.

“Üçlü ayağın sistemli değişmeler içinde işlenmesi oldukça zordur. Âşık fasıllarında bu tipte bir ayakla sistemli bir değişme yapılmadığı gözlenmekle beraber üçlü ayağın âşıklar arasında serbest değişlerde kullanıldığı saptanmıştır.”⁷⁹

Koca dünya bir kafanın içinde
Ne giriş ne çıkış ne bacası var
Dediğim canlıdır cansız değildir
Ne okul ne sınıf ne hocası var (99-1)

Âşık, üçlü ayak için de tenâsüp sanatındaki ustalığını göstermiştir. Birbiriyle uyumlu olan üç sözcüğü aynı satır içinde kafiyeye uyarak ve anlam bütünlüğünü bozmadan kullanabilmeyi başarmıştır.

3.3.3.5.Döner Ayak

“Şiirde kıtaların dördüncü mısrasının nakarat olarak tekrar edilmesi esâsına bağlı olarak yapılan ayaklara verilen isimdir.”⁸⁰

Bin dokuz yüz doksan birde
Yunus Emre sevgi yılı
Yer kazandı gönüllerde
Yunus Emre sevgi yılı(120-1)

Âşığın şiirlerinin içinde döner ayağın en güzel kullanımını, belirttiğimiz bu şiirinde görebiliriz. Âşık Nusret Toruni, döner ayağı genellikle dinleyici / izleyici kitlesinin dikkatini kendinde tutmak için kullandığını görmekteyiz.

Âşık Nusret Toruni'nin yer verdiğimiz ve incelediğimiz şiirleri arasında “ters ayak”, “cinaslı ayak”, “devimli ayak” ve “dörtlü ayak” çeşitlerinde örnekler

⁷⁹ Erman Artun:a. g. e.,s. 119.

⁸⁰ Metin Özarslan:a. g. e.,s. 158.

bulunmamaktadır. Şiirlerinin geneline baktığımızda ise en çok geniş ayağın kullanıldığını görmekteyiz.

3.4. Ses Olayları

3.4.1. Ses Düşmesi

“Seslerin birbiriyle münâsebeti sırasında gramer birliğinin bünyesindeki bir konsonantın bazen düştüğü görülür. Bu hâdiseye konsonant düşmesi hâdisesi denir.”⁸¹

Âşık Nusret Toruni ses olayını öncelikle hece ölçüsünü tutturmak için kullanmış olsa da, işitsel güzellik katmak veya yöresel ağız özelliklerini vurgulamak açısından da kullanmıştır.

3.4.1.1. Tek Ses Düşmesi

Bazen bir ünlü bazen de bir ünsüzün düştüğü kelimeler Âşık Nusret Toruni şiirlerinde çokça kullanılmıştır.

Aşağıda numaralarla başlıklandırılan şiirlerdeki çoğu kelimedede âşık, tek ses düşmesi olayını gerçekleştirmiştir. Bu ses düşmesi genelde ünlü harfler üzerinden oluşmaktadır. Görüldüğü üzere mevcut örneklerin fazlalığından dolayı biz sizlere tek ses düşmesinin belirgin olarak görüldüğü örnekleri göstermeyi uygun gördük.

1, 2, 3, 5, 10, 11, 12, 13, 14, 17, 20, 21, 23, 24, 26, 28, 29, 30, 31, 32, 35, 37, 38, 39, 44, 46, 50, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 65, 66, 67, 68, 72, 74, 75, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 89, 101, 102, 104, 105, 106, 108, 109, 111, 114, 119, 122, 125, 126, 129, 133, 134, 136, 138, 139, 140, 142, 144, 145, 146, 147, 148, 151, 154, 156, 158, 159, 161, 164, 167, 168, 172, 173, 174, 179, 180, 183, 186, 190, 191, 192, 199, 205, 206, 207, 208, 209

⁸¹ Şükrü Elçin: *Türk Dil Bilgisi*, Akçağ Yayınevi, Ankara, 2000, s. 50.

Selam bölük komutanan, yüzbaşan
Tarihî bir eser bırak kardeşen
Takım *techîzâtun* gönüllü kuşan
Sıdk ile tutasın *nöbetin* oğul (13)

Nusret Toruni'yim çektiğim çile
Her ne yana gitsem dert benle bile
Dökülen yağmura *savrulan* yele
Yaralı *gönlümü* sor sabağınan (23)

Bulutun yağmuru *yağmada* idi
Ufuk karanlığı *boğmada* idi
Güneş dağ ağzındandoğmada idi
Durmadan çilerdi yâr çiçekleri (59)

Yıllar oldu hasiretim
Gözyaşlarım çağlar *m'ola*
Ben feleğe ne diyeyim
Karaları bağlar *m'ola* (164)

Kabul etmem yapsa kıyak
İyliğindeniydir dayak
Nâmerd kapısına ayak
Basana yazıklar olsun (174)

Körlendi mi bilmem bende ki zekâ
N'oluraklım ereydi bu idrâka
Lokman için ilaç vermiş çiçeğe
Yoğurup yakmaya zaman görmedim (207)

Örneklerden de anlaşıldığı gibiâşık, tek ses düşmesini bazen kafiye ve redifi tutturmak bazen ise hece ölçüsünü ve durağı tam anlamıyla oluşturmak için kullanmıştır.Şiirlerinin genelinde en fazla düşmeye uğrayan harfler; ünlülerden “ı”, “i”, “e”, “u”, “ü” iken, sessiz harflerden ise “k” şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

3.4.1.2.Çift Ses Düşmesi

“Bir gramer birliğinde arka arkaya gelen ve ses bakımından birbirine benzeyen iki heceden birinin bazen eridiği, düştüğü görülür. Böylece bu iki hece bir hece hâline gelir.”⁸²

Aşağıda numara ile başlıklandırılan şiirlerdeki belirtilen kelimelerde Âşık Nusret Toruni ağırlıklı olarak çift ses düşmesine başvurmuştur.

10, 15, 24, 32, 68, 79, 82, 121, 131, 186

Haksıza göz *yumduz*mazlûmu *ezdiz*
Çalıştızçırpındız ne işi *çözdüz*
En büyük *başarız* toplumu *bozduz*
Umarım düzele sanmam bir daha (32)

İlaç olsa yaralarım *sarmassız*
Neden sözlerime cevap *vermessiz*
Bugün *gördüz* belki yarın *görmessiz*
Geldiğimde hatırlayın siz beni (68)

Sabah saat dörtte girdik kuyruğa
Kurban *olim* gazeteci nerdesin
Bakan yoktur bakanlıktan kuyruğa
Kurban *olim* gazeteci nerdesin (131)

⁸² Şükrü Elçin:a.g.e., s. 51.

Belirttiğimiz örneklerde âşık özellikle “nı”, “ni”, “nu”, “nü” çift sesini düşürmüştür. Bununla beraber yöresel kelimelerin kullanımından oluşan ses değişiklikleri üzerinden de iki sesin düştüğü görülebilir. Lâkin bu ses olayı “orta hece düşmesi” ile karıştırılmamalıdır. Bu durum âşığın yetiştiği yörenin ağız özelliklerinden kaynaklanmakla beraber, çoğu kez hece ölçüsünü tutturmak için gerçekleşmektedir. Sonuç olarak âşığın şiirlerinde çift ses düşmesi olayı, diğer ses olaylarına göre daha az görülmektedir.

3.4.1.3.Ses Türemesi

“Vokal veya konsonant ile başlayan bir gramer birliğinin başına bazen fazladan bir ses getirilir. Bu hâdise başta bir ses türemesi hâdisesidir.”⁸³

Aşağıda numaralarla başlıklandırılan şiirlerdeki çoğu sözcükte âşık, ses türemesi olayını uygulamaktadır.

1, 6, 8, 17, 21, 28, 29, 38, 44, 63, 68, 85, 101, 106, 109, 111, 122, 123, 135, 140, 150, 158, 159, 164, 193, 205

Hep minnettârım zati hâlinize
Sayende engelli yol çıktı düze
Talih kuşu kondu **omuzumuza**
Kader şans yerini buldu müdürüm (17)

Dengesiz tartıyor terazi dara
Bakılması lâzım bozuk kantara
Altmış **milyonun** derdine çâre
Bulmayınca huzurumuz yok bizim (21)

⁸³ Şükrü Elçin:a. g. e.,s. 52.

Birden bire zengin olan şâhıslar
Ya bulmuş yahut da çalmış demektir
Gönüli fethetmek büyük bir zafer
Yapan kimse insan olmuş demektir (44)

Gülüm **amma** artık solmak isterim
Bu rüyam tabîri bilmek isterim
Senede beş sefer gelmek isterim
Ara yerde şâyed recep olmasa (123)

Âşık Nusret Toruni ses türemesi olayını, şiirlerindeki bazı sözcüklerde sadece hece ölçüsünü tutturmak amacıyla uygulamıştır. Bunun yanında yöresel kullanışlarla dilimize yerleşmiş olan ve ses türemesinin belirgin olarak görüldüğü bazı kelimeler de, âşığın şiirlerinde görülmektedir.

3.4.1.4.Ses Değişikliği

“İkiden fazla heceli birliklerin orta hecesindeki vokal bazen de değişmek temâyülü gösterir. Buna orta heceli vokalinin değişmesi hâdisesi denir.”⁸⁴

Son ses olayı olarak âşığın şiirlerinde görebileceğimiz ses olayı ise ses değişikliğinin oluşumudur. Âşık Nusret Toruni, kendi memleketinin ve doğu bölgesinin şive ve ağız özelliklerini en iyi yansıtan âşıklardandır. Âşık, ses değişikliğini yaparken önceliğini yöresel temelde kullanılan kelimelere vermiştir. Bununla beraber birçok kelimeyi de şiirlerinde husûsi değiştirme gereği görmüştür.

3, 14, 23, 36, 54, 61, 63, 82, 107, 133, 144, 153, 162, 191, 206, 208

Selam bölük **komutanan, yüzbaşan**
Tarihî bir eser bırak **kardeşen**
Takım techîzâtın gönüllü kuşan
Sıdkile tutasın nöbetin oğul (13)

⁸⁴ Şükrü Elçin:a. g. e., s. 53.

Sonbahar dumanlı **başındanısa**
Yorgun durgun gözün **yaşındanısa**
Hayatın dört mevsim **kışındanısa**
İlkbahar hoş amma yaz daha güzel (14)

Nusret Toruni'yim ciğerim **dişir**
Bilmeyeni bilenlere danışır
Yamacında mor koyunlar meleşir
Otsuz yaylaları aklıma düştü (63)

Akşamınan misafirdik bir evde
Bir mahcûbluk vardı ağada beyde
Horasan'ın batısında bir köyde
Gerek köyü sorup ara babacan (82)

Ozanlar bu dağı tarîf ettiler
Sana destân yazdı defter tuttular
Necesi de senden geldi gittiler
Nice kervan nice katar bu dağda (117)

Her ne yaparsan yap gönül karışmam senin **işen**
Feleğinen güreş tuttum etti beni perîşân
Bir derede tek başına yalnız gezen **tavuşan**
Yıllar yılı dolandırır taziye kan kusturur (144)

Görsen gözen iğne batar
Câhil bala biber katar
Göz açıp yumana kadar
Götürürler anlamazsın (191)

Sonuç olarak Âşık Nusret Toruni'nin ele alıp incelediğimiz 210 şiirinin tamamına yakınında ses olayları görülmektedir. Özellikle ve öncelikle ses düşmelerinden ve tek ses düşmesinden faydalanan âşık, bu durumu şiirlerindeki belirgin sözcüklerde vurgulamaktadır. Tek ses düşmesi olayını, genelde sesli harfi, kafiye ve redif açısından uygunluk sağlamak ve hece ölçüsünü tutturmak için kullanan âşık, bu durumu en fazla 11'li hece ölçüsünü kullandığı şiirlerinde uygulamaktadır.

Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde en az başvurduğu ses olayı ise çifte ses düşmesidir. Âşık, yetiştiği çevrenin ağız özelliklerini vurgulamak ve dinleyicide hoş bir etki bırakmak, bazen hece ölçüsündeki taşkınlıkları önlemek bazen de redif ve kafiyeyi birbiriyle uyumlu hâle getirmek adına çift ses düşmesi olayına başvurmuştur.

Ses türemesi de Âşık Nusret Toruni'nin bazı şiirlerinde görülen başka bir ses olayıdır. Âşık, hece ölçüsünü tutturmak adına bu ses olayından faydalanmıştır.

Öncelikle ağız özelliklerinin vurgulandığı belirgin sözcüklerin geçtiği şiirlerde âşık, ses değişikliği yapma yoluna gitmiştir. Bu ses değişikliği belirgin harfler üzerinden yapılmaktadır. Ses değişikliği de Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde çok sık olmasa da kullanılan bir ses olayıdır.

3.5.Biçimsel Dağılım Tablosu

Sıra	Ölçü	Durak	Kafiye Düzeni	Ayak	Konu	Dörtlük Sayısı	Mahlas	Not
1	11	6+5	abab/cccb	Dar Ayak	Dini-Tasavvufi	5	Nusret Toruni	
2	11	6+5	abab/cccb	Geniş Ayak	Doğa / Maddi Aşk	5	Nusret Toruni	
3	11	...	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Vatan / Gurbet / Sıla Hasreti / Soyol	7	Nusret Toruni	Almanya, 26.06.1992
4	15	4+4+4+3	aaba/ccca	Üçlü Ayak	Doğa / Toplum	3	Toruni	
5	11	6+5	abab/cccb	Geniş Ayak	Vatan	4	Toruni	
6	15	...	aaba/ccca	Geniş Ayak	Öğüt / Din	5	Nusret Toruni	
7	11	...	abab/cccb	Dar Ayak	Öğüt / Din	3	Toruni	
8	11	6+5	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Aşk / Sevgi / Tasavvufi	5	Toruni	
9	11	6+5	abab/cccb	Dar Ayak	Öğüt / Sosyal	5	Toruni	
10	11	4+4+3	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Doğa / Öğüt	5	Toruni	
11	11	6+5	abab/cccb	Geniş Ayak	Öğüt / Aşk	5	Toruni	
12	11	6+5	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Maddi Aşk	4	Nusret Toruni	
13	11	6+5	abab/cccb	Geniş Ayak	Öğüt	7	Nusret Toruni	
14	11	...	abab/cccb	Dar Ayak	Öğüt / Kader /Doğa	7	Toruni	
15	11	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Öğüt / Kader / Fânîlik / Dîni	5	Toruni	
16	11	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Öğüt / Sosyal	5	Nusret Toruni	
17	11	6+5	abab/cccb	Dar Ayak	Toplumsal / Sitem	5	Nusret Toruni	
18	11	6+5	abab/cccb	Döner Ayak	Öğüt	3	Toruni	
19	11	6+5	abab/cccb	Geniş Ayak	Sitem / Fânîlik – Kader	3	Toruni	
20	11	6+5	abab/cccb	Geniş Ayak	Kader / Öğüt / Sitem	11	Toruni	
21	11	4+4+3	abab/cccb	Geniş Ayak	Sosyal/ Vatan / Sitem	6	Nusret Toruni	
22	11	...	abab/cccb	Döner Ayak	Ünlü Kişi	5	Nusret Toruni	
23	11	...	abab/cccb	Dar Ayak	Gurbet- Sıla Hasreti	5	Nusret Toruni	
24	8	...	aaab/cccb	Geniş Ayak	Doğa	7	Toruni	
25	11	6+5	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Öğüt / Öğretici	5	Toruni	
26	11	6+5	aaab/cccb	Geniş Ayak	Öğüt Verici / Dîni	3	Toruni	
27	11	...	abab/cccb	Dar Ayak	Doğa / Dîni	3	Nusret Toruni	
28	11	6+5	abab/cccb	Dar Ayak	Öğüt / Dîni	4	Nusret Toruni	
29	11	4+4+3	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Maddi Aşk / Sevgi	7	Nusret	Kürdikan tarlasında 14 gelini methetmiştir.
30	11	...	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Toplum / Savaş	6	Toruni	
31	15	4+4+4+3	aaab/cccb	Geniş Ayak	Fânîlik	2	Toruni	
32	11	4+4+3	abab/cccb	Geniş Ayak	Sitem	5	Nusret Toruni	
33	11	...	abab/cccb	İkili Ayak	Ünlü Kişi	5	Toruni	
34	15	4+4+3+4	aaba/ccca	Dar Ayak	Öğüt	4	Nusret Toruni	

35	11	4+4+3	xaxa/bbba	Dar Ayak	Doğa	4	Nusret Toruni	
36	11	...	abab/cccb	Döner Ayak	Gurbet / Toplum	7	Nusret Toruni	
37	11	6+5	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Fânîlik	4	Toruni	
38	11	6+5	abab/cccb	Geniş Ayak	Gurbet / Sitem / Kader	6	Nusret Toruni	
39	11	6+5	aaab/cccb	Geniş Ayak	Öğüt - Öğretici	5	Nusret Toruni	
40	11	...	aaab/cccb	Dar Ayak	Kahramanlık / Vatan	6	Toruni	
41	11	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Maddi Aşk	3	Toruni	
42	15	4+4+3+4	aaba/ccca	Geniş Ayak	Kader	3	Nusret Sümniioğlu	
43	8	...	abab/cccb	Döner Ayak	Toplum / Politik	3	Toruni	
44	11	...	abab/cccb	Dar Ayak	Öğüt / Doğa / Dîni	6	Nusret Toruni	
45	11	6+5	xaxa/bbba	Dar Ayak	Kahramanlık / Yurt- Belde	9	Nusret Toruni	
46	11	6+5	abab/cccb	Dar Ayak	Doğa	3	Nusret Toruni	
47	14	...	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Toplum	7	Toruni	
48	11	6+5	xaxa/bbba	Dar Ayak	Öğretmen - Öğretici	6	Toruni	
49	11	6+5	abab/cccb	Döner Ayak	Gurbet - Sıla Hasreti	5	Nusret Toruni	
50	11	...	xaxa/bbba	Dar Ayak	Öğüt / Fânîlik	6	Nusret Toruni	
51	11	6+5	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Fânîlik / Yergi	3	Toruni	
52	11	...	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Toplum / Politik / Kahramanlık	4	Nusret Toruni	
53	11	6+5	abab/cccb	Dar Ayak	Öğüt / Maddi Aşk	5	Nusret Toruni	
54	11	6+5	abab/cccb	Dar Ayak	Öğüt	4	Nusret Toruni	
55	15	4+4+4+3	xaxa/bbba	Üçlü Ayak	Öğüt	3	Toruni	
56	11	4+4+3	abab/cccb	Dar Ayak	Fânîlik / Maddi Aşk	5	Toruni	
57	11	4+4+3	abab/cccb	Geniş Ayak	Toplum / Deprem	15	Nusret Toruni	
58	11	6+5	abab/cccb	Geniş Ayak	Dîni	4	Nusret Toruni	
59	11	...	abab/cccb	Dar Ayak	Doğa	5	Nusret Toruni	
60	11	...	xaxa/bbba	Dar Ayak	Vatan / Yurt – Belde	3	Toruni	
61	11	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Toplum / Savaş	6	Nusret Toruni	
62	11	...	abab/cccb	İkili Ayak	Kader - Fânîlik	7	Nusret Toruni	
63	11	6+5	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Doğa	3	Nusret Toruni	
64	11	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Dîni / Tasavvufi	3	Toruni	
65	15	4+4+4+3	aaba/ccca	Dar Ayak	Kader	3	Toruni	
66	11	...	aaab/cccb	Dar Ayak	Dîni	3	Toruni	
67	11	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Kader - Fânîlik	3	Toruni	
68	11	...	abab/cccb	Dar Ayak	Fânîlik / Sitem	4	Toruni	
69	15	4+4+3+4	aaba/ccca	Geniş Ayak	Kader	3	Toruni	
70	11	6+5	xaxa/bbba	Dar Ayak	Maddi Aşk	3	Toruni	
71	11	6+5	abab/cccb	Geniş Ayak	Doğa	3	Toruni	
72	11	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Dîni / Öğüt	5	Toruni	
73	8	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Toplum / Sosyal	5	Toruni	

74	11	...	abab/cccb	Dar Ayak	Öğüt - Öğretici	5	Toruni	
75	11	4+4+3	aaab/cccb	Dar Ayak	Vatan / Sosyal	2	Toruni	
76	11	...	xaxa/bbba	Dar Ayak	Doğa / Maddi Aşk	4	Toruni	
77	15	...	aaba/ccca	Dar Ayak	Öğüt / Maddi Aşk	3	Nusret Toruni	
78	15	4+4+4+3	aaba/ccca	Geniş Ayak	Öğüt	3	Nusret Toruni	
79	11	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Sosyal / Politik	5	Toruni	
80	11	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Öğüt	5	Toruni	
81	11	6+5	abab/cccb	Geniş Ayak	Sosyal / Öğretici	5	Nusret Toruni	
82	11	...	abab/cccb	Dar Ayak	Fânîlik	6	Nusret Toruni	
83	11	6+5	abab/cccb	Geniş Ayak	Fânîlik	4	Nusret Toruni	
84	11	...	abab/cccb	Dar Ayak	Politik	12	Nusret Toruni	
85	8	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Toplum / Deprem	8	Toruni	
86	11	6+5	abab/cccb	Geniş Ayak	Yurt - Belde	9	Toruni	
87	11	6+5	abab/cccb	Dar Ayak	Maddi Aşk	4	Toruni	
88	11	6+5	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Öğüt	3	Toruni	
89	15	...	aaba/ccca	Geniş Ayak	Kader	3	Toruni	
90	11	...	xaxa/bbba	Dar Ayak	Vatan – Belde / Dîni	5	Nusret Toruni	
91	15	...	aaab/cccb	Geniş Ayak	Maddi Aşk / Doğa	5	Toruni	
92	15	...	aaba/ccca	Dar Ayak	Ünlü Kişi	4	Nusret Toruni	Sümmanî Şenlikleri Açılışında söylemiştir
93	11	6+5	abab/cccb	Döner Ayak	Ünlü Kişi / Sitem	3	Nusret Toruni	
94	11	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Sitem	3	Toruni	
95	15	...	aaba/ccca	İkili Ayak	Kader	6	Toruni	
96	11	...	abab/cccb	Döner Ayak	Gurbet	4	Nusret Toruni	
97	11	...	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Gurbet – Sıla Hasreti	3	Toruni	
98	11	...	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Sitem	5	Nusret Toruni	
99	11	...	xaxa/bbba	Üçlü Ayak	Fânîlik / Sosyal	3	Nusret Toruni	
100	11	...	xaxa/bbba	Dar Ayak	Gurbet / Maddi Aşk	6	Nusret Toruni	
101	11	4+4+3	abab/cccb	Geniş Ayak	Öğüt - Öğretici	3	Toruni	

102	11	...	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Dîni	5	Toruni	
103	11	6+5	abab/cccb	Geniş Ayak	Yergi	3	Toruni	
104	11	4+4+3	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Öğüt	6	Nusret Toruni	
105	11	...	xaxa/bbba	Dar Ayak	Ünlü Kişi	4	Nusret Toruni	
106	11	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Maddi Aşk	5	Nusret Toruni	
107	11	...	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Gurbet – Sıla Hasreti	3	Toruni	
108	11	...	abab/cccb	Dar Ayak	Sitem / Öğretici	5	Toruni	
109	15	4+4+3+4	aaba/ccca	İkili Ayak	Fânîlik / Öğüt	3	Toruni	
110	11	4+4+3	xaxa/bbba	Dar Ayak	Doğa	4	Nusret Toruni	
111	11	6+5	abab/cccb	Geniş Ayak	Ünlü Kişi	3	Nusret	

112	8	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Maddi Aşk	3	Toruni	
113	11	...	xaxa/bbba	Dar Ayak	Fânîlik	5	Toruni	
114	11	6+5	abab/cccb	Dar Ayak	Doğa / Öğretici	6	Toruni	
115	11	6+5	xaxa/bbba	Dar Ayak	Doğa	3	Toruni	
116	11	6+5	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Doğa	8	Toruni	
117	11	...	xaxa/bbba	Dar Ayak	Ünlü Kişi	6	Nusret Toruni	
118	11	...	abab/cccb	Dar Ayak	Ünlü Kişi	3	Nusret Toruni	
119	11	...	abab/cccb	Dar Ayak	Dinî / Tasavvufî	4	Toruni	
120	8	...	abab/cccb	Döner Ayak	Ünlü Kişi	4	Toruni	
121	8	4+4	abab/cccb	Dar Ayak	Öğretici	5	Toruni	
122	11	...	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Öğüt	5	Toruni	
123	11	6+5	abab/cccb	Dar Ayak	Kader – Fânîlik	6	Toruni	
124	11	4+4+3	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Kahramanlık / Vatan	7	Nusret Toruni	
125	8	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Maddi Aşk / Fânîlik	5	Toruni	
126	11	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Fânîlik	3	Nusret Toruni	
127	11	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Vatan / Kahramanlık	7	Nusret Toruni	Narman'ın düşman işgalinden kurtuluşu için yazmıştır. 18.03.1915
128	8	...	abab/cccb	Döner Ayak	Gurbet – Sıla Hasreti	8	Toruni	
129	11	...	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Ünlü Kişi	5	Toruni	
130	8	4+4	abab/cccb	Döner Ayak	Doğa	6	Nusret Toruni	
131	11	4+4+3	abab/cccb	Döner Ayak	Gazeteci	6	Toruni	
132	11	...	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Maddi Aşk	7	Nusret Toruni	
133	11	6+5	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Vatan / Yurt – Belde / Sitem	7	Toruni	
134	11	...	xaxa/bbba	Dar Ayak	Öğretici / Fânîlik	4	Toruni	
135	11	4+4+3	xaxa/bbba	Dar Ayak	Sitem / Kader	4	Nusret Toruni	
136	11	...	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Öğüt	3	Nusret Toruni	
137	11	6+5	xaxa/bbba	Dar Ayak	Sosyal	4	Toruni	
138	11	6+5	abab/cccb	Geniş Ayak	Kader / Fânîlik / Dinî	5	Toruni	
139	11	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Kader / Fânîlik	3	Toruni	
140	10	6+5	abab/cccb	Dar Ayak	Kader / Fânîlik	10	Nüsüret	Şubat, Pazar, 1968
141	11	6+5	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Gurbet – Sıla Hasreti	4	Toruni	
142	11	4+4+3	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Maddi Aşk / Fânîlik	4	Toruni	
143	8	4+4	abab/cccb	Döner Ayak	Ünlü Kişi	4	Toruni	Kanal 7 Türüt Show'da İrticalen söylenmiştir.

144	15	...	aaba/ccca	Geniş Ayak	Sosyal / Fânîlik	3	Toruni	
145	11	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Öğüt	3	Toruni	
146	11	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Öğüt	3	Toruni	
147	11	...	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Politik / Sosyal	3	Nusret Toruni	
148	11	6+5	abab/cccb	Geniş Ayak	Maddî Aşk	5	Nusret Toruni	
149	11	...	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Vatan	3	Toruni	
150	11	...	xaxa/bbba	Dar Ayak	Fânîlik / Kader	4	----	
151	11	6+5	abab/cccb	Geniş Ayak	Öğüt	4	Nusret Toruni	
152	11	...	xaxa/bbba	Dar Ayak	Kader	3	Nusret Toruni	
153	11	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Sosyal	5	Nusret Toruni	
154	11	6+5	abab/cccb	Geniş Ayak	Kader	3	Nusret Toruni	
155	8	4+4	abab/cccb	Geniş Ayak	Öğüt – Öğretici	5	Toruni	
156	11	6+5	abab/cccb	Döner Ayak	Ünlü Kişi	5	Nusret Toruni	
157	11	...	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Ünlü Kişi / Vatan	7	Toruni	
158	11	6+5	xaxa/bbba	Dar Ayak	Ünlü Kişi	4	Toruni	Ahmet Poyrazoğlu ile yaptığı programda, orada bulunan Osman hocaya irticâlen söylenmiştir. (1993)
159	11	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Vatan / Yurt – Belde / Sosyal	5	Nusret Toruni	
160	11	...	aaab/cccb	Geniş Ayak	Kader	5	Toruni	
161	11	4+4+3	abab/cccb	Geniş Ayak	Toplum	3	Toruni	
162	8	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Kader	3	Toruni	
163	11	...	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Doğa / Maddî Aşk	3	Toruni	Yaşar Reyhânî'ye nazire
164	8	4+4	abab/cccb	Dar Ayak	Fânîlik	5	Toruni	Sümmanî'ye nazire
165	11	6+5	xaxa/bbba	Dar Ayak	Doğa / Vatan	7	Toruni	
166	11	...	xaxa/bbba	Dar Ayak	Toplum	2	Nusret Toruni	
167	11	6+5	xaxa/bbba	Dar Ayak	Öğüt	4	Toruni	
168	11	...	abab/cccb	Dar Ayak	Öğüt	3	Nusret Sümmanioğlu	
169	15	...	aaba/ccca	Dar Ayak	Dinî	3	Nusret Toruni	
170	11	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Maddî Aşk	4	Toruni	
171	15	...	aaba/ccca	Dar Ayak	Dinî	4	Toruni	
172	11	6+5	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Sosyal / Dinî	5	Toruni	

173	11	...	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Kader / Fânîlik	3	Toruni	
174	8	...	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Öğüt / Sitem	4	Toruni	
175	11	6+5	abab/cccb	Dar Ayak	Fânîlik / Kader	4	Toruni	
176	11	6+5	abab/cccb	Geniş Ayak	Öğüt	5	Toruni	
177	8	...	abab/cccb	Döner Ayak	Sosyal / Öğüt	5	Toruni	
178	11	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Vatan / Yurt –belde / Dîni	5	Nusret Toruni	
179	11	6+5	abab/cccb	Geniş Ayak	Kader / Fânîlik	4	Toruni	
180	11	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Gurbet – Sıla Hasreti	4	Toruni	
181	11	4+4+3	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Gurbet – Sıla Hasreti	4	Toruni	
182	11	...	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Gurbet	3	Nusret Toruni	
183	11	...	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Ünlü Kişi	4	Nusret Toruni	
184	8	4+4	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Toplum	4	Toruni	
185	11	...	xaxa/bbba	Dar Ayak	Sosyal /Sitem	4	Nusret Toruni	
186	8	3+5	abab/cccb	Geniş Ayak	Öğüt	4	Toruni	
187	11	6+5	abab/cccb	Geniş Ayak	Dîni	4	Nusret Toruni	
188	11	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Doğa	4	Toruni	
189	11	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Gurbet	3	Nusret	
190	8	4+4	abab/ccb	Geniş Ayak	Doğa	5	Toruni	
191	8	...	xaxa/bbba	Döner Ayak	Öğüt	4	Toruni	
192	15	...	aaba/ccca	Geniş Ayak	Dîni	3	Toruni	
193	11	6+5	abab/cccb	Geniş Ayak	Öğüt – Öğretici	6	Toruni	
194	11	6+5	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Kader	4	Toruni	
195	11	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Ünlü Kişi	5	Nusret Toruni	
196	11	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Fânîlik	4	Nusret Torun,	
197	11	...	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Öğüt -Dîni	6	Toruni	
198	11	...	abab/cccb	Dar Ayak	Dîni - Tasavvufi	3	Nusret Toruni	
199	11	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Maddi Aşk	3	Toruni	
200	11	6+5	abab/cccb	İkili Ayak	Dîni	3	Toruni	
201	11	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Maddi Aşk	3	Toruni	
202	8	...	abab/cccb	Geniş Ayak	Politik	5	Nusret	
203	11	...	xaxa/bbba	Dar Ayak	Kader / Fânîlik	3	Toruni	
204	11	6+5	xaxa/bbba	Geniş Ayak	Toplum	3	Nusret Toruni	
205	11	6+5	abab/cccb	Dar Ayak	Kader	8	Nusret	16. 05. 1967
206	11	...	abab/cccb	Dar Ayak	Kahramanlık / Vatan	13	Nüsüret	Kıbrıs Barış Harekatı için söylemiştir.
207	11	6+5	xaxa/bbba	Dar Ayak	Kader -Fânîlik	3	Toruni	
208	11	4+4+3	abab/cccb	Dar Ayak	Vatan / Yurt - Belde	4	Nusret Toruni	
209	11	6+5	xaxa/bbba	Dar Ayak	Topum / Savaş / Kahramanlık	12	Toruni	
210	11	6+5	abab/cccb	Dar Ayak	Dîni	3	Nüsüret	

4. BÖLÜM

4. ÂŞIK NUSRET TORUNİ'NİN ŞİİRLERİNDE İÇERİK

4.1. Aşk İçerikli Şiirler

Aşk, her şairin vazgeçemediği ve sürekli işlediği bir konudur. Âşık Nusret Toruni de aşk konusunu beşerî ve ilâhî aşk bazında ele almıştır. Dedesi Sümmanî Baba'nın ilâhî aşkı işlemesini kendisine örnek almış ve bu durumu şiirlerinde kendi bakışından yorumlamıştır. Ama ağırlıklı olarak beşerî aşkı işlemiştir. Kimi zaman bir sevgiliyi güzelleme yoluyla övmüş, kimi zaman özlemine, sevgisini, saygısını 'aşk' başlığı altında dillendirmiştir. Bazen sevgiliden taraf çektiği aşk acısını sitem şeklinde dile getirmiş bazen de âşık olduğu kavramı yüceltmiş ve ona anlamlar kazandırmıştır.

Aşağıda numaralarla verilen şiirlerin kıta bazında tamamı veya tamamına yakın kısımları, özellikle maddî aşk içermektedir.

8, 11, 12, 29, 41, 53, 56, 70, 76, 77, 87, 91, 100, 106, 112, 125, 132, 142, 148, 163, 170, 199, 201

Âşık bu şiirinde aşk kavramını samîmîyetle kullanarak güzelleme yapıp sevgiliye duyduğu maddî (beşerî) aşkı işlemiştir.

*Demek ki bir isteğin var güzelim
Salma beni âh u zâra Hanım kız
Şâyed derdin neyse âşikâr söyle
Sakın düşme intizâra Hanım kız*

*Kimden izin aldın serbest gelirsin
Gençliğine gel güvenme ölürsün
Açma yaşmağını nazar alırsın
Verme göğsün bu dağlara Hanım kız*

*Evlenmeden nişan yüzüğüñ takma
Rüzgâr dokunmadan yerinden kalkma
Sana bir sözüñ var sözümden çıkma
Gelir isen bu pınara Hanım kız*

*Merak etme belki hayranın vardır
Bu dağlarda senin ceylanın vardır
Hava bugün sıcak ayranın vardır
Gönder bu derdime çâre Hanım kız*

*Asâletin bilmem soyun yerinde
İnce bir belin var boyun yerinde
Terbiye almışsın huyun yerinde
Velâkin yüzünde kara Hanım kız*

*Kendin insanlıktan saydığın zaman
Turnasın göllere konduğun zaman
Çeşmenin başına indiğın zaman
Ne söyledin bu pınara Hanım kız*

*Bu aşkın yolunda yaparsın gayret
Azıcık sabreyle alırsın murâd
Dedem Sümmanî'dir adım Nüsüret
Ben giderim sonra ara Hanım kız*

4.2.Dînî/ Tasavvufî İçerikli Şiirler

Âşık, şiirlerinde salt Allah inancını işlemiştir. Dedesinden, öğrendiği dînî ve tasavvufî bilgileri ve tasavvuf edebîyatı geleneğinin inceliklerini şiirlerinde kullanmıştır. Bunun yanında başta İslâm dînî ve peygamberi olmak üzere gelmiş geçmiş bütün peygamberler ve ehl-i beyit de vâsıfları ile âşığın şiirlerinde konu edilmiştir. Münâcât ve naat formunda şiirlerinin yanında dört büyük halîfe, melekler,

kutsal kitaplar ve dînî mefhumların işlendiği şiirleri de vardır. Ayrıca Mevlâna, Yunus Emre, Hacı Bektaşî ve diğerleri gibi İslâm âleminde ve tasavvuf çevrede önde gelen ve önem arz eden şâhıslar üzerine de şiirleri ve atışmaları bulunmaktadır. Aşağıda belirttiğimiz numara başlıklı şiirlerin tamamı yadînî – tasavvufî ya da tamamına yakını sadece dînî öğeleri barındırmaktadır.

1, 6, 7, 8, 15, 26, 27, 28, 44, 58, 64, 66, 72, 90, 102, 119, 138, 169, 171, 172, 178, 187, 198, 200, 210

Âşık, bu şiirinde Allah inancını ortaya koymaktadır. Allah'ın vâsıflarından ve dînî öğretilerin getirdiği motiflerden yola çıkarak bu şiirini icrâ etmiştir.

*Yüce rabbim yerin göğün sahibi
Durur akmaz sular senden izinsiz
Bu eşyâ-yı âlem hep sana tâbi
Zerre esmez rüzgâr senden izinsiz*

*Bir damlacık dahi rahmetin yağmaz
Tan yerinden söküp şafak ağarmaz
Emretmezsen dünya üstüne doğmaz
Gökten şemsi kamer senden izinsiz*

*Hâşâ seni kimse edemez inkâr
Senin rahmetin bol âleme yeter
Ne sinek canlanır ne turna öter
Gelmez ezel bahar senden izinsiz*

*Her hikmetin bize güzellik verir
Yazı kış kışı yaz eyyâm gösterir
Ne çiçekler açar ne canlı uçar
Vermez ağaçlar bar senden izinsiz*

*Der Nusret Toruni senindir bu can
Gün gelir ki toprak olur bu beden
Senin lûtfi ilâhındır söyleten
Ne söyler âşıklar senden izinsiz*

4.3.Öğüt Verici - Öğretici İçerikli Şiirler

En başarılı olduğu alanlardan birisi de öğüt veren şiirlerdir. Bu şiirlere ‘öğütleme’ denmektedir. Neredeyse bütün şiirlerinin temelinde bu içerik yatmaktadır. Bu öğüt verici şiirler bazen yakın çevresi bazen de genel ahlâk anlayışı ile bütün topluma hitâb edecek şekilde tezâhür etmiştir. Maddî ve manevî olarak bireylerin ve toplumların dînî ve dünyevî açıdan yapmaları veya yapmamaları gereken davranışlarla, kutsal kitaplar ve genel geçer bilgilerin belirlediği kurallar çerçevesindeki ahlâkî, gayr-i ahlâkî durumlar, âşığın şiirlerinde öğüt şeklinde vücûd bulmuştur. Aşağıda numaralandırılan şiirler buna en güzel örnekleri teşkil etmektedir.

6, 7, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 18, 20, 25, 26, 28, 34, 39, 44, 48, 50, 53, 54, 55, 72, 74, 77, 78, 80, 81, 88, 101, 104, 108, 109, 114, 121,122, 134, 136, 145, 146, 151, 155, 167, 168, 174, 176, 177, 186, 191, 193, 197

*Azîz dostum sana var bir nasîhat
Tutarsan karın var benden demesi
Varsa kötü fikrin sil başından at
Olursun bahtiyâr benden demesi*

*Olur, olmaz yere bağlama atı
Beraber ezilir iy ile kötü
Harâmzâdelikle yaptığın çatı
Dağıtır rüzigâr benden demesi*

*Dikkat et ayağın değmesin taşa
Yaptığın emekler gitmesin boşa
İnsanın insan ol insanca yaşa
İnsanda sevgi var benden demesi*

*Der Nusret Toruni sözün burası
Yaradana ait ondan sonrası
İy olur mu ah çekenin yarası
Çekersin intizâr benden demesi*

4.4.Toplumsal - Bireysel Eleştiri İçerikli Şiirler

Doğup büyüdüğü çevrede ve daha sonra hayatın onu sürüklediği mekânlardaki insanların, toplumların ve bunlara bağlı kurum - kuruluşların aksak yerlerini yererek veya başarılı yerlerini överek dile getirdiği şiirlerdir. Edebîyatımızda bu türe ‘taşlama’ adı verilmektedir. Sözünü hiçbir zaman hiçbir durumda çekinmeden dile getiren Âşık Nusret Toruni, taşlama türünü her mecliste ödün vermeden sergileyebilmiştir. Âşık, bazen bir savaş, deprem gibi toplumu derinden etkileyen bir olay karşısında duyduğu hissi yansıtırken bazen de politik ve siyasi durumlar karşısındaki duruşunu sergilemek açısındanbu tür toplumsal ve bireysel kavramları şiirlerinde içerik olarak kullanmayı başarabilmiştir. Aşağıda numaralarla başlıklandığımız şiirler âşığın, bu içeriğine en uygun olan şiirleridir. 3, 4, 9, 16, 17, 21, 30, 36, 43, 47, 52, 57, 61, 73, 75, 79, 81, 84, 85, 94, 98, 99, 103, 131, 137, 144, 147, 153, 159, 161, 166, 172, 177, 184, 185, 202, 204, 209

Örnekte belirttiğimiz şiir, âşığın toplumsal ve bireysel eleştirisinin birlikte iç içe olarak yansıtıldığı şiirlerinden en anlamlı ve önemli olanlarından birisidir.

*Merd dayanır nâmerd kaçır
Meydan döner toza soysuz
Serçe çabuk ele geçer
Oyun yapma bize soysuz*

*Gelir soframızda yersin
Kalkınca cana kıyarsın
Düpedüz yalan söylersin
Bakarak göz göze soysuz*

*Yurtta Sünnî, Alevî çok
Biz kardeşiz karnımız tok
Kürt Türk diye bir ayırım yok
Kulak ver bu söze soysuz*

*Sizin burda ne işiz var
Bizden ne istersiz hıyar
Oku tarihten al haber
Ders vermiştik size soysuz*

*Der Toruni artık yeter
Karga susar şahin öter
Sonuz gelir işiz biter
Gelirsek yüz yüze soysuz*

4.5.Kader - Fânîlik İçerikli Şiirler

Âşık Nusret Toruni şiirlerinde kader kavramını kabullenip inanmış, Allah'ın kendisi için bir yazgı olarak gördüğü bu kavramı şiirlerinde uygun bir dille işlemiştir. Şu hayatta şanssız olması ve istediği mutluluğa madden kavuşamamasını kader başlığı altında bazen sitem ve feryâd ile ortaya koymuş bazen de kabullenerek dile getirmiştir.

Fânîlik açısından ise insan ömrünün bir sonu olduğu gibi dünyanın da bir sonu olacağını ve bu dünyada insanoğlunun hiçbir şeyden tam anlamıyla ve sınırsızca nasîplenemeyeceğini, bunun insanoğlu için bir âcizlik olduğunu konu edinir.

14, 15, 19, 20, 31, 37, 38, 42, 50, 51, 56, 62, 65, 67, 68, 69, 82, 83, 89, 95, 99, 109,
113, 123, 125, 126, 134, 135, 138, 139, 142, 144, 150, 152, 154, 160, 162, 164, 173,
175, 179, 194, 196, 203, 205, 207

*Hele düşün devr-i Âdem'den beri
Gelenler ağlamış gülen olmamış
En asırın toprak bakma yukarı
Sonum ne olacak bilen olmamış*

*İnsanı yaşatan bir nefes bir can
Ruh cesetten çıkar kaybolur beden
Bin yıl yaşayanın sonu kabristân
Bunlar bir gerçektir yalan olmamış*

*Bülbül susar gülün rengi solunca
Günler tamam ömrün tamam olunca
Ecel gelip bir gün kapın çalınca
Hiç kimse ek süre alan olmamış*

*Der Toruni bir gün mahşer kurulur
İğneden ipliğe hesap sorulur
İnancım bu bir gün ölen dirilir
Şimdiye dek geri gelen olmamış*

4.6.Vatan, Yurt, Belde İçerikli Şiirler

Âşık halk edebîyatında 'koçaklama' olarak adlandırdığımız bu tür, Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde çok belirgin şekilde görülmektedir. Özellikle milletimizin tarihî kökeninden gelen başarılarını övgü çerçevesinde ele almıştır. Tarihimizdeki önemli şâhısların, komutanların ve siyaset adamlarının vatanları uğruna yaptıkları fedakârlıkları ince ince işlemiştir. Yurt ve vatan kavramını öne

çıkartan ‘şahâdet, millet, hürriyet, eşitlik, özgürlük, adâlet, bayrak, ay,hilâl v.b.’ kavramları da bu bağlamda şiirlerinde sıkça kullanmıştır.

Yurt ve belde içerikli şiirlerinde ise başta kendi ülkesi olmak üzere ömrü boyunca bir vesîleyle gezip gördüğü bütün ülkeleri de şiirlerine konu etmiştir. Anadolu – Türkiye özlemi bu bağlamda önemlidir. Âşık, Türkiye kavramını genel olarak ele almasının yanı sıra, özellikle doğup büyüdüğü Erzurum ili, ilçeleri ve hatta köyleri başta olmak üzere şöhretini duyduğu Türkiye içindeki hemen hemen bütün yerlerin kendine has özelliklerini dikkate almış ve bunları şiirlerinde uygun şekilde kullanmıştır. Bu içerikteki en güzel örnekleri, aşağıda numaralarla başlıklandırılmış şiirlerde görebiliriz.

3, 5, 21, 40, 45, 60, 75, 86, 90, 124, 127, 133, 149, 157, 159, 165, 178, 206, 208

*Kahraman ordumuz Anadolu’da
Tarihler boyunca methi söylenir
Azimli kararlı barıştan yana
Her zaferde mahâreti söylenir*

*Ankara’da meclis MustafaKemâl
Dalgalanır bayrak ak yüzlü hilâl
Ruhumuzda yaşa ebedîyyen kal
Tüm dünyada adâleti söylenir*

*Fâtiḥ, Yavuz, Âkif Ersoy’un sesi
Türkiye’dir kahramanlar yuvası
Bereket doludur Konya Ovası
Mevlâna’nın sır hikmeti söylenir*

*İstanbul boğazı Kars’ın planı
Zonguldak madeni Urfa alanı
Ordu’nun fındığı Uşak’ın gönü
İhracatta ticâreti söylenir*

*Bursa şeftalisi Anamur muzu
Rize'nin çayı var Mersin karpuzu
İzmir'in efesi Ağrı'nın buzu
Adana'nın harâreti söylenir*

*Sümmanî, Emrahi, Nefî, Erbabî
Şenlik de bunların dostudur tabî
İbrahim Hakkın marifet kitabı
Erzurum'un kerâmeti söylenir*

*Afyon'un kaymağı Sivas koyunu
Maraş dondurması Artvin oyunu
Tokat'in üzümü Türkmen düğünü
Ardahan'ın kuzu eti söylenir*

*Isparta halısı Of'un teşisi
Amasya Erzincan ağaç aşısı
Manisa macunu Bayburt bişisi
Yozgat'ın da ziyâfeti söylenir*

*Nusret Toruni'yim yurdun ozanı
Bu vatan uğruna koymuşum canı
İzmit pişmaniye Bolu ormanı
Köroğlu'nun aygır atı söylenir*

4.7.Gurbet Sıla Özlemi İçerikli Şiirler

Ekonomik sebeplerden dolayı doğup büyüdüğü memleketinden ayrılmanın verdiği üzüntü şiirlerine konu olmuştur. Ayrıca yurt içi ve yurtdışında düzenlenen festivaller sebebiyle memleketinden ayrılmasını da şiirlerine konu etmiştir. Kendisi ömrünün son yıllarını sağlık imkânlarının daha iyi olduğu İstanbul'a göç edip orada tamamlamıştır. Bu durumu da şiirlerine konu etmiştir.

Özellikle yurt dışındayken ülkesine ve köyüne duyduğu özlem,âşığın şiirlerinde daha baskın hissedilmektedir. Anadolu'yu her açıdan gurbet ile karşılaştırmaktan geri kalmayan Âşık Nusret Toruni, ülkemizin bütün yönlerini ve özellikle Anadolu insanının yaşam biçimi, toplum düzeni ve aile yapısı açısından ecnebî memleketlerden daha üstün olduğunu şiirlerinde konu etmiştir.

3, 23, 36, 38, 49, 96, 97, 100, 107, 128, 141, 180, 181, 182, 189

Âşık Nusret Toruni bu şiirinde, yaşadığı gurbet acısını bizlere aktarmaktadır.

*Gözleri yaşlıdır yüreği gamlı
Sıladan ayrılıp gurbete giden
Yüzü gülmez her gün gezer mâtemli
Sıladan ayrılıp gurbete giden*

*Nasîp abudane vesîle budur
Götüren bir ekmek bir bardak sudur
Boyun büker kaderine razıdır
Sıladan ayrılıp gurbete giden*

*Sirtında çantası yüzünde teri
Ayrılmış evinden yoktur haberi
Belki ömür bitmiş gidemez geri
Sıladan ayrılıp gurbete giden*

*Bitmez endişesi bitmez çilesi
Böyle imiş bu hayatın cilvesi
Rengi soluk olur yıkık dünyası
Sıladan ayrılıp gurbete giden*

*Nusret Toruni 'yim ben böyle derken
Ömür geldi geçti vakit çok erken
Yastığı taş olur yorganı diken
Sıladan ayrılıp gurbete giden*

4.8.Doğa İçerikli Şiirler

Âşık Nusret Toruni,başlıklar hâlinde verdiğimiz içeriklerin dışında farklı konularda da şiirler yazmıştır. Bununla ilgili bilgileri ‘muhtevâ başlığı’ altında daha detaylı bir şekilde işlemeyi uygun gördük. Doğa kavramı üzerinde duran Âşık Nusret Toruni, şiirlerinde doğaya olan sevgisini göstermekle kalmamış; doğa olaylarından benzetme yönüyle yararlanmıştır. Âşığın doğaya bakışını gösterdiği en güzel örnekler aşağıdaki gibi belirtilmiştir.

2, 4, 10, 14, 24, 27, 35, 44, 46, 54, 63, 71, 76, 91, 114, 115, 116, 130, 163, 165, 188, 190

Belirttiğimiz örnek şiir, Âşık Nusret Toruni'nin doğa anlayışını gösterenen güzel şiirlerinden birisidir.

*Sende vardır çiçek çiğden kara mantar ağ mantar
Seni tartmak mümkün değil sana göre yok kantar
Üstünde madde taşırın altında saklı mezar
Nice canlıyı içeri aldığın görmedin mi*

*Benim gibi dertli misin duman çıkar başından
Dünya suya gark olmuştur gözlerinin yaşından
Zemine libâs sarmışsın kirpiğinden kaşından
Yüzünde kırmızı gül var güldüğün görmedin mi*

*Kışın beyaz kar örtersin yazında yeşil duvak
Eser üstünden rüzigâr götürür kamu merak
Zülüflerin sarı çiçek kırmızı gülden bıyak
Baharda on beş yaşlık bir kız olduğun görmedin mi*

*İki köşende kapın var sırası gelen açar
Bir başında ecel suyu nöbeti dolan içer
Öyle bir köprü kurmuşsun herkes üstünden geçer
Gişenden biletin verip saldıgın görmedin mi*

*Sessiz gemi gönderirsin aniden kapımıza
Dediğin anda hazırsın vazîfende yok kaza
Toruni ömür boyunca düzen verirken saza
Her kapıda ecel zili çaldığın görmedin mi*

4.9.Diğer Konular ve Destân İçerikli Şiirler

Âşık Nusret Toruni, çevresinde yaşadığı dönem ve öncesinde görüp tanıdığı şâhısların buldukları konularına ve şâhsî durumlarına (özellikle âşık dostları) şiirler yazmıştır. Bazen bu şâhıslardaki eksik durumları kendi üslûbuyla eleştirmiş bazen de güzel yanlarını övmeyi bilmiştir. Politikacılar, medyacılara, mutasavvıflar v.d.konumundaki şâhıslara yazdığı veyahut irticâlen söylediği şiirlerinin en güzel örnekleri aşağıdaki gibidir.

22, 33, 92, 93, 105, 111, 117, 118, 120, 129, 143, 156, 157, 158, 183, 195

Bunun yanında yakın zamanda ve özellikle yaşadığı dönemde destân tanımına hemen hemen uyacak bazı olayları da şiirlerinde destânsı özellikleri kullanarak ifâdelendirmeyi başarmıştır. Âşık Nusret Toruni Anadolu'da artık yavaş yavaş kaybolmaya yüz tutmuş olan destân tarzı şiir yazma geleneğinin en son temsilcilerinden birisidir de denilebilir. Tam anlamıyla bu işi yapmasa da güncel olayları kendi çerçevesinden destânsı bir durum ile dinleyici / izleyici kitlesine aktarabilmiştir. Bu olaylar genelde Türkiye içinde cereyân eden olaylar olmakla beraber dünyanın değişik ülkelerinde, değişik milletlerin başına gelen olaylardan da oluşmaktaydı. Özellikle ülkemizde oluşan acı olayları (Bayburt depremi, Erzurum depremi, Erzincan depremi v.b.) destânsı bir hava ile çok iyi bir şekilde şiirlerine aktaran Âşık Nusret Toruni, bazen epik tarz şiir geleneğinden de faydalanmış ve

Türk milletinin kahramanlığını ön plana çıkartan Kurtuluş Savaşı ve Kıbrıs Barış Harekâtı'na da destânsı şiir anlayışıyla yaklaşmıştır.

Âşığın destânsı şiir tarzına örnek teşkil edecek en güzel şiirlerinden birisi şu şekildedir.

*Bin dokuz yüz doksan iki mart on üç
Bir felâket geldi il Erzincan'a
İlk yardıma kavuşması gayet güç
Bir şivan erişti sabi sübyâna*

*Saat yedi yirmi yassı zamanı
Zemin sarstı arşa çıktı dumanı
Dünya mı geçici hayat mı yani
Yer gök kaplanmıştı toza dumana*

*Ani bir facia bilen yok n'oldu
Hatlar kesik haber almak müşküldü
Her taraf yıkıldı yerle bir oldu
Ortalık bölendi al kızıl kana*

*Telefon başında değerli vali
Afat büyük tedirgindi ahâli
Üç yüz kırk yaralı beş yüz beş ölü
Gönülden yaslınız bunca kurbana*

*İli kasabası çevre köyleri
Boynu buruk vîrân olmuş evleri
Yazmakla biter mi kader defteri
Cenazeler dizilirken yan yana*

*Görevi başında terete basın
El tutmaz ki açıp tarîf edesin
Birkaç cümle ile duyurdu sesin
Şarktan garbe bütün gitti dört yana*

*Bakanlar anında merkeze geldi
Sordu yetkiliden bilgiler aldı
Olayı görünce gözleri doldu
Elde değil can lâzım ki dayana*

*Yurt dışında idi sayın başbakan
Duyunca tedbîre başvurdu hemen
Gezisini kısa kesti o zaman
Gözü yaşlı geri döndü vatana*

*Ulusal devletler yardıma koştu
Havadan karadan geldi ulaştı
Devlet milletine kucağın açtı
Rahatlık bahşetti bütün insana*

*Toplum bir bütündür tüm Anadolu
Doğu batı kuzey güney sağ kolu
Yaralı Pülümür yaşlı Tunceli
Dâhil oldu düştü âh u fiğana*

*Fedakâr komutan subaylar erler
Can vereni kurtarmaya giderler
Enkazda moderin teknik dozerler
Birir birer çıkardılar ayana*

*Hangisini yazam ızrabımız çok
Ciğerimiz delik boynumuz buruk
Kimi der kardeşim kimi yârim yok
Bütün genç ihtiyâr düştü şivana*

*Dediler ki ümit kesik bu ilden
Takdir mukadderâd ne gelir elden
Cumhurbaşkanımız yaslı gönülden
Dağlar taşlar girdi ilde tufana*

*Mantıkça incele düşün bir kere
İşte bir örneği Nurcan hemşire
Sağ olarak çıktı dokuz gün sonra
Şükrettiler Mevlâ'm gani sübyâna*

*Olan oldu bitti hepsi bir gece
Ölüm bakmıyordu kocaya gence
Tarihe kaydoldu başlı başınca
Der Nusret Toruni bak şu destâna*

Âşık bu şiirinde destânsı bir anlatım şekli kullanmış ve Erzincan depremini anlatmıştır. Deprem sırasında gerek yurt içinde gerekse yurt dışında gerçekleşen yardımsal, siyasal, ekonomik olayları kendi gözüyle ve gönlüyle, sanki bizlere o anı tekrar yaşatırmışçasına aktarmayı başarmıştır.

Elimizdeki örneklerin çok fazla olmasından dolayı biz sizlere Âşık Nusret Toruni'nin sadece "öğretmen" meslek grubu için söylediği şiiri örnek vermeyi uygun gördük. Bu şiirde âşık, Türk öğretmeninin vâsıflarından ve başöğretmen Mustafa Kemâl'den bahsetmektedir.

*Eğitim öğretim kültür nderi
Türk gencine veren Türk ğretmeni
Ata yadigri Türk kahramanı
İzinde can veren Türk ğretmeni*

*Yirmi dört kasım sizin için sazdır
Talebeye rnek kültüre hızdır
Yeni nesil sizin eserinizdir
Gönüllere giren Türk ğretmeni*

*Besler fidanını bakar meyveye
Uzanır dalları Şehire köye
Kademe kademe yüksek düzeye
Alıp da götüren Türk ğretmeni*

*Korkma sönmez dâim yanar bu ocak
Vatana sevgimiz var kucak kucak
Denizlerde gemi havada uçak
Gökyüzünde süren Türk ğretmeni*

*Oku derde anlamazsak ne garip
Bizler yapıcıyız etmeyiz tahrp
Cehâletin zincirini koparıp
Yarasını saran Türk ğretmeni*

*Dinle Toruni 'nin gerçek sesini
Severiz bayrağın nur gölgesini
Oku Atatürk'ün vecizesini
İleriyi gören Türk ğretmeni*

....

Bu şiirinde ise Âşık Nusret Toruni, bütün âşık arkadaşlarını kendi gözünden anlatmıştır.

*Ayrı bir Karacaoğlan'ı tanı
Bu sanatın ustasıdır Reyhânî
Oku kimliğini şarktır vatani
Dağlar dile gelsin çöller söylesin*

*Murat Çobanoğlu ağırdır başı
Kötülük düşünmez kimseye karşı
Şeref Taşlıova bir şahin kuşu
Her yerde konduğu dallar söylesin*

*Laçın Aladağ'ın yüreği ezik
Murat Yıldızı'dan alıyor tazık
Rüstem Alyansoğlu ufacık yüzük
Takılsın parmağa eller söylesin*

*İlhami Demir var kırılmaz demir
Yüzünden beyazdır yerdeki çamur
Tanrım İhsanî'ye ver uzun ömür
Seneler devrolsun yıllar söylesin*

*Ruhanî'dir şiirlerin anası
Sümmanoğlu'ndadır sözün manâsı
Herkesten yaralı aşk pervânesi
Gönüller seslensin diller söylesin*

*Nusret Toruni'yim başka duyamam
Nuri Çırağı'yı geri koyamam
Ben kendi kendime bir şey diyemem
Bıraktım şahsıma iller söylesin*

5. BÖLÜM

5. ÂŞIK NUSRET TORUNİ’NİN ŞİİRLERİNDE ÜSLÛB

5.1. Âşık Nusret Toruni’nin Şiirlerinde Anlatım Şekilleri

“Âşıklar anlatmak istedikleri konuyu kendine özgü anlatım biçimiyle sunarken geleneğe, edebî türe, döneme bağlıdır. Gelenekte başvurulan bazı anlatım şekillerinden yararlanırlar.”⁸⁵ İşte Âşık Nusret Toruni de bu anlatım yollarından birçoğunu şiirlerinde uygun şekilde kullanabilmiştir. Şimdi bu anlatım şekillerini tek tek inceleyeceğiz.

5.1.1. Nasîhat ve Hitâb Yoluyla Anlatım

“Âşıklar, dînî ve toplumsal konularda öğüt verme, uyarma gerektiğinde bu anlatma yolunu seçerler. Bu tür anlatım biçiminde genellikle emir kipini kullanırlar.”⁸⁶

Âşık Nusret Toruni şiirlerinde birçok anlatım yolunu kullanmışsa da önceliğini nasîhat ve hitâb yoluyla anlatım şekline vermiştir. Bu sebeptendir ki şiirlerindeki emir kipi kullanımlarının sıklığı dikkat çekmektedir. Âşık, bu anlatım şeklini kurumların, kuruluşların ve kişilerin kendisine ve topluma karşı olan davranışlarından yola çıkarak, bazen şiddetli ve sitemkâr şekilde bazen de ılımlı bir şekilde ifâdelendirmiştir.

Bu bir nasîhattir yanlıştır deme

El almaz insanı kara düşürür

Aç olan nâmertten ekmek isteme

Zamanı gelince dara düşürür

⁸⁵ Erman Artun: *Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı, Kitabevi Yayınevi, Ankara, 2008, s. 151.*

⁸⁶ Erman Artun: a. g. e., s. 152.

*Bizim köyün telefonu kablosu
Üç beş aydan beri çıkmıyor sesi
Sıfır yüz doksan üç kod numarası
Kulakça kalkmadan para düşürür*

*Kim diyor insanlar maymundan azma
Benliğinden çıkıp ahlâkın bozma
Yalancıyı sevme hırsızla olma
El içinde yüzü kara düşürür*

*Der Nusret Toruni bunu unutma
Bilmediğin işe iftirâ etme
Her yüzen gülenin ardından gitme
Korkam tuzak kurup toza düşürür*

5.1.2. Doğrudan Anlatım

“Âşıklar, özellikle dînî- tasavvufî şiirlerin öğretici özellik taşımasından dolayı bu anlatım şekline başvururlar.”⁸⁷

Âşık Nusret Toruni de dînî ve tasavvufî içerikli şiirlerinde, doğrudan anlatım şeklini kullanmıştır. Fakat tasavvuf öğretisinde sembolik öğelerin ağırlıklı olması,âşığın doğrudan anlatım yolunun kullanımında kısıtlamalara gitmesini zorunlu kılmıştır. Âşık, tanıdığı veya fikrini önemseydiği mutasavvıflar ile bildiği tasavvufî terimler üzerinden bu öğretiyi açıklamaktadır. İşte bütün bu materyalleri, kendi çağı içinde kendisince yorumlayarak ve şiirlerinde kullandığı uygun kelime kadrosu içinde, dinleyici/izleyici kitleye doğrudan hitâb ederek anlatabilmeyi kısmen başarabilmiştir.

⁸⁷ Erman Artun:a. g. e., s. 152.

*Hedefi görmeden mermi atmanın faydası ne
Tembellik züğürt düşürür yatmanın faydası ne
Elinden geldikçe çalış kula kulluk eyleme
Muhânetin lokmasını yutmanın faydası ne*

*Akil ermez bu dünyanın ahvâline hâline
Gece hapisane olur gündüz benzer geline
Şâyed bülbül değil isen konma gülün dalına
Karga olup gül dalında ötmenin faydası ne*

*Dâimâ karanlık gider cehâletin dünyası
Sirtına günah bağlayıp Mevlâ 'ya olur âsî
Söz götürüp söz getiren münâfiğin kendisi
İki dostun arasını katmanın faydası ne*

*Şerefle şöhretle yaşa edebînle arında
Gir insanlık çemberine dolaşma kenarında
Şâhsen uygun hareket et ağır otur yerinde
Davetsiz teklifsiz yere gitmenin faydası ne*

*Belki de sözün yanlıştır be Nüsüret Toruni
Lâf bir kez namlıdan çıktı bulacaktır yerini
Yersen mazlûmun hakkını çekersin ecirini
Hakk 'ın huzurunda inkâr etmenin faydası ne*

5.1.3. Tahkiye

“Âşıklar, dünyanın yaratılışı ve peygamberlere ait kıssâların anlatılışında ve destânlarda tahkiye (hikâye etme) anlatım şekline başvururlar.”⁸⁸

⁸⁸ Erman Artun:a. g. e.,s. 152.

Âşık Nusret Toruni, başta İslâmî peygamberi olmak üzere gelmiş geçmiş bütün peygamberler ve ulu kişiler etrafında oluşan olaylara, kıssalara ve halk hikâyelerine atıfta bulunmuş ve tahkiye anlatım yolunu kullanmıştır.Âşığın bu anlatım yolunu kullanımının görüldüğü en güzel şiirlerinden birisi aşağıdaki gibidir.

*Âşıklardan bir duâ var hemşerim
Yoktan var eden ihsâna yalvarır
Yeri göğü yaradanın aşkına
Mevcûda tüm bu ihsâna yalvarır*

*Hakk'ın cemâline cemâl aynaya
Habîb-i Muhammed nur Mustafa'ya
Ceber arafatta kılan huryaya
Yedi ırkı o sultana yalvarır*

*Yüz on dört süredir ayetin bâbı
İncil, Tevrât, Zebur, Furkan kitabı
Mürüvvet mürseli hâtem ameli
Kâinâtın sırrı cana yalvarır*

*Lûtfi ilâhîden şifâdır yara
Sabreden sadıktır huliskârlara
Direksiz semâyi kökünden kura
Kâinâtı o Sübhân'a yalvarır*

*Kevlu mekân ulu cihân aşkına
Der Toruni huzur dîvân aşkına
Ali Haydar, Sıddık Osman aşkına
Nevruda bir bir nişana yalvarır*

5.1.4. Dedim - Dedi (Diyalog)

“Âşıklar, zaman zaman karşılıklı konuşmalar veya soru cevaplarla tasavvufi bilgi ve motifleri anlatma yoluna başvururlar. Bazı öğüt türü şiirlerde de bu anlatım yolunu seçerler.”⁸⁹

Âşık Nusret Toruni, karşılıklı soru cevap ögesinden ve aynı şiir içindeki deyişmelerden oluşan ‘dedim –dedi’ diyalog anlatımından yararlanmıştır. Âşığın bu anlatım yoluyla ilgili elimizde kayda geçmiş sadece bir şiiri bulunmaktadır. Aşağıda örneğini verdiğimiz şiir, bu anlatım şekline en güzel örnektir.

*Bahçivana sordum senin derdin ne
Dedi açılmayan gül yarası var
Dedim günün haptan böylemi geçer
Dedi aramızda el yarası var*

*Dedim aşk dolusu dedi ki işmak
Dedim bu gayret ne dedi dolaşmak
Dedim sana nazlı yâra kavuşmak
Dedi engelim var yol yarası var*

*Sordum kimliğini dedim nereli
Dedi hasireti gördüm görelî
Dedim zarfın üstü neden karalı
Dedi ki üstünde pul yarası var*

*Dedim hayatın ne dedi ki mezar
Dedim yanan kim var dedi bu kadar
Dedim bukağında ayrı bir iz var
Dedi zülüf değdi tel yarası var*

⁸⁹ Erman Artun:a. g. e.,s. 151.

*Dedim ey yüzün güneş dedi ki nurlu
Dedim düşüncen ne sağlam fikirli
Dedim nerelisin dedi İspirli
Dedim mesken gurbet el yarası var*

*Dedim kederin ne dedi yüz tutmuş
Der Nusret Toruni ya nerye gitmiş
Dedim gözlerinde bir çukur tutmuş
Dedi yaşlar aktı dil yarası var*

5.1.5. Delil ve İspât Yoluyla Anlatım

“Âşıklar, dînî-tasavvufî şiirlerde düşüncelerini âyet, hadislerle takviye etme yoluyla anlatmak istediklerinde bu anlatım yolunu seçerler.”⁹⁰

Allah kendi varlığını ve birliğini yeryüzüne gönderdiği peygamberler ve onlara indirdiği kutsal kitaplar ile ispâtlamıştır. Ayrıca Allah, gönderdiği peygamberlerle onların çevresindeki ehl-i beyit insanlar, havariler ve son peygamberimiz Hz. Muhammed (S.A.V.)’den sonra ortaya çıkan mutasavvıf ehlî insanlar ve onların hayatlarından yola çıkarak da varlığını ve birliğini ispât etme yöntemini kullanmıştır.

İşte Âşık Nusret Toruni de dînî ve tasavvufî bilgisinden hareketle gezip gördüğü yerlerdeki halka, Allah’ın varlığına ve birliğine delil olacak bu türden materyalleri şiirlerinde ispât oluşturacak şekilde kullanmıştır.

*Yüce rabbim yerin göğün sahibi
Durur akmaz sular senden izinsiz
Bu eşyâ-yı âlem hep sana tâbi
Zerre esmez rüzgâr senden izinsiz*

⁹⁰ Erman Artun:a. g. e.,s. 151.

*Bir damlacık dahi rahmetin yağmaz
Tan yerinden söküp şafak ağarmaz
Emretmezsen dünya üstüne doğmaz
Gökten şemsi kamer senden izinsiz*

*Hâşâ seni kimse edemez inkâr
Senin rahmetin bol âleme yeter
Ne sinek canlanır ne turna öter
Gelmez ezel bahar senden izinsiz*

*Her hikmetin bize güzellik verir
Yazı kış kışı yaz eyyâm gösterir
Ne çiçekler açar ne canlı uçar
Vermez ağaçlar bar senden izinsiz*

*Der Nusret Toruni senindir bu can
Gün gelir ki toprak olur bu beden
Senin lûfî ilâhındır söyleten
Ne söyler âşıklar senden izinsiz*

5.2. Âşık Nusret Toruni'nin Şiirlerinde Söz Sanatları

Âşık Nusret Toruni,bahsi geçen anlatım kalıplarının yanında edebî sanatlar olarak nitelendirebileceğimiz anlatım kalıplarından da şiirlerinde sıkça faydalanmıştır. Bilinen birçok edebî sanat olsa da Âşık Nusret Toruni bu sanatlardan belirttiğimiz belli başlı olanlarını şiirlerinin uygun yerlerinde başarıyla kullanmıştır.

Hemen hemen her şiirinde belirttiğimiz sanatlardan en az birini kullanmasında doğan örnek bolluğu nedeniyle biz, sadece her bir sanat için birer örnek vermeyi uygun gördük.

5.2.1. Teşbîh

“Aralarında çeşitli yönlerden benzerlik kurulabilen iki şey veya şeylerden benzerlik itibâriyle zayıf olanı kuvvetli olana benzetmektir.”⁹¹

Âşık Nusret Toruni şiirlerinde teşbîh sanatını ağırlıklı olarak doğa kavramları ve doğa olayları üzerinden yaptığı benzetmelerle kullanmıştır. Şiirlerinde en çok kullandığı sanat teşbîh sanatıdır.

Yaşıyorum ızrâp ile efkârla

Baykuş gibi yerin vîrân bu günler

Sitem ocağına ıztırab doldu

Hayatım gönlümüz zindân bu günler (152-1)

5.2.2. Tezât

“Manâca birbirlerine karşıt iki düşünce, duygu ve hayâlin bir ifâdede toplanmasıdır.”⁹²

Âşık Nusret Toruni, bireysel duygulanmalarından ve hayallerinden yola çıkarak toplumve tabiat öğelerindeki zıt unsurları şiirlerinde uygun bir dille ifâdelendirmiştir. Hatta farklı alanlarda ve konularda kullandığı terimlerden, öğelerden ve sözcüklerden kendi aralarında zıtlık belirtenlerini de uygun ve başarılı bir şekilde zorlanmadan tezât sanatı içinde yedirebilmiştir.

Zemzem değil zehir gibi aktınız

*Birbirize **düşman** gibi baktınız*

İylik yapım dedim rakip çıktınız

*Dönüp **dost** olsanız kanmam bir daha (32-3)*

⁹¹ Numan Külekçi: *Açıklama ve Örnekleri ile Edebi Sanatlar*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1995, s. 30.

⁹² Numan Külekçi: a. g. e., s. 83.

5.2.3. Mecâz

“Kelimelerin ilk manâlarında dilin gelişimi içerisinde bir takım münâsebetler ve benzerliklerle değişik anlamlar yüklenir. İşte hakikî manânın dışındaki bu ifâdeler mecâzî meydana getirir.”⁹³

Âşık mecâz sanatını hemen hemen bütün şiirinde uygun bir ifâde ile anlamlandırabilmiştir.

*Ne olmamış şu üç günlük dünyada
Gerçek anlatmamış anlayamazsın
Gözünde perde var göremiyorsun
Doktora gitmemiş anlayamazsın (150-1)*

5.2.4. Tekrîr

“Manâyı kuvvetlendirmek maksadıyla manzûm ya da mensûr bir parçada aynı kelimeyi veya kelime gruplarını birkaç defa tekrarlamaktır.”⁹⁴

Âşık Nusret Toruni de kafîye- redif açısından hem işitsel hem de görsel güzellik sağlamak için şiirlerinde tekrîr sanatını uygun yerlerde kullanmayı başarabilmiştir.

*Boyu bir altmıştır yüzü ay gibi
Saçları topukta beli yay gibi
Der Toruni gözyaşları çay gibi
Göğsündeki çifte narı bir bilsen (199-3)*

5.2.5. Teşhîs

“İnsan dışındaki canlı varlıkları veya eşyâyı duyan düşünen hareket eden insan kişiliğinde göstermek, ona kişilik vermek teşhîs sanatıdır.”⁹⁵

⁹³ Numan Külekçi: a. g. e., s. 18.

⁹⁴ Numan Külekçi: a. g. e., s. 189.

Âşık Nusret Toruni sanatını icrâ ederken kullandığı materyallere insana ait özellikler yüklemiştir. Bu materyaller özellikle müziksel öğelerin içinde kendini göstermektedir. Bu sebeple âşık, ‘saz, mızrap’ şeklindeki kelimelere teşhîs sanatını daha fazla uygulamıştır.

*Zaman avcı kol geziyor peşinde
Yar hasreti gözlerinin yaşında
Yorgun sazı yatağının başında
Mızrap küsmüş tel tükenmiş eyvah ey (33-4)*

5.2.6. Tenâsüp

“Manâca aralarında ilgi bulunan iki veya daha fazla kelimeyi tezât meydana getirmemek şartı ile bir arada kullanmaktır.”⁹⁶

Âşık Nusret Toruni, kelime kadrosunun zenginliğini ve kelimelerin birbirleriyle olan uygun kullanımlarını, şiirlerinde başarılı bir şekilde işlediği tenâsüp sanatıyla gösterilmiştir.

*Eğer sen seni bilmezsen kimse seni bilemez
Sana senden yakın olup bilene sor bak ne der
Çünkü sana **akıl** vermiş **vücûd** vermiş **el** vermiş
Her yarayaşifâmerhem olana sor bak ne der (55-2)*

5.2.7. Telmîh

“İfâde içinde zikretmeksizin herhangi bir kıssâya geçmişteki bir olaya, meşhûr hikâyelere, efsanelere, malûm bir şâhısa, çeşitli inanışlara, âyetlere veya bir hâdise ya da yaygın bir atasözüne işâret etme sanatıdır.”⁹⁷

Âşık Nusret Toruni, özellikle peygamberler ve onların hayatlarındaki kıssâlar üzerinden telmîh sanatına başvurmuş olmanın yanında, tarihimiz ve edebîyatımız

⁹⁵ Numan Külekçi: a. g. e., s. 138.

⁹⁶ Numan Külekçi: a. g. e., s. 221.

⁹⁷ Numan Külekçi: a. g. e., s. 197.

içinde yer edinmiş önemli şahıslar üzerinden de telmih sanatını yerinde ve uygun şekilde kullanabilmeyi başarabilmiştir.

*Der Nusret Toruni gelsin zamanı
Veren Allah bir gün alır bu canı
Lokman'a tedavi yaptır hastanı
O bir sebep kul vâsita ne dersin (126-3)*

Âşık Nusret Toruni bu dörtlükte ölüme çâre bulmasıyla tanınan ve edebiyatımızda önemli bir yeri olan Lokman hekime telmihde bulunmaktadır.

5.2.8. Cinas

“Manâları farklı olan kelimeler arasındaki yazılış ve söyleyiş birliği veya benzerliğine cinas denir.”⁹⁸

Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde cinas sanatına sık rastlanmaz. Cinas sanatının en uygun ve yerinde kullanımının belirtildiği şiir aşağıdaki gibidir.

*Semâya yaslanmış iki âlem var
Görmek için vermiş **yar** iki göz göz
Sende olan gamı kimse bölemez
Bıçak at ikiye **yar** iki göz göz (70-1)*

5.2.9. Nidâ

“Çok şiddetli his ve heyecanları ifâde etmek için başvurulan bir sanattır.”⁹⁹

Âşık Nusret Toruni duygularını ve düşüncelerini karşısındakilere aktarırken nidâ sanatının etkileyici yönünden sıkça faydalanmıştır. Coşkunu ve tepkisini bu

⁹⁸ Numan Külekçi: a. g. e., s. 259.

⁹⁹ Numan Külekçi:a. g. e., s. 163.

sanat aracılığı ile özellikle ve öncelikle atışmalarında ve irticâlen söylediği şiirlerinde daha da belirgin şekilde ifâdelendirmiştir.

*Atamız seslendi eyCumhûriyet
Size armağanım budur hürriyet
Dere köprü oldu yollarda asfalt
Taşlar derki ellinci yıl hoş geldin*

5.2.10. Lebdeğmez

“Lebdeğmez sanatı, dudakların teması neticesinde çıkan harflerin hiçbirini kullanmadan şiir yazma sanatıdır. Yani içinde “B,F,M,P,V” gibi dudak harfleri bulunmayan kelimelerle yapılan şiirlere”¹⁰⁰ denir. Genellikle halk şairlerinin söz söylemekteki ustalıklarını göstermek amacıyla kullandıkları bu sanat yalnız halk edebîyatıyla münhasır kalmamış, zamanla diğer edebîyat türlerimizde de kullanılmıştır.

*Hakikî insaniyete
Gerçek ile geçen ekler
Her saat her saniyede
Dilekle diler erkekler*

*Her âşığa âheng açar
Şaire cengi denk açar
Yaz gelir renge renk açar
Çiçeklerle çiğlekler*

*Hakikat ehli yaraşır
Toruni işini aşır
Sevgili yara yakışır
Ak geline ak leçekler (112)*

¹⁰⁰ Numan Külekçi: a. g. e., s. 318.

Hatta kendisi Konya Âşıklar Bayramı'nda bu dalda birincilik almıştır.¹⁰¹Görüldüğü üzere Âşık Nusret Toruni yurt içi ve yurt dışında katıldığı yarışma ve festivallerde özellikle atışma safhasında irticâlen şiir söylemede, lebdeğmez dalında almış olduğu birincilikler, Âşık Nusret Toruni'nin bu sanata tam anlamıyla hâkim olduğunu bizlere göstermektedir.

5.2.11. İrsâl-i Mesel

“Kuruluş itibâriyle birer bileşik teşbîh görünümündedirler. Bu bakımdan bir çeşit teşbîh olarak da kabul edilmektedir. Bu sanat da söylenen düşünce bir taraf, bu düşünceyi pekiştirmek amacıyla söylenen atasözü veya bu değerdeki söz de ikinci taraftır. İkinci taraf birinci tarafı temsîl yoluyla teyîd eder.”¹⁰²

Yüzü gülmez gurbet kahrını çeken

Yastığı taş olur yorganı diken

Yatarken uykudan uyandım erken

Yağmaya başlamış kar sabağınan (23-2-2)

Verilen örnekten de anlaşılacağı üzere Âşık Nusret Toruni bu dörtlüğün ilk satırında gurbet kahrının zorluklarından bahsederken, ikinci satırda bu zorluklardan bir tanesini kullandığı halk deyişiyle birlikte ifâdelendirmekte ve böylece irsâl-i mesel sanatını şiirlerinde icrâ etmektedir.

5.3. Atasözleri

“Yeryüzündeki bütün milletlerin atalarından kalmış, yol, yöntem gösteren, öğüt veren sözleri vardır. Bu sözler Türkiye Türkçesi'nde “atasözleri” olarak adlandırılırlar. Her atasözü toplumsal yaşantı içindeki bireyin uyması beklenen ya bir genel kural veya bir düstur niteliğindedir. Bu nedenle atasözleri milletlerin kaderlerini hayat karşısındaki tavır ve zihniyetlerini ifâde eden özlü sözlerdir. Bu

¹⁰¹ Metin Özarslan: a. g. e., s. 200.

¹⁰² Numan Külekçi: a. g. e., s. 46.

bağlamda, dünyanın oldukça geniş bir kesmine dağılmış olarak yaşayan Türk kavimlerine ait atasözleri, taşıdıkları mesajlar ve yönlendirdikleri davranışlar itibâriyle, Türk milletinin temel zihin yapısını gösteren birlik ve bütünlüğü ifâde etmeleri bakımından sözlü edebîyat içinde ayrı bir ehemmiyete sahiptir.”¹⁰³

Âşık Nusret Toruni de orta Asya Türk geleneğinin en canlı şekilde yaşatıldığı bölgelerinden Erzurum’da doğup büyümesi ve âşıklığa burada başlaması sebebiyle, yaşamı boyunca duyduğu ve öğrendiği atasözlerinden bazılarını, bazen şiirlerinde, bazen de atışmalarında bir gereklilik göstermesi ve özellikle öğüt vermesi bakımından yerinde ve uygun şekilde kullanabilmeyi başarmıştır.

Özkul Çobanoğlu’nun da dediği gibi bu gerekliliğin nedeni, atasözlerinin bilgi veren ve yol gösteren mahiyetinden kaynaklanmaktadır.

- Görünen köy istemiyor kılavuz (Görünen köy kılavuz istemez)
- Sel gider geriye bırakır kumu (Sel gider geriye kumu kalır)
- Akşamın işini koymaz sabaha (Bu günün işini yarına bırakma)
- Meyvesin veren ağaç taşlanmalı (Meyve veren ağaç taşlanır)
- Kendin kazan kendin pişir el aşına güvenme
- Her kime dostum diyersen sonunda düşman olur (Kime dostum dersen sonunda düşmanın olur)
- Davetsiz gelen mindersiz kalır
- Neresinden dönersen orası kârdır (Zararın neresinden dönersen orası kârdır)
- Câhile sivrisinek saz (Anlayana sivrisinek saz, anlamayana davul zurna az)

¹⁰³Özkul Çobanoğlu: *Türk Dünyası Ortak Atasözleri Sözlüğü*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2004, s. 1.

5.4. Deyimler

“Çekici bir anlatım kılığı taşıyan ve çoğunun gerçek anlamından ayrı bir anlamı bulunan kalıplaşmış sözcük topluluklarına deyim denir.”¹⁰⁴ Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde deyimler fazla yer tutmasa da duruma ve özellikle verilmek istenilen öğüde göre aşağıda belirttiğimiz deyimlerin kullanımına rastlamaktayız.

- Kırk yılda bir kez
- Bu yola baş koydu (Yola baş koymak)
- El içinde yüzü kara düşürür (Yüzü kara düşmek)
- Kan kusturu (Kan kusturmak)
- Yok düşmana boyun eğmek (Boyun eğmek)
- Neden âşıklara hor bakıyorlar (Hor bakmak)
- Kara günler bitti (Kara gün)
- Göğsünü gerdi (Göğsünü germek)
- Başımız sağ olsun
- Karalar bağlamak
- Gemisini yürütür (Gemisini yürütmek)
- İğneden ipliğe hesap sorulur
- Göz ardı ettiler olup biteni (Göz ardı etmek)
- Yüz yüze göz göze yaptık muhabbet
- Çene kesilmişken (Çene kesilmek)
- Çorbadaki tuzu (Çorbada tuzu olmak)

¹⁰⁴ Ömer Asım Aksoy: *Atasözleri ve Deyimler El Kitabı*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1998, s. 37.

- Dilden dile destân oldu (Dilden dile destân olmak)
- Yüz döktü (Yüz dökmek)
- Gözünü süzdü (Göz süzmek)
- Ateşten gömlek
- Kim kime dum duma
- Dört gözle bekler (Dört gözle beklemek)
- Kırılmış kanadı kolu yatıyor (Kolu kanadı kırılmak)

5.5. Alkış ve Kargışlar (Duâ - Bedduâ)

“Duâ, iyi dilekleri ihtivâ eden kalıplaşmış sözlerdir. Eski Türkçede ‘alkış’ kelimesinden karşılanmış, alkış; ‘aklamak’ yani ‘hayır duâ bulmak, beğenmek, övmek’ fiilinden elde edilmiş bir isimdir.”¹⁰⁵

Âşık Nusret Toruni de çoğu şiirinde duâ ederek kendi hissiyatını veya başkaları için olan arzularını bu şekilde ifâdelendirmiştir. Âşık Nusret Toruni’nin şiirlerinde geçen duâ’lar şu şekildedir:

- Kazan bu dünyada cennetin oğul
- Gönlün alçak gayet yüzü yerde ol
- Aman el aman
- Haktan rahmet dileyerek
- Yeri göğü yaradanın aşkına
- Hakk’a diledim dilek
- Başımız sağ olsun

¹⁰⁵ Doğan Kaya: *Folklorumuzda Beddua Söyleme Geleneği ve Türk Halk Şiirinde Beddualar*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları (Birinci Baskı), Ankara, 2001, s. 4.

Bedduâlar, çâresiz olan, acı çeken, kötülüğe marûz kalan bir insanın rahatlamak, teskin olmak gayesiyle söylediği kötü düşünce ve dilekleri kapsayan, söze orijinallik veren, ifâdeyi güçlendiren kalıplaşmış sözlerdir.¹⁰⁶ Âşık Nusret Toruni'nin de, başına musîbet olan durumlar veya toplumun düzenini bozan olaylar/şâhıslar için bedduâlar söylediğini görüyoruz. Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde kullandığı bedduâlar aşağıdaki gibidir:

- Kefenin biçilir kabrin kazılır
- Gülüm seni dilim dilim olasın

5.6.Halk kullanışları

Erzurum ağız özelliklerinde görülen sözcüklerin bir araya gelmesiyle oluşan kullanımlar başta olmak üzere, Anadolu'da söylenen ve halk arasında çokça kullanılan kalıplaşmış sözler de Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde yer almaktadır. Bu kullanışların bazıları deyimlere çok benzese de deyim özelliğini yitirmiş ve halk kullanımına dönüşmüş kalıp sözlerdir.

- Kula kulluk eyleme
- Söz götürüp söz getiren
- Dünya üstüne doğmaz
- Nur bağlamış yüzlerin
- Toprak olur bedenim
- İkiyüzlü söz konuşan
- Giydi kısbet arslan oldu gör hele
- Lâf ile karnı tok gördüğüm açlar
- Büyüttüm besledimasker eyledim

¹⁰⁶ Doğan Kaya:a.g.e., s. 22.

- Vefâsız evlattan hayırsız maldan
- Çark-ı düzen
- Nifâk tohumu serpti
- Talih kuşu konu omzumuza
- Kendine bundan pay alsın
- Vicdânın sesi
- Bahtı kara
- Yastığı taş olur yorganı diken
- Olur olmaz yere bağlama atı
- Dalım kırıldı
- Dünya varlığını gözünden atmış
- Dağlarmemur olmuş çiçekler kâtip
- Ecel gelip bir gün kapını çalınca
- Azığı olmadan yola çıkanlar
- Yırtık dondan ortaya çıkmak
- Nefsine hâkim ol
- Dertlerini dükkâna koymuş satar
- Ortalık bölendi al kızıl kana
- Arslanı kediye boğduranlar
- İğne deliğinden tren geçer mi
- Herkesin vatanı kendine Bağdat

- Var ise sermayen dar güne sakla
- Ciğerim dişir
- Kara bulut çöktü
- Ateşsiz ocağın dumanı tütmez
- Posta haberi ile kulağı çınlar
- Mevlâ'dan ümit kesilmez
- İster bayram olsun ister düğün
- Hazân vurur yaprağını kurutur
- Yaylalar al giymiş benzer geline
- En sonu kara topraksın
- K r şeytan
- Terzi kumaş değil ateş biçiyor
- Oflu'yu im n eyledi
- Memesi yaralı koyun kuzuya kan kusturur
- Ahlâksızla bal yenilmez
- Gözyaşları sel olmadan
- Döktüm eteğimden taşı
- Beşikten mezara
- Şekerden tatlıdır konuşan dilleri

6. BÖLÜM

6. ÂŞIK NUSRET TORUNİ'NİN ŞİİRLERİNİN KELİME KADROSU ve MUHTEVÂ TAHLİLİ

6.1. DÎNÎ – TASAVVUFÎ

“Menşe itibariyle Arapça olan “Allah’a inanma ve bağlanma” anlamına gelen dîn kavramı, aynı zamanda inanç, itâat, ibâdet,âdet, gidilecek yol, hesaplaşma, şerîat gibi anlamlara gelmektedir.”

“Dîn, ilâhî ve kutsal inançla pratik yaşayışlar ibâdetler sistemdir. Bu inanç ve ibâdetler, manevî bir birlik, bir cemaat bir topluluk meydana getirir. Bu cümleden olarak İslâmî anlayışta ise dîn;“Allah tarafından korumuş akıl sahiplerine gönderilmiş, onlara dünya ve âhiret saâdetinin yollarını gösteren hükümlerdir. Buna göre dîn, insan ile Allah, insan ile diğer insanlar hayvanlar ve cansız varlıklar arasındaki bağların nasıl kurulacağını, bunların nasıl devam ettirilirse insanın mutluluk ve huzurunu sağlayacağını gösteren ilahî kaynaklar, emirler ve kanunların bütünüdür.

Gerçek dîn, ilâhî ve vahiye dayanır. Esâsen insanlar tarafından uydurulacak bir dîn veyâhût vücûda getirilecek felsefî sistem, hiçbir zaman insanlığın hidâyet ve saâdetini temîne kâfi değildir. Çünkü vahiy ve ilhâma istinâd etmeyen, onlardan fişkırmayan bu gibi sistemler insanların ruhların derinlerine nüfuz edemez, kalplere asla hâkim olamaz. Bu bakımdan ahlâkın en sağlam dayanağı dîndir. Dînin yerinihiç bir unsur tutmaz.

İnsanlıkla birlikte doğmuş olan dînin menşei ise İslâm itikadına göre vahiy ve nübüvettir. Dînin kanun koyucusu Allah’tır. Bu ilâhî kanunları Cenâb-ı Hakk, Peygamberleri vasıtasıyla yani vahiy yoluyla bütün insanlığa göndermiş, onlar da

bütün insanlığı Allah'ın birliği - tevhid inancı etrafında birleşmelerini sağlamaya çalışmışlardır.”¹⁰⁷

“Tasavvuf; İslâm dünyasında sosyal hayatla geniş ölçüde birleşen inanmış halk kitleleri büyük alâka ve heyecan uyandıran bir îmân, fikir, irfân ceriyanı ve bir aşk hadisesidir.”¹⁰⁸

“İslâm düşüncesinin doğrudan doğruya veya dolaylı olarak ilgili olduğu disiplinler içinde, Kur'ân-ı Kerim'den en çok destek alan, (mistik disiplin) tasavvuftur. Yüzlerce âyet; tasavvuf düşüncesine, birçok tasavvufî terim ve kavramına doğrudan doğruya malzeme vermektedir. Diğer ilim ve düşünce şubelerine âitmiş gibi görülen pek çok âyet, beyânda az veya çokmistik işaretler taşımaktadır.

Bu itibârla Türk sofilerine göre tasavvuf,dünyevî zevkleri bir tarafa bırakıp, kalbi Allah'a bağlayarak İslâm'ın emir ve nehiyelerine büyük bir titizlikle riâyet ederek; Allah'ın rızasını kazanmak; ruhu bulanımlardan ve dünyevî meşgalelerden alıkoymak; kalpten; mâ-sivayı atıp oraya yalnız Allah sevgisini yerleştirmektir. Hakk'ın rızasını kazanmak için nefisleri temizlemek, güzel ahlâk sahibi olmaya çalışmak, Allah ve Resulünün ahlâkıyla ahlâklanmaktır.”¹⁰⁹

Biz de bunca açıklamadan yola çıkarak, bu bölümde Âşık Nusret Toruni'nin dîn ve tasavvufa bakışını ele aldık. Kullanılan dînî ve tasavvufî terimler ve kelime kadrosu ile adı geçen mutasavvıflar üzerinden Âşık Nusret Toruni'nin dînsel öğretisini, Allah inancını, dünyevî hayata dinsel bakış açısını ve âhret inancını sizlere tahlil etmeye çalıştık.

Bu bölümdeki incelememiz, âşığın sadece 210 şiiri üzerinden ele alınmıştır. Atışmaları ve diğer eserleri bu başlık altında incelenmemiştir.

¹⁰⁷ Abdurrahman Güzel: *Dinî- Tasavvufî Türk Edebîyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004, s. 93 – 94.

¹⁰⁸ Abdurrahman Güzel:a.g.e., s. 153

¹⁰⁹ Abdurrahman Güzel:a.g.e., s. 157.

6.1.1. Allah

“Allah; yüce yaratıcının en büyük ve en muazzam ismidir.”¹¹⁰

Âşık Nusret Toruni'nin Allah'ı doğrudan anlatan şiirlerine rastlamıyoruz. Âşık, ya Allah'ın adını anar ya da Allah'ın sıfatlarını kullanır. Allah, değişik sıfatları ile onun şiirlerinde zikredilir. Çünkü Allah insanların kaderini tayîn eden bir varlıktır. Âşık Nusret Toruni de şiirlerinde, Allah'ın halk arasında çokça bilinen ve kullanılan “Rabb”, “İlâh”, “Mevlâ”, “Hakk”, “Cebbâr'ül Celîl”, “Yaradan”, “Sübhân”, “Allah”, “Gaffâr”, “Hudâ” sıfatlarına yer vermektedir.

Âşığın şiirlerindeki örneklerin çok olmasından dolayı biz her bir isim ve sıfat için birer örnek vermeyi uygun gördük.

1-1-1, 1-5-3, 6-3-2, 6-5-4, 8-5-4, 12-3-2, 13-3-2, 13-5-4, 14-7-4, 15-5-4, 22-2-2, 27-3-1, 28-4-2, 30-4-4, 32-5-5, 52-4-2, 57-14-4, 58-3-1, 58-4-2, 64-2-4, 64-3-4, 66-3-4, 69-3-2, 74-3-4, 85-8-2, , 98-1-2, 98-5-4, 101-2-1, 102-1-2, 102-4-4, 104-4-3, 108-5-1, 111-3-2, 124-7-2, 126-2-3, 126-3-2, 144-4-4, 146-1-2, 148-1-1, 169-2-3, 171-2-4-, 171-4-2, 172-5-1, 176-4-2, 176-4-3, 177-4-2, 181-4-1, 187-1-1, 187-3-2, 187-4-4, 192-2-1, 192-2-3, 192-2-4, 192-3-3, 200-1-3, 200-3-3, 205-6-1, 206-4-1, 206-6-1, 206-8-2, 210-1-3, 210-2-3, 210-3-3

Yüce *rabbim* yerin göğün sahibi
Durur akmaz sular senden izinsiz
Bu eşyâ-yı âlem hep sana tâbi
Zerre esmez rüzgâr *senden izinsiz* (1-1-1)

Başta ahlâklâzım bunu böyle bil
Yardımcınız olsun *Cebber'ul Celîl*
Gönlün alçak gayet yüzü yerde ol
Bilsinler bölükte kıymetin oğul (13-3-2)

¹¹⁰ Süleyman Uludağ: *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Kabalcı Yayınevi, 2002, İstanbul, s. 38.

Birer kahramansız azîz vatanın
Gerektiği yerde kurban et canın
Göster cesaretin korkut düşmanın
Yaradan arttırsın kuvvetin oğul (13-5-4)

Der Toruni zulüm arşa ulaştı
Daha tahammül yok sabrımız taşı
Koskoca dünyanın şekli değişti
Tek yardımcı ulu **Sübân** denildi (15-5-4)

Hocası Hızır'dır beyzi Alişan
Bazen Farsça bazen Türkçe konuşan
Gece gündüz **Hakk** yoluna çalışan
Ben böyle tanıdım Emrah Baba'yı (22-2-2)

Der Nusret Toruni Türk'e **maşallah**
Bunları hop edip eyleyen **Allah**
Yüzyıllık hasiret bitti **inşallah**
Türkler Kafkasya'ya sokuldu gitti (52-4-2)

Mevlâlûtfetmezse tüm sular akmaz
Yapraklar yeşermez çiçekler kokmaz
Sarı inek memesinden süt akamaz
Beş yaşlık çocuğa sağdıranlar var (58-3-1)

Ezelden bağlıyız biz bir **Gaffâr**'a
Gaffâr göndermiştir derdime çâre
Eğer bu başımı koyarsam yere
Sonra Nüsüret'i ara Zamani (111-3-2)

Der Nusret Toruni Türk'e *maşallah*
Bizim yardımcımız cenâb-ı *Allah*
Kara günler bitti *elhemdulillah*
Her taraf cennet cinâna döndü (124-7-2)

Ruhsatı mı versin yaradan *Hüdâ*
Cümlemizi kavuştursun hasrete
Dertliler yakışır diyâr gurbete
Ya geri dönmeye kısmetim mi var (205-6-1)

6.1.2. Melekler

“Sözlükte haberci ve kuvvet manâlarına gelir. İslâmi ilimler terminolojisine ise nurdan yaratılan, ağırlığı olmayan, yiyip içmeyen ve günah işlemeyen varlıklardır. Onların erkeklik ve dişilikleri yoktur.”¹¹¹Büyük melekler vardır. Bunlar Azrâil, Mîkâil, Cebrâil ve İsrâfîldir. Edebîyatımızda sevgilinin meleğe benzetildiği sıkça karşımıza çıkar. Meleklerle has birçok özellik sevgili ile bağdaştırılarak kullanılır. Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde de melekler ağırlıklı olarak kendi özellikleriyle ön plana çıkarken, benzetme unsuru olarak da sık sık kullanılmıştır. “Melek” mefhumu aynı şekilde kullanılır.

148-3-1, 171-2-2

Âşık Nusret Toruni melek kavramını, sevgilinin güzelliğine benzetme ve gönderme yapmak açısından kullanmıştır.

Huri misin *melek* misin sen nesin
Ölsem uyanırım gelince sesin
Ben senin âşığın sen anlamazsın
N'olur hayatımı yıkma güzelim (148-3-1)

¹¹¹Kemal Atik, Ali Bardakoğlu, v.d.: *İslami Kavramlar*, Sema Yazar Gençlik Vakfı Yayınları, Ankara, 1997, s. 488

6.1.2.1. Azrâil

168-3-3, 171-2-2

Can alıcı özelliği ile bilinen bir melek olan Azrâil, âşığın şiirlerinde görevini uygulayan yönüyle gerçek anlam içerisinde kullanılmıştır.

Nusret Sümmanoğlu sözün netice
Meseleler ağır inceden ince
Bir gün *Azrâil* karşılan çıkınca
Elbisen soyarsın ister istemez (168-3-3)

Âşık bu dörtlükte ise Azrâil demektense, onun göreviyle özdeşleşen bir kullanımı olan “ölüm meleği” söz kalıbını kullanmayı tercih ederek, bu meleğe bir şekilde telmîhte bulunmaktadır.

Kime sahip çıkmamış ki sahibi kâinâtın
Ölüm meleği gelince biter her saltanatın
Yeter şüpheye düşürme îmânın itikâdın
Allah’ından umut kesme sendeki gümân yeter (171-2-2)

6.1.3. Kutsal Kitaplar

Kutsal kitaplar semâvî dînlerle paralel olarak peygamberler vâsıtasıyla insanlığa yol gösterici olması açısından Allah tarafından gönderilen kitaplardır. “Hz. Âdem’den, son peygamber Hz. Muhammed (S.A.V.)’e kadar, bu kitaplar görevini yerine getirmişlerdir. Dört büyük peygambere gönderilmiş kitapların genel adı; Hz. Musa’ya Tevrât, Hz. Davut’a Zebur, Hz. İsa’ya İncil, Hz. Muhammed’ e Kur’ân”¹¹² şeklindedir. Âşık Nusret Toruni, bu dört kitaptan ve doğrudan olmasa da semâvî dînlerden de bahsetmektedir. Fakat en son dîn olan İslâm dînî peygamberi ve ona indirilen Kur’ân, onun şiirlerinde öncelik teşkil etmektedir.

¹¹² Doğan Kaya, *Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, s. 254.

102-3-3

Âşık Nusret Toruni, belirttiğimiz örneğinde dört semâvî dîne inen dört kitabı tek bir satır içerisinde kullanılarak dînlerin aslında tek bir noktaya hizmet ettiğini vurgulaması açısından önemlidir.

Yüz on dört süredir ayetin bâbı
İncil, Tevrât, Zebur, Furgan kitabı
Mürüvvet mürseli hâtem ameli
Kâinâtın sırrı cana yalvarır (102-3-3)

6.1.3.1. Kur'ân

102-3-3, 187-2-3, 192-3-3, 210-2-4

“Kur'ân, 'karine' kelimesinin çoğulu olan 'Karâin' kelimesinden türetilmiştir. Bazılarına göre bir şeyi diğer bir şeye yaklaştırmak anlamına gelen 'Karn' kelimesinden türemiştir. Çoğunluğun kararı ise Kur'ân, 'Kara'e' (okumak, toplamak) fiilinden türemiş bir kelimedir.”¹¹³

En son evrensel ve semâvî bir din olan İslâm dîninin peygamberi Hz. Muhammed'e (S.A.V.) indirilen ve mucizevî bir kitap olan Kur'ân, Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde yer almaktadır. Fakat âşık, şiirlerinde geçen bu kutsal kitabın, diğer bir ismi olan “Furkan” sözcüğünü de kullanmayı unutmamıştır.

Yüz on dört süredir ayetin babı
İncil, Tevrât, Zebur, *Furgan* kitabı
Mürüvvet mürseli hâtem ameli
Kâinâtın sırrı cana yalvarır (102-3-3)

¹¹³ Kemal Atik, Ali Bardakoğlu, v.d.:a.g.e., s. 448.

Amelinden belli olur niyetin
Görürsün alırsın neyse kısmetin
Hazreti *Kur-ân*'da ki tek âyetin
Bin manâ gizlenmiş bir hecesine (187-2-3)

6.1.4. Âyet ve Sûreler

“Âyet, kelime manâsı ile ‘açık, delil, nişân, alâmet’ gibi anlamlara gelir. Allah’ın varlığının ve kudretinin nişânesi oldukları için bunlara âyet denilmiştir.”¹¹⁴
“Ayetleme, Kur’ân’ daki sûrelerin âyet âyet hatta kelime kelime ele alınıp bunların inanç ve düşünce ile birleştirildiği, yorumlandığı şiir türüdür.”¹¹⁵ Uzunluğu değişebilen âyetlere rastlamak mümkündür. Kur’ân’daki âyetler Âşık Nusret Toruni’nin şiirlerinde ‘âyetleme’ yoluyla kullanılmıştır.

34-2-2, 64-1-4, 102-3-1, 169-2-2, 200-3-2

Âşık Nusret Toruni’nin şiirlerinde genel olarak sûrelerin isimleri ve âyet sözcüğünün kendisi ‘delil’ anlamı taşımak üzere uygun yerlerde kullanılmıştır.

Hal bilmezse derdin deme bilmez izzetini
Kul olana *Yâsin* oku hoşlaşmaz ülpetini
Ancak ki sarrâfi bilir altının kıymetini
Seyyâr satıcıya sorsan nâneği tarîf eder (34-2-2)

Eğer ekinin ektinse hakikat tarlasına
Arpasından taşkın gelir yaradan hidâyeti
Aşk ilâhî hakikatin cilasası ikbasına
İnsanı ıslah eyledi şeriâtın *âyeti* (64-1-4)

¹¹⁴Süleyman Uludağ: a.g.e., s. 56.

¹¹⁵Doğan Kaya: *Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, s. 125.

Âşık, bu dörtlükte âyetleme yapmıştır.
Yüz on dört sûredir *âyetin* bâbı
İncil, Tevrât, Zebur, Furgan kitabı
Mürüvvet mürseli hâtem ameli
Kâinâtın sırrı cana yalvarır (102-3-1)

Ta levhi muhâfızda bizim yazılı defterimiz
*Âmentüye*îmân etmiş ol sulbü pederimiz
Allah birdir resul haktır Kur'ân'dır rehberimiz
Herkim bunu inkâr eder ona kardeş diyemem (169-2-2)

Toruni her işin başı bismillâh
Îmânın mührüdür *âmentübillah*
Eşyâ-yı âleme sığmayan Allah
Takvâ olanların kalbine sığar (200-3-2)

6.1.5. Peygamberler

“Peygamberler Allah ile kulları arasında elçilik görevini yapan seçkin insanlardır. Onlar peygamberlik davalarında doğru olduklarını ispatlamak için bir takım mucizeler gösterebilirler. İlk peygamberden son peygambere kadar insanlara gönderilen peygamberlerin sayısının yüz yirmi dört bin civârında olduğu çeşitli kaynaklarda belirtilmektedir.”¹¹⁶

Âşık Nusret Toruni, bunca peygamber içinden kendi tanımıyla 112 Âdem'den gelen atasına hitâb eden peygamberlerinbazılarını şiirlerinde kullanmıştır. Bunlara genellikle telmîh yoluyla değinmiştir.

¹¹⁶ Kemal Atik, Ali Bardakoğlu, v.d.:a.g.e., s. 588.

6.1.5.1. Hz. Âdem (A.S.)

72-1-2

İlk insan ve ilk peygamber olan Hz. Âdem (A.S.), Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde geçmektedir.

Neler gelip geçmiş bu güne kadar
Âdem den bu yana fark edemezsin
Veren kim alan kim hak pelver digâr
Sıra gelir sana fark edemezsin (72-1-2)

6.1.5.2. Yûsuf (A.S.)

“Yûsuf peygamberi anlatan en güzel durum elbetteki Kur’ân da geçen Yûsuf kıssâsıdır. Yûsuf kıssâsı yalnız bir sûrede kendi adıyla ve en tafsilâtli kıssâ olarak zikredilmektedir. Bu kıssâda; Hz. Yûsuf’un başına gelen sıkıntılar, kuyuya atılması, köle diye satılması, iffeti uğruna zindâna girmesi ve bir gün bütün bu sıkıntıların sona erip ilâhî lütûflara mazhar olması gibi pek çok husus anlatılmaktadır.”¹¹⁷

Yani Yûsuf Peygamber üstelendiği kutsal görevin dışında iffetli oluşu ve güzelliği ile kadınların ilgisini üzerine çekmiştir. Özellikle Züleyha'nın kendisine âşık olması ile bir kıssâ hâline gelen bu durumu ve peygamber sıfatı yönünden Hz. Yûsuf, âşığın şiirlerinin kelime kadrosu içinde yer almaktadır.

Nusret Toruni'yi yaktı çiçekler
Sanki *Yûsuf* Zelhâ kapısın bekler
Hayâlimden gitmez o güzellikler
Gönlümde dopdolu var çiçekleri (59-5-2)

¹¹⁷ Hasan Yenibaş: *Peygamberler Tarihi*, Işık Yayınları, İzmir, 2011 s. 253.

6.1.5.3. Hz. Muhammed (S.A.V.)

102-2-2, 192-1-3

İslâm dîninin temsilcisi ve son peygamber olan Hz. Muhammed (S.A.V.), Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde peygamberlik vâsıflarının yanı sıra bazı erdemleriyle de kullanılmıştır.

Hakk'ın cemâline cemâl aynaya
Habîb-i *Muhammed* nur Mustafa
Ceber arâfatta kılan huryaya
Yedi ırkı o sultana yalvarır (102-2-2)

Hâcet kapısı açılır nuru gece görürsün
Tevhîd ve rabîtan varsa pîri gece görürsün
Bin aydan fazîletlidir temiz *peygamberimiz*
Kalkar gözlerinden perde sırrı gece görürsün (192-1-3)

6.1.6. Dört Halife

“Halîfe; birinin yerine geçen, birine vekâlet eden kişi. Tekkelerde, şeyh müşid-i kâmil özelliklerine ve manevî üstünlüğe sahip dervişi yerine halîfe olarak tayîn eder. Tasavvuf yoluna halîfelik kişinin varacağı son makamdır.”¹¹⁸ Peygamber efendimiz de kendisinden sonra yerine halîfeler bırakmıştır. Âşık Nusret Toruni, tasavvufî bilgisi doğrultusunda dört halîfeyi¹¹⁹, onların fitrat özelliklerine göre şiirlerinde ifâdelendirmiştir.

¹¹⁸Doğan Kaya: *Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, s. 353.

¹¹⁹Âşık Nusret Toruni'nin inceleme altına aldığımız 210 şiiri içinde ilkhâlîfe olan. Hz. Ebubekir ile ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

6.1.6.1. Osman (R.A.)

102-5-3, 165-4-4

Hz. Osman İslâmı ilk kabul edenler içinde yer almıştır. Hz. Osman hicretin 24. yılında halîfe seçilmiştir.¹²⁰ Hz. Osman da Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinin kelime kadrosu içinde yer almaktadır.

Kevlu mekân ulu cihân aşkına
Der Toruni huzur dîvân aşkına
Ali Haydar Sıddık *Osman* aşkına
Nevruda bir bir nişâna yalvarır (102-5-3)

6.1.6.2. Ömer (R.A.)

197-1-4

Hz. Ömer Kureyş'in ileri gelenlerindendi. Hz. Muhammed (S.A.V.) peygamber olduktan sonraki ilk yıllarda Hz. Ömer İslâmın amansız düşmanlarından biriydi. Bu büyük insan İslâma girdikten sonra peygamberin (S.A.V.) yanından hiç ayrılmadı. Müşrikler ile dâima mücâdele verdi ve Hz. Ebubekir'in vefâtından sonra hicretin 13. yılında halîfe seçildi.¹²¹

Adâlet kavramı ile özdeşleşmiş bir halîfe olan Hz. Ömer de Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde belirtilen tek bu dörtlük ile işlenmiştir.

Dinle bu sözümü sen Çobanoğlu
Gönül umduğundan umar dediler
Ol ulu mahşerde mîzân başında
Adâlet sahibi *Ömer* dediler (197-1-4)

¹²⁰Kemal Atik, Ali Bardakoğlu, v.d.:a.g.e., s. 333.

¹²¹Kemal Atik, Ali Bardakoğlu, v.d.:a.g.e., s. 333.

6.1.6.3. Ali (R.A.)

61-1-2

“Hz. Peygamberin (S.A.V.) amcasının oğlu, damadı, dördüncü halîfedir. Hz. Ali, İslâmı ilk kabul edenlerden birisidir.”¹²²

Hz. Ali, yiğitliği ile bilinen bir halîfe olmasıyla, âşığın belirttiğimiz bu dörtlüğü içinde ifâdelendirilmektedir.

Dünyada gelişen bütün olayda
Nice Rüstem nice **Ali** yatıyor
Dış mihrâbın gözü zâyette zâyda
Saldırgan gücünün feli yatıyor (61-1-2)

6.1.7. Diğer Kutsal Kişi (Hızır A.S.)

“Türk kültüründe ve inancında darda kalanların anında yardımına yetiştiğine inanılan ulu kişi olarak kabul edilir. Oğuz Kağan destânında tanrı tarafından gönderilen ve Oğuz’a yol gösteren “boz atlı” yol iyesisidir. İslâmiyet’in kabulünden sonra darda kalanın imdâdına yetişen Hızır’a dönüşür. Hızır; nur yüzlü aksakallı, uzun boylu, merhametli, boz atlıdır ve deryâlar üstünden çıkıp gelir. Hızır, Nevruz ve Hıdrellez gibi günlerde insanların yardımına gelir, kimliğini belli etmez, onlara uğur ve sağlık getirir.”¹²³

22-2-1

Âşık Nusret Toruni, kendisi gibi bir âşık olan Erzurumlu Emrah Baba’yı anlattığı şiirinin bu dörtlüğünde, onun manevî hocasının Hızır (A.S.) olduğunu belirtmektedir.

¹²²Kemal Atik, Ali Bardakoğlu, v.d.:a.g.e., s. 334.

¹²³Doğan Kaya: *Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, s.173.

Hocası *Hızır*'dır beyzi Alişan
Bazen Farsça bazen Türkçe konuşan
Gece gündüz hak yoluna çalışan
Ben böyle tanıdım Emrah Baba'yı (22-2-1)

6.1.8. Âhiret ve Âhiretle İlgili Kavramlar

“Âhiret, ‘son’ anlamına gelen âhir kelimesinin müennesidir. Dînîliteratürde ise dünya hayatından sonra başlayıp ebediyyen devam edecek olan ikinci hayatın adıdır. Bu ikinci hayatın varlığına inanmak îmânın esâslarından biridir.”¹²⁴

Âşık Nusret Toruni, şiirlerinde âhiret inancının önemini, bu sözcüğü yerinde kullanarak göstermiştir.

89-2-4, 81-4-4, 111-2-2, 158-3-3

Gece gündüz dönmektedir durmaz çarkın çemberi
Bu dünya geçici dünya sakın bakma yukarı
Böyle gelmiş böyle gider devr-i Âdem'den beri
Bu dünyadan *âhirete* gitmemek elde değil (89-2-4)

6.1.8.1. Mahşer

37-4-1, 82-6-4, 197-1-3

Âhiret hayatının başlangıcı olarak insanların ikinci kez diriltildikten sonra toplandığı ulu bir alan olan mahşer, bu özelliği ile Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinin kelime kadrosunda gerçek anlamıyla kullanılmıştır.

Der Toruni bir gün *mahşer* kurulur
İğneden ipliğe hesap sorulur
İnancım bu bir gün ölen dirilir
Şimdiye dek geri gelen olmamış (37-4-1)

¹²⁴Kemal Atik, Ali Bardakoğlu, v.d.:a.g.e., s. 25.

6.1.8.2. Âhir Zaman

140-1-4

“Âhir zaman, son zaman demektir ki, bundan maksat dünyanın sonu yani kıyâmettir. Veya kıyâmetin yaklaştığı ve alâmetlerinin belirginleştiği zamandır.”¹²⁵

Dünya hayatının son anlarının yaklaştığını bizlere “âhir zaman” terimiyle bildiren âşık, bu kavramı şiirlerindeki tek dördlükte dile getirmektedir.

Azîz dostlar size haber var benden
Uyuma kardeşim uyan diyorum
Anlatım geçmişin geleceğinden
Müddet doldu *âhir zaman* diyorum (140-1-4)

6.1.8.3. Kıyâmet

167-4-4

“Kıyâmet, ölümden sonra dirilme, yani dünyada öldükten sonra geçici olarak ulvî veya suflî bir hayat yaşamak üzere dirilmek anlamına gelir.”¹²⁶

Kıyâmet sözcüğü âşığın şiirlerinde gerçek anlamıyla kullanılmıştır.

Der Toruni kalkıp konup göçmekle
Onun bunun tarlasını biçmekle
Bir kafadan tek bir gaye uçmakla
*Kıyâmet*mededin yanılıyorsun (167-4-4)

6.1.8.4. Cennet

3-6-2, 5-2-1, 12-3-3, 13-6-4, 60-2-1, 64-2-4, 124-7-4, 132-3-3

“Sözlükte ağaçlı bahçe, çok dal ve yaprakları ile diplerini gölgelendiren hurmalıklar ve bağlık anlamına gelir. İslâmi ilimler terminolojisinde cennet,

¹²⁵ Kemal Atik, Ali Bardakoğlu, v.d: a.g.e., s. 26.

¹²⁶ Süleyman Uludağ: a.g.e., s. 214.

İslâm'ın îmân esâslarını kabul ederek, davranışlarını Kur'ân ve Hz. Peygamberin sünnetine göre tanzîm eden kişiler için âhirette hazırlanan yere denir.”¹²⁷

Âşık Nusret Toruni bu dörtlüğünde Anadolu'nun her bir köşesinin cennet kadar güzel olduğunu ve insanlarımızın sanki cennette yaşarlarmışcasına hür olmaları gerektiğini vurgulamak istemiştir.

Anadolu'm dört bir yanın hürriyet
Hür yaşar insanın her yanın *cennet*
Kahraman ordumuz şerefli millet
Dalgalanan bayrağını özledim (3-6-2)

Bu dörtlükte her güzel görünen yerin cennete benzetilmemesi gerektiğinin önemi söylenmiştir.

Cennete mi saldın meskenin yerin
Yüksektir dağların eksilmez karın
Yemyeşil yaylalar serin suların
Yüz Fransa bin Alman'a değişmem (5-2-1)

Âşık Nusret Toruni bu dörtlükte sevgilisinin göğsünü cennete benzetmektedir.

Nazlı nâzenîndi lâyıktı methe
Mevlâ'yı seversen gel merhamete
Yüzü aya benzer göğsü *cennete*
Zülfünü bir yana yıktı yürüdü (12-3-3)

Oğlunu askere gönderen Âşık Nusret Toruni, ona nasihatler vererek, gerekirse Allah için ve vatan, millet, ordusu için canını seve seve vermesi gerektiğini, bunun sonucu olarak şehit olması durumunda cenneti hak edeceğinin gerekliliğini söylemektedir.

¹²⁷ Kemal Atik, Ali Bardakoğlu, v.d.:a.g.e., s. 156.

Şerefli ordumuz al yüzlü hilâl
Tekmîl verilince tedbîrini al
Sen için nasîhat sözlerim Köksal
Kazan bu dünyada *cennetin* oğul (13-6-4)

Der Nusret Toruni Türk'e maşallah
Bizim yardımcımız cenâb-ı Allah
Kara günler bitti elhamdülillâh
Her taraf *cennet*cinâna döndü (124-7-4)

6.1.8.5. Arafât

102-2-3

Arafât sözcüğü âşığın şiirlerindeki bu tek örnek içinde ve gerçek anlamıyla kullanılmıştır.

Hakk'ın cemâline cemâl aynaya
Habîb-i Muhammed nur Mustafa'ya
Ceber *arafâta* kılan huryaya
Yedi ırkı o sultana yalvarır (102-2-3)

6.1.8.6. Kabir / Kabristân / Mezar

10-3-3, 14-6-3, 20-7-1, 21-4-2, 30-5-3, 37-2-3, 61-2-2, 66-2-1, 72-4-4, 76-2-4, 82-5-4, 85-4-3, 89-3-4,, 110-2-3,110-3-1, 113-5-4, 119-1-3, 140-4-1, 187-3-3, 189-3-4, 190-3-3, 195-2-2, 209-9-3

İnsanlar öldükten sonra mezar, kabir veya kabristân denilen yerlere gömülürler ve İslâm inancına göre artık onlar için bir kabir hayatı başlar. İşte Âşık Nusret Toruni de aşağıdaki dörtlükte bu durumdan bahsetmektedir.

Müşkülü çözümez pek gayet darda
Derse nerde deki çok uzaklarda
Söyledi ki kavuşuruz *mezarda*
Akar gözyaşları giryân dede de (10-3-3)

Nihâyet fiziki yapın bozulur
İlikten damardan kanın süzülür
Kefenin biçilir *kabrin* kazılır
Üzerini örten bez daha güzel (14-6-3)

6.1.8.7. Nur

2-2-3,5-3-1, 48-6-3, 69-2-3, 77-3-4, 100-5-1, 102-2-2, 180-4-4, 192-1-1, 200-2-3,
206-9-3, 207-3-4

“Nur, ışık, aydınlık, gerçeği gösteren iç aydınlık demektir.”¹²⁸

Bir kutsal ışık olan nur da Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinin kelime kadrosu içerisinde yer almaktadır.

Türk kadını *nur* bağlamış yüzlerin
Âhû bakışların şirin sözlerin
Selvi boylu gelinlerin kızların
Irak, İran, Gürcistan'a değişmem (5-3-1)

Âşık, bu dörtlükte sevgilisinin yüzünü nurlu bir yüze benzetmektedir.

Ruhumda bir ince sızı kesiyor amanımı
Yâre gitmek istiyorum vermiyor zamanımı
Gönül aynasında gördüm *nur* yüzlü cananımı
Eğer oda yüz çevirse çürütür kader beni (69-2-3)

¹²⁸ Kemal Atik, Ali Bardakoğlu, v.d.:a.g.e., s. 581.

6.1.8.8. Farz, Vâcib, Sünnet

171-4-2

“Sözlük anlamı ile farz; ‘belirleme, tayîn ve takdir etme, kesme, gerekli kılma’ gibi anlamlara gelir.”¹²⁹

“Sünnetin birçok anlamı vardır. Farz ve vâcib olmaksızın Hz. Peygamberden gelen şeyler ve peygamberlerin hayatları boyunca yapmayı îtiyat ettikleri yol şeklinde tanımlanabilir.”¹³⁰

“Vâcib, Allah’ın kullarından kesin olarak yapmasını istediği şeylerdir.”¹³¹

Âşık Nusret Toruni de böyle önemli kavramları şiirlerinin kelime kadrosunda işlemeyi ihmâl etmemiştir.

Toruni eksik nerdeyse arayıp bulmalısın

Allah’ın *farzvâcibinesünnete* uymalısın

Asîl ve asâletinle sen gurur duymalısın

Olmuştur dillere destân sana bir Sümman yeter (171-4-2)

6.1.8.9. Namaz

“Namaz, Arapça salât kelimesinin karşılığı olan Farsça bir kelimedir. Salât; duâ, rahmet, Allah ve resulüne güzel övgü, rükû ve secdesi olan özel bir ibâdet biçimidir.”¹³²

30-5-2, 165-4-4, 209-8-3

İslâm dîninin beş ana şartından biri olan namaz kılmak da Âşık Nusret Toruni’nin şiirlerinde yer almaktadır.

¹²⁹ Kemal Atik, Ali Bardakoğlu, v.d.:a.g.e., s. 238.

¹³⁰ Kemal Atik, Ali Bardakoğlu, v.d.:a.g.e., s. 640.

¹³¹ Kemal Atik, Ali Bardakoğlu, v.d.:a.g.e., s. 715.

¹³² Kemal Atik, Ali Bardakoğlu, v.d.:a.g.e., s. 561.

Çene kesilmişken geri döndüler
Üç bin cemaatle *namaz* kıldılar
Al bayrakla kabristâna doldular
Hayatları yeksân oldu ey dünya (30-5-2)

6.1.9. Diğer İktidai Mefhumlar

6.1.9.1. Huri

148-3-1

“Huri, gözünün siyahı çok siyah, beyazı da çok beyaz olan kadın demek olan ‘havrâ’ kelimesinin çoğuludur. Cennet kadınları kastedilmektedir.”¹³³

Âşık Nusret Toruni bu dörtlüğünde, sevgilisinin yüzünün güzelliğini hurilerin güzelliğine benzetmektedir.

Huri misin melek misin sen nesin
Ölsem uyanırım gelince sesin
Ben senin âşığın sen anlamazsın
N'olur hayatımı yıkma güzelim (148-3-1)

6.1.9.2. Peri

199-2-4

Pek güzel olduğu kabul edilen bir cin tayfası ve özellikle bunların dışı olanları hakkında kullanılır. Cin tayfasından olduklarından lâtif varlıklardır. Görünmezler. İnsanların çokgüzel olanları hakkında da zaman zaman bu kelime kullanılır. Bu dörtlükte de Âşık Nusret Toruni, sevgilisinin güzelliğini peri güzelliği ile özdeşleştirerek bu kullanıma bir örnek vermektedir.

¹³³ Kemal Atik, Ali Bardakoğlu, v.d.:a.g.e., s. 336.

Ben sana Mecnûn'un sen bana Leylâ
Var ise bir derdin gönlüme söyle
Sevda vapurunda vaktızı eyle
Sevdiğim bir güzel *peri* bir bilsen (199-2-4)

6.1.9.3. Şeytan

95-5-3, 134-2-1, 172-4-4

“Şeytan, insanları kötülüğe yönelten cennetten kovulmuş varlık, iblis. Arapça “şeytane” kökünden gelir. Şeytane; “rahmetten uzaklaştı, Hakk'tan uzak oldu” anlamına gelmektedir. Asıl adı Hâris'tir. Ateş ve havadan yaratılmışlardır. Bütün melekler Hz. Âdem' e secde ettiği halde Haris / Şeytan secde etmemiş ve bu yüzden cennetten kovulmuştur. İnsanlara, cinlere ve hayvanlara zarar verir, kötülük yapar. Bu özelliğini Sur düdüğü üfleninceye kadar sürdürecektir. İnsanları azdırırken yalan, kibir, şehvet, kumar, eğlence ve içkiyi vâsita eder. İnsanlar arasında hased, sinsî düşünce, öfke gibi kavramlar şeytanlık olarak nitelendirilmiştir. Şeytanların tamamı kâfirdir. Allah her insana yol gösteren meleğin yanında fenâlık ve azgınlığa yönelten, içine vesvese veren, nefsi arzularını kızıştıran, inkâra ve fitneye teşvîk eden şeytan da vermiştir. İnsanların damarları dâhil en ufak yerlerden geçerler.”¹³⁴ Âşık Nusret Toruni de şeytansı sıfatlar üstelenen insanlara gönderme yaparak, bu dînî mefhumları şiirlerinde uygun şekilde kullanmıştır.

Allah'ın huzurundan kovduğu bir melek olan şeytan, artık kötülük, fitne ve fesat çıkartmaya mahkûm olmuştur. Âşık Nusret Toruni de şeytanın bu yönünü şiirlerinde belirtmiştir.

Saltanata meyledersin gözün varlık gördükçe
İçindeki vesveseler kemâline erdikçe
Hedef alır hep bunlara *şeytan* ihyâ verdikçe
Namus vicdân edep erkân ar seni şımartmasın (95-5-3)

¹³⁴ Doğan Kaya: a.g.e., s. 686.

Bir halk kullanışı olan “kör şeytan” söyleyişini âşık, şiiirlerinin bu dörütlüğündeki kelime kadrosunda kullanmıştır.

Dâim kör *şeytandan* emir alanlar
Cehâlet gölünde kendin bulanlar
Karnı açtır içi hâin olanlar
Toplumla diyalog kurmayı bilmez (134-2-1)

6.1.9.4. Cin

172-4-3

“Cin, her şekle girebilen, yiyip içebilen, evlenip çoğalabilen, alevden yaratılmış, insanların göremediğı varlık, peri. En büyüklerine Azazil (İblis) denir. Allah’a üç yüz bin yıl ibâdet ettikten sonra isyan etmişlerdir. Bunun üzerine Allah onların bir kısmını öldürmüş, bir kısmını çöllere, dağlara dağıtmıştır. Daha çok hamam, harabe ve kuyularda yaşarlar ve geceleri ortaya çıkarlar.”¹³⁵

Allah’ın insanlardan önce yarattığı ve insan tarafından görülemeyen varlıklar olan cinler de âşığın şiiirlerinde yer almaktadır. Bu dörütlükte ise cinler, insanların şerrinden kaçan birer varlık olarak ifâdelendirilmektedir.

Çömelmiş ruhumuz kalkmaz yerinden
Birde himmet bekler imiş pîrinden
Cinler kaçar insanların şerrinden
Şaşırdı şeytanlar tersine döndü (172-4-3)

6.1.10. Dîn ile İlgili Mefhumlar

Âşık Nusret Toruni,dînî bilgisi ölçüsünde bildiğı terimleri, kelime ve kavramları şiiirlerinin kelime kadrosu ve muhtevâsı içinde kullanmıştır. Âşık, bu bölümde ele alınan kelime ve terimlerin hepsini, genelde gerçek anlamıyla

¹³⁵ Doğan Kaya:a.g.e., s. 189.

kullanmaktadır. Kullanım yönünden ilginçlik gösteren mefhumların açıklamalarını, ilgili konu başlığının altında sizlere açıklayacağız.

6.1.10.1. İslâm

14-7-3, 62-5-2

“İslâm, boyun eğme, teslim olma, selâmete erme, sulh yapma gibi anlamlara gelmektedir.”¹³⁶ Âşık Nusret Toruni de bu dörtlüğünde Türk milletinin dîninin İslâm dînî olduğu vurgusunu yapmaktadır.

Okuyup araştırsın aslın ne senin
Dînî *İslâm* Türk'sün bayraktır kanın
Geçmişini karalayan ozanın
Lâfi şurdan şurya gitmez kabul et (62-5-2)

6.1.10.2. İmân

5-4-2, 103-3-3, 119-2-1, 143-3-1, 154-1-4, 169-2-2, 171-2-3, 176-3-2, 178-2-1, 200-2-3, 200-3-2, 206-9-3

“İmân, emin olmak, korkmamak ve güvenmek anlamına gelen ‘emn, eman’ kökünden türetilmiş bir mastardır ve emniyette olmak, güvenmek, tasdik etmek ve inanmak demektir.”¹³⁷ Âşık Nusret Toruni de aşağıda belirttiğimiz örnek içinde bu sözcüğü gerçek anlamıyla kullanmıştır.

Kime sahip çıkmamış ki sahibi kâinâtın
Ölüm meleği gelince biter her saltanatın
Yeter şüpheyeye düşürme *îmânın* itikâdın
Allah'ından umut kesme sendeki gümân yeter (171-2-3)

¹³⁶ Kemal Atik, Ali Bardakoğlu, v.d.:a.g.e., s. 390.

¹³⁷ Kemal Atik, Ali Bardakoğlu, v.d.:a.g.e., s. 376.

6.1.10.3. Şerîat

64-1-4

“Şerîat, Allah tarafından peygamberler vâsıtasıyla vaaz ve tebliğ olunan ilâhî ahkâm anlamında kullanılır.”¹³⁸ Âşık Nusret Toruni bu sözcüğü gerçek anlamıyla ele almış ve kullanmıştır.

Eğer ekinin ektinse hakikat tarlasına
Arpasından taşkın gelir yaradan hidâyeti
Aşk ilâhî hakikatın cilasası ikbasına
İnsanı ıslah eyledi *şeriâtın*âyeti (64-1-4)

6.1.10.4. Mümin

“Mümin, îmân eden manâsına gelmektedir.”¹³⁹ Âşık Nusret Toruni de şiirlerinin içinde tek bir dörtlükte kullandığı bu kelimeyi gerçek anlamıyla ele almıştır.

200-2-3

Gönül gâh bulanır gâh olur duru
Kendinden sorulur kulun kusuru
Mümin kullarının kalbinin nuru
Karanlığı boğar zindânı boğar (200-2-3)

6.1.10.5. Bismillâh

200-3-1

“Bismillâhi’r-Rahmân’r-Rahîm” söznün kısaltılmış hâlidir. Hayırlı bir işe başlarken ‘Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adı ile başlıyorum’ manâsına gelir.”¹⁴⁰ Âşık Nusret Toruni de bu sözcüğü tıpkı açıklama da bahsettiğimiz şekliyle kullanmaktadır.

¹³⁸ Kemal Atik, Ali Bardakoğlu, v.d.:a.g.e., s. 652.

¹³⁹ Kemal Atik, Ali Bardakoğlu, v.d.:a.g.e., s. 538.

¹⁴⁰ Kemal Atik, Ali Bardakoğlu, v.d.:a.g.e., s. 121.

Toruni her işin başı *bismillâh*
Îmânın mührüdür âmentübillâh
Eşyâ-yı âleme sığmayan Allah
Takvâ olanların kalbine sığar (200-3-1)

6.1.10.6. Âbdest

167-3-3

“Namaza veya bazı ibâdetlere başlamadan önce su ile yapılması gereken dînî temizliğin adıdır.”¹⁴¹ İşte Âşık Nusret Toruni de bu belirttiğimiz dörtlüğü içerisinde âbdestin öneminden bahsetmektedir.

Şaşa kaldım kardeş feryâdı dâdan
Bu gidişle eremezsin murâdan
Niyet edip *âbdest* suyun almadan
Selâvât mı dedin yanılıyorsun (167-3-3)

6.1.10.7. Hacı

113-1-4

“Hac ibâdetini yerine getiren, Kâbe’yi ziyaret eden kişi.”¹⁴²

Döndük Almanya’dan sılaya doğru
Dağlara sis çöktü boran ağladı
Neşeli neşeli çıktık asfalta
Hacı korna çaldı firen ağladı (113-1-4)

¹⁴¹ Kemal Atik, Ali Bardakoğlu, v.d.:a.g.e., s. 3.

¹⁴² İskender Pala: *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Akçağ Yayınları, Ankara 1995, s.220.

6.1.10.8. Zemzem

32-3-1

“Kâbe’nin güneydoğusunda Hacerü’l- Esved’in tam karşısına rastlayan kuyudan çıkan suya verilen addır.”¹⁴³ Âşık Nusret Toruni zemzem suyunun tadından yola çıkarak bu sözcüğü olumlu bir düşünceye benzetmektedir.

Zemzem değil zehir gibi aktınız
Birbirize düşman gibi baktınız
İylik yapım dedim rakip çıktınız
Dönüp dost olsanız kanmam bir daha (32-3-1)

6.1.10.9. Münâfık

6-3-3

“Münâfık, kalben îmân etmediği halde dıştan îmân etmiş gibi görünen kimsedir.”¹⁴⁴ Âşık Nusret Toruni’nin şiirlerinde geçen bu sözcük, gerçek anlamıyla kullanılmıştır.

Dâimâ karanlık gider cehâletin dünyası
Sırtına günah bağlayıp Mevlâ’ya olur âsî
Söz götürüp söz getiren *münâfığın* kendisi
İki dostun arasını katmanın faydası ne (6-3-3)

6.1.10.10. Kul

6-1-3, 34-2-2, 53-1-4, 64-2-4, 65-1-4, 108-5-2, 126-3-4, 133-5-4, 179-3-4, 180-2-4, 196-4-1, 200-2-2, 210-2-1

Hata kalemde mi parmakta mı suç
Yazmak için yaprak açtığı yerde
Vicdânın sesini duyda ölçüp biç
Kul kusursuz olmaz şaştığı yerde (53-1-4)

¹⁴³ Kemal Atik, Ali Bardakoğlu, v.d.:a.g.e., s. 373.

¹⁴⁴ Kemal Atik, Ali Bardakoğlu, v.d.:a.g.e., s. 540.

6.1.10.11. Ecel

37-3-3, 89-3-3,91-4-2, 91-5-4,106-3-1, 150-3-3, 164-4-2, 208-2-4

“Sözcük anlamı itibariyle mutlak vakit, bir şeyin müddeti veya müddetin sonu anlamlarına gelmektedir. Dînîliteratürde ise hayatın son bulması ve ölümün gelmesi demektir.”¹⁴⁵

Âşık Nusret Toruni belirttiğimiz iki dörtlüğünde eceli kişiselleştirmiştir. İlk dörtlükte herkesin vaktinin geldiğinde öleceğini ve ecelin kapıyı çalacağı dillendirilirken, ikinci dörtlükte ise ecelin sürekli insanların peşinde olduğunu ve ölümün kişiye ne zaman uğrayacağını belli olmadığını söylemektedir.

Bülbül susar gülün rengi solunca
Günler tamam ömrün tamam olunca
Ecel gelip bir gün kapın çalınca
Hiç kimse ek süre alan olmamış (37-3-3)

Mana var gözün yaşında
Ecel dolaşır peşinde
Cesedin musallâ taşında
Cenazende sağlar m'ola (164-4-2)

6.1.10.12. Sevap

66-2-3,72-5-3

“Sevap kelimesi, kişinin yaptığı âmelin karşılığının ve o âmelden beklediği şeyin kendisine dönmesi, gelmesi anlamındadır.”¹⁴⁶

Yaşadığımız dünyada semâvî dinlere göre yapılan iyiliklerin karşılığı olarak insanlar, sevap kazanırlar. Bu kazanılan sevaplar onlara hesap gününde geri döner. Âşık Nusret Toruni de hesap günü kişiye sevabının sorulacağını aşağıdaki dörtlük ile söylemektedir.

¹⁴⁵ Kemal Atik, Ali Bardakoğlu, v.d.:a.g.e., s. 200.

¹⁴⁶ Kemal Atik, Ali Bardakoğlu, v.d.:a.g.e., s. 631.

Emel lâzım elde kabre girende
Eğer yoksa kalacaksın bir yanda
Günah *sevap* soracaklar o anda
İy kötüyü orda seçen mîzân var (66-2-3)

6.1.10.13. Günah

6-3-2, 47-5-4, 66-2-3, 72-5-3, 80-3-2

“Allah’ın emirlerine aykırı olarak görülen iş veya dînî suç olarak tarîf edilmektedir.”¹⁴⁷

Aynı şekilde insanların bu dünyada yaptığı kötülükler onlara günah şeklinde işlenmektedir. Bu günahlar hesap günü tek tek sorulacak ve kul hesabını verecektir. İşte Âşık Nusret Toruni de bu durumu şiirlerine yansıtmıştır.

Emel lâzım elde kabre girende
Eğer yoksa kalacaksın bir yanda
Günah sevap soracaklar o anda
İy kötüyü orda seçen mîzân var (66-2-3)

Hırsız etmek ister bu bağı tâlân
Sade **günahıdır** yanına kalan
Yüzünde maske var içinde yılan
Boş kafanın cesedinden ne çıkar (80-3-2)

6.1.10.14. Tekmîl

13-6-2

Şerefli ordumuz al yüzlü hilâl
Tekmîl verilince tedbîrini al
Sen için nasîhat sözlerim Köksal
Kazan bu dünyada cennetin oğul (13-6-2)

¹⁴⁷ Kemal Atik, Ali Bardakoğlu, v.d.:a.g.e., s. 266.

6.1.10.15. Ezân

3-4-3, 21-4-3

Kendine ait söz ve eda şekliyle Müslümanlara ibâdet vaktinin geldiğini ve onların namaz kılma zamanını okunan ezânhatırlatır. Âşık Nusret Toruni de hem Türk hem de Müslüman olan bir ülkede ezân sesinin kesilmesi durumunda, o ülke için artık manevî huzurun eksik olduğunu dile getirir.

Yeter kaldır yüzündeki şu perden
Yatan şehit sesleniyor mezardan
Ezân sesi yüksek minârelerden
Gelmeyince huzurumuz yok bizim (21-4-3)

6.1.10.16. Helâl / Harâm

28-2-3, 50-2-2, 50-3-4, 54-2-3-, 54-3-1, 73-3-2, 109-2-4,189-3-2

“Harâm, temel dînî kavramlardan olup, Allah’ın peygamberlerinin mükelleflerden yapmasını kesin ve bağlayıcı tarzda istediği şeylerdir. Bir şeyin harâm kılındığı, Allah’ın o fiilin harâmlığını bildirmesi, terk edilmesi ve sakınılmasını istemesi, helâl olmadığını bildirmesi gibi ifâde tarzlarından anlaşılır. Helâl ise, Allah tarafından yasaklanmamış bir fiil ve durum demektir.”¹⁴⁸

İşte Allah’ın yasakladığı davranışlara harâm, onay verdiği davranışlara ise helâl kavramı bir açıklık getirir. Aşağıda belirtilen bu dörtlükte âşık, harâm ile iş yapmanın, kazanç sağlamanın ve lokma yemenin karşılığının ya bu dünyada ya da hesap gününde insanların karşısına bir şekilde çıkacağını dile getirmektedir.

Olur, olmaz yere bağlama atı
Beraber ezilir iy ile kötü
*Harâm*zâdelikle yaptığın çatı
Dağıtır rüzigâr benden demesi (28-2-3)

¹⁴⁸ Kemal Atik, Ali Bardakoğlu, v.d.: a.g.e., s. 290 -310.

Neden icâp etti türküler yakman
Hayret yırtık dondan ortaya çıkman
Cana dermân olsa sofranda lokman
Harâm olsun yiyeceğim yok Ramiz (50-3-4)

Âşık bu dörtlükte ise helâl ticâretin ve hak ile kazanmanın öneminden bahsetmektedir.

Helâl ticâret yap genç iken yaşın
Geçmişen bak geleceğin iy düşün
Veresiye satıp alırsan peşin
İflâs edersin de bez elden gider (54-3-1)

İnsanlar birbirleri üzerinde dînen kul hakkı geçmemesi için birbirleriyle “hakkını helâl eyleme” yoluna başvururlar. Âşık da bu duruma göndermede bulunmaktadır.

Nusret'im efkârım çok oldu derin
Baba **helâl** eyle çok emeklerin
Hasret misin kapanmamış gözlerin
Seni gördüm mezarında babacan (189-3-2)

6.1.11. Tekke ve Tasavvufla İlgili Kavramlar

“Tasavvuf, Allah ile kul arasında ihsân olayının gerçekleşmesi yahut kulun Allah'tan ihsân vasfını kazanmasının yollarını gösteren bir ilimdir.”¹⁴⁹ Tasavvuf ile alâkalı terimler ve kelimeler, Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde oldukça fazla yer almaktadır.

7-2-2, 8-5-2, 27-3-1, 31-2-2, 44-5-2, 50-1-3, 50-5-1, 53-2-1, 59-3-2, 64-2-2, 64-2-3, 66-1-4, 72-4-1, 74-4-2, 81-2-1, 81-5-2, 82-6-3, 85-8-2, 90-3-1, 90-5-2, 102-1-2, 102-2-3, 111-1-3, 119-1-2, 119-3-3, 122-3-1, 137-3-2, 154-3-2, 157-3-4, 174-4-2

¹⁴⁹ Doğan Kaya:a.g.e.,s. 693.

Âşık Nusret Toruni dedesinden aldığı tasavvuf ahlâkı ile bu tasavvufî duruma kısmen ilgi duymaktaydı. Şiirlerinde kendi tekke ve tasavvuf anlayışını, bildiği ölçüdeki dînî terim, kelime ve kavramlarla anlatmaya çalışmıştır. Elimizdeki örneklerin çok fazla olmasından dolayı biz sizlere, belirgin olan örnekleri sunmayı gerekli gördük.

Der Toruni gerçek ufuk gerçek tan
Manâda tasavvuf sırrına yeten
İlim denizinde gemi yürüten
Hakk'a âşık düşen unutulmaz ki (8-5-2)

Çalış erişesin Hakk'ın katına
Yaradan kâdirdir kainâtına
Der Nusret Toruni **hidâyetine**
Coştu el salladı işâret etti (27-3-1)

Büyük dikkat ister yapılan düzen
Ârifîr ârifî madeni sezen
Gerçeği okuyup gerçeği yazan
Kendini kendinde bulmuş demektir (44-5-2)

Her insan insan değildir ilk insan ilki gerek
İnsandan insanlık alır **hakikate girerek**
Çalışırsan ihsân gelir **Hakk rahına** girerek
Yaradanım yaratmıştır cinân kula cenneti (64-2-2)

Olur, mu ikrârdan geriye dönüş
Nefsine esir olma aklına danış
Bilmediğin öğren bildiğin konuş
Dünya kulak versin sözüne senin (74-4-2)

Tefekkür bâbına sarıldın ise
Mürşid kapısına gitmek hakkındır
Kabir dalgasına sürüldün ise
Kalbinden korkuyu atmak hakkındır (119-1-2)

Bilgin âlimlerin sözü boş olmaz
Kuru âşıkların içi hoş olmaz
Aşk şarabı içen baş sarhoş olmaz
Sağlam güzergâhı tutmak hakkındır (119-3-3)

Der Nusret Toruni önce var idi
Hikmet ile serpiyenler bir idi
Hava kurak gitti bostan kurudu
Yeniden yeşerip biter mi bilmem (154-3-2)

6.1.11.1. Mutasavvıflar

8-2-3, 8-3-1, 22, 45-3-4, 120-1-2

Türk – İslâm âleminin önde gelen mutasavvıfları da Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinin kelime kadrosu ve muhtevâsı içinde yer almaktadır.

Bu dörtlükte Yunus Emre'nin manevîhocası olan Taptuk Emre'den bahsedilmektedir. Âşık bu dörtlükte, Taptuk'un öğretilerinin Hakk'ı bulmaya ve anlamaya yarayacağını söylemektedir.

Tarihe en güzel sayfalar açan
İnsanlığa örnek kumaşı biçen
İlâhi bir yolu *Taptuk*'tan geçen
Hedefe ulaşan unutulmaz ki (8-2-3)

İslâmı kabul eden Anadolu Türklerindeki başlıca dînî hislerle kahramanlık hisleri galeyân hâlindeydi. Ekseriyetle tasavvufî şekil altından da tecelli eden bu

dînîhisler, AnadoluTürkler'ini tekkelerde yâhût mescitlerde kapayarak sosyal dünyevî felce uğratacak bir mâhiyyette olamazdı.

Yunus Emre, bu yabancı felsefî unsuru (mistisizm), Türk zevkinin husûsî dehâsına göre millî unsurla birleştirdi ve zevk bakımından Acem tasavvufî eserlerinden tamamiyle ayrı bir mâhiyyette halkın zevkine uygun bir Türk tasavvuf edebîyatı vücûda geldi. Milletın sînesinde yüzyıllarca kuvvetle yaşayan ve kökünü de ondan alan bu şahsî edebîyatın doğmasında Yunus'un rolü muhîtin ihtiyacını millî bir sanatkâr dehâsıyla anlayarak, asırların hazırladığı bir takım çeşitli unsurları en büyük bir başarıyla telîf ve terkip etmekte ve böylece uzun asırlar arasında millî zevki temsîl eyleyebilmektedir.

Sadece Türk – İslâm dünyasının değil, artık bütün dünyanın bildiği ve anladığı önemli bir mutasavvıf olan Yunus Emre, âşığın şiirlerinin kelime kadrosu içinde geçmektedir. Yunus Emre'nin düşüncelerinin artık uluslararası seviyede bilinir ve kabul edilir olunduğu bu dörtlükle bizlere gösterilmektedir.

Yunus deyip geçme düşün bir kere
İncele *Yunus*'u kendinde ara
Uluslararası tüm gönüllere
Saygı ile yerleşen unutulmaz ki (8-3-1)

Bir îmân ve fikir adamı olan Mevlanâ hoşgörünün sahibidir. Mevlanâ, insanları dış tabiattan iç tabiata yönlterek kendi manevî dünyalarında hata ve sevaplarının muhasebesini yaparak, kendi içlerinde hesaplaşmaya, anlaşmaya ve barışa kavuşmaya davet etmektedir. Bu sebeple Mevlanâ, insanı değil, hata ve kusuru tenkit etmiştir. O insanları hatalarından sıyrılmaya davet etmiştir. Onun bu engin tavrı, insanlar üzerinde aşk ve irfân hâkimiyetini kurmuş, ham ve dağınık insan kitleleri, şuûrlu, aktif ve ortak bir gayenin idealist birer ferdi hâline gelmiştir.

İşte aynı şekilde yine bütün dünyaca bilinen bir düşünür ve mutasavvıf olan Mevlanâ da Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinin kelime kadrosunda hem bu dünya hem de diğer yaşam için gerekli olan sırrın Allah inancından geçtiğini belli eden bu dörtlüğüyle belirlemektedir.

Fâtih, Yavuz, Âkif Ersoy'un sesi
Türkiye'dir kahramanlar yuvası
Bereket doludur Konya Ovası
Mevlâna'nın sır hikmeti söylenir (45-3-4)

Sonuç olarak şunu söylemek gerekirse; Dînî öğretilerden, aileden ve toplumdan gördüğü ve edindiği dînî bilgiyi, kendi yaşamı içinde elinden geldiği kadar uygulamaya özen gösteren Âşık Nusret Toruni, bu dînsel kavram ve terimleri, şiirlerinin kelime kadroları içinde uygun bir şekilde kullanmıştır. Özellikle öğüt verici yönü ağır olan şiirlerinin temel konusu dînsel öğreti ve tasavvuf inancı olmuştur. Âşık Nusret Toruni, dedesi Sümmanî Baba'sını da bir nev'î kendince mutasavvıf olarak görmekteydi. Ayrıca yaşadığı süre içinde Yunus Emre, Taptuk Emre, Mevlanâ gibi birçok mutasavvıfın; dünya ve ahiret görüşünü kavrayıp öğrenmiş, bunu kendi dînî bilgi ve inancıyla harmanlayarak, şiirlerinin kelime kadrosuyla bizlere aktarmayı başarmıştır.

6.2. TABİAT MUHTEVÂSİ

6.2.1.Kozmik Âlem

Kozmik âlemin kökü kozmolojiye dayanmaktadır. Kozmoloji ise “kâinâtı idare eden kanûnlar ilmi”¹⁵⁰ şeklinde açıklanabilir. Kozmik âlemin bir sınırı yoktur. İnanılan gayb’a kadar sürdüğü söylenir. Toruni de bu sınırsız âlemin dünya üzerinde zühur etmiş kısmında geçen esâs ve ana kavramları, kozmo terminolojisi kullanarak, şiirlerinde ifâdelendirmiştir.

6.2.1.1. Gökyüzü

1-1-1, 1-2-4, 2-2-3, 5-4-3, 15-5-1, 23-4-3,31-2-3, 39-3-3, 40-5-3, 57-2-4, 58-2-1, 68-2-2, 70-1-1, 102-1-3,110-1-1, 114-3-1, 115-2-1, 195-3-3, 197-5-1, 197-6-3

Âşık Nusret Toruni, gökyüzü sözcüğünü terminolojik açıdan gerçek anlamıyla ele almıştır. Hatta gökyüzü kelimesiyle eş anlamlı olan “semâ, arş” sözcüklerini de şiirlerinde sıkça kullanmıştır.

Yüce rabbim yerin *göğün* sahibi
Durur akmaz sular senden izinsiz
Bu eşyâ-yı âlem hep sana tabi
Zerre esmez rüzgâr senden izinsiz (1-1-1)

Semâya yaslanmış iki âlem var
Görmek için vermiş yar iki göz göz
Sende olan gamı kimse bölemez
Bıçak at ikiye yar iki göz göz (70-1-1)

Der Toruni zulüm *arşa* ulaştı
Artık tahammül yok sabrımız taşı
Koskoca dünyanın şekli değişti
Tek yardımcı ulu Sübhân diyorum (140-4-1)

¹⁵⁰ Doğan Kaya: a.g.e., s. 447.

6.2.1.2. Yıldızlar

31-2-3, 179-2-1

Yıldız sözcüğü Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde belirttiğimiz örneklerde gerçek manâsının dışında benzetme unsuru olarak kullanılıyor. Âşık, kendi ruh hâlini yansıtması açısından kendisini yıldıza benzetmektedir.

Der Toruni yeri gelir dereye buz gibiyim
Yeri gelir aşk oduna yanıyan köz gibiyim
Yeri gelir gökyüzünde küçük *yıldız* gibiyim
Yeri gelir Merih değil dağ yanımda hiç kalır (31-2-3)

Gönül ne gezersin *yıldızı* ayı
Baki mi sanarsın yalan dünyayı
Mecnûn neylesin ki bulsa Leylâ'yı
Mecnûnla beraber çöller ağlamış (179-2-1)

6.2.1.3. Güneş

1-2-4, 24-1-4, 27-1-1, 30-3-3, 35-1-2, 59-4-3, 67-2-1, 86-8-4, 114-3-1, 135-1-4, 135-2-4, 135-3-4, 135-4-4, 165-4-3, 197-6-3, 200-1-4, 207-3-3

“Şiirlerde daha çok ışığı, parlaklığı, ısısı ve ısıtması ile ele alınır. Hem benzeyen hem de benzetilen durumunda karşımıza çıkar.”¹⁵¹

Güneş sözcüğü âşığın dörtlüklerinde ağırlıklı olarak gerçek manâda kullanılmışsa da mecâzî anlamıyla veya benzetme unsuru olarak kullanıldığı dörtlükler de bulunmaktadır. Ayrıca âşık, güneş ile aynı anlama gelen “şems” sözcüğünü de sıklıkla kullanmıştır.

¹⁵¹ İskender Pala: a.g.e., s.213.

Bir damlacık dahi rahmetin yağmaz
Tan yerinden söküp şafak ağarmaz
Emretmezsen dünya üstüne doğmaz
Gökten **şemsi** kamer senden izinsiz (1-2-4)

Dinle Toruni der ne var
Bizden gitmez efkâr nazar
Köye döndü mallar dâvâr
Güneş battı akşam oldu (24-7-4)

Âşık bu dörtlükte güneş kelimesini “güneş çalmak” şeklindeki halk kullanışı içinde kullanmıştır.

Kılıç kuşanırdı eskiden deden
Çok kahraman dağdan gelipte giden
Daha **güneş** çalıp öğle olmadan
Sakat Osman namaz kılmış gör hele (165-4-3)

Âşık Nusret Toruni bu dörtlükte ise İbrahim Erkal’ın sanat içindeki yerini kendi bakış açısından anlatabilmek için “güneş” sözcüğünün benzetme yönünü kullanmış ve sanatçığı “sanat güneşi” olarak ifâdelendirmiştir.

Hadi gel demişti Erzurum’a gel
Erzurum’un kültüründen örnek al
Böyle demişti İbrahim Erkal
Sanat güneşi civânımız var

6.2.1.4. Ay

1-2-4, 12-3-3, 33-5-4, 62-2-4, 128-3-2, 151-2-2

Ay sözcüğü hem dîvân edebîyatında hemde halk edebîyatında mazmûnlaştırılan bir sözcüktür. Bu açıdandır ki Âşık Nusret Toruni de ay sözcüğünü

dörtlükler içinde kullanım yerine göre mazmûnlaştırabilmiştir. Aynı zamanda ay sözcüğü ile aynı manâya gelen “kamer” sözcüğü de âşığın şiirlerinde geçmektedir.

Bir damlacık dahi rahmetin yağmaz
Tan yerinden söküp şafak ağarmaz
Emretmezsen dünya üstüne doğmaz
Gökten şemsi **kamer** senden izinsiz (1-2-4)

Ayrıca âşık, bu dörtlükte sevgilinin yüzünü ayın parlaklığı yönüyle benzetme unsuru olarak kullanmıştır.

Nâzlı nâzenindi lâyıktı methe
Mevlâ’yı seversen gel merhamete
Yüzü **aya** benzer göğsü cennete
Zülfünü bir yana yıktı yürüdü (12-3-4)

6.2.1.5. Hilâl

13-6-1, 45-2-2, 128-3-2, 132-6-2, 198-2-1, 202-3-3

Hilâl mefhumu âşığın şiirlerinde ağırlıklı olarak sembolik açıdan ele alınmıştır. Bu sebepten, özellikle bayrağımızın üzerinde bulunan ve İslâm dînini sembolize eden hilâle göndermeler yapmaktadır.

Şerefli ordumuz al yüzlü **hilâl**
Tekmîl verilince tedbîrini al
Sen için nasihat sözlerim Köksal
Kazan bu dünyada cennetin oğul (13-6-1)

Milliyetçi yönü fazla olan Âşık Nusret Toruni Gönül verdiği dâvâsını sembolize eden partinin amblemi üzerinde bulunan hilâl motifine de göndermede bulunmuştur.

Bu görev benim seninde
Bu dünyanın dört yanında
Üç *hilâli* vicdânında
Germeyince bilemezsin (202-3-3)

6.2.1.6. Işık / Ziyâ

40-2-3, 62-2-1, 67-2-2, 197-6-3, 202-4-3

Âşık, belirtilen dörtlüklerde ışık sözcüğünü “bilgi verme” ve “yol gösterme” temasını kapsayacak şekilde kullanmaktadır.

İlim bir *ışiktır* ta uçtan uca
İlmi okumadan olunmaz hoca
Cehâlet dediğin karanlık gece
Ay doğmadan şafak atmaz kabul et (62-2-1)

Güneşim aşıyor yolum dolaşık
Ata evladına tutarmış *ışık*
Hem yaralı hem yaşlıyım hem âşık
Bırak da gideyim yoluma baba (67-2-2)

Bu dörtlükte ışık sözcüğü, gerçek anlamıyla kullanılmıştır.

Der Toruni boşa demez âşıklar
Âşıkları yankılayan maşûklar
Güneş çalar zemin semâ*ışıklar*
Ayın bir ismine kamer dediler (197-6-3)

Âşık, ışık kelimesini gerçek anlamının yanında gönül verdiği dâvânın bir motifi şeklinde de kullanmıştır.

Alparslanların sesinde
Millî ruh var kimyasında
Dokuz *ışık ziyâsında*
Durmayınca bilemezsin (202-4-3)

6.2.2. Zaman ve Zamanla İlgili Mefhumlar

Zaman mefhumu, Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde zaman dilimini belirten birimler (mevsim, yıl, ay, hafta, gün, saat) açısından ele alınmıştır. Zaman sözcüğü “asır, vakit, çağ, eyyâm, devir, an” gibi eş anlamlı kelimeler şeklinde de kullanılmıştır.

6.2.2.1. Zaman

4-3-2, 8-1-1, 10-2-4, 15-1-4, 33-3-1, 40-4-1, 42-1-2, 57-2-1, 126-3-1, 129-4-1, 131-1-1, 131-4-3, 131-5-3, 150-2-2, 157-2-1, 171-1-4, 181-1-1, 207-2-4

Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinin tamamına yakınında zaman sözcüğü gerçek anlamıyla ve ağırlıklı olarak çabuk gelip geçmesi ile akıcılığından “şikâyet edilen bir unsur” şeklinde kullanılmıştır.

Margarin yağına dedik Alaman
Gelir soframıza konar her *zaman*
Yara dikti yara yüksek o *zaman*
Eğritip yontmamış anlayamazsın (150-2-2/3)

6.2.2.2. Yıl

8-1-1, 33-5-4, 40-1-4, 41-3-4, 80-5-3, 83-4-4, 87-3-3, 105-1-2, 105-3-1, 120-1-2/4, 120-2-4, 120-3-4, 120-4-4, 123-3-3, 144-2-4, 146-3-3, 148-1-3, 164-1-1, 170-1-2, 179-4-4, 182-2-4, 208-4-3, 209-11-1

Âşık, şiirlerinin tamamında yıl sözcüğünü gerçek anlamıyla kullanmıştır. Ayrıca yıl ile aynı anlama gelen “sene” sözcüğü de âşığın şiirlerinde sıklıkla kullanılan bir sözcüktür.

Der Toruni ismim söylenir dilde
Hayat budur arzu bitmez gönülde
Gemi yükün almış yolcu yolunda
Aylar gitmiş **yıl** tükenmiş eyvah ey (33-5-4)

Gülüm amma artık solmak isterim
Bu rüyam tabiri bilmek isterim
Senede beş sefer gelmek isterim
Ara yerde şâyed recep olmasa (123-3-4)

6.2.2.3. Aylar

20-2-3, 35-2-3, 93-2-1, 85-2-2

Âşık Nusret Toruni bizim toplumumuz için önemli tarihleri (ayları) “tarih düşürme tekniği” ni kullanarak belirtmiştir.

Aklıma geldikçe derim ah vatan
Gönlümde gam dolu bağrımda hicrân
Mayıs ayı geldi geçti **haziran**
Tarla çayır biçildi mi bilemem (35-2-3)

Yirmi dörtEkimde şöleni açtık
Ertesi gün kalkıp çadıra geçtik
Sekiz saat aç acına dolaştık
Çok ilgi gösterdi kültür müdürü (93-2-1)

6.2.2.4. Hafta

83-4-4

Hafta sözcüğü, âşığın belirttiğimiz bu dörtlüğünde gerçek anlamıyla kullanılmıştır.

Nusret Toruni'yim gönlüm gam doldu
Sam savurdu sarardı güllerim soldu
Aha ömür bitti gün akşam oldu
Haftalar devrolur yıl geçer gider (83-4-4)

6.2.2.5. Mevsimler

14-4-3, 109-1-4, 136-1-1, 180-1-1

Mevsim sözcüğü, Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinin tamamında gerçek - temel anlamı dışında kullanılmamıştır.

Mevsimi gelmeden çıkma dışarı
Vurur hastalatır yelden uzak git
Düşün taşın iy hesap et durumu
Kelime incele dilden uzak git (136-1-1)

6.2.2.5.1. Sonbahar

14-4-1, 20-9-3/4, 33-3-4, 63-2-3, 109-1-4, 109- 3-3, 132-3-4, 180-1-1, 196-3-3

“Edebîyatımızda baharın zıddı olarak kullanmışsa da kesinlikle baharın geniş kullanımına erişememiştir. Sonbahar; ölümlük, ihtiyarlık, bitkinlik ve yaşlılık timsâlidir.”¹⁵²

Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde sonbahar sözcüğünün gerçek anlamının dışındaki kullanımlarına rastlanılmamaktadır.

Yaz ceylanım ben dediysem ruhen yaz
Şu çevrelerin gönüllerini gez
Sonbahar başladı dağlar bembeyaz
O soğuk suları aklıma düştü (63-2-3)

¹⁵² İskender Pala: a.g.e., s. 243.

Tıpkı tabiatın sonbaharda sararması gibi burada da Âşık Nusret Toruni, kendi bedeninin artık yaşlılık evresine geldiğini, sonbaharın mecâzî yönünden faydalanarak açıklamaktadır.

Der Toruni gençliğinde demir dağı eritir
Her tarafa at oynatır gemisini yürütür
Bir gün olur **hazân** vurur yaprağını kurutur
Yüzünü saç sakal basar ihtiyâr olur gider (109-3-3)

Mevsim **güz** ayları geldi erişti
Dağlarında kar göründü sılanın
Köylü tarla çayır hepsini biçti
Emeğinde ter göründü sılanın (180-1-1)

6.2.2.5.2. Kış

1-4-2, 14-4-3, 91-3-1, 97-2-1, 163-2-1, 178-3-1, 188-3-3

Âşık, kış kelimesini çoğunlukla gerçek anlamı içinde kullanmıştır. Ayrıca kış mevsiminin insan psikolojisi üzerindeki etkisini de şiirlerine yansıtmayı becerebilmiştir.

Kışın beyaz kar örtersin yazında yeşil duvak
Eser üstünden rüzigâr götürür komu merak
Zülüflerin sarı çiçek kırmızı gülden bıkkak
Baharda on beş yaşlık kız olduğun görmedin mi (91-3-1)

Çiftçiler tarlayı çayırı biçer
Otlar koyun kuzu günler hoş geçer
Kışın yücelerde kuşlar zor uçar
Ancak yaylalara göçülür yazın (188-3-3)

6.2.2.5.3. İlkbahar

1-3-4, 4-3-1, 10-4-3, 14-4-4, 20-2-4, 20-9-3, 35-1-3, 91-3-4, 115-1-1, 115-3-2, 130-1-1, 130-6-3, 132-3-4, 133-4-4, 140-9-4, 188-1-1, 188-2-1, 189-1-4, 197-5-1, 208-1-1

“Edebîyatda en çok üzerinde durulan mevsim bahardır. Bahar mevsimi, bütün bir kış evlerinde bunalmış insanların kırlara koşup bezm ve eğlenceler düzenledikleri mevsimdir.”¹⁵³

Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde, ilkbahar mevsiminin, sadece “bahar” sözcüğüyle açıklandığı dörtlükler bulunmaktadır. İlkbaharın doğaya kattığı canlılık etkisinin benzerini insana verdiğini düşünen Âşık, şiirlerinde bu duruma mecâzî yönden değinmiştir.

Ördek suyu bulandı mı coştı mu
Dursun Ali mor öküzü koştı mu
Bahar geldi dağlar çiçek açtı mı
Yeşerdi mi çayır çimen dede de (10-4-3)

Der Toruni bizim bağa gelmedi ezel **bahar**
Zaman sular gibi aktı ömürden ettik zarar
Ne bir sosyal güvencemiz ne de sahip çıkan var
Mızrabım perdeye küskün telde güven kalmadı. (4-3-1)

6.2.2.5.4. Yaz

1-4-2, 14-4-4, 91-3-1, 112-2-3, 114-1-2, 130-6-3, 188-1-1/2, 196-3-3

Yaz sözcüğünün gerçek ve temel anlamlı kullanımlarının yanında mecâzî anlamdaki kullanımlarına da rastlamaktayız.

¹⁵³ İskender Pala: a.g.e., s. 71.

Her hikmetin bize güzellik verir
Yazı kış kışı *yazeyyâm* gösterir
Ne çiçekler açar ne canlı uçar
Vermez ağaçlar bar senden izinsiz (1-4-2)

Kışın beyaz kar örtersin *yazında* yeşil duvak
Eser üstünden rüzigâr götürür komu merak
Zülüflerin sarı çiçek kırmızı gülden bıkak
Baharda on beş yaşlık kız olduğun görmedin mi (91-3-1)

6.2.2.6. Günle İlgili Unsurlar

6.2.2.6.1. Seher

130-3-3

“Seher, tan yerinin ağarmasından az önceki bir hal.”¹⁵⁴ Seher sözcüğü, âşığın şiirlerinde sadece bu dörtlükte geçmiştir ve gerçek anlamıyla kullanılmıştır.

Akşam olur güneş batar
Bacaları bir hoş tüter
Seher vakti horoz öter
Bizim eller bir başkadır (130-3-3)

6.2.2.6.2. Sabah

23-1-1/2/3/4, 24-1-1, 36-2-1, 61-4-3, 97-2-2, 141-2-3, 190-1-1, 209-2-1

“Şiirlerde sabah sözcüğü, hem bir zaman unsuru hem de bir tabiât hâli olarak ele alınır. Zaman olarak sabah günün başlangıcıdır.”¹⁵⁵

Sabah kelimesinin, âşığın bütün şiirleri içinde gerçek anlamı dışındaki bir kullanımına rastlamamaktayız. Âşık Nusret Toruni çoğu kez yöresel ağız

¹⁵⁴ İskender Pala:a.g.e., s. 472.

¹⁵⁵ İskender Pala:a.g.e., s. 456.

özelliklerinden ve ses değişimlerinden faydalanmış ve sabah sözcüğüne yeni söyleyiş vurguları katmıştır.

Sıladan bir haber aldım gel diye
Yazmış bir pusula yâr *sabağınan*
Gözyaşıyla sitem etmiş bil diye
Okudum nameyi zor *sabağınan* (23-1-1/3)

Vîrâneye döndü şehirler köyler
İş geçtikten sonra yar beni neyler
Sabah oldu hala uykuda bekler
Ne zaman uyanır ölü yatıyor (61-4-3)

6.2.2.6.3. Öğle

165-4-3

Öğle sözcüğünün bu tek kullanımında da âşık, gerçek anlam ifâdesinden yararlanmışdır.

Kılıç kuşanırdı eskiden deden
Çok kahraman dağdan gelip de giden
Daha güneş çalıp *öğle* olmadan
Sakat Osman namaz kılmış gör hele (165-4-3)

6.2.2.6.4. Akşam

24-6-4, 36-2-1, 38-5-1, 38-6-3, 82-2-1, 130-3-1, 190-1-1

Âşığın belirttiğimiz örneklerinde akşam sözcüğünün gerçek anlamı dışındaki başka bir kullanımına rastlamamaktayız. Ayrıca âşık, akşam sözcüğünü yöresel kullanım ve ağız içinde de ifâdelendirmiştir.

Akşamınan misafirdik bir evde
Bir mahcûbluk vardı ağada beyde
Horosan'ın batısında bir köyde
Gerek köyü sorup ara babacan (82-2-1)

Akşam doğar sabah batar
Ay dağların arkasından
Gece yatar gündüz yatar
Bey dağların arkasında (190-1-1)

6.2.2.6.5. Yatsı (Gece)

20-5-1, 20-7-2, 40-2-3, 57-15-1, 62-2-3, 85-5-4, 89-2-1, 92-3-1, 95-1-2, 104-5-3,
141-2-3, 190-1-3, 192-1-1/2/3

Gece sözcüğünün karanlık yönüyle “cehâlete” benzetildiği mecâzî kullanımların bulunduğu dörtlüklerin dışında âşık, bu sözcüğü çoğu yerdegerçek anlamıyla kullanmıştır.

Bir *gece* yarısı geldim köyüme
Eşler dostlar koymadılar evime
Ayten dedi gideceğim emmime¹⁵⁶
Öz yavrundan aldım haberin kardeş (20-5-1)

Suda ateş gizleten bunu gördü
Aydınlatıp hattı havadan girdi
Karanlık *geceden* ışığı verdi
Fişler derki ellinci yıl hoş geldin (40-2-3)

¹⁵⁶ Mehmet Ziya Binler: *Türk Dünyası Aile ve Akrabalık Terimleri Sözlüğü*, Selenge Yayınları, İstanbul, 2007, s. 116. “Emmi: Amca”

6.2.2.6.6. Tan

1-2-2

Tek bir dörtlükte kullanımına rastladığımız tan sözcüğü, Âşık tarafından gerçek anlamıyla ifâdelendirilmiştir.

Bir damlacık dahi rahmetin yağmaz
Tan yerinden söküp şafak ağarmaz
Emretmezsen dünya üstüne doğmaz
Gökten şemsi kamer senden izinsiz (1-2-2)

6.2.2.6.7. Şafak

1-2-3, 62-2-4

Şafak sözcüğü verilen ilk örnekte gerçek anlamıyla kullanışsa da ikinci örnekte cahilliğin yenilmesi yönünden mecâz anlamda kullanılmıştır.

Bir damlacık dahi rahmetin yağmaz
Tan yerinden söküp **şafak** ağarmaz
Emretmezsen dünya üstüne doğmaz
Gökten şemsi kamer senden izinsiz (1-2-3)

İlim bir ışıktır ta uçtan uca
İlmi okumadan olunmaz hoca
Cehâlet dediğin karanlık gece
Ay doğmadan **şafak** atmaz kabul et (62-24)

6.2.2.7. Saat

57-2-1, 73-2-3, 80-5-3, 92-2-2, 93-2-3, 112-1-3, 113-3-3, 131-1-1, 131-5-3, 170-1-2,
205-5-3, 209-2-1

Âşık, saat kelimesini, zaman dilimi olarak gerçek ve temel anlamıyla kullanılmıştır.

Saat yedi yirmi yassı zamanı
Zemin sarstı arşa çıktı dumanı
Dünya mı geçici hayat mı yani
Yer gök kaplanmıştı toza dumana (57-2-1)

6.2.3. Dört Unsur

6.2.3.1. Su

1-1-2, 1-2-1, 4-3-2, 5-2-3, 10-4-1, 16-2-1, 16-3-2, 22-3-2,24-4-3, 40-2-1, 46-3-1, 47-2-2, 58-3-1, 63-2-4, 80-2-3, 85-6-3, 86-1-2, 86-4-1, 91-2-2, 91-4-2, 128-2-1, 132-1-3,132-4-3, 140-7-1, 145-2-3, 153-3-3, 155-1-3, 166-1-3, 194-2-2, 196-1-3, 205-2-3

Yaşamın temeli kabul edilen ve dört unsurdan birini oluşturan su, âşığın şiirlerinde çoğu kez gerçek anlamıyla kullanılmışsa da mecâz ve benzetme unsuru olarak kullanıldığı yerler de görülür.

Âdâbı üslûbla lûgatler saçmış
İlmin pınarından aşk *suyu* içmiş
Sanat dünyasına bir çığır açmış
Ben böyle tanıdım Emrah Baba'yı (22-3-2)

Mevlâlûtfetmezse tüm *sular* akmaz
Yapraklar yeşermez çiçekler kokmaz
Sarı inek memesinden süt akamaz
Beş yaşlık çocuğa sağdıranlar var (58-3-1)

Âşık Nusret Toruni bu dörtlükte fikirleri suya benzetmektedir.

Şu insanlık seni beni bıraksa
Fikirler *su* gibi bir yere aksa
Kişinin kendine faydası yoksa
Yaşayan bir ölü değil ya nedir (194-2-2)

6.2.3.2. Toprak

1-5-2, 4-1-3, 7-1-3, 9-5-2, 14-7-2, 16-2-1, 37-1-3, 39-4-1, 56-5-4, 80-2-3, 82-1-4, 82-3-2, 82-5-3, 95-3-1, 115-3-3, 125-4-3, 127-5-3, 132-4-1, 135-1-3, 171-1-3, 197-5-4, 208-4-2, 209-1-4, 209-10-3

Âşık Nusret Toruni, toprak sözcüğünü gerçek anlamı dışında, özellikle kutsal açıdan ele almıştır. İnsanoğlunun topraktan yaratılıp ölünce yeniden toprağa gideceğini söylemektedir. Özellikle bu dörtlük bu duruma en güzel örnektir. Halk arasında en çok kullanılan deyişlerden olan “toprak olur beden” kullanımını da âşığın şiirlerinde ifâdelendirilmiştir.

Nesine lazımdır Toruni senin
Gün olur ki **toprak** olur bedenin
İkiyüzlü söz konuşan ozanın
İleride gitmesi sizce doğru mu (9-5-2)

Bu dörtlükte ise toprak, mahsûl veren, yaşam veren bir madde ve gerçek anlamda bir tabiat unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır.

Başkaları ürün alır sen **toprağı** kazanda
İlk turfanda sebzelerin değer görmez mîzânda
Ölçülü al ölçülü sat serbest pazar düzende
Dövizin değer görünce kur seni şımartmasın (95-3-1)

Toprak kelimesi bu dörtlükte bir kara parçasından çok “vatan” anlamını vermek açısından kullanılmıştır.

Vatan bekçisidir Türk kahramanı
Kopmaz Mehmetçiğin çelik vicdanı
Bu **topraktan** yok ettiler düşmanı
Öne katıp sürdüğü gündür bugün (127-5-3)

Âşığın bu dörtlüğünde, başka bir halk kullanışı olan “toprağan kurban” deyişini görmekteyiz.

Nerye gitsem ismin andım ah vatan
Nusret Toruni’yim *toprağankurban*
Yılda bir kez bizi ettin imtihân
Biliyorum pek yamansın Erzurum (208-4-2)

6.2.3.3. Hava

24-5-2, 29-4-3, 30-2-4, 30-3-3, 40-2-2, 57-9-2, 58-4-3, 60-3-1, 73-2-1, 82-3-1, 87-3-1, 89-3-1, 104-1-4, 125-1-4, 132-1-3, 132-4-3, 139-1-3, 154-3-3, 161-1-2, 171-1-1, 209-4-3

Âşık, hava sözcüğünün hem gerçek hem de mecâzî kullanımına yer vermiştir. Mecâzî kullanım olarak “ayakların yere basmaması” şeklinde kullanımlar karşımıza çıkmaktadır.

Gönül senin arzun bitmez
Anlamadım neden gönül
Sana hiçbir kuvvet yetmez
İNmezsin *havadan* gönül (125-1-4)

Çoğu yardım için oraya vardı
Beş civânlar parçalanmış yatardı
Hava mı karardı bulut mu sardı
Bugün her yer zindân oldu efendim (209-4-3)

6.2.3.4. Ateş / Nâr / Od

19-1-1, 40-2-1, 43-2-3, 67-1-2, 114-2-4, 114-3-2, 123-2-3, 139-1-2, 169-1-4

Âşık Nusret Toruni, gönlündeki aşkı, sevgiyi ateşin yakıcılığı ve acı vericiliği ile özdeşirmektedir.

Ciğerlerim *ateş* oldu yanıyor
Serpip söndürmeye çâre nerede
Gözyaşlarım doldu içim kanıyor
Tabîb bana derki yâre nerede (19-1-1)

Ben derdimi dökeceğim sazıma
Gel dokunma sarı telime baba
Bakmıyorsun *ateşimeközüme*
Yel götürür seyret külüme baba (67-1-2)

Aynı zamanda ateş sözcüğü ile aynı anlama gelen “nâr” kelimesi de âşığın şiirlerinde sıklıkla kullanılmıştır.

Beni böyle derde sokan biri var
Sır açılmaz açılacak yeri var
Sevda içerimde yangın *nârı* var
Söylerim açıkça icâp olmasa (123-2-3)

6.2.4. Hayvanlar

“Türk’ün hayat tarzı içinde hayvan çok önemli yer tutar, başta at olmak üzere evcil ve yabani hayvanlarla bir müştereklik vardır”¹⁵⁷ Âşık Nusret Toruni hayvanların her türünü muhtevâyâ göre şiirlerinde kullanmıştır.

6.2.4.1. Kuşlar

4-1-1, 9-3-2, 23-4-3, 40-5-4, 68-2-2, 158-3-4, 181-3-3, 188-1-3, 188-3-3, 195-3-3, 195-3-3, 206-9-2, 208-1-3, 209-8-2

Âşığın şiirlerinde kuş mefhumu, farklı biçimlerdeki kullanışlarıyla karşımıza çıkar. Bunlardan en belirgin olanı kuş sözcüğüne teşhîs sanatı yüklenmesidir.

¹⁵⁷ Doğan Kaya: a.g.e., s. 542.

Dokunmayın hele ince belime
Gökte uçan *kuşlar* ağlar hâlime
İsrâfil misâli hasret gönüle
Daldığımda hatırlayın siz beni (68-2-2)

İlkbahar olurmuş yaz müjdecisi
Rengârenk çiçekler açılır yazın
Cıvıl cıvıl olur *kuşların* sesi
Her şey birbirinden seçilir yazın (188-1-3)

6.2.4.1.1. Bülbül

6-2-3, 9-1-1, 23-4-4, 32-1-4, 37-3-1, 46-2-3, 53-3-2, 62-1-3, 62-1-4, 65-2-3, 65-2-4,
80-2-2, 86-9-3, 87-3-2, 89-1-2, 92-1-3, 96-3-2, 104-5-4, 116-4-4, 119-4-3, 130-4-2,
143-2-3, 154-1-2, 163-1-3, 179-1-2, 189-1-3, 198-3-2, 199-1-1, 208-3-2

“Bülbül, şakıyışıyla ağlayıp inleyen, durmadan sevgilisinin güzelliklerini anlatan ve ona aşk sözleri arz eden bir âşğın timsâlidir. Bazen âşğın kendisi, bazen canı, bazen de gönlü olur.”¹⁵⁸

Âşık Nusret Toruni de bülbül-gül ilişkisini şiirlerine yansıtmıştır. Aşağıda belitiğimiz dörtlük, bu duruma en iyi örnektir.

Akıl ermez bu dünyanın ahvâline hâlîne
Gece hâpishane olur gündüz benzer gelîne
Şâyed *bülbül* değil isen konma gülün dalına
Karga olup gül dalında ötmenin faydası ne (6-2-3)

Narman’ımız anlatmakla biter mi
Sayfalara yazsam yine yeter mi
Sümmanî’siz bağda bülbül öter mi
Temsîli Toruni ozanımız var (86-9-3)

¹⁵⁸ İskender Pala: a.g.e., s.97.

Âşık Nusret Toruni, bülbül sözcüğünü teşhîs sanatı içinde yerinde kullanabilmeyi becermiştir.

İndim ki bahçeye her taraf nemli
Bülbüller ağlamış güller ağlamış
Gönüller perîşân insanlar gamlı
Yolcular ağlamış yollar ağlamış (179-1-2)

6.2.4.1.2. Şahin

9-3-3, 11-2-3, 121-5-2, 195-5-2

Âşık Nusret Toruni, belirttiğimiz dörtlüklerinde şahin sözcüğünü kişileştirmiştir. Kişileştirme yönü olarak “bilgin insan” ve “saf insan” anlamları tercih edilmiştir.

Kanarya kovuldu serçe hız aldı
Kartal kuş tuzakta yılan düzeldi
Şahin susturuldu tilki söz aldı
Palavra atması sizce doğru mu (9-3-3)

Bir yarış başladı kim kimi yordu
Kime iy dedimse kalbimden vurdu
Şahinler kargaya meydanı verdi
Giydi kispet aslan oldu gör hele (11-2-3)

Bu dörtlükte ise âşık, şahin sözcüğünü gerçek anlamıyla kullanmaktadır.

Nusret Toruni de kendinden geçer
Üstünde **şahinler** kartallar uçar
Yamacında türlü çiçekler açar
Gözyaşım aktıkça Ablak Taşı'nda (195-5-2)

6.2.4.1.3. Keklik

3-3-2

Keklik kelimesi âşığın şiirlerinde sadece belirtilen örnekte ve gerçek anlamdaki kullanımıyla geçmektedir.

Bacalardan çıkan ince tütünü
Tandır ekmeğini *keklik* etini
Yaylalarda mor koyunun sütünü
Tereyağı kaymağını özledim (3-3-2)

6.2.4.1.4. Baykuş

53-3-2, 152-1-2, 154-1-4, 190-3-2

Âşık Nusret Toruni, baykuş sözcüğünü şiirlerinin kelime kadrosunda, genelde ölen bir kişinin habercisi ya da kötü şans, uğursuzluk anlamlarına gelecek şekilde kullanmıştır.

Baykuş haberleri insana çile
Gönlümün bülbülü öter mi bilmem
Her nerye gidersem şans benle bile
Kader îmânıma çatar mı bilmem (154-1-1)

6.2.4.1.5. Turna

1-3-3, 29-6-2, 46-2-3, 71-2-1, 86-5-3, 110-3-4, 130-5-3, 141-3-2, 165-6-3, 183-3-4

Âşık Nusret Toruni, turna sözcüğünü şiirlerinin kelime kadrosunda gerçek anlamıyla kullanmıştır.

Kendin insanlıktan saydığın zaman
Turnasın göllere konduğun zaman
Çeşmenin başına indiğin zaman
Ne söyledin bu pınara Hanım kız (29-6-2)

Köyleri dağların eteklerinde
Gidip görmek lâzım yerli yerinde
Ötüşür *turnalar* yaylalarında
Giyer ala haşhaş elvânımız var (86-5-3)

6.2.4.1.6. Karga

6-2-4, 9-1-2, 11-2-3,177-2-1

Karga sözcüğü âşığın şiirlerinde sadece mecâzî anlam yönünden kullanılan kelimeler arasındadır. Fitne fesat çıkaran veya âşığın karşısına rakip olarak konulmaya çalışan bir hayvan figürü olarak ifâdelendirilmektedir.

Akıl ermez bu dünyanın ahvâline hâline
Gece hapishane olur gündüz benzer geline
Şâyed bülbül değil isen konma gülün dalına
Karga olup gül dalında ötmenin faydası ne (6-2-4)

Bir yarış başladı kim kimi yordu
Kime iy dedimse kalbimden vurdu
Şahinler *kargaya* meydanı verdi
Giydi kispet aslan oldu gör hele (11-2-3)

6.2.4.1.7. Kartal

9-3-2,108-3-2

Âşık, kartal sözcüğünü şiirlerinin kelime kadrosunda gerçek anlamıyla kullanmıştır.

Balık büyüdükçe sırtı görünür
Kartal gökten uçar yılan sürünür
Mazlûm tekmelenir zâlim korunur
Ezileni kimse görmüyor beyim (108-3-2)

6.2.4.1.8. Kanarya

9-3-1

Kanarya sözcüğü, âşığın şiirlerinin kelime kadrosunda gerçek anlamıyla yer almaktadır.

Kanarya kovuldu serçe hız aldı
Kartal kuş tuzakta yılan düzeldi
Şahin susturuldu tilki söz aldı
Palavra atması sizce doğru mu (9-3-1)

6.2.4.1.9. Serçe

9-3-1, 53-4-4, 121-1-3

Âşığın şiirlerinin kelime kadrosunda geçen serçe sözcüğü, genel olarak gerçek anlamıyla kullanılmaktadır.

Merd dayanır nâmert kaçır
Meydan döner toza soysuz
Serçe çabuk ele geçer
Oyun yapma bize soysuz (121-1-3)

6.2.4.2. Dört Ayaklı Hayvanlar

6.2.4.2.1. Aslan

11-2-4, 50-4-3, 58-1-2, 73-1-4, 86-3-4, 107-2-2, 124-2-4

Hayvanlar içinde aslan, asaleti, gücü ve yönetici konumda olmasıyla bilinir. Âşık Nusret Toruni de aslandaki bu özellikleri, örnek verdiğimiz şiirler içinde kullanabilmiştir. Âşık, şiirlerinde bazen bir kişiye bazen de bir topluma aslandaki güç kavramını benzetme yönüyle yakıştırmıştır

Piſer tandırlarda uzun lavaſlar
Oturup peynirle yemeye baſlar
Yinede mert yiğit kolu kardeſler
Bileği bükölmez *aslanımız* var (86-3-4)

Mutlu Halil Hoca yazdı pusula
Arada bir koyun oldu vesîle
Samikale Soğurmek verdi el ele
Düſman karſısında *aslana* döndü (124-2-4)

6.2.4.2.2. Koyun

3-3-2, 35-1-4, 45-7-2, 63-3-3, 115-1-1, 115-2-3, 124-2-1, 127-4-1, 144-1-4, 165-2-3,
188-3-2

Genelde “koyun kuzu” ikilemesi ſeklindeki kullanımını gördüğümüz “koyun” sözcüğü, âſığın ſiirlerinde gerçek anlamıyla kullanım ſeklini korumuſtur.

Bacalardan çıkan ince tütünü
Tandır ekmeğini keklik etini
Yaylalarda mor *koyunun* sütünü
Tereyağı kaymağını özledim (3-3-2)

Yine bahar geldi sökölldü dağlar
Gezer *koyun* kuzu çimen üstünde
Yaylalar al giymiſ benzer geline
Karſiki dağların duman üstünde (115-1-1)

Aſađdaki dörtlükte ise koyun kelimesi ile toplum içinde elinden iſ gelmeyen insanların birbirlerini kayırma ile belli bir konuma gelmesine gönderme yapılıyor. O insan grubu “sefil koyun” ſeklinde benzetiliyor.

Beyzâde söylüyor sözün icâbı
Gel de beraber yapalım hesabı
Sefil *koyun* olmuş zâbit kâtibi
Kara keçi zurna çalmış gör hele (165-2-3)

Çiftçiler tarlayı çayırı biçer
Otlar *koyun* kuzu günler hoş geçer
Kışın yücelerde kuşlar zor uçar
Ancak yaylalara göçülür yazın (188-3-2)

6.2.4.2.3. Ceylan / Âhu

5-3-2, 29-4-2, 63-2-1, 166-1-1, 196-1-1

“Güzel gözlü, güzel kokulu ve ürkek olduğu için ahû, edebîyatımızda birçok teşbîhlere neden olmuştur. Gözlerinin iri ve gayet siyah oluşu, sevgilinin gözlerini hatırlatır.”¹⁵⁹ İşte Âşık Nusret Toruni de aşağıda örneklendirdiğimiz dörtlüğünde böyle bir kullanıma başvurmuş, sevgilinin gözlerini ahûnun gözlerine benzetmiştir.

Türk kadını nur bağlamış yüzlerin
Âhû bakışların şirin sözlerin
Selvi boylu gelinlerin kızların
Irak, İran, Gürcistan’a değişmem (5-3-2)

Merak etme belki hayranın vardır
Bu dağlarda senin *ceylanın* vardır
Hava bugün sıcak ayranın vardır
Gönder bu derdime çâreHanım kız (29-4-2)

¹⁵⁹ İskender Pala:a.g.e., s.27.

6.2.4.2.4. At

45-9-4, 109-3-2

At sözcüğünün Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde sadece iki yerde kullanıldığını görürüz. At, özellikle Türk milleti için önemli bir hayvandır. Bazı atlara tarihimiz ve edebiyatımız içinde özel adlar ve yakıştırmalar yapılmıştır. Bazı atlar ise sahipleri ile anılır duruma gelmiştir. Köroğlu'nun Aygır atı bunlardan biridir.

Nusret Toruni'yim yurdun ozanı

Bu vatan uğruna koymuşum canı

İzmit pişmaniye Bolu ormanı

Köroğlu'nun *Aygır atı* söylenir (45-9-4)

Halk söyleyişlerine hâkim olan Âşık Nusret Toruni, at sözcüğünün kullanıldığı halk deyişlerinden birine, bu dörtlüğünde yer vermiştir.

Der Toruni gençliğinde demir dağı eritir

Her tarafa *at* oynatır gemisini yürütür

Bir gün olur hazân vurur yaprağını kurutur

Yüzünü saç sakal basar ihtiyâr olur gider (109-3-2)

6.2.4.2.5. Öküz

10-4-2

Öküz sözcüğü halk edebiyatı şiirlerinde çok nadir kullanılan bir hayvan mefumu olarak bilinse de, Âşık Nusret Toruni “mor öküz” kullanımı ile bu durumu daha da ender hâle getirmiştir.

Ördek suyu bulandı mı coştı mu

Dursun Ali mor *öküzü* koştı mu

Bahar geldi dağlar çiçek açtı mı

Yeşerdi mi çayır çimen dede de (10-4-2)

6.2.4.2.6. Kuzu

24-6-3, 35-1-4, 35-3-3, 45-7-4, 115-1-2, 141-4-3, 142-4-3, 144-1-4, 160-3-3, 188-3-2

Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde kuzu sözcüğü, gerçek anlamının dışında mecâzî anlamlarda da kullanılmıştır. Özellikle çocuklarını birer kuzuya benzetmiştir. Bunun yanında lezzeti yönünden yöresel bir tat olarak Ardahan'ın kuzu etinden de şiirlerinde bahsetmiştir.

Deli gönül yine sıla arzular
Aklıma düştükçe yaram sızılar
Baba diye yol bekleyen **kuzular**
El yanında küçüldü mü bilemem (35-3-3)

Afyon'un kaymağı Sivas koyunu
Maraş dondurması Artvin oyunu
Tokat'ın üzümü Türkmen düğünü
Ardahan'ın **kuzu** eti söylenir (45-7-4)

Der Toruni gönül vatan arzular
Doğru yüreğimden çıkmaz sancılar
Sofranın başında körpe **kuzular**
Çıkıp yollarına bakan var mı şimdi (141-4-3)

Çiftçiler tarlayı çayırı biçer
Otlar koyun **kuzu** günler hoş geçer
Kışın yücelerde kuşlar zor uçar
Ancak yaylalara göçülür yazın (188-3-2)

6.2.4.2.7. Tilki

9-3-3, 50-4-4

Kurnazlığı ile edebîyat dünyasında motifleşen tilki, Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde de aynı özelliği koruyarak işlenmiştir. İki farklı dörtlükte kullanılan bu sözcük, kurnazlık yönüyle âşığın şiirlerinde benzetme unsuru olarak yer almaktadır.

Kanarya kovuldu serçehız aldı
Kartal kuş tuzakta yılan düzeldi
Şahin susturuldu *tilki* söz aldı
Palavra atması sizce doğrumu (9-3-3)

Unutmadım çorbandaki tuzunu
Ben bilirim insanlığın özünü
Tilki kapatamaz aslan gözünü
Bir kenara koyacağım yok Ramiz (50-4-3)

6.2.4.2.8. Deve

16-4-4, 58-2-3

Bu dörtlükte devenin büyük bir hayvan olmasına göndermede bulunan âşık, diğer dörtlükte ise devenin fizyolojik durumundaki zıtlığın, dünya işlerine ters olması olgusunu örneklendirmiştir.

Usta işin icâbına bakmasa
Nâmerd çabuk kusar yediği tasa
Bahçıvan bağına sahip çıkmasa
Karınca *deveyi* yer gibi gibi (16-4-4)

Bire kardeş gökten gümüş yağar mı
Balık yavrusunu deniz boğar mı
Deve yumurtlar mı katır doğar mı
Dünyanın ters işi doğduranlar var (58-2-3)

6.2.4.3. Sürüngenler, Balıklar, Böcekler

165-1-3

Böcek sözcüğünün geçtiği tek dördlükte Âşık, bu sözcüğü gerçek anlamıyla kullanmıştır.

Ovasında çiçek dağında kar var
Bizim elde neler olmuş gör hele
Patatesi **böcek** sarmış tarlada
Bostan olan yarı kalmış gör hele (165-1-3)

6.2.4.3.1. Yılan

9-3-2, 80-3-3, 88-2-3, 108-3-2

Yılan sözcüğü bu dördlükte, sinsilik yönüyle âşığın şiirlerinde benzetme unsuru olarak kullanılmıştır.

Yok olanlar görünürde var gibi
Var olan sıkışmış yarı dar gibi
Sinsi adam aynen **yılanlar** gibi
Sokmaz diyordular inanmıyordum (88-2-3)

Balık büyüdükçe sırtı görünür
Kartal gökten uçar **yılan** sürünür
Mazlûm tekmelenir zâlim korunur
Ezileni kimse görmüyor beyim (108-3-2)

6.2.4.3.2. Sinek

1-3-3, 155-2-1, 165-3-2

Âşık Nusret Toruni sinek sözcüğünü şiirlerinde gerçek anlamının dışında atasözü ve deyişler içinde de kullanabilmeyi başarmıştır.

Hâşâ seni kimse edemez inkâr
Senin rahmetin bol âleme yeter
Ne *sinek* canlanır ne turna öter
Gelmez ezel bahar senden izinsiz (1-3-3)

Câhile *sivrisinek* saz
Beyni katıdır anlamaz
Ahlâksızla bal yenilmez
Bal zehirden acı olur (155-2-1)

6.2.4.3.3. Karınca

16-4-4, 187-4-4

“Edebîyatımızda Süleyman peygamber ile olan maceraları ile anılır.”¹⁶⁰Hz. Süleyman’ın hayvanlarla konuşmasına telmîhte bulunan âşık, özellikle Allah tarafından önemsendiğine inanılan hayvanlardan olan karıncayı da şiirlerinde işlemiştir.

Der Nusret Toruni gelenler gitmiş
İhlâslı olanlar kemâle yetmiş
Sultan Süleyman’a nasîhat etmiş
Dokunma Allah’ın *karıncasına* (187-4-4)

6.2.4.3.4. Balık

58-2-2, 88-3-3, 108-3-1

Âşığın şiirlerinde geçen balık sözcüğünün gerçek anlamı dışındaki kullanımının yanı sıra “fırsat” anlamına gelen mecâzî kullanımına da rastlamaktayız.

¹⁶⁰ İskender PALA, a.g.e., s. 313.

Dar güne düş dostun olur el gibi
Toruni etrafın gider sel gibi
Küçük gölden büyük **balık** bol gibi
Çıkmaz diyordular inanmıyordum (88-3-3)

6.2.5. Bağ ile ilgili Unsurlar

6.2.5.1. Bağ

3-5-3, 4-1-2, 4-3-1, 11-1-1, 12-2-2, 16-4-3, 24-4-1, 33-3-3, 53-3-1, 56-1-1, 62-1-3,
67-3-2, 80-2-1, 80-3-1, 83-1-3, 86-9-3, 87-3-2, 95-2-4, 97-1-4, 97-3-4, 104-1-1/2,
104-3-3, 115-3-2, 122-2-3, 132-3-1, 158-3-4, 178-4-2, 182-2-1, 193-4-4, 196-3-3,
205-2-3

Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde bağ sözcüğüne birçok anlam yüklenmiştir. Âşık, şiirlerinde geçen bağ sözcüğünün mecâzî kullanımlarına sıkça yer vermiştir. Bazen gönlünü virâne bağa benzetmiş bazen de bağ kelimesini yaşadığı çevre ve ailesiyle özdeşleştirmiştir.

Kuş yuvadan çıktı gitti dalda güven kalmadı
Bahçıvan**bağı** terk etti gülde güven kalmadı
Yaktı yıktı toprakları sel götürdü denize
Doğanın rengi bozuldu çölde güven kalmadı (4-1-2)

Bu dörtlükte ise âşık, bağ sözcüğüne “ilgi alanı”, “sahne”, “emek” anlamları yüklemek istemiştir.

Ozanlar bu **bağa** sahip çıkmadı
Yel savruldu harman oldu gör hele
Gerçek sanatına sahip çıkmadı
Vay halimiz yaman oldu gör hele (11-1-1)

6.2.5.2. Filiz / Fidan

20-9-3, 48-3-1, 101-2-3/4

Âşık Nusret Toruni bu dörtlükte kardeşinin genç çağlarını fidan sözcüğü ile özdeşleştirmektedir.

Hani perçemlerin hani tellerin
Hani dalyan boyun hani dillerin
Sen bir *fidan* idin hani dalların
Sonbahar mı oldu baharın kardeş (20-9-3)

Bu dörtlükte ise öğretmen – öğrenci ilişkisi “fidan- bahçıvan” ikilemine benzetilmektedir.

Besler *fidanını* bakar meyveye
Uzanır dalları şehire köye
Kademe kademe yüksek düzeye
Alıp da götüren Türk öğretmeni (48-3-1)

6.2.5.3. Selvi

5-3-3, 116-4-3

“Şiirlerde adından en çok söz ettiren ağaçtır. Sevgilinin boyu için hem benzeyen hem benzetilendir.”¹⁶¹

Selvi sözcüğü, âşığın belirttiğimiz örneklerinde, selvi ağacının kendine ait özelliğiyle sevgiliye yüklenen “uzun boy” anlamında mazmûnlaştırılmıştır.

Türk kadını nur bağlamış yüzlerin
Âhûbakışların şirin sözlerin
Selvi boylu gelinlerin kızların
Irak, İran, Gürcistan’a değişmem (5-3-3)

¹⁶¹İskender PALA, a.g.e.,s. 479.

Dağların başına yetişmez boyum
Sana türkü söylemektir bu huyum
Sen bir *selvi* ağaç ben dalındayım
Yaralı bülbüldür öter bu dağda (116-4-3)

6.2.5.4. Çınar

33-2-3

Âşık Reyhanî'ye yazılmış olan şiirin bu dördlüğünde Âşık Nusret Toruni, hasta yatağında olan Âşık Reyhanî'yi “çürüyen çınara” benzetmektedir.

Tevellüdü otuz iki yaş yetmiş
Dünya varlığını gözünden atmış
Koca *çınar* çürümeye yüz tutmuş
Yaprak dökmüş dal tükenmiş eyvah ey (33-2-3)

6.2.5.5. Yaprak

3-5-4, 33-2-4, 53-1-2, 56-1-3, 58-3-2, 59-3-2, 101-2-4, 109-2-1, 109-3-3, 133-3-2,
145-1-1, 149-2-1, 159-1-2, 162-1-4, 209-10-2

Âşık, yaprak sözcüğünün mecâzî yönünü şiirlerinde sıklıkça işlemiştir. Bu mecâzî anlamlar; olgunluk, gençliğin getirdiği coşkunluk ve değerler sistemi şeklinde karşımıza çıkar.

Tevellüdü otuz iki yaş yetmiş
Dünya varlığını gözünden atmış
Koca çınar çürümeye yüz tutmuş
Yaprak dökmüş dal tükenmiş eyvah ey (33-2-4)

Ayrıca âşığın şiirlerinde, yaprak sözcüğünün yan anlamı olarak “sayfa” sözcüğün kullanımına da rastlamaktayız.

Hata kalemde mi parmakta mı suç
Yazmak için *yaprak* açtığı yerde
Vicdanın sesini duy da ölçüp biç
Kul kusursuz olmaz aştığı yerde (53-1-2)

Mevlâlûtfetmezse tüm sular akmaz
Yapraklar yeşermez çiçekler kokmaz
Sarı inek memesinden süt akmaz
Beş yaşlık çocuğa sağdıranlar var (58-3-2)

Dik fidanı *yaprağına* sahip ol
Yel koparır gider haberin olmaz
Kurduğun bağların kadrini iy bil
El koparır gider haberin olmaz (145-1-1)

Gençler bir fidandı benzerdi dağa
Yeni gelmiştiler yeşil *yaprağa*
Ömür bitti karıştılar toprağa
Hayatları yeksân oldu efendim (209-10-2)

6.2.6. Çiçek Mefhumu ve Çiçek Çeşitleri

Çiçek mefhumunu şiirlerinde kullanan Âşık Nusret Toruni, âşikedebîyatı ve dînî - tasavvufî anlayış içinde yorumlanan belli başlı çiçek türlerine de şiirlerinde yer vermiştir. Onları bazen teşbîh yoluyla anlatmış ve kullanmış bazen de bu çiçeklerin kendi özelliklerini öne çıkartmıştır.

6.2.6.1. Çiçek

10-4-3, 24-3-3, 24-5-1, 35-4-3, 59-1-2/4, 64-3-2, 65-1-1, 71-1-1, 109-2-1, 110-3-3,
112-2-4, 128-7-1, 142-1-3, 158-1-4, 165-1-1, 165-7-1, 188-1-2, 189-1-4, 195-5-3,
205-2-3, 207-2-3, 207-3-3

Âşık Nusret Toruni çiçek mefhumunu şiirlerinde ağırlıklı olarak teşbîh sanatı içinde dînî – tasavvufî anlayış içinde değerlendirmiştir. Bunun yanında çiçek mefhumunun kendi anlamını koruyarak doğa içindeki doğal güzelliğini ön plana çıkartan kullanımlarına da yer vermiştir.

Kır **çiçekler**elvânelvân
Başında azıcık duman
Dolaşırken oyan buyan
Güneş battı akşam oldu (24-5-1)

Âşık bu dörtlükte çiçek kavramına “yetenek” ve “bilgi” şeklinde anlamlar yüklemiştir.

Her ot yaprak açar amma dalda **çiçek** bitirmez
Kendin bilmezle dost olma başa kadar götürmez
Yetim hakkı yiyen kusar hiçbir fayda getirmez
Harâmla yapılan servet târ u mâr olur gider (109-2-1)

Her âşığa âhenk açar
Şaire cengi denk açar
Yaz gelir renge renk açar
Çiçeklerle çiğlekler (112-2-4)

Âşık bu dörtlükte yaşlılığın getirisi olarak kendini her konuda verimsiz olarak ifâdelendirmektedir.

Sahipsizim gurbet elde ağlarım
Efkâr ile geçer bu genç çağlarım
Kurumuş çiçeğim susuz bağlarım
Bahçe yeşertmeye himmetim mi var (205-2-3)

Çiçeğin içinde bulunan bazı öz maddelerin ilaç yapımında kullanılarak şifâ verdirici özelliğine vurgu yapılmıştır.

Körlendi mi bilmem bende ki zekâ
N’olur aklım ereydi bu idrâka
Lokman için ilaç vermiş **çiçeğe**
Yoğurup yakmaya zaman görmedim (207-2-3)

6.2.6.2. Gül

4-1-2, 6-2-3/4, 7-2-4, 33-3-4, 37-3-1, 59-3-3, 62-1-1/2, 65-2-3/4, 76-2-1, 80-2-2, 91-12-4, 91-3-3, 100-1-2, 110-2-, 119-2-1, 119-4-3, 123-3-1, 130-4-1, 132-2-3, 132-3-2, 142-2-2, 158-1-4, 189-1-4, 207-3-3

“Şiirlerde en çok sözü edilen çiçek güldür. Sevgilinin yüzü ve yanağı ile sıkı münasebeti vardır. Bazen gül bunlara bazen de bunlar güle benzetilir. Gerek koku gerekse renk bakımından çok güzel olan gül, dâima tazedir.”¹⁶²

Akıl ermez bu dünyanın ahvâline hâline
Gece hâpishane olur gündüz benzer geline
Şâyed bülbül değil isen konma **gülün** dalına
Karga olup gül dalında ötmenin faydası ne (6-2-3/4)

Gül ile bülbülün aşkları dillere destandır. Gül, bülbülün sevgilisidir. Âşık da sevgili karşısında şakıyıp duran bir bülbüldür. Âşık Nusret Toruni de bu aşka şiirlerinde değinmiştir.

Ham ağaçta lezzet olmaz dalı da aşınmalı
Aşılınıp meyvesin veren ağaç taşlanmalı
Ötmek için bülbül olup **gül** dalına konmalı
Bülbülü feryâda sokan **gül** ararsan beni gör (65-2-3/4)

¹⁶² İskender Pala, a.g.e.,s. 208.

6.2.6.3. Lâle

59-3-1, 71-3-3, 149-2-2, 193-4-4

Âşık Nusret Toruni örnekle belirttiğimiz bu iki dördlüğünde lâle sözcüğünün gerçek anlamdaki kullanımının dışında bu sözcüğü, yetiştirdiği çiraklarından birine benzetme yaparak da kullanmıştır.

Toruni her zaman dostuna tabi
Birkaç cümle ile bitmez hesabı
Burcu burcu kokan *lâleler* gibi
Kızarmış kırdığın eteklerinde (71-3-3)

Sağ kolumdur Ebubekir Zamani
Mazlûmdur seçemez yahşi yabani
Ona himmet ede dedem Sümmanî
Oda bağımızda *lâle* yetişti (193-4-4)

6.2.6.4. Sümbül

24-4-1

Sümbül sözcüğü, âşığın bu dördlüğünde gerçek anlamıyla kullanılmıştır.

Etrafında *sümbül* bağlar
Kimisi ah çeker ağlar
Sular cayır cayır çağlar
Güneş battı akşam oldu (24-4-1)

6.2.6.5. Nergis

59-3-2, 149-2-2

Âşık bu dördlüğünde nergis sözcüğünü kişileştirmiştir.

Gayet endâzeli açılmış lâle
Nergis yaprakları ermiş kemâle
Sordu âşık mısın, dedim bir güle
Dedi uzat elin ver çiçekleri (59-3-2)

Nergis sözcüğü bu dörtlükte gerçek anlamıyla kullanılmıştır.

Tarihe yazılan yaprak yüzünden
Lâle mor menevşe hoş *nergisinden*
Sevenlerin ifâdesi gözünden
Vatanda Türk, Türk'te vatan güzeldir (149-2-2)

6.2.6.6. Menekşe

46-2-2, 149-2-2

“Menekşe;kokusu, koyu rengi, boyunun eğriliği ve şekil yapısıyla anılmıştır. Baharın ve çemenin en belirgin unsurlarından biridir.”¹⁶³

Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde geçen menekşe sözcüğünün gerçek anlamıyla kullanımının dışındaki diğer kullanımlarına rastlanmamaktadır. Fakat burada önemli olan durum, âşığın bu sözcüğün yöresel kullanımına yer vermiş olmasıdır. Sözcüğün 'menekşe' şeklinden 'menevşe' şeklindeki kullanımı belirtilen örnekte dikkat çekmektedir.

Göç gelince yüzün güler yaylalar
Bitince *menevşeler* kaybolur kar
Çığırışır bülbüller öter turnalar
Sevdiğime yaş döktürür nâmesi (46-2-2)

6.2.6.7.Diken / Hâr

16-3-1, 23-2-2, 49-5-3, 53-3-1, 58-4-1, 119-4-3, 149-3-1, 162-1-4

¹⁶³İskender Pala:a.g.e., s. 367.

Âşık, diken sözcüğüne gerçek anlamının dışındaki kullanımlarına da yer vermiştir.

Buğdayı ilaçla **diken** bitmeden
Zehire su deme aşu kalmadan
Derin düşün fırsat elden gitmeden
Sonra toparlanmak zor gibi gibi (16-3-1)

Âşık bu dörtlükte diken sözcünü, halk kullanışı içinde ifâdelendirmiştir.

Yüzü gülmez gurbet kahrını çeken
Yastığı taş olur yorganı **diken**
Yatarken uykudan uyandım erken
Yağmaya başlamış kar sabağınan (23-2-2)

Âşık Nusret Toruni çektiği sıkıntıları diken sözcüğüne yüklediği mecâzî anlam üzerinden dile getirmektedir. Ayrıca diğer dörtlüğünde ise diken sözcüğü ile aynı anlama gelen “hâr” sözcüğünün kullanımını da görüyoruz.

Der Nusret Toruni dert bende **diken**
Gam etmem bir şeyi Allah var iken
Hava ayam iken bulut yok iken
Nedense rahmeti yağdıranlar var (58-4-1)

Nusret Toruni’ye zor engel olur
Yol dağa uğrarsa kar engel olur
Bülbül ile güle **hâre**ngel olur
Sarrafına derdin anlatmak hakkındır (119-4-3)

6.2.7. Meyve / Bar Mefhumu ve Meyve Çeşitleri

Meyve – Bar kelimelerini özellikle atasözlerinde ve deyimlerde kullanan Âşık Nusret Toruni, şiirlerinde bu sözcüğün hem gerçek hem de mecâzî kullanımına sık sık yer vermiştir.

1-4-4, 2-1-1, 2-5-3, 48-3-1, 65-2-2, 77-2-3, 83-1-3, 88-1-1, 123-5-2, 135-1-3

Nâziktir **bar** veren ağaç yaprağı
Sallanır dalları yel dokundukça
Taze taze ışkın verir budağı
Zârlanır yaprağı el dokundukça (2-1-1)

Ham ağaçta lezzet olmaz dalı da aşınmalı
Aşılınıp **meyvesin** veren ağaç taşlanmalı
Ötmek için bülbül olup gül dalına konmalı
Bülbülü feryâda sokan gül ararsan beni gör (65-2-2)

Âşık, meyve kelimesini, halk deyişlerinin içindeki kullanımına da yer vermektedir. Bu dörtlükte âşık, meyve sözcüğüne “bilgi” anlamı yüklemektedir.

Meyvesiz ağacın kimse yüzüne
Bakmaz diyordular inanmıyordum
Ufacık kıvılcım bütün cihânı
Yakmaz diyordular inanmıyordum (88-1-1)

Es rüzigâr ver bir haber sıldan
Doğunun kaptanı figan ediyor
Toprak garip dallar vermez **meyveyi**
Hasretin irfânı figan ediyor (135-1-3)

6.2.7.1. Kiraz

148-2-2

Âşık, kiraz sözcüğünün geçtiği bu tek örnekte sevgilinin dudaklarını kiraza benzetmek açısından bu sözcüğe yer vermiştir.

Adım adım yürüdükçe ezilir

Kiraz dudağından ballar süzülür

Güneş çarpar siyah zülfün bozulur

Mevsimsiz dışarı çıkma güzelim (148-2-2)

6.2.8. Diğer Tabiat Unsurları ve Doğa Materyalleri

Âşık Nusret Toruni tabiat içinde gerçekleşen olaylara ve bu olaylar sonucu ortaya çıkan durumlara göndermeler yaparak, bu durumları her yönüyle ifâdelendirmeyi başarmıştır. Özellikle lirik ve pastoral şiirlerinde görebileceğimiz bu kavramlar, Toruni'nin şiir anlayışını, tabiata bakışını ve kelime yelpazesinin zenginliğini ortaya çıkartmaktadır.

6.2.8.1. Dağ

3-1-2, 5-2-2, 10-1-2, 10-4-3, 19-2-1, 20-2-4, 20-10-2, 20-11-2, 27-2-1, 29-2-4, 29-4-2, 31-2-4, 35-4-2, 46-1-1, 57-13-4, 59-1-3, 59-4-3, 60-2-1, 60-3-1, 63-2-3, 67-3-2, 77-2-1, 83-1-1, 86-1-3, 86-5-1, 86-6-1, 89-3-1/3, 89-3-3, 96-3-3, 97-1-2, 104-1-4, 109-1-2, 109-3-1, 113-1-2, 113-5-3, 114-1-1, 115-1-1, 116-1-1/2/4, 116-3-1/4, 116-4-1/4, 116-5-1/4, 119-4-2, 122-2-2, 124-1-4, 124-3-1, 126-2-3, 127-2-2, 132-3-2, 139-1-4, 140-1-2, 148-5-3, 158-2-3, 161-1-2, 163-1-2, 163-2-4, 165-1-1, 165-4-2, 166-1-2, 166-2-2, 178-3-1, 180-1-2, 180-4-4, 188-2-2, 190-1-2, 196-3-2, 201-3-1, 206-4-1, 206-5-1, 206-10-1, 209-10-1

Cennete mi saldın meskenin yerin
Yüksektir *dağların* eksilmez karın
Yemyeşil yaylalar serin suların
Yüz Fransa bin Alman'a değişmem (5-2-2)

Âşık Nusret Toruni belirttiğimiz dörtlükte dağ sözcüğünü cennete benzetmiştir.

Bizim elin *dağı* sanarsın cennet
Üstünde yaşayan alırmış murâd
Her kesin vatani kendine Bağdat
Kar olsunda bizim memleket olsun (60-2-1)

6.2.8.2. Tipi

10-1-2, 152-2-4, 163-3-3

Âşık Nusret Toruni şiirlerinde tipi sözcüğüne, gerçek anlamıyla kullanımının dışında başka bir anlam yüklememiştir.

Toruni'yim şikâyetçi dilinden
Eğildim su içtim hoş pınarımdan
Tipisinden boranından karından
Nice yiğitleri yutan dağlar oy (163-3-3)

6.2.8.3. Boran

10-1-2, 113-1-2, 152-2-4, 163-3-3

Boran sözcüğü, âşığın şiirlerinde gerçek anlamıyla kullanımının dışında kişileştirme unsuru olarak da kullanılmıştır.

Nâme gider isen bizim ellere
Bugün dağlar tipi **boran** dede de
Şâyed beni senden suâl ederse
O sebepten gelmez kervan dede de (10-1-2)

Döndük Almanya'dan sılaya doğru
Dağlara sis çöktü **boran** ağladı
Neşeli neşeli çıktık asfalta
Hacı korna çaldı firen ağladı (113-1-2)

6.2.8.4. Taş

19-2-1/2, 23-2-2, 40-1-4, 49-5-3, 57-13-4, 59-1-3, 98-2-1/2, 140-9-1, 145-2-3, 147-2-2, 158-2-4, 168-2-3, 169-1-2, 190-3-1, 196-2-1, 201-3-1, 206-10-1

Halk kullanışları, atasözü ve deyimlere hâkim olan âşık, taş sözcüğünün geçtiği halk kullanımına bu dörtlüğünde yer vermiştir.

Yüzü gülmez gurbet kahrını çeken
Yastığı **taş** olur yorganı diken
Yatarken uykudan uyandım derken
Yağmaya başlamış kar sabağınan (23-2-2)

Âşık bu dörtlükte taş sözcüğünü konuşurarak onu intâk sanatı içinde kullanmıştır.

Atamız seslendi ey cumhuriyet
Size armağanım budur hürriyet
Dere köprü oldu yollarda asfalt
Taşlar derki ellinci yıl hoş geldin (40-1-4)

Âşık bu dörtlükte taş sözcüğü ile sıkıntısını dile getirmiştir.

Döktüm eteğimden *taşı* bitirdim
Eller ile her savaşı bitirdim
Ağladım gözümde yaşı bitirdim
Seller kurudukça yoruldum kaldım (196-2-1)

6.2.8.5. Rüzgâr

1-1-4, 11-1-2, 15-3-2, 20-1-2, 27-2-3, 28-2-4, 29-3-2, 31-1-3, 38-3-3, 38-4-2, 43-1-3,
47-3-3, 59-2-2, 63-1-2, 83-1-4, 86-1-3, 91-3-2, 96-3-1, 101-2-2, 105-1-4, 106-1-1,
116-2-1, 130-4-3, 131-5-1, 135-1-1, 139-1-3, 140-3-4, 1-3-4, 145-1-2, 159-1-2, 166-
2-2, 200-1-2, 201-2-3

Özellikle “yel” anlamıyla şiirlerde oldukça fazlaca yer bulmuştur. Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinin kelime kadrosunda sıklıkla kullanılan bu sözcük, genel olarak gerçek anlamıyla karşımıza çıkmaktadır. Farklı kullanımlarına da rastladığımız bu sözcüğün, âşığın şiirlerinde geçen kısımlarından örnekler aşağıdaki gibidir.

Terzi kumaş değil ateş biçiyor
Bulut arkasından *rüzgâr* uçuyor
Dünya denizlere yelken açıyor
Çıkar dalga kopar tufân denildi (15-3-2)

Karşiki dağları yaz eyledikçe
Işığı cihânı saz eyledikçe
Estirir *yelleri* hız eyledikçe
Kaştı el salladı işâret etti (27-2-3)

Bazen rüzgârı bir postacı, bir ulak olarak görürüz. İşte Âşık Nusret Toruni bu dörtlükte rüzgâr sözcüğünü bu türden bir anlam içinde kullanmıştır.

Rüzgâr eser haber verir yel garip
Bülbül dertli kafes kitli gül garip
Vatan garip dağlar garip yol garip
Garip olur gurbet elin bayramı (96-3-1)

Acı **rüzgâr** canımızı yakıyor
Yoldan geçen herkes bize bakıyor
Saat dörtte giren birde çıkıyor
Kurban olim gazeteci nerdesin (131-5-1)

Acâyib bir bulut doğdu üstüme
Yapraklar sarardı **yeller** değişti
Bugünlerde savaşıyor var kastiye
Dünyamı devroldu eller değişti (159-1-2)

6.2.8.6. Kar

35-1-1, 46-2-2, 60-2-4, 73-2-1, 91-3-1, 104-1-4, 114-1-1, 140-1-2, 148-5-3, 158-2-3,
163-3-3, 165-1-1, 180-1-2, 200-1-2

Âşık Nusret Toruni yaşadığı yörenin çetin kış şartlarını, karın kalıcılığı üzerinden bizlere aktarmaktadır.

Ben gelirken bizim eller **kar** idi
Güneş çalıp açıldı mı bilemem
Yeni baş göstermiş ilkbaharını
Koyun kuzu seçildi mi bilemem (35-1-1)

Âşık, sevgilinin saçlarında gördüğü akları kar yağmış dağlara benzetirken, kar sözcüğünün benzetme yönünden faydalanmıştır.

Nusret Toruni'yim çözeydim sırrın
Dünya geçicidir düşünme derin
Kar yağmış dağlara benzer saçların
Bunu da kafana takma güzelim (148-5-3)

6.2.8.7. Zelzele

14-2-2

Âşık tek bir dördlüğünde kullandığı zelzele sözcüğünü dışarıdan gelen etkilere benzetmiştir.

Sen seni bilmezsen ne gelir elden
Zelzele dokunur yıkar temelden
Vefâsız evlattan hayırsız maldan
Fazlası zararlı az daha güzel (14-2-2)

6.2.8.8. Tufân

15-3-2, 124-1-2, 206-8-4

“Nuh peygamber zamanında îmâna gelmeyen insanların suda boğulma hadisesi. Gökten yağın yağmur ve yerden fişkırın su ile her yer su olmuş ve yalnızca Nuh'un gemisine girenler kurtulabilmiştir.”¹⁶⁴

İşte Âşık Nusret Toruni de bu kıssâdan yola çıkarak, özellikle savaşlar sırasında oluşmuş olan kargaşayı tufâna benzetmektedir.

Terzi kumaş değil ateş biçiyor
Bulut arkasından rüzgâr uçuyor
Dünya denizlere yelken açıyor
Çıkar dalga kopar **tufân** denildi (15-3-2)

¹⁶⁴ İskender Pala:a.g.e., s. 544.

Âşık, tufân sözcüğünü gerçek anlamıyla kullanımının dışında, savaş anında oluşan kargaşaya benzetme unsuru olarak da kullanmıştır.

Mart on sekiz bin dokuz yüz on sekiz
Bir anda ortalık *tufâna* döndü
Genç ihtiyâr hepten girdi savaşa
Dere tepe dağlar al kana döndü (124-1-2)

6.2.8.9. Sis

19-3-1, 113-1-2

Âşık Nusret Toruni sis sözcüğüne gerçek anlamıyla kullanımının dışında, âşığın yaşadığı buhran durumunu ifâde etmesi açısından kelime kadrosu içinde yer vermiştir.

Toruni'yim dumandayım *sisteyim*
Gel dokunma gönlüm kırık yastayım
Vidânım rahatsız ruhen hastayım
Kayıp oldu usûl töre nerede (19-3-1)

Döndük Almanya'dan sılaya doğru
Dağlara *sis* çöktü boran ağladı
Neşeli neşeli çıktık asfalta
Hacı korna çaldı firen ağladı (113-1-2)

6.2.8.10. Bulut

15-3-2, 58-4-3, 59-4-1, 85-2-4, 115-2-1, 148-1-2

Der Nusret Toruni dert bende diken
Gam etmem bir şeyi Allah var iken
Hava ayam iken **bulut** yok iken
Nedense rahmeti yağdıranlar var (58-4-3)

Âşık, bulut kelimesinin aşağıdaki kullanımında doğadan doğaya aktarım yapmaktadır.

Gökyüzünde kara **bulut** meliyor
Aşağıya rahmetini eliyor
Koyun doğmuş yavrusunu yalıyor
Süt sağıyor kaşı keman üstünde (115-2-1)

6.2.9. Irmak – Pınar - Dere

22-3-2, 27-1-3, 29-3-4, 31-2-4, 95-1-1, 105-2-3, 163-3-2, 166-1-3, 196-1-3

Âşık Nusret Toruni, pınar sözcüğü ile bu dörtlükte ilmin çıkış noktası, ilmin kaynağı olarak bir kullanım uygulamıştır.

Âdâbı üslûbla lûgatler saçmış
İlmin **pınarından** aşk suyu içmiş
Sanat dünyasına bir çığır açmış
Ben böyle tanıdım Emrah Baba'yı (22-3-2)

Güneşin ziyâsı ihyâ edince
Açtı el salladı işâret etti
Zindân etti **irmaklara** gidince
Düştü el salladı işâret etti (27-1-3)

Evlenmeden nişân yüzüğün takma
Rüzgâr dokunmadan yerinden kalkma
Sana bir sözüm var sözümden çıkma
Gelir isen bu *pınara*Hanım kız (29-3-4)

Dere sözcüğü âşığın şiirlerindeki belirtilen örnekte intâk sanatı içinde kullanılmıştır. Dere dile geliyor ve Sümmanî hakkında konuşuyor.

Âşıklar gurbette bağrın yaralar
Hasret çekenlere olmaz çâreler
Karşiki bozkırlar ıssız *dereler*
Akan seller Sümmanî'yi konuşur (105-2-3)

6.2.10. Göl / Göletler

24-3-2, 29-6-2, 65-1-2, 88-3-3, 155-1-4, 182-3-4, 196-1-4

Kara kuzeyden yukarı
Göletin boz bayırları
Çiçek açtı çayırları
Güneş battı akşam oldu (24-3-2)

Âşık Nusret Toruni göl kelimesini ağırlıklı olarak gerçek anlamıyla kullanmış olsa da bu dörtlüğünde sözcüğü, “çevre” anlamı vermesi açısından ele almıştır.

Dar güne düş dostun olur el gibi
Toruni etrafın gider sel gibi
Küçük *gölden* büyük balık bol gibi
Çıkamaz diyordular inanmıyordum (88-3-3)

6.2.11. Ova / ayır / Tarla / Yayla

24-3-3, 35-2-4, 35-4-3, 60-1-3, 63-3-4, 64-1-1, 80-2-3, 86-5-3, 97-2-3, 98-2-1, 130-5-1, 152-2-3, 165-1-1/3, 167-4-2, 180-1-3, 185-4-3, 188-3-1/4

Âşık Nusret Toruni belirtilen sözcüklerin genelde gerçek anlamıyla kullarımlarına yer vermiştir.

Nusret Toruni'yim olamam kâtip
Dağlar memur olmuş çiçekler hâtip
Yaylactılayaylalara göç edip
Boz ayranlar içildi mi bilemem (35-4-3)

Âşık, tarla sözcüğünü hakikat zeminine benzetip, bu tarlaya ekilenlerin karşılığının ekildiği ölçüde biçilip elde edilmesiyle gerçekleşeceğine vurgu yapmaktadır.

Eğer ekinin ektinse hakikat **tarlasına**
Arpasından taşkın gelir yaradan hidâyeti
Aşk ilâhî hakikatin cilâsı ikbâsına
İnsanı ıslah eyledi şeriâtın âyeti (64-1-1)

Bir taşlı **ovada** sürü otlamaz
Taş tırnak yaralar çoban anlamaz
Demir kaynak tutmaz döküm çok yobaz
Üstüzdeki numarayı silmedim (98-2-1)

Çiftçiler **tarlayı çayırı** biçer
Otlar koyun kuzu günler hoş geçer
Kışın yücelerde kuşlar zor uçar
Ancak **yaylalara** göçülür yazın (188-3-1/4)

6.2.12. Deniz / Sahil

3-7-3, 15-3-3, 23-4-3, 62-3-4, 99-2-3, 136-2-1, 140-2-3, 143-2-3, 154-2-3

Belirtilen sözcükler, Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde gerçek anlamlarıyla kullanılmıştır.

Kime sorsam gurbet elden dert yanar
Oturup ağlasam el deli sanar
Gökte uçan kuşlar *sahile* iner
Çağrışır bülbüller gör sabağınan (23-4-3)

Teyyâre yaptırıp gökten sızdıran
Canlı cansız her birini gezdiren
Denizlerde vapurları yüzdüren
Bilgin insanlarda neticesi var (99-2-3)

6.2.13. Renk Mefhumu ve Renkler

“Kültürümüzde en çok ak, kara ve kızıl renkleri daha sonra da mavi, yeşil ve sarı gibi renk motiflerine rastlanılır. Renkler çeşitli anlamları remz ederler. Ak, mutluluk; kara, bedbahtlık, mutsuzluk; kızıl- kırmızı, sevgi; sarı, karamsarlık; mavi, huzur ve sonsuzluk anlamlarına gelir.”¹⁶⁵ Bilhâssatabîat konulu şiirlerin temelini oluşturan renkler, Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde anlamlarına ve benzetme durumlarına göre yer almıştır.

6.2.13.1. Al / Kırmızı

30-1-4, 30-5-3, 40-6-2, 57-3-4, 91-2-4, 91-3-3, 110-2-1, 124-1-4, 140-5-2, 157-7-3, 159-5-4, 199-1-1, 201-1-2, 204-3-3, 209-1-4, 209-9-3

Milliyetçi bir ruha sahip olan âşık, Türk bayrağını oluşturan ve kanın rengi olarak kabul edilen kırmızı rengi, şiirlerinin kelime kadrosu içinde sıklıkla kullanmıştır.

¹⁶⁵ Doğan Kaya:a.g.e., s. 544.

Tarih yetmiş iki çıktı bir olay
Acı haber ilân oldu ey dünya
Roket mermisine takıldı gençler
Kuru yerler **al** kan oldu ey dünya (30-1-4)

Der Toruni yedi devlet öldüler
Bütünlüğü Türkler ele aldılar
Al bayrağın üzerini çaldılar
Kanlar derki ellinci yıl hoş geldin (40-6-2)

Âşık, düğünlerde özellikle bayanların giyindiği yöresel kıyafetlerin üzerindeki belli başlı renklerden olan kırmızıya vurgu yapmaktadır.

Dünyada gülmedim ağlarım günde
Al yeşil giymedim toyda düğünde
Annem görsün tenesürün üstünde
Sırma örüklerim tarumar oldu (140-5-2)

6.2.13.2. Ak / Beyaz

24-2-2, 45-2-2, 63-2-3, 91-1-1, 91-3-1, 112-3-4, 132-6-2, 140-6-4, 158-1-4, 165-5-4, 207-3-1

Âşık Nusret Toruni, belirtilen örneklerden de anlaşılacağı üzere ak kelimesini anlamdaşı olan beyaz ile birlikte gerçek anlamlarıyla, şiirlerinin kelime kadrosu içinde kullanmıştır. Ayrıca beyaz sözcüğünün pekiştirme sıfatı olarak kullanımına da yer vermektedir.

Yaz ceylanım ben dediysem ruhen yaz
Şu çevrelerin gönüllerini gez
Sonbahar başladı dağlar **bembeyaz**
O soğuk suları aklıma düştü (63-2-3)

Hakikat ehli yaraşır
Toruni işini aşır
Sevgili yara yakışır
Ak geline ak leçekler (112-3-4)

Söyleyin Fatma'ya kılsın âh u zâr
Oda kalmıştır amcama yadigâr
Kolum kırık başımda da yara var
Beyaz kefen gülşânıma dar oldu (140-6-4)

6.2.13.3. Siyah / Kara

20-4-1, 24-3-1, 29-5-4, 30-4-1, 91-1-1, 97-3-3, 124-7-3, 125-4-3, 140-7-4, 164-1-4,
165-2-4, 201-1-2, 205-5-2

Âşık Nusret Toruni, kara kelimesini şiirlerinde ağırlıklı olarak mecâzî yönde kullanmıştır. Edebîyatımızda sıklıkla kullanılan motiflerden olan “kara toprak” da âşığın şiirlerinde yer bulmaktadır.

Bugün varsın yarın yoksun
Gâhî açsın gâhî toksun
En sonu **kara** topraksın
Gel uyan uykudan gönül (125-4-3)

Yıllar oldu hasiretim
Gözyaşlarım çağlar m'ola
Ben feleğe ne diyeyim
Karaları bağlar m'ola (164-1-4)

Kara kelimesinin eş anlamlısı olan siyah sözcüğü de âşığın şiirlerinde, gerçek anlamdaki kullanımıyla karşımıza çıkmaktadır.

Nazar et Leylâ'nın aşk sînesine
Siyah kaşlarına al yanağına
Dert çeken kan ağlar elin nesine
Akın eder yaşlar sel yanağına (201-1-2)

6.2.13.4. Yeşil

70-3-1, 91-3-1, 114-5-2, 132-3-1, 140-5-2, 159-5-4, 165-6-3, 201-3-3, 209-10-2,
211-5-2

Yeşil sözcüğü, âşığın şiirlerinin kelime kadrosunda genellikle gerçek anlamıyla kullanılmıştır.

Yemyeşil ormanlar yeşeren bağlar
Gülden kemerini bağlayan dağlar
Cennete misâldir müzeyyen çağlar
Baharda hazânda yurt sevgisi var (132-3-1)

Ayrıca yeşil renk âşığın şiirlerinde, yöresel kıyafetlerin belirgin rengi olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Dünyada gülmedim ağlarım günde
Al *yeşil* giymedim toyda düğünde
Annem görsün tenesürün üstünde
Sırma örüklerim tarumar oldu (140-5-2)

6.2.13.5. Sarı

58-3-3, 67-1-2, 91-3-3, 165-3-3

Âşık Nusret Toruni, sarı sözcüğünü gerçek anlamıyla kullanmıştır.

Çiftin arkasında çetin emekler
Ayranın üstünde gezer sinekler
Yaylada otluyor *sarı* inekler
Civil peynir moda olmuş gör hele (165-3-3)

6.2.13.6. Mor

3-3-2, 10-4-2, 63-3-3, 149-2-2

Anadolu'da küçükbaş hayvanlardan özellikle kuzulara, büyükbaş hayvanlardan ise inek, boğa ve öküzlere ak, mor, kırmızı renkli süsler takılır. Bu durum Erzurum yöresinde de görülür. Fakat edebîyatımızda sıkça görülen ve kullanılan bir motif değildir. İşte Âşık Nusret Toruni bu geleneği şiirlerine aks ettirmiştir.

Bacalardan çıkan ince tütünü
Tandır ekmeğini keklik etini
Yaylalarda *mor* koyunun sütünü
Tereyağı kaymağını özledim (3-3-2)

Ördek suyu bulandı mı çoştı mu
Dursun Ali *mor* öküzü¹⁶⁶ koştı mu
Bahar geldi dağlar çiçek açtı mı
Yeşerdi mi çayır çimen dede de (10-4-2)

6.2.13.7. Ela

24-2-1, 201-3-2

Âşık, bu rengi edebîyatımızda sıklıkla kullanılan “ela gözlü” motifi içinde kullanmayı uygun görmüştür.

¹⁶⁶ Köksal Yazıcı'dan aldığımız bilgiler ışığında biz bu duruma bir açıklık kazandırmak istedik. Erzurum ve bazı vilayetlerde genelde özel günlere özgü olarak hayvanları süsleme geleneği oluşmuş ve günümüze dek gelmiştir. Nusret Toruni'nin köyünde de bu gelenek yaşatılmıştır. Âşık Nusret Toruni bu dörtlüğünde, Dursun Ali adındaki komşusunun, öküzünü al, mor, yeşil gibi farklı renklerle süslemesine ve bu geleneğin yaşatılmasına gönderme yapmak açısından “mor öküz” motifini kullanmıştır.

Ela gözlü sürme kaşı
Ak yüze dökülmüş yaşı
Gölge bastı Ablak Taş'ı
Güneş battı akşam oldu (24-2-1)

6.2.13.8. Mavi

36-4-1

Âşığın şiirlerinde sadece belirttiğimiz örneğinde görebileceğimiz mavi sözcüğü, gerçek anlamıyla kullanılmıştır.

Boyadan görünmez *mavi* gözleri
Konuşurken anlaşılmaz dilleri
Mesken tutmuşuzdur yaban elleri
İşte Avrupa'nın yaşantısı bu (36-4-1)

6.2.14. Maden Mefhumu ve Madenler

“Türklerin daha destân çağında madenlerle iç içe olması, teknoloji de ve medeniyette ne derece ileride olduğunun göstergesidir.”¹⁶⁷ Özellikle demiri kullanma yetileri ile yabancı milletlerin kültürlerine de konu olmuştur. Âşık Nusret Toruni de Anadolu'daki bu madensel zenginliği şiirlerine yansıtabilmiştir. Madenlerin kendine has özellikleri ve değerleri âşığın şiirlerindeki kelime kadrosu içinde yerini almıştır.

6.2.14.1. Altın

34-2-3, 139-2-3, 170-3-4

Altın sözcüğü, âşığın şiirlerinde öncelikle gerçek anlamıyla kullanılmışsa da mecâzî yönden de ele alınmıştır. Özellikle “kıymet, değer bilmek” anlamının yanında, altının kıymetli bir maden olmasına gönderme yapılmasıyla da altın sözcüğü, âşığın şiirlerinin kelime kadrosu içerisinde yerini almaktadır.

¹⁶⁷ Doğan Kaya: a.g.e.,s. 543.

Hal bilmezse derdin deme bilmez izzetini
Kul olana yasin oku hoşlaşmaz ülpetini
Ancak ki sarrâfi bilir **altın**ın kıymetini
Seyyâr satıcıya sorsan nâneyi tarîf eder (34-2-3)

Uyansana deli gönül uyan gaflette yatma
Nihâyette öleceksin ölümünü unutma
Nüfus dediğin **altındır** her gelene sarf etme
Değerini kaybeder yere düştükten sonra (139-2-3)

6.2.14.2. Gümüş

58-2-1

Âşık, gümüş sözcüğünü gerçek anlamıyla kullanmıştır.

Bire kardeş gökten **gümüş** yağar mı
Balık yavrusunu deniz boğar mı
Deve yumurtlar mı katır doğar mı
Dünyanın ters işi doğduranlar var (58-2-1)

6.2.14.3. Demir

52-2-3, 98-2-3, 109-3-1, 117-4-1, 160-2-2

Devletlerin birbirleriyle olan ilişkilerinden doğan sıkıntılar veya bir devletin kendi içinde oluşan sorunlar ve zorluklar genelde toplumu yakından takip eden âşıkların da ilgisinden kaçmamaktadır. Âşık Nusret Toruni de Almanya'nın demir kapılar ve duvarlarla doğu – batı şeklinde ikiye bölündüğü döneme şahit olmasından dolayı bu durumu şiirlerinde belirtmiştir. Almanya devletinin kendi içinde ikiye bölünmesini ve çektiği zorluğu “demir kapı” benzetmesiyle şiirlerinde ifâdelendirmekte ve bu açıdan demir sözcüğüne gerçek anlamıyla kullanımının yanında farklı bir anlam yüklemektedir.

Gorbi iy iş yaptı aldı bir karar
Sivile askere vermeden zarar
Kökünden söküldü *demir* kapılar
Maskara duvarı yıkıldı gitti (52-2-3)

Âşık Nusret Toruni bu dörtlüğünde, gençliğin verdiği coşkulukla demir dağa benzettiği sıkıntıları, engelleri aşabileceğini belirtmektedir.

Der Toruni gençliğinde *demir* dağı eritir
Her tarafa at oynatır gemisini yürütür
Bir gün olur hazân vurur yaprağını kurutur
Yüzünü saç sakal basar ihtiyâr olur gider (109-3-1)

Âşık, çağdaşı ve arkadaşı olan âşıklardan Âşık İlhami'nin kırılmaz inatçılığını yermek için demir sözcüğünün benzetme yönünden faydalanmıştır.

İlhami Demir var kırılmaz *demir*
Yüzünden beyazdır yerdeki çamur
Tanrım İhsaniye ver uzun ömür
Seneler devrolsun yıllar söylesin (117-4-1)

Âşık Nusret Toruni bu dörtlüğünde ise demirin sert yapısından yola çıkarak çetin geçen kuraklığa göndermede bulunmaktadır.

Yağmur yağmış yerler hep olmuş savur
Birde kuraklığı sökülmez *demir*
Kuymak yapmak için bir çile mendir
Hazırlayıp sarıyorlar bu anda (160-2-2)

6.3. TOPLUM

6.3.1. Şâhıslar

Türk- İslâm tarihi içinde tarihimize ve medeniyetimize yön veren gerek yaşamış gerekse de efsaneleştiğini düşündüğümüz şâhsîyetler, Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinin kelime kadrosunda çok önemli bir yertutmaktadır.

6.3.1.1. TarihiŞâhsîyetler

6.3.1.1.1. Fâtih Sultan Mehmet

38-3-2, 45-3-1

Fâtih Sultan Mehmet Han'ın padişâh olmadan önceki eğitim sürecine vurgu yapan Âşık Nusret Toruni, yeni nesil gençlerin eğitim öğretime önem vermesi gerektiğini belirterek, her gencin ileride isterlerse Fâtih Sultan Mehmet gibi olabileceklerine benzetme yapmıştır.

Mugattes toprağın bağırında yatan
Çalış övün güven demiştir atan
Olmak ister isen **Fâtih**, Yavuzhan
Eğitim öğretim okuldan başlar (38-3-2)

6.3.1.1.2. Yavuz Sultan Selim

38-3-2

Fâtih Sultan Mehmet Han'ın oğlu olan ve kendisi de aynı eğitim sürecinden geçen Yavuz Sultan Selim Han da Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde eğitim öğretim yönünün vurgulanması açısından kelime kadrosu içinde yer almıştır.

Mugattes toprağın bağırında yatan
Çalış övün güven demiştir atan
Olmak ister isen Fâtih, **Yavuzhan**
Eğitim öğretim okuldan başlar (38-3-2)

6.3.1.1.3. Mehmet Âkif Ersoy

45-3-1

Türkiye Cumhuriyetinin İstiklâl Marşı'nı kaleme alarak gönüllerde bir kahraman olarak sevilen Mehmet Âkif Ersoy da Âşık Nusret Toruni şiirlerinin kelime kadrosu içinde yerini almıştır.

Fâtilh, Yavuz, *Âkif Ersoy*'un sesi
Türkiye'dir kahramanlar yuvası
Bereket doludur Konya Ovası
Mevlâna'nın sır hikmeti söylenir (45-3-1)

6.3.1.1.4. MustafaKemâl Atatürk

39-3-2, 39-4-2, 40-1-1, 45-2-1, 48-6-3, 132-6-1, 156-1-2/4, 157-1-1

Osmanlı devletinin yetiştirdiği önemli komutanlardan ve aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu olan Gazî Mustafa Kemâl Atatürk, liderlik yönü ve ilerici fikirleriyle Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinin kelime kadrosunda yer almıştır.

Fikir dünyasının en seçkin yolu
Önderimiz Gazî*MustafaKemâl*
Çağdaş uygar medeniyet sembolü
Önderimiz Gazî*MustafaKemâl*(156-1-2/4)

Toplumun başına gelen *Atatürk*
İşâret getirdi beraberinde
Yurdu seven anlı açık başı dik
Cesaret getirdi beraberinde (157-1-1)

6.3.1.2. Dönemindeki Önemli Yerli Şâhsîyetler

Âşığın dönemindeki siyaset adamları ünvanlarına göre âşığın şiirlerinin kelime kadrosu içinde yer almıştır.

6.3.1.2.1. Başbakan ve Bakanlar

57-8-1, 86-7-4, 131-1-3, 147-1-2

Âşık, yaşadığı dönem içinde görevde bulunan başbakan ve bakanlara da şiirlerinin kelime kadrosu içinde gerek görevleri gerekse sıfatları itibâriyle vurguda bulunmuştur.

Yurt dışında idi Sayın **Başbakan**
Duyunca tedbîre başvurdu hemen
Gezisini kısa kesti o zaman
Gözü yaşlı geri döndü vatana (57-8-1)

Azimli çalışkan aynı zamanda
Hizmeti besbelli görün her yanda
Bir eli başkentte biri Narman'da
İlçemize uygun **bakanımız** var (86-7-4)

6.3.1.2.2. Cumhurbaşkanı

57-13-3

Dediler ki ümit kesik bu ilden
Takdir mukadderâd ne gelir elden
Cumhurbaşkanımız yaslı gönülden
Dağlar taşlar girdi ilde tufâna (57-13-3)

6.3.1.2.3. Vali

118

Anlamadım yarışmanın sırrını
Haksızlar sahnede aldı yerini
Derseler yenildi Nusret Toruni
Zat hâliniz karar verin **vali bey** (118-1-1)

6.3.1.3.Efsanevi / TarihiŞâhsîyetler

6.3.1.3.1. Leylâ – Mecnûn

69-3-3, 104-3-2, 126-2-3/4, 126-2-4,163-2-1, 179-2-3, 199-2-1, 201-1-1

Âşık Nusret Toruni âşık olmanın verdiği sıkıntılarını,edebîyatımız içinde çok önemli bir yer tutan Leylâ – Mecnûn hikâyesi üzerinden bizlere vermektedir.

Âşığın aşkına bulunmaz çâre
Gözüne yaş koyar içinde yara
*Mecnûn*Mevlâ için çıktı dağlara
Leylâ ile çöl vâsıta ne dersin (126-2-3)

Ayrıca âşık, kendisini Mecnûn'a, sevgilisini de Leylâ'ya benzetmektedir.

Ben sana *Mecnûn*'un sen bana *Leylâ*
Var ise bir derdin gönlüme söyle
Sevda vapurunda vaktızı eyle
Sevdiğim bir güzel peri bir bilsen (199-2-1)

6.3.1.3.2. Yûsuf – Züleyha

59-5-2

“Hz. Yûsuf tabîr-i câizse, edası endâmıyla tam bir erkek güzeliydi. Öte yandan her peygamberde olduğu gibi Hz. Yûsuf'ta da derin bir iç güzelliği söz konusudur.

Zeliha'ya gelince, bütün nefsanî istek ve arzularına yenik düşen insanlardan olduğu gibi, nazarını fânîden bâkîye çevirip işin uhrevîliğini bir türlü kavrayamadı ve sînesini cayır cayır yakan o muhabbet tamamen cismânîyete münhasır kaldı.

Zeliha bir fırsatını bulup Yusuf'tan öç almak istiyordu. Yûsuf yıllardır onun evinde bulunuyordu ve artık gençlik çağına erişmişti. Muhtemelen 20-25 yaş civarındaydı. Vezirin hanımı artık ona karşı başka uygular beslemeye başlamıştı.

Fakat Yûsuf peygamber ondan uzak durmayı nefesine hâkim olmayı başarmıştı. İşte bu durum Kur'an'da kısaca hâlinde bizlere nakledilmektedir.”¹⁶⁸

Âşık Nusret Toruni bu kıssâdan hareketle şiirlerinde Yûsuf – Züleyha kıssâsına telmîh yaparak bu iki şahsın isimlerini şiirlerinin kelime kadrosu içinde kullanmıştır.

Nusret Toruni'yi yaktı çiçekler
Sanki *Yûsuf Zelhâ* kapısın bekler
Hayâlimden gitmez o güzellikler
Gönlümde dopdolu var çiçekleri

6.3.1.3.3. Lokman Hekim

15-2-4, 126-3-3, 207-2-3

“Halk geleneğinde değişik kişiliklerle karşımıza çıkan tarihî bir şahsîyettir. Anlatılanlara göre hikmet ve hekimliğin pirî ve sembolü olarak bilinir.”¹⁶⁹

Ölüme şifâ olan ilacı bulmasıyla hikâyelerimizde ve efsanelerimizde sıkça dillendirilen Lokman Hekim karakteri, aşk acısına çâre olması, dertlere dermân olması gibi özelliklerle âşığın şiirlerinin kelime kadrosu içinde muhtevâ yönüyle kullanılmıştır.

Der Nusret Toruni gelsin zamanı
Veren Allah bir gün alır bu canı
Lokman'atedavi yaptır hastanı
O bir sebep kul vâsita ne dersin (126-3-3)

6.3.2. Kavimler / Diller

Tarih boyunca Anadolu'da yaşayan en eski kavimler isimleri ve kullandıkları diller de âşığın şiirlerinin kelime kadrosu içerisinde karşımıza çıkmaktadır.

¹⁶⁸ Hasan Yenibaş: a.g.e., s. 255.

¹⁶⁹ İskender Pala:a.g.e., s. 349.

6.3.2.1. Türk / Türkçe

5-3-1, 22-2-2, 39-3-1, 40-3-1, 40-6-2, 48-1-2, 52-3-3, 52-4-1/4, 52-4-4, 62-5-2, 92-3-2, 121-3-3, 124-7-1, 127-4-3, 127-5-1, 149-2-4, 157-2-2, 183-4-1, 206-5-3, 206-6-1

En köklü ve eski medeniyetlerden olan Türk milleti ve konuştukları dil olan Türkçe, milliyetçi bir âşık olan Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde sıkça ifâdelendirilmiştir.

Hocası Hızır'dır beyzi Alişân
Bazen Farsça bazen **Türkçe** konuşan
Gece gündüz Hak yoluna çalışan
Ben böyle tanıdım Emrah Baba'yı (22-2-2)

Tarihe yazılan yaprak yüzünden
Lâle mor menevşe hoş nergisinden
Sevenlerin ifâdesi gözünden
Vatanda **Türk, Türk**'te vatan güzeldir (149-2-4)

6.3.2.2. Fars / Farsça

22-2-2

Günümüzde İran devleti içinde devamlılığını sürdüren Fars kavmi ve konuştukları dil olan Farça da, Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde tek bir dörtlük ile ifâdelendirilmiştir.

Hocası Hızır'dır beyzi Alişân
Bazen **Farsça** bazen Türkçe konuşan
Gece gündüz hak yoluna çalışan
Ben böyle tanıdım Emrah Baba'yı (22-2-2)

6.3.2.3. Kürt

121-3-3

Aynı topraklarda yıllarca birlikte yaşadığımız Kürt halkı da Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde, tek bir kıta içinde örneklendirilmiştir.

Yurtta Sünnî, Alevî çok
Biz kardeşiz karnımız tok
Kürt Türk diye bir ayırım yok
Kulak ver bu söze soysuz (121-3-3)

6.3.2.4. Ermeni

124-3-3

Kurtuluş Savaşı sırasında Ermeni halkı ile yapılan doğu cephesi çatışmalarına gönderme yapan Âşık Nusret Toruni, yıllarca Anadolu'da kardeşçe yaşadığımız bu milletin vefâsızlığını bu dördlüğü ile vurgulamak istemiştir.

Geldi Höllük dağdan tekbir sesleri
Kazma kürek alan koştı ileri
Paniğe düşürdü **Ermenileri**
Yolunu şaşırılmış kervana döndü (124-3-3)

6.3.2.5. Yunan

206-5-2, 206-8-2, 206-9-2, 206-11-3

Âşık Nusret Toruni, birbirine komşu olan iki milletin (Türk-Yunan) Kurtuluş Savaşı sırasında Ege bölgesi toprakları için giriştikleri mücadele ile özellikle de 1972'de yapılan Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında karşı karşıya gelmelerini, vermiş olduğumuz örnekler üzerinden dile getirmiştir.

Bütün asker dolu dağ dere tepe
Yunan hükümeti açmış bir cephe
Türk ordusu hemen dayandı topa
Yunan bu iş için şivana kaldı (206-5-2/4)

6.3.3. Ülkeler / Yer Adları

Âşık Nusret Toruni vatanı olan Türkiye dışında yurt dışında gezip gördüğü ülkelerin isimlerini de şiirlerinin kelime kadrosu içinde vurgulamıştır.

6.3.3.1. Türkiye / Anadolu

3-2-3, 3-6-1, 21-1-1, 41-1-1, 45-3-2, 57-10-1, 97-1-1, 132-1-1

Âşık Toruni kendi ülkesini diğer ülkeler ile kıyaslamış ve birçok kıtas açısından kendi ülkesinin güzelliğini ön plana çıkartmıştır.

Toplum bir bütündür tüm *Anadolu*
Doğu, batı, kuzey, güney sağ kolu
Yaralı Pülümür yaşlı Tunceli
Dâhil oldu düştü âhu figana (57-10-1)

Fâtih, Yavuz, Âkif Ersoy'un sesi
Türkiye'dir kahramanlar yuvası
Bereket doludur Konya Ovası
Mevlâna'nın sır hikmeti söylenir (45-3-2)

Türkiye'nin sınırları içinde
Bu çark-ı düzende yurt sevgisi var
Havada, karada, suda, cephede
Çark edip gezende yurt sevgisi var (132-1-1)

6.3.3.2. Almanya

181-2-1

Âşık Nusret Toruni'nin turneler sebebiyle ilk çıktığı yabancı ülke Almanya olmuştur. Yaşadığı dönem içinde Almanya'ya başlayan Türk göçleri ile oradaki gurbetçilere âşık edebiyatını yaşatma gayretinde olan âşık, bu vesile ile gittiği Almanya'da yaşadığı sıkıntıları ve orada gördüğü durumları şiirlerinde anlatmıştır.

Almanya'da engel çıkar yoluma
Fakirlik kelepçe olmuş koluma
Yedi tane yavru bakar elime
Mazlûmların güldüğü gün gelirim (181-2-1)

6.3.3.3. Diğer

3-2-1, 5-1-4, 5-3-4, 61-2-1, 85-7-1, 90-2-1

Almanya dışında Avrupa'da gezip gördüğü bütün ülkelerin isimlerine şiirlerinde yer vermeye çalışan âşık, bunun yanında edebiyatımız ve dünya edebiyatları içinde önem arz eden veya nâmı bilinen birçok yer adını da şiirlerinde ifâdelendirmiştir. Ayrıca savaş yüzünden zor durumda kalan ülkelerin çektiği sıkıntıları da şiirlerinde o ülkelere vurgu yaparak belirtmiştir.

Fransa, Belçika, Hollanda, Alman
İçinde yaşayan eder eleman
Anayurdum Türkiye'dir her zaman
Köyü kenti bucağını özledim (3-2-1)

Her şeyinle güzel ana vatanım
Güzelliğin hiçbir cana değişmem
Kemiğim iliğim damarda kanım
Tahdigan'a, *Hindistan*'a değişmem (5-1-4)

Türk kadını nur bağlamış yüzlerin
Âhû bakışların şirin sözlerin
Selvi boylu gelinlerin kızların
Irak, İran, Gürcistan'a değişmem (5-3-4)

Saraybosna göçte **Filistin** darda
Sağ kalan yaralı ölen mezarda
Kimi esir düşmüş kimi düzlerde
Kırılmış kanadı kolu yatıyor (61-2-1)

Karabağ'la **Irak** yandı
Ateş **Bosna**'ya dayandı
Yine bir afat eklendi
Bizi soka soktu yine (85-7-1)

Kimi **Mısır, Özbekistan** başkentli
Pırıl pırıl gençler hoş hareketli
İsterse davetsiz ister davetli
Geldik ama geri gitmek yok bizde (90-2-1)

6.3.4. Şehir, İlçe, Kasaba, Köyler

Öncelikle kendi memleketi olan Erzurum ili, Narman ilçesi, Samikale köyü ve civar köyler başta olmak üzere bir vesîle ile memleketini terk ettiği durumlarda, yurt içinde gördüğü vilâyetleri ve o yörelere ait özellikleri şiirlerinde kullanmıştır.

6.3.4.1. Erzurum

22-4-1, 85-5-3, 86-2-1, 86-8-1, 86-8-2, 143-4-3, 156-3-1, 206-13-1, 208-1-2/4

Âşık Nusret Toruni bu dörtlükte “Erzurum” sözcüğü ile aslında oradaki halktan bahsederek mecâz bir kullanıma başvurmuştur.

Dadaş *Erzurum*'un şirin ilçesi
Orda yatar meşhûr Ethem Baba'sı
Kuzeyinde kalır Samikale'si
Bağrında yetişen Sümmanî'miz var (86-2-1)

Âşık bu dörtlükte ise Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması için önem arzeden ve Atatürk önderliğinde gerçekleştirilen Erzurum Kongresi ve kararlarına telmîhte bulunmuştur.

Halkı için *Erzurum*'da Sivas'ta
Yirmi üç Temmuz beş Ağustosta
Kongreler yapmakta idi üst üste
Önderimiz Gazî Mustafa Kemal

6.3.4.2. Kars

45-4-1, 143-4-3

Âşık, konuk olduğu TV programında Kars'ın yetiştirmiş olduğu ozanlardan bahsetmektedir.

Toruni rumuzdan anlar
Ozan der izleyen dinler
Kars Erzurumlu ozanlar
Kanal yedi Türüt Şov'da (143-4-3)

6.3.4.3. Narman

3-5-3, 82-4-3, 86-1-2, 86-7-3, 86-9-1, 124-6-1, 128-4-3, 133-1-1, 140-1-1, 152-3-4, 160-5-3, 189-1-1

Âşık Nusret Toruni Narman'ı çeşitli yönleriyle bizlere tanıtmış ve şiirlerinin kelime kadrosu içinde sıkça yer vermiştir.

Var mı her yerde böylesi
Sende yemisin elası
Narman'ın Samikale'si
Köyüm seni çok özledim (128-4-3)

Ayrıca Narman ilçesinin eski ismi olan “Namirvan” sözcüğünün kullanımını da belirtmiştir.

Nusret Toruni'yim öteden beri
Kolayca çözülmez aşkın çemberi
Bize siper durdu Kargapazarı
Görünmüyor çöl *Namirvan* bu günler (152-3-4)

6.3.4.4. Samikale

86-2-3, 124-2-3, 127-2-2, 127-7-3, 128-4-3, 211-8-1, 205-5-3

Âşık doğduğu ve âşıklığa başladığı köy olan Samikale köyünü, şiirlerinde sıkça ifâdelendirmiştir.

Nusret Toruni'yim dedem Sümman
Köyüm *Samikale*, nüfusum Narman
Vatana millete bu canım kurban
Bir kaç kıta derdiği gündür bugün (127-7-3)

6.3.4.5. Oltu

3-5-3, 86-4-1, 127-4-2, 133-6-3, 209-3-2

Narman'dan ayrı olarak yol üzeri sürekli uğradığı ve akrabalarının birçoğunun orada bulunduğu Oltu ilçesi de, âşığın şiirlerinin kelime kadrosu içinde geçmektedir.

Gâhî atlı gittik gâhî de yaya
Şaşa kaldık kardeş bu düşünceye
Ayağın düşerse birde *Oltu*'ya
Orcukta ki başı kelleri de yaz (133-6-3)

6.3.4.6. Köy

3-2-4, 16-1-1, 20-1-1, 20-5-1, 47-2-1, 82-2-3, 82-6-2, 86-5-1, 92-4-3, 95-4-1, 128-1-2/4, 128-1-4, 147-2-3, 151-2-1, 180-1-3, 190-2-4

Âşık kendi doğduğu Samikale köyünden ayrı olarak âşıklığın getirdiği pastoral duygular ile köy kavramına ayrı bir önem vermektedir. Köy kavramını özellikle şehirden köye veya tam tersi göç olaylarına vurgu yapmak açısından ele almıştır. Ayrıca atasözleri, deyimler ve halk kullanışları içerisinde geçen köy mefhumunu da şiiirlerinde sıkça ifâdelendirmiştir.

Görünen **köy** istemiyor kılavuz

Ortada bir durum var gibi gibi

Bilmem ki anlar mı boş kafa rumuz

Her göz hissedemez kör gibi gibi (16-1-1)

Erzurum depremi sonrasında köyden kente göçün vurgulandığı bu dörtlükte âşık, “köy” kavramına sosyal açıdan bir anlam yükleyerekşiiirlerinin kelime kadrosu içerisinde yer vermiştir.

Anaların gözleri hep yaş kaldı

Bina uçtu etrafında taş kaldı

Gençler hep çekildi **köyler** boş kaldı

Gözü yaşlı bağı yara düşünün (147-2-3)

6.3.4.7. Diğer Yerleşim Yerleri

3-5-3 (Tortum), 45 (Konya, Zonguldak, İstanbul, Ordu, Uşak, İzmir, Rize, Bursa, Mersin, Ağrı, Ardahan, Adana, Maraş, Artvin, Sivas, Bolu, İzmit, Tokat, Isparta, Amasya, Manisa, Yozgat), 57-1-2 (Erzincan), 57-10-3 (Tunceli), 59-1-1 (Marmaris), 82-2-3 (Horasan), 82-6-2 (Koçkaya köyü), 85-1-1 (Bayburt), 90-1-1 (Çorum), 128-5-2, 157-4-1 (İstanbul), 133-1-1 (Hasankale), 86-7-3, 133-2-3, 157-4-3, (Ankara)

Âşık bir vesîle ile gezip gördüğü veya özelliğini duyduğu yörelerin isimlerini de şiirlerinde yerinde kullanabilmiştir.

Palandöken dağın bakar yukarı
Kargapazarı'nın kalktı mı karı
Tortum, Narman, Oltu zümrüt bağları
Ağaçların yaprağını özledim (3-5-3)

Fâtih, Yavuz, Âkif Ersoy'un sesi
Türkiye'dir kahramanlar yuvası
Bereket doludur **Konya Ovası**
Mevlâna'nın sır hikmeti söylenir

İstanbul boğazı **Kars**'ın planı
Zonguldak madeni **Urfa** alanı
Ordu'nun fındığı **Uşak**'ın gönü
İhracatta ticâreti söylenir

Bursa şeftalisi Anamur muzunu
Rize'nin çayı var **Mersin** karpuzu
İzmir'in efesi **Ağrı**'nın buzu
Adana'nın harâreti söylenir

Afyon'un kaymağı **Sivas** koyunu
Maraş dondurması **Artvin** oyunu
Tokat'ın üzümü Türkmen düğünü
Ardahan'ın kuzu eti söylenir

Isparta halısı **Of**'un teşisi
Amasya,Erzincan ağaç aşısı
Manisa macunu **Bayburt** bişisi
Yozgat'ın da ziyâfeti söylenir

Nusret Toruni'yim yurdun ozanı
Bu vatan uğruna koymuşum canı
İzmit pişmaniye **Bolu** ormanı
Köroğlu'nun Aygır atı söylenir (45-)

Bin dokuz yüz doksan iki mart on üç
Bir felâket geldi il **Erzincan**'a
İlk yardıma kavuşması gayet güç
Bir şivan erişti sabi sübyâna (57-1-2)

Toplum bir bütündür tüm Anadolu
Doğu, batı, kuzey, güney sağ kolu
Yaralı Pülümür yaşlı **Tunceli**
Dâhil oldu düştü âhu figana (57-10-3)

Akşamınan misafirdik bir evde
Bir mahcûbluk vardı ağada beyde
Horasan'ın batısında bir köyde
Gerek köyü sorup ara babacan (82-2-3)

Nusret Toruni'den hatıra oldu
Koçkaya Köyü'ne gam keder doldu
Görüşmemiz ulu dîvâna kaldı
Umudumuz ol mahşere babacan (82-6-2)

Bayburt 'tan geldi bir haber
Gönlümüzü yıktı yine
Can kaybımız ne kadar
Kader çivi çaktı yine (85-1-1)

Azimli çalışkan aynı zamanda
Hizmeti besbelli görün her yanda
Bir eli *başkentte* biri Narman'da
İlçemize uygun bakanımız var (86-7-3)

Hitit festivali şirin *Çorum*'da
Gayet güzel inkâr etmek yok bizde
Mehmet Çağlar beyin önderliğinde
Doğrusu bu yalan katmak yok bizde (90-1-1)

Üstelik sebzen dopdolu
Havan değer *istanbul*'u
Çöplüklerin tezek külü
Köyüm seni çok özledim (128-5-2)

Gel *Hasankale*'den bizim Narman'a
Ben söyleyim bizim hâlleri de yaz
Sefâlı milletin hâllerin yazma
İçi yaralanmış elleri de yaz (133-1-1)

İşi düzgün olan rahatı yazma
Yalancı dîvânda şâhidi yazma
Ankara'da düzgün avukat yazma
Veysor'da ki ağzı lalları da yaz (133-2-3)

6.3.5. Sosyal Hayat

6.3.5.1. Savaş ve Savaş Aletleri

Âşık, şiirlerinde geçmişte yapılan savaflara telmîhler yapmasının yanında yakın zamanda uluslararası olmuş savaflardan da bahsetmektedir. Kurtuluşu Savaşı

sırasında Erzurum ve Narman'ın kurtuluşunu anlattığı şiirlerde de savaş ile alâkalı terimleri sıkça kullanmıştır. Bu savaşlarda kullanılan savaş aletleri ile teknolojik silahlar da Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinin kelime kadrosunda yer almıştır.

6-1-1, 6-5-2, 9-4-2, 13-4-1/2/3, 30-1-3, 30-2-3, 31-1-2, 32-4-2, 40-3-2, 56-2-4, 84-2-2/3, 84-8-1, 90-4-3/4, 104-4-1, 124-4-1, 127-5-2, 130-2-1, 132-5-2, 152-3-3, 157-6-1, 164-2-4, 165-4-1, 206-1-4, 206-4-2, 209-1-3

Selam *bölükkomutanan*, *yüzbaşan*

Tarihî bir eser bırak kardeşen

Takım techîzâtın gönüllü kuşan

Sıdk ile tutasın *nöbetin* oğul (13-4-1/3/4)

Yaptıkları *zulüm*, *işkence*, *itap*

Şehirler *vîrâne* camiler *harap*

Türk milleti sizden soracak hesap

İki yıldır kan akıyor Bosna'da (84-8-1/2)

6.3.5.2. Medya

Âşığın haber sayılabilecek olayları ve bu olayları anlatan yayın organlarının isimlerini şiirlerinde kullandığını görüyoruz. En çok da Türkiye'nin ilk ulusal kanalı olan TRT'den bahsetmektedir.

3-4-1, 57-6-1, 85-1-2, 85-5-1, 123-1-1, 159-3-3, 185-2-1

Her gün yazar *TRT* 'si *basını*

Anlatır tarihin ta ötesini

Yüksek minârede ezân sesini

Seher vakti sabağını özledim (3-4-1)

6.3.5.3. Bilim ve Teknoloji

Âşık Nusret Toruni gelişen teknolojinin farkındadır. Bu sebeptendir ki teknolojinin iyi tarafını öven ve destekleyen âşık, kötü taraflarını ise şiirlerinde hem

bireysel hem de toplumsal açıdan eleştirmiştir. Teknolojik ve bilimsel gelişmelerin ortaya çıkardığı yeni kavramları ve terimleri de şiirlerinin kelime kadrosuna dâhil etmiştir.

47-5-1, 57-11-1, 151-2-1, 151-2-1, 185-2-4, 206-11-1, 209-1-3

Hanımlar gözünüz aydın *tüp bebekicâd* oldu
Analık kim yapacak çekinme babana sor
Bir hayat sürmek için canlı geldi dünyaya
Âkibeti ne olur günahsız sübyâna sor (47-5-1)

Terör, spor odaklandı yayınlar
Hangi keyifte sayılanlar sayanlar
Akıldan fikirden oldu beyinler
İnternet oyunu maça zorlandık (185-2-4)

6.3.5.4. Müzik

Âşıktan bağımsız olarak düşünülemez bir müzik aleti olan saz, âşıkların yanında her dâim önemli ve değerli bir materyal olarak karşımıza çıkmasının yanında, âşıklar saza bir müzik aletinden çok bir sırdaş yoldaş ve dost gözüyle bakmaktadır.

Saz, müzik dünyasının doğu âlemi içinde çok önemli bir manevî fonksiyon üstlenmektedir. Âşığın üzerinden gamı ve kederi alan saz, aynı zamanda sevgiliye olan özlemi arttırıcı bir unsur olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Saz çalmanın bir marifet olduğunu vurgulayan Âşık Nusret Toruni, her âşığın veya ozanın âşıklıktan ayrı olarak saz çalma eyleminin hakkını tam olarak veremediğini de söylemektedir.

Âşık Nusret Toruni sazdan ayrı olarak başka müzik enstrümanlarını da şiirlerinde ifâdelendirmiştir.

14-3-1, 27-2-2, 33-4-3/4, 38-6-3/4, 55-3-2, 67-1-1, 114-4-3/4, 126-1-2, 130-6-2, 136-2-4, 137-3-4, 155-5-3/4, 159-4-3/4, 160-5-3, 163-1-3, 165-2-4

Âşık Nusret Toruni bu dörtlükte saz kelimesinin gerçek anlamıyla kullanımının dışında, ona teşhîs yükleyerek de şiirlerinde ifâdelendirmektedir.

Ben derdimi dökeceğim *sazıma*
Gel dokunma sarı *telime* baba
Bakmıyorsun ateşime közüme
Yel götürür seyret külüme baba (67-1-1)

Toruni gaflette yatma
Sakın yanlış yola gitme
Mızırabın sahte atma
Tel zehirden acı olur (155-5-4)

Gönül ister nazlı yara gitmeye
Garip yolcu yolun tutan dağlar oy
Sanki bir geyiktir çalar *kavali*
Bülbül dili ile öten dağlar oy (163-1-3)

Müzik ve sahne dünyasını iyi tanıyan Âşık Nusret Toruni, şiirlerinde müzik aletlerinin isimlerini ve müzik terimlerini çoğu kez gerçek mânâda olmakla beraber ara sıra onlara mecâzî anlamlar yükleyerek de şiirlerinin kelime kadrosu içinde kullanmıştır.

Beyzâde söylüyor sözün icâbı
Gel de beraber yapalım hesabı
Sefil koyun olmuş zâbit kâtibi
Kara keçizurna çalmış gör hele (165-2-4)

6.3.5.5. Giyim, Kuşam, Moda

Toplumsal yapı içinde gelenek açısından önemli bir yer tutan giyim – kuşam kültürü de Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde belirgin bir şekilde karşımıza çıkmaktadır.

8-2-2, 14-5-1/2, 14-6-3, 15-3-1, 23-2-2, 29-2-3, 46-1-2, 56-3-1, 59-2-1, 78-2-4, 103-1-1, 163-2-3/4, 168-3-4

Âşık, giyim kuşamın geleneksel kalıplarının dışına çıkan ve her gün modayı takib ederek âşığa göre bozulmuş bir giyim kuşam tarzı benimseyen kadınları, belirttiğimiz dörtlüğünde ahlâkî açıdan eleştirmektedir.

Her gün ayrı *moda* her gün ayrı *tip*

Kapalı dolaşmak on için ayıp

Anne baba rızasını kazanıp

Gururla yaşayan kız daha güzel (14-5-1/2)

Âşık, giyim kuşam ve moda ile ilgili kelime ve terimleri gerçek anlamlarıyla kullanımlarının dışında tasavvufî açıdan da ele alabilmiştir.

Nihâyet fiziki yapın bozulur

İlikten damardan kanın süzülür

Kefenin biçilir kabrin kazılır

Üzerini örten bez daha güzel (14-6-3)

Belirtilen dörtlükte ise âşık, insanın bedenini, ruhun üzerine geçirilmiş bir elbiseye benzetmektedir.

Nusret Sümmanoğlu sözün netice

Meseleler ağır inceden ince

Bir gün Azrâil karşıya çıkınca

Elbisen soyarsın ister istemez (168-3-4)

6.3.5.6. Sofra, Yiyecek, İçecekler

Âşık Nusret Toruni yurt içi ve yurt dışında gezip gördüğü yerlerin yeme - içme ve sofrâ kültürünü şiirlerinin kelime kadrosu içinde dile getirmiştir.

16-4-2, 36-2-2, 36-3-3, 49-2-2, 50-3-3, 50-4-1, 56-2-1, 65-1-1, 65-2-1, 73-3-3, 78-1-2, 80-1-1, 86-3-1, 87-1-1, 103-1-3, 115-2-4, 121-2-1, 122-2-1, 125-4-2, 128-5-1, 130-5-2, 136-3-3, 141-4-3, 146-3-4, 147-3-2, 150-2-1, 150-2-2, 151-1-3, 155-4-2, 165-1-3/4, 165-3-2/4, 165-7-1, 177-3-3, 177-4-1, 178-3-3, 186-1-3

Ders alırlar köpeğinden itinden

Anlamazlar öğüdünden metinden

Vücûd**besliyorlar domuz etinden**

İşte Avrupa'nın yaşantısı bu (36-3-2)

Yeme- içme olgusuna sadece kültür açısından bakmayan Âşık Nusret Toruni, bu durumun ahlâkî boyutunu da şiirlerinin kelime kadrosu ve muhtevâsı içinde belirtmiştir.

Neden icâp etti türküler yakman

Hayret yırtık dondan ortaya çıkman

Cana dermân olsa **sofranda lokman**

Harâm olsun **yiyeceğim** yok Ramiz (50-3-3)

Özellikle Anadolu'ya özgü lezzetler, Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinde daha fazla ortaya çıkmaktadır.

Pişer tandırlarda uzun **lavaşlar**

Oturup **peynirle yemeye** başlar

Yine de merd yiğit kolu kardeşler

Bileği bükülmez aslanımız var (86-3-1)

Margarin yağına dedik Alaman
Gelir *soframıza* konar her zaman
Yara dikti yara yüksek o zaman
Eğritip yontmamış anlayamazsın (150-2-1/2)

6.3.5.7. Alış- Veriş / Ticâret

Alış – veriş ve ticâret sırasında kullanılan kelimeler ve terimlerin yanında helâlticâret yapmayı ve haklı kazanç ile mal sahibi olmayı öğütleyen âşık, bu durumun önemini şiirlerinde ısrarla vurgulamıştır.

7-3-4, 26-1-2, 34-2-4, 37-4-2, 44-6-3, 44-6-3/4, 47-2-2, 54-2-3, 54-3-1/3/4, 55-3-3,
73-3-2, 81-1-1, 109-2-4, 129-2-1, 133-4-3, 133-5-3, 134-4-2, 135-2-3, 135-4-3, 151-
1-3, 153-3-4, 167-1-1/2, 167-2-3, 181-4-3

Hal bilmezse derdin deme bilmez izzetini
Kul olana Yâsin oku hoşlaşmaz ülpetini
Ancak ki *sarrâfi* bilir altının kıymetini
Seyyâr satıcıya sorsan nâneyi tarîf eder (34-2-4)

Helâlticâret yap genç iken yaşın
Geçmişen bak geleceğin iy düşün
Veresiye satıp alırsan peşin
İflâs edersin de bez elden gider(54-3-1)

Elin malı ile satış yapmaya
Ticâret mi dedin yanılıyorsun
Göye kurnaz olup çıkıp meydana
Mahâret mi dedin yanılıyorsun (167-1-1/2)

6.3.5.8. Hastalıklar ve İlaçlar

Derdiyle yanıp tutuşan âşık, bu derdindermânının ilaçlar olmadığını bilmektedir. Yinede derdine çâre olması umuduyla şiirlerinde derdini ve dermânını

ifâdelendiren kelimelere yer vermiştir. Ayrıca sadece kendi derdi değil ülke dertlerini de sanki “hasta olan bir şâhıs” misâli şiirlerine konu eden âşık, dertlere dermân olması ve ölüme çâre bulması ile bilinen Lokman Hekim’i de şiirlerinde sıkça kullanmıştır. Bunun yanında tıbbî terminolojiden de faydalanmıştır.

11-3-3, 15-2-3, 16-3-1, 19-3-3, 20-7-3, 20-8-4, 21-5-3, 23-3-2, 25-2-3, 32-3-1, 33-3-3, 46-3-4, 55-2-4, 87-2-2, 104-2-3/4, 106-3-3/4, 118-1-4, 122-5-3, 123-4-1/2, 126-3-3, 136-1-2, 136-3-4, 139-1-1, 150-1-4, 161-2-3/4, 173-3-3/4, 207-2-3, 209-7-3

Bir paket var kalkmış rafta duruyor
Ağa hizmetkârdan hesap soruyor
Herkes *yarasına dermân* arıyor
Derde *dermân* bulan *Lokman* denildi (15-2-3)

Posta haberiyle kulağı çımlar
Gide de gelmeye bu kara günler
Hasta yatağına düşmüş iniler
Doktor gelir diye *dermân* gözetir (104-2-3/4)

6.3.5.9. Yapı ve Mimari

Gezip gördüğü yerlerdeki mimari yapı Âşık Nusret Toruni’nin dikkatinden kaçmamış ve bu yerlerdeki mimari yapıları şiirlerinde işlemiştir. Âşık için özellikle dedesi Sümmanî Baba’nın mezarının bulunduğu “Ablak Taşı” bu mimari yapıların en önemlisidir.

3-4-3, 29-6-3, 45-4-1, 105-3-1, 128-3-3, 135-3-1, 195-1-2/4

İstanbul *boğazı* Kars’ın *planı*
Zonguldak madeni Urfa alanı
Ordu’nun fındığı Uşak’ın gönü
İhracatta ticâreti söylenir (45-4-1)

Dedem Sümmanî'yi eylerim hayâl
Her dönüp baktıkça Ablak Taşı'nda
Olur, yüreğimde başka başka hâl
Şimşekler çaktıkça *Ablak Taşı*'nda (195-1-2/4)

6.3.5.10. Eğitim

Eğitim ve öğretimin insan hayatındaki önemini bilincinde olan âşık, özellikle nasihat içerikli şiirlerinde bu durumun önemi ve önceliğini sıkça vurgulamıştır. Başöğretmen MustafaKemâl Atatürk başta olmak üzere Türk eğitim ordusununneferleri olan öğretmenlerden de bahsetmiştir. Modern eğitimin yanında dînî eğitim veren hocalar da Âşık Nusret Toruni'nin şiirlerinin kelime kadrosu içinde yerini almıştır.

25-1-2/4, 39-1-1/2/4, 44-3-4, 48-1-1/2, 62-2-2, 81-2-3, 121-4-3/4, 144-1-1, 156-5-3, 157-3-1

Câhil kulağma kanûn nasihat
Vermek vazîfendir değil mi *hoca*
Bugün değil ta yarının işini
Görmek vazîfen değil mi hoca (25-1-1/2)

Oku, cehâleti bir yana bırak
İlim aynasından ileriye bak
Kolay mı amiral general olmak
Eğitim öğretimokuldan başlar (39-1-1/2/4)

Nusret Toruni'yim fikrine hayran
Sayende huzura kavuştun vatan
Başöğretmenimiz eşsiz kahraman
Önderimiz GazîMustafaKemâl (156-5-3)

6.3.5.11. Eş, Dost, Akraba ve Aile İlişkileri

Şiirlerinde önce kendi ailesini, eşini çocuklarını öne çıkartan, daha sonra yakın çevresinde değer verdiği veya nasîhatte bulunduğu eş, dost, komşu ve arkadaşlarından da bahseden âşık, bu durumu kelime kadrosu ve muhtevâsı içinde ifâde etmiştir.

10-2-1/2/3, 13-1-2/4, 14-2-3, 14-5-3/4, 14-5-4, 20-3-4, 20-5-1/3, 20-5-3, 20-8-2/3, 20-8-3, 20-10-3, 21-3-3, 47-5-2, 57-12-3, 67-3-4, 78-3-3, 85-3-3, 130-1-3, 132-5-1, 133-7-3, 147-2-1, 165-7-3, 170-3-1, 173-2-4, 176-1-2/4, 180-2-2, 181-2-3, 205-7-3, 209-5-2

Çekerim hasretin **Gülümser, Köksal**

Taner, Çetin, Sermin ederler hayâl

Bekler yollarımı **Nisangül, Zühal**

Fırsat vermez gelem zaman dede de (10-2-1/2/3)

Bir gece yarısı geldim köyüme

Eşler dostlar koymadılar evime

Ayten dedi gideceğim emime

Öz yavrundan aldım haberin **kardeş** (20-5-2/3/4)

Sızı var içimde bağrım ezilir

Bu derdim acaba nasıl sezilir

Duyanın ayağı yerden kesilir

Komşulara diyilmeyen dedim var (173-2-4)

SONUÇ

Nusret Yazıcı, Doğu Anadolu ve Erzurum yöresinin yetiştirdiği Sümmanî Baba kolundan gelen âşıklık geleneğinin en önemli temsilcilerinden biridir. Babası Fahri Çavûş'un gayretleri ve yetiştiriciliği, Nüsrettin Yazıcı'nın kendi yeteneği ile birleşince ortaya henüz çocukluk yıllarında görülmeye başlayan bir âşıklık-ozanlık özelliği çıkmıştır. Babasının yanında köy köy, kahve kahve dolaşarak bu geleneği daha küçük yaşlarda solumuş, özümsemiştir. Yıllar içinde kendini geliştirmiş ve dedesinin yolunda ilerlemeye gayret gösteren bir ozan olmuştur.

Âşıklığa yönelmesindeki en önemli olgu ise dedesi Sümmanî'nin ve babasının izinden gitmesi, özellikle dedesine olan sadâkatini, sevgisini, saygısını tıpkı dedesi gibi bir âşık olarak göstermek istemesidir. Ayrıca Nüsrettin Yazıcı'nın genetikten gelen güçlü hafızası, âşıklığa olan merakı ve hevesi ile kendini yetiştirmesi, düzgün ve ahlâklı kişiliği, alçak gönüllü fitratı, dedesi Sümmanî Baba'dan gördüğü âşıklık terbiyesi, babasından aldığı usta - çırak eğitimi, irâdeli bir psikolojiye sahip olması, doğaya, insana, topluma ve Allah'a olan inancı gibi birçok faktörün aşığın iç dünyasıyla harmanlanması, onun usta bir âşık olmasını sağlamıştır.

Âşıklık geleneği açısından oldukça verimli bir merkez olan Erzurum, Âşık Nüsrettin Yazıcı'nın yetiştiği dönemde de âşıklık geleneğinin canlılığını koruduğu önemli alanlardan birisi olmuştur. Özellikle "her iki kişiden birinin âşık olduğu" en azından böyle söylendiği Narman ilçesi ve köylerinin, âşıklık geleneğinin icrâ ortamına uygun yerlerden olması, Nüsrettin Yazıcı'nın âşıklığa yönelmesinde ve yeteneğini sergilemesinde belirleyici bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Erzurum gibi âşıklığa gönül veren önemli merkezlerde yetişmiş âşıklarla çağdaş olması, onlarla karşılaşmalar yapması, karşılıklı etkileşim ve bilgi deneyimlerini paylaşmaları, hem Nusrettin Yazıcı'nın âşıklık geleneği içinde tanınmasına hem de dedesi Sümmanî Baba gibi büyük bir âşığı halka tanıtmaya fırsat vermiştir.

Kültür Bakanlığı'nın kendisini keşfedip önemsemesi, Âşık Nusret Toruni'yi yurt içi ve yurt dışında turne, festival ve şenliklere göndermesi,âşığa Türkiye âşıklık geleneğini gittiği her yerde başarıyla temsil etme misyonu vermiştir.

Erzurum'dan dönemin şartlarına (ekonomik- sağlık) göre göç ederek âşıklık geleneğinin yavaş yavaş yok olmaya yüz tutmuş şehirlerinden olan İstanbul'a yerleşmesi ve şehrin avantajlarını kullanıp dezavantajlarıyla yüzleşerek âşıklığını icrâ etmesi, bu geleneğin İstanbul'da canlı kalmasında etkisi ve katkısı olmuştur. Özellikle elektronik kültür ortamını iyi değerlendirerek hazırladığı albüm ve plaklar ile kendi performansını daha iyi şekilde gösterip kendini sevdiren âşık, bu sayede birçok âşığın bu geleneği öğrenip başlamasına ve bu gelenekinde yer almasını vesile olmuştur.

Âşık Nusret Toruni'nin yetiştirdiği çıraklarının yanında, ilhâm olduğu birçok âşıkda bulunmaktadır. Kendisi âşıklığa başlarken geçtiği evrelerde âşık edebiyatı ile ilgili öğrendiği tekniksel ve geleneksel kavramları - motifleri çevre ve etkenlere göre yeniden düzenleyip yetiştirdiği çıraklarına aktarmıştır. Kimi çırağıhenüz çocukken Nusret Bey'in yanına gelmiştir. Bundaki en büyük etken Nusret Bey'in köklü bir âşıklık kolundan gelmiş olduğunun bilinmesi ve Nusret Bey'in âşıklığının kalitesinden şüphe edilmemesidir. Kimi çırağı ise Nusret Bey ile akran sayılabilir. Bu durum Nusret Bey ile çırakları arasında samimiyetin artmasına ve âşıklık geleneğinin öğretilerini, çıraklarının kişisel özellikleri, psikolojileri ve âşıklık becerilerinin bilincinde olarak, sevgi, saygı ve gelenek kriterleri çerçevesinde öğretmesine vesile olmuştur.

Tipik bir Anadolu erkeği olan ve geçimini tarım sektörü ile âşıklık geleneğinden kazanan Nusret Bey, göç etmek zorunda kaldığı İstanbul'da da kahvehane işletmeciliği gibi çeşitli işlerde çalışıp ticârî deneyim kazanarak geçimini devam ettirmiştir. Özellikle yurt içi ve yurt dışındaki âşıklık yarışmalarında gösterdiği başarıların sonucunda kazandığı ödüller, âşığın geçim kaynağının temel taşlarından birisini oluşturur. Elektronik kültür ortamından yararlanıp çıkardığı kaset, plak ve CD'ler ile de geçimine katkıda bulunmuştur.

Dedesı Sümmanî Baba'nın âşıklık geleneği içinde hikâye anlatıcılığının ve dedesinin bilinmeyen bazı hikâyelerinin ortaya çıkartılmasında Nusret Bey'in katkısı çok fazladır. Dedesinin halk arasında dilden dile dolaşan hikâyelerini yöre yöre gezip dolaştığı her yerde anlatmış, hem dedesinin hikâye icrâ ortamındaki kalitesini ortaya çıkararak dedesini halka tanıtmış hem de kendi âşıklık yetisini halka göstermiştir. Dedesinden aldığı feyz ve tekniklerle kendi hikâyelerini oluşturmuştur. Gerekdînî inancının etkisi gerek de insanın, doğanın ve toplumun gerektirdiği materyallerin bilincinde olan Nusret Bey, abartı kavramında aşırıya kaçmayıp masalsı unsurları yerinde kullanarak hikâye sanatını icrâ etmiştir. Kitle iletişim araçlarının hikâye anlatıcılığındaki popülaritesini azaltmasına inatla direnmiş, kaset ve plaklarında hem dedesinin eserlerini hem de kendi hikâye ve şiirlerini dillendirerek bu alanda da yeteneğini başarılı bir şekilde ortaya koymuştur.

Allah ve tasavvuf inancına îmân eden Nüsrettin Yazıcı'nın, çevresinde yüzyıllar öncesinden oluşmuş hakk ve bâtıtarikatlar, cemaatler ve topluluklar hakkında bilgisi olmasıyla beraber, bu tarikatların, cemaatlerin ve toplulukların hiçbirisiyle fiili bağlantısı bulunmamaktadır. Fakat Sümmanî Baba'nın, Ahmet Bedevî hazretlerinin mürîdi olması, âşığın da aynı yoldan gitmesine ve Ahmet Bedevî'nin mürîdi olma yolunda çaba sarf etmesine vesîle olmuştur.

Nusret Bey, şiirlerinin tamamına yakınına koşma türünde vermiştir. Fakat onun dîvânedebîyatına karşı ayrı bir tutkusu vardır. Ancak âşığınbu tutkusu ve bilgisi, dedesinin dîvân edebîyatı türünde vermiş olduğu eserlere olan merakıyla ortaya çıkmıştır. Bu sebeple dîvânedebîyatı şiir türünde de eserleri vardır. Özellikle katıldığı şenlik ve meclislerde çevresindeki âşıklar ve dinleyiciler Nusret Bey'in bu özelliğini bildikleri için açılışları çoğu zaman kendisine yaptırırlardı. Aruz veznini bilmesine rağmen eserlerinin tamamına yakınına usta olduğu hece ölçüsü ile oluşturmuştur. Âşık; şiirlerinde yarım, tunç, tam, zengin ve cinaslı kafiyeyi yerinde kullanmıştır. Bunun yanında sadece eklerden oluşan, hem ek hem de sözcüklerden oluşan ve yalnızca sözcüklerden oluşan redif türlerine de sıklıkla yer vermiştir. Âşık, şiirlerini ağırlıklı olarak 11'li ve 8'li hece ölçüsüyle yazmış; 11'li hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerinde çoğunlukla 6+5 ve 4+4+3 duraklarını, 8'li hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerinde ise çoğunlukla 4+4 durağını kullanmıştır. 5+3 durağını kullanarak yazdığı

şiiirleri de bulunmaktadır. Diğer yandan âşığın şiiirlerinde çok sayıda uyak ve durak kusuru bulunmaktadır. Âşık Nusret Toruni'nin şiiirlerinde kullandığı ayaklar ise geniş, dar, ikili, üçlü ve döner ayaklardır.

Âşık Nusret Toruni, şiiirlerinde gerek yetiştiği yörenin ağız özelliklerinden, gerekse ölçü, durak ya da uyak tutturmak amacından kaynaklanan ses türemesi, ses düşmesi gibi birçok ses olayına rastlanmaktadır.

Âşık, yetiştiği çevrenin, kişiliğinin ve dînî inancının etkisinde kalmasının verdiği belirlenmiş değerleri şiiirlerindeki muhtevâ ve kelime kadrosuna yansıtmıştır. Özellikle Sümmanî kolunun yükümlülüğünün verdiği sorumluluk bilinci ile oluşan dînî/tasavvufî kültürün etkilerini âşığın şiiirlerinde muhtevâ açısından sıklıkla görmekteyiz. Kozmik kavramlar, doğanın oluşturduğu olaylar ve tabiat şekilleri de gerek gerçek anlamıyla gerekse de benzetme unsuru olarak âşığın şiiirlerinin kelime kadrosu içinde muhtevâyı açıklamak adına yerinde kullanılmıştır. Bununla birlikte toplumsal ve bireysel durumları, hayat tecrübesiyle çözümleyen Âşık Nusret Toruni, bahsedilen durumları şiiirlerinde şâhis, kavram ve terminoloji açısından yerinde ve uygun bir dille ifâdelendirmeyi başarmıştır.

Sade ve akıcı bir dile sahip olan âşık, şiiirlerinde özellikle öğüt verici yanı baskın olan nasîhat ve hitâb yoluyla anlatım şeklini ağırlıklı olarak kullanmasının yanında; doğrudan anlatım, tahkiye, delîl ve ispât yoluyla anlatım, dedim - dedi (soru-cevap) gibi anlatım biçimlerini ve söz sanatlarıyla anlatım, atasözü, deyimler, halk söyleyişleri gibi anlatım kalıplarını da sıklıkla kullanmıştır.

Âşık Nusret Toruni, Sümmanî kolunun en önemli temsilcisi ve usta bir âşık olmasının yanında, geleneğin devam etmesi açısından bu gelenek içindeki duruşunun ve performansının hakkını tam anlamıyla vermesi,irticâlen şiiir söyleme kalitesi ve kendine has etkileyici ses tonu sayesinde katıldığı yarışma, şenlik ve festivallerdekazandığı ödüllerle pekiştirdiği ustalığını, resmî makam bazında da onaylatması, ayrıca yol göstericilik ve usta- çırak yetiştiriciliği bağlamında

sergilemiş olduğu kaliteli icrâlarla, gelenek içinde önemli ve aynı zamanda kalıcı bir rol almıştır.

KAYNAKÇA

AKSOY, Ömer: *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, 1-2. İnkılâp Kitabevi, İstanbul 1998.

ARTUN, Erman: *Günümüzde Adana Âşıklık Geleneği (1966-1996) ve Âşık Feymanî*, Adana Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları: 3, Adana 1996.

ARTUN, Erman: *Türk Halk Edebîyatına Giriş*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2004, s. 96-97.

ARTUN, Erman: *Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebîyatı*, Kitabevi Yayınları, Ankara 2008.

ATİK, Kemal, BARDAKOĞLU, Ali, v.d.: *İslâmî Kavramlar*, Sema Yazar Gençlik Vakfı Yayınları, Ankara 1997.

BİNLER, Z. Mehmet: *Türk Dünyası Aile ve Akrabalık Terimleri Sözlüğü*, Selenge Yayınları, İstanbul 2007.

BİRSEL, Salâh: *Kahveler Kitabı*, Sel Yayıncılık, İstanbul 2002.

BORATAV, Pertev Naili: 'Âşık Edebîyatı', *Türk Dili-Türk Halk Edebîyatı Özel Sayısı*, S. 207, Ankara 1968, s. 342.

BORATAV, Pertev Naili: *Folklor ve Edebîyat 1*, Adam Yayınları (2. Basım), İstanbul 1991.

BORATAV, Pertev Naili: *Âşık Edebîyatı*, Çukurova Üniversitesi Yayınları, Adana 2003.

ÇOBANOĞLU, Özkul: *Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve İstanbul*, 3F Yayınevi, İstanbul 2007.

ÇOBANOĞLU, Özkul: *Türk Dünyası Ortak Atasözleri Sözlüğü*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara 2004.

DERLEME SÖZLÜĞÜ, *Derleme Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 1993, Cilt:6, s. 1903.

DEVELLİOĞLU, Ferit: *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara 2004.

DÜZGÜN, Dilaver: *Erzurum'da Kahvehaneler ve Âşık Kahvehanesi Geleneği*, Aktif Yayınevi, Ankara 2005.

ELÇİN, Şükrü: *Türk Dil Bilgisi*, Akçağ Yayınevi, Ankara 2000, s.50-55.

ERKAL, Abdülkadir: “Nusret Yazıcı (Toruni)”, *Beyazdoğu Dergisi Yayınları*, S. 14. Erzurum 2008.

GÖLPINARLI, Abdülbaki: *100 Soruda Tasavvuf*, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1995, s. 1-78.

GÜZEL, Abdurrahman: *Dinî- Tasavvufî Türk Edebiyatı*, Akçağ Yayınları, Ankara 2004.

GÜNAY, Umay: *Türkiye'de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi*, Akçağ Yayınevi (3. Baskı), Ankara 1999.

KAYA, Doğan: ‘Edebiyatımızda Âşık Kolları ve Şenlik Kolu’, *Türk Kültürü*, S. 412,8, 1997, s. 499-508.

KAYA, Doğan, ‘Âşıklık Geleneğinin Geleceği ile İlgili Düşünceler ve Yapılması Gerekenler’, *Millî Folklor Dergisi*, C.7, S. 52, s.87.

KAYA, Doğan: *Türk Halk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*, Kültür Bakanlığı Yayıncılık (2. Baskı), Ankara 2010.

KAYA, Doğan: *Folklorumuzda Bedduâ Söyleme Geleneği ve Türk Halk Şiirinde Bedduâlar*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, (1. Baskı), Ankara 2001.

KÖPRÜLÜ, M. Fuad: *Edebîyat Araştırmaları-I*, Akçağ Yayınevi (4. Baskı), Ankara 2004.

KÜLEKÇİ, Numan: *Açıklamalar ve Örneklerle Edebî Sanatlar*, Akçağ Yayınevi, Ankara 1995.

M. Ö. Oğuz; Metin Ekici, Mehmet Aça, v.d.: *Türk Halk Edebîyatı El kitabı*; Akçağ Yayınevi, Ankara 2004; s. 191.

ONAY, T. Ahmet: *Türk Şiirinde Şekil ve Nev'i*, (Haz.: Cemal Kurnaz), Ankara 1996.

ÖZARSLAN, Metin: *Erzurum Âşıklık Geleneği*, Akçağ Yayınları, Ankara 2001.

SAKAOĞLU, Saim, ALPTEKİN, Ali Berat: *Türk Saz Şiir Antolojisi 14–21. Yüzyıllar*, Ankara 2006. s. 428.

TANRIKULU, Nâzım İrfan: *Âşıklar Dîvânı*, İstanbul 1997.

USLU, Mustafa: *Türk Dili ve Edebiyatı Terimler Sözlüğü*, Yağmur Yayınları, İstanbul 2007.

ULUDAĞ, Süleyman: *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*, Kabalcı Yayınları, İstanbul 2002.

ÜNALDI, Macit: *Âşık Nusret Toruni'nin Hayatı, Hikâyeciliği ve Şiirleri* (Yayımlanmamış Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 1979.

YENİBAŞ, Hasan: *Peygamberler Tarihi*, Işık Yayınevi, İzmir 2011.

YARDIMCI, Mehmet: *Başlangıcından Günümüze Halk Şiiri, Anonim Halk Şiiri*, Ürün Yayınları, Ankara Şubat 2004, s. 191.

YAZICI, Köksal (2010a), *Âşığın çırağı ve öz oğlu olan Köksal Yazıcı* (Sümmanioğlu) ile İstanbul – İkitelli'de yapılan 17.01.2010 tarihli görüşme. Görüşmenin ses kaydı ve deşifre edilmiş bir kopyası Onur Sömen'in arşivindedir.

YAZICI, Köksal (2010b), Âşığın çırağı ve öz oğlu olan Köksal Yazıcı (Sümmanîoğlu) ile İstanbul – İkitelli’de yapılan 21.01.2010 tarihli görüşme. Görüşmenin ses kaydı ve deşifre edilmiş bir kopyası Onur Sömen’in arşivindedir.

YAZICI, Köksal (2010c), Âşığın çırağı ve öz oğlu olan Köksal Yazıcı (Sümmanîoğlu) ile İstanbul – İkitelli’de yapılan 24.02.2010 tarihli görüşme. Görüşmenin ses kaydı ve deşifre edilmiş bir kopyası Onur Sömen’in arşivindedir.

YAZICI, Köksal (2010d), Âşığın çırağı ve öz oğlu olan Köksal Yazıcı (Sümmanîoğlu) ile İstanbul – İkitelli’de yapılan 12.03.2010 tarihli görüşme. Görüşmenin ses kaydı ve deşifre edilmiş bir kopyası Onur Sömen arşivindedir.

YAZICI, Köksal (2010e), Âşığın çırağı ve öz oğlu olan Köksal Yazıcı (Sümmanîoğlu) ile İstanbul – İkitelli’de yapılan 15.04.2010 tarihli görüşme. Görüşmenin ses kaydı ve deşifre edilmiş bir kopyası Onur Sömen’in arşivindedir.

YAZICI, Köksal (2010f), Âşığın çırağı ve öz oğlu olan Köksal Yazıcı (Sümmanîoğlu) ile İstanbul – İkitelli’de yapılan 29.4.2010 tarihli görüşme. Görüşmenin ses kaydı ve deşifre edilmiş bir kopyası Onur Sömen’in arşivindedir.

YAZIM KILAVUZU: *Yazım Kılavuzu*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2005.

TÜRKÇE- ALMANCA SÖZLÜK: *Türkçe-Almanca Sözlük*, ABC Yayınevi, İstanbul1998.

TÜRKÇE SÖZLÜK: *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2001, s. 368.

22.01.2010 tarihinde “Âşık Nusret Toruni’yi Anma Gecesi” nde Âşık Cemal Dîvânî ile yapılan ses kaydı hâlinde olan röportaj deşifre edilmiş, bir kopyası Onur Sömen’in arşivindedir.

www.nusretsummânioglu.com

http://tr.wikipedia.org/wiki/Boutros_Boutros-Ghali

http://tr.wikipedia.org/wiki/Bill_Clinton

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Gorba%C3%A7ov>

http://tr.wikipedia.org/wiki/III._Makarios

ŞİİRLER

1

Yüce rabbim yerin göğün sahibi
Durur akmaz sular senden izinsiz
Bu eşyâ-yı âlem hep sana tabi
Zerre esmez rüzgâr senden izinsiz

Bir damlacık dahi rahmetin yağmaz
Tan yerinden söküp şafak ağarmaz
Emretmezsen dünya üstüne doğmaz
Gökten şemsi kamer senden izinsiz

Hâşâ seni kimse edemez inkâr
Senin rahmetin bol âleme yeter
Ne sinek canlanır ne turna öter
Gelmez ezel bahar senden izinsiz

Her hikmetin bize güzellik verir
Yazı kış kışı yaz eyyâm gösterir
Ne çiçekler açar ne canlı uçar
Vermez ağaçlar bar senden izinsiz

Der Nusret Toruni senindir bu can
Gün gelir ki toprak olur bu beden
Senin lûtfi ilâhındır söyleten
Ne söyler âşıklar senden izinsiz

2

Nâziktir bar veren ağaç yaprağı
Sallanır dalları yel dokundukça
Taze taze ışkın verir budağı
Zârlanır yaprağı el dokundukça

Kökünde nur dağı elif ile bay
Süslüyor gövdesi koca bir saray
Burçlarında semâ benlerinde ay
İz koymuş yüzüne sel dokundukça

Kim anlatır bu ağacın özünü
Bilemez hayatın öbür yüzünü
Yıkar kaşlarını süzer gözünü
Zülfünden yanağa tel dokundukça

Lâyıktır bu güzel naza niyâza
Her dönemde kendin anlatır bize
Tahammül edemez sitemli söze
Delermiş zehirli dil dokundukça

Nusret Toruni'yim içlendim yine
Kalbim anlatırken titredi sîne
Yetkin ağaç meyve döker dibine
Değip birbirine dal dokundukça

3

Herkesin sılası kendine Bağdat
Dere tepe her dağı özledim
Kan ile yoğrulmuş bizim memleket
Baştanbaşa toprağını özledim

Fransa, Belçika, Hollanda, Alman
İçinde yaşayan eder eleman
Anayurdum Türkiye'dir her zaman
Köyü kenti bucağını özledim

Bacalardan çıkan ince tütünü
Tandır ekmeğini keklik etini
Yaylalarda mor koyunun sütünü
Tereyağı kaymağını özledim

Her gün yazar trt'si basını
Anlatır tarihin ta ötesini
Yüksek minârede ezân sesini
Seher vakti sabağını özledim

Palandöken dağın bakar yukarı
Kargapazarı'nın kalktı mı karı
Tortum, Narman, Oltu, Zümrüt bağları
Ağaçların yaprağını özledim

Anadolu'm dört bir yanın hürriyet
Hür yaşar insanın her yanın cennet
Kahraman ordumuz şerefli millet
Dalgalanan bayrağını özledim

Nusret Toruni'yim âh u zârında
Başın Ankara'dır dimdik yerinde
İspatın Akdeniz dalgalarında
Şöhretini sancağını özledim

4

Kuş yuvadan uçtu gitti dalda güven kalmadı
Bahçıvan bağı terk etti gülde güven kalmadı
Yaktı yıktı toprakları sel götürdü denize
Doğanın rengi bozuldu çölde güven kalmadı

Hani nerde eski günler yeniye bak ne haber
Herkes bu gemide yolcu cümle âlem beraber
Arkamıza avcı düşmüş önümüzde engel var
Kaptan rotayı değişti yolda güven kalmadı

Der Toruni bizim bağa gelmedi ezel bahar
Zaman sular gibi aktı ömürden ettik âzar
Ne bir sosyal güvencemiz nede sahip çıkan var
Mızrabım perdeye küskün telde güven kalmadı

5

Her şeyinle güzel ana vatanım
Güzelliğin hiçbir cana değişmem
Kemiğim iliğim damarda kanım
Tahdigan'a, Hindistan'a değişmem

Cennete mi saldın meskenin yerin
Yüksektir dağların eksilmez karın
Yemyeşil yaylalar serin suların
Yüz Fransa bin Alman'a değişmem

Türk kadını nur bağlamış yüzlerin
Âhû bakışların şirin sözlerin
Selvi boylu gelinlerin kızların
Irak, İran, Gürcistan'a değişmem

Toruni anlatır yaşarken çağın
Minel îmân hübbül vatan toprağın
Gökyüzünde dalgalanan bayrağın
Şöhretini tüm cihâna değişmem

6

Hedefi görmeden mermi atmanın faydası ne
Tembellik züğürt düşürür yatmanın faydası ne
Elinden geldikçe çalış kula kulluk eyleme
Muhânetin lokmasını yutmanın faydası ne

Akıl ermez bu dünyanın ahvâline hâline
Gece hâpishane olur gündüz benzer geline
Şâyed bülbül değil isen konma gülün dalına
Karga olup gül dalında ötmenin faydası ne

Dâimâ karanlık gider cehâletin dünyası
Sırtına günah bağlayıp Mevlâ'ya olur âsî
Söz götürüp söz getiren münâfiğin kendisi
İki dostun arasını katmanın faydası ne

Şerefle şöhretle yaşa edebînle arında
Gir insanlık çemberine dolaşma kenarında
Şâhsen uygun hareket et ağır otur yerinde
Davetsiz teklifsiz yere gitmenin faydası ne

Belki de sözün yanlıştır be Nüsüret Toruni
Lâf bir kez namlıdan çıktı bulacaktır yerini
Yersen mazlûmun hakkını çekersin ecirini
Hakk'ın huzurunda inkâr etmenin faydası ne

7

Bence en güzeli insan duygusu
İnsan olan bir insanı incitmez
Ormanlar toprağın kutsal bekçisi
Akıllı baş hiçbir canı incitmez

Zararlıdır okumayan boş insan
Kemâlete erer ağır baş insan
Adımını düzgün atan hoş insan
Gül gülşânı gülistânı incitmez

Toruni nefsinle yapar savaşı
Gözyaşım dökülse eritir taşı
Hakka bağlı ise bezirgân başı
Yolda giden bir kervanı incitmez

8

Evrensel anlayış içerisinde
Engelleri aşan unutulmaz ki
Sevgi hoş görüye aynı zamanda
Usanmadan koşan unutulmaz ki

Tarihe en güzel sayfalar açan
İnsanlığa örnek kumaşı biçen
İlâhi bir yolu Taptuk'tan geçen
Hedefe ulaşan unutulmaz ki

Yunus deyip geçme düşün bir kere
İncele Yunus'u kendinde ara
Uluslararası tüm gönüllere
Saygı ile yerleşen unutulmaz ki

Keşfedip anlatmış çarkı çemberi
Devam etmiş adım adım ileri
Benimsendi fikir düşünceleri
Dillerde dolaşan unutulmaz ki

Der Toruni gerçek ufuk gerçek tan
Manâda tasavvuf sırrına yeten
İlim denizinde gemi yürüten
Hakk'a âşık düşen unutulmaz ki

9

Bülbülün ağzına mühür vuruldu
Karganın ötmesi sizce doğru mu
Kan emen sülüğe değer verildi
Bizi uyutması sizce doğru mu

Riyâkârın kökü bitmezse bir kez
İşin erbâbına fırsat verilmez
Neden rüşvetçiden hesap sorulmaz
Bedava yutması sizce doğru mu

Kanarya kovuldu serçe hız aldı
Kartal kuş tuzakta yılan düzeldi
Şahin susturuldu tilki söz aldı
Palavra atması sizce doğru mu

Gerçeği konuşsan tutmazlar başta
Hayat böyle sürüp gider savaştta
Adamın yok ise gezersin boşta
Hırsızlık etmesi sizce doğru mu

Nesine lâzımdır Toruni senin
Gün olur ki toprak olur bedenin
İkiyüzlü söz konuşan ozanın
İlerde gitmesi sizce doğru mu

10

Name gider isen bizim ellere
Bugün dağlar tipi boran dede de
Şâyed beni senden suâl ederse
O sebepten gelmez kervan dede de

Çekerim hasretin Gülümser, Köksal
Taner, Çetin, Sermin ederler hayâl
Bekler yollarımı Nisangül, Zühal
Fırsat vermez gelem zaman dede de

Müşkülü çözülmey pek gayet darda
Derse nerde deki çok uzaklarda
Söyledi ki kavuşuruz mezarda
Akar gözyaşları giryân dede de

Ördek suyu bulandı mı coştı mu
Dursun Ali mor öküzü koştı mu
Bahar geldi dağlar çiçek açtı mı
Yeşerdi mi çayır çimen dede de

Toruni'yim duman çöktü başıma
Bu hasretlik sızı verdi dişime
Bildir haberimi can yoldaşıma
Sakın geciktirme hemen dede de

11

Ozanlar bu bağa sahip çıkmadı
Yel savruldu harman oldu gör hele
Gerçek sanatına sahip çıkmadı
Vay hâlimiz yaman oldu gör hele

Bir yarış başladı kim kimi yordu
Kime iy dedimse kalbimden vurdu
Şahinler kargaya meydanı verdi
Giydi kisbet aslan oldu gör hele

Yazdığım bir mesaj sende duy bârî
Ben yanılsam sizler verin kararı
En büyük şifâmız çam sakızları
Yaramıza dermân oldu gör hele

Lâf ile karnı tok gördüğüm açlar
Elin tarlasında buğdayı tecler
Evvelinden ot bitmeyen yamaçlar
Hep kök saldı orman oldu gör hele

Toruni'yim başım duman bürüdü
İçim yandı gözyaşlarım yürüdü
Ekin ektim yeşermeden kurudu
Sam dokundu saman oldu gör hele

12

Bir kaşı kemâna verdim gönlümü
Yüz döktü yanımdan kalktı yürüdü
Zannettim ki can evimden vuruldum
Gözlerimden yaşlar aktı yürüdü

Belki yaptıkları cilveydi nazdı
Sevdası gönlümün bağını gezdi
Yanımdan geçerken gözünü süzdü
Bir kez geri döndü baktı yürüdü

Nâzlı nazenîndi lâyıktı methe
Mevlâ'yı seversen gel merhamete
Yüzü aya benzer göğsü cennete
Zülfünü bir yana yıktı yürüdü

Der Nusret Toruni bu dünya fânî
Hiç de güldürmedi gelen insanı
Sevdiğim ben değil bir başkasını
Sesledi koluna taktı yürüdü

13

Büyüttüm besledim asker eyledim
İlk önce isterim sıhhatin oğul
Dilerim Mevlâ'dan olası kadîm
Sabırla çekerim hasretin oğul

Amirin emrine tazîmle eğil
Kutsal bir görevdir boşuna değil
Gayet ağır baş ol bölükte oğul
Her gün artsın şeref şöhretin oğul

Başta ahlâklâzım bunu böyle bil
Yardımcınız olsun Cebber'ul Celîl
Gönlün alçak gayet yüzü yerde ol
Bilsinler bölükte kıymetin oğul

Selam bölük komutanan, yüzbaşan
Tarihî bir eser bırak kardeşen
Takım teçhîzâtın gönüllü kuşan
Sıdk ile tutasın nöbetin oğul

Birer kahramansız azîz vatanın
Gerektiği yerde kurban et canın
Göster cesaretin korkut düşmanın
Yaradan arttırsın kuvvetin oğul

Şerefli ordumuz al yüzlü hilâl
Tekmîl verilince tedbîrini al
Sen için nasîhat sözlerim Köksal
Kazan bu dünyada cennetin oğul

Der Nusret Toruni Türk'ün askeri
Başkomutan yürü demiş ileri
Kucakla sancağın bayrağın koru
Senle gurur duysun devletin oğul

14

Gel aldanma bu dünyaya sonu boş
Dosta doğru bakan yüz daha güzel
Elinden geldikçe gerçeği konuş
Topluma yararlı söz daha güzel

Sen seni bilmezsen ne gelir elden
Zelzele dokunur yıkar temelden
Vefâsız evlattan hayırsız maldan
Fazlası zararlı az daha güzel

Benim arkadaşım elimdeki saz
Âşığım âşıktan anlarım biraz
Kimse tek başına iş başaramaz
Bizi biz edenler siz daha güzel

Sonbahar dumanlı başındanısa
Yorgun durgun gözün yaşındanısa
Hayatın dört mevsim kışındanısa
İlkbahar hoş amma yaz daha güzel

Her gün ayrı moda her gün ayrı tip
Kapalı dolaşmak on için ayıp
Anne baba rızâsını kazanıp
Gururla yaşayan kız daha güzel

Nihâyet fiziki yapın bozulur
İlikten damardan kanın süzülür
Kefenin biçilir kabrin kazılır
Üzerini örten bez daha güzel

Der Toruni bir gün gelir sonumuz
Can çıkınca toprak olur tenimiz
Temiz vicdânımız İslâm dînîmiz
Mevlâ'ya eğilen yüz daha güzel

15

Azîz dostlar size haber var benden
Uyuma kardeşim uyan denildi
Anlatır geçmişten geleceğinden
Müddet doldu âhir zaman denildi

Bir paket var kalkmış rafta duruyor
Ağa hizmetkârdan hesap soruyor
Herkes yarasına dermân arıyor
Derde dermân bulan Lokman denildi

Terzi kumaş değil ateş biçiyor
Bulut arkasından rüzgâr uçuyor
Dünya denizlere yelken açıyor
Çıkar dalga kopar tufân denildi

Bizler bu oyuna gelinmektedir
Herkes tarafından bilinmektedir
Ozon tabakası delinmektedir
Bozuluyor çark-ı düzen denildi

Der Toruni zulüm arşa ulaştı
Daha tahammül yok sabrımız taşı
Koskoca dünyanın şekli değişti
Tek yardımcı ulu Sübhân denildi

16

Görünen köy istemiyor kılavuz
Ortada bir durum var gibi gibi
Bilmem ki anlar mı boş kafa rumuz
Her göz hissedemez kör gibi gibi

Gayesi toprak mı, sınır mı, su mu
Sel gider geriye bırakır kumu
Serpti içimize nifâk tohumu
Yağar üstümüze kar gibi gibi

Buğdayı ilaçla diken bitmeden
Zehire su deme aş kalmadan
Derin düşün fırsat elden gitmeden
Sonra toparlanmak zor gibi gibi

Usta işin icâbına bakmasa
Nâmerd çabuk kusar yediği tasa
Bahçıvan bağına sahip çıkmasa
Karınca deveyi yer gibi gibi

Der Nusret Toruni en iyi huzur
Hakkındır haksızın karşısında dur
Beşikte bekleyen yarışa hazır
Şimdiden görünür er gibi gibi

17

Tarihî bir fırsat kırk yılda bir kez
Gelip kapımızı çaldı müdürüm
Ruhi sıkıntılar azaldı biraz
Garibân yüzümüz güldü müdürüm

Hep minnetdârım zati hâlinize
Sayende engelli yol çıktı düze
Talih kuşu kondu omuzumuza
Kader şans yerini buldu müdürüm

Durum böyle iken durum değişti
Fikir defterine bir sayfa açtı
Hesap rakam altı kafa ulaştı
Beni buraklığa saldı müdürüm

On bir nüfus geçindirmek amacım
Gâhî karnım tokum gâhî de açım
Yük ağır tartmaya var mıdır gücüm
Gönlüme endişe doldu müdürüm

Emir baştan geldi senin nesine
Lûtfedin geçeyim ödemesine
Der Nusret Toruni can pahasına
Ne yapalım olan oldu müdürüm

18

Yalan söylemeye mecbur değilsin
Eğriye eğri de doğruya doğru
Eğri kim doğru kim el âlem duysun
Eğriye eğri de doğruya doğru

Düşün taşın konuş söz yerin bulsun
Dinleyen kendine bundan pay alsın
Ayrıcalık yapma kim olur olsun
Eğriye eğri de doğruya doğru

Der Toruni değer artar gittikçe
Vicdânın sesine kulak attıkça
Dilin dolandıkça gücün yettikçe
Eğriye eğri de doğruya doğru

19

Ciğerlerim ateş oldu yanıyor
Serpip söndürmeye çâre nerede
Göz yaşlarım doldu içim kanıyor
Tabîb bana derki yâre nerede

Feryâdımdan dağlar taşlar inlesin
Öldüğümde mezar taşım dinlesin
Sen benim derdimden anlayamazsın
Benim gibi bahtı kara nerede

Toruni'yim dumandayım sisteyim
Gel dokunma gönlüm kırık yastayım
Vıcdânım rahatsız ruhen hastayım
Kayıp oldu usûl töre nerede

20

Dolandım gurbeti geldim köyüme
Sesine ağladım rüzgârın kardeş
Derin gafletlere dalıp uyuma
Beni deli eder efkârın kardeş

Beni sana hasret koyan gurbettir
Yumulmayan gözün bana hasrettir
İlkbahar başladı şubattır marttır
Karı yok karşıki dağların kardeş

Ruhumda yadigâr kaldı bir adın
Şu dünyada alamadın murâdın
Felek darbe vurdu kırdı kanadın
Geride bıraktın kızların kardeş

Gurbet elde kara idi rüyamız
Göller harap yüzmez oldu sunamız
Bir düş gördüm duman idi hanemiz
Rüyamın tabîri çok derin kardeş

Bir gece yarısı geldim köyüme
Eşler dostlar koymadılar evime
Ayten dedi gideceğim emmime
Öz yavrundan aldım haberin kardeş

Babam derdin ile olmuş dîvâne
Bende bundan sonra düştüm şivana
Dedim Ayten yavrum hele gel bana
Ağlayıp söyledi mezarın kardeş

Mezarında gözyaşımı dökeyim
Her cuma gecesi boyun bükeyim
Dertliyim bu derdi nasıl çekeyim
Yâd eller yâr oldu o yarın kardeş

Sahipsiz ocakta duman mı tüter
Anam yok da bacılarım ah eder
Kardeşte kardeşten hasret mi gider
Söylemeyin yaram çok derin kardeş

Hani perçemlerin hani tellerin
Hani dalyan boyun hani dillerin
Sen bir fidan idin hani dalların
Sonbahar mı oldu baharın kardeş

Derdinle kavrulur ihtiyâr atam
Dağ gibi üstüme çöktü bir mâtem
Aldı kucakladı Sümmanî dedem
O da senin büyük pederin kardeş

Toruni uykudan uyanır ağlar
Benim iniltimden sallandı dağlar
Ölene dek saklayayım yadigâr
Resminle hatıra defterin kardeş

21

Anadolu'm tek bir vücûd tek yumruk
Olmayınca huzurumuz yok bizim
Gönlümüze saygı sevgi mutluluk
Dolmayınca huzurumuz yok bizim

Kucaklamak lâzım kardeş kardeşi
Herkesin olmalı ekmeği aşısı
Tabandan tavana huzur güneşi
Çalmayınca huzurumuz yok bizim

Anlatması kolay anlaması zor
Olup bitenleri gözlerinle gör
Anaların gözyaşları dinmiyor
Silmeyince huzurumuz yok bizim

Yeter kaldır yüzündeki şu perden
Yatan şehit sesleniyor mezardan
Ezân sesi yüksek minârelerden
Gelmeyince huzurumuz yok bizim

Dengesiz tartıyor terazi dara
Bakılması lâzım bozuk kantara
Altmış milyonun derdine çâre
Bulmayınca huzurumuz yok bizim

Nusret Toruni'nin dinlensin sözü
Gayet iy anlarız birbirimizi
Sorsun soruştursun durumumuzu
Bilmeyince huzurumuz yok bizim

22

Bence Emrah tartışılmaz bir âşık
Ben böyle tanıdım Emrah Baba'yı
Beyni kütüphane yüreği yanık
Ben böyle tanıdım Emrah Baba'yı

Hocası Hızır'dır beyzi Alişân
Bazen Farsça bazen Türkçe konuşan
Gece gündüz hak yoluna çalışan
Ben böyle tanıdım Emrah Baba'yı

Âdâbı üslûbla lûgatler saçmış
İlmin pınarından aşk suyu içmiş
Sanat dünyasına bir çığır açmış
Ben böyle tanıdım Emrah Baba'yı

İlin Erzurum'dur en güzel vatan
Söylemiş dilinden mücevher saçan
İnsanlığı insanlara anlatan
Ben böyle tanıdım Emrah Baba'yı

Der Nusret Toruni kaybolmaz sesi
Kolayca ölçülmez hayâl dünyası
Akıl selim hoş görülü birisi
Ben böyle tanıdım Emrah Baba'yı

23

Sıladan bir haber aldım gel diye
Yazmış bir pusula yâr sabağınan
Gözyaşıyla sitem etmiş bil diye
Okudum nâmeyi zor sabağınan

Yüzü gülmez gurbet kahrını çeken
Yastığı taş olur yorganı diken
Yatarken uykudan uyandım erken
Yağmaya başlamış kar sabağınan

Ayrılık ölümden acıdır acı
Başvurdum tabîbe yokmuş ilacı
Sana ricam budur canım postacı
Götür mektubumu ver sabağınan

Kime sorsam gurbet elden dert yanar
Oturup ağlasam el deli sanar
Gökte uçan kuşlar sahile iner
Çağrışır bülbüller gör sabağınan

Nusret Toruni'yim çektiğim çile
Her ne yana gitsem dert benle bile
Dökülen yağmura savrulan yele
Yaralı gönlümü sor sabağınan

24

Bir gün sabah ile erken
Yaş döktüm yola giderken
Sadık dostum görem derken
Güneş battı akşam oldu

Ela gözlü sürme kaş
Ak yüze dökülmüş yaş
Gölge bastı Ablak Taşı
Güneş battı akşam oldu

Kara kuzeyden yukarı
Göletin boz bayırları
Çiçek açtı çayırları
Güneş battı akşam oldu

Etrafında sümbül bağlar
Kimisi ah çeker ağlar
Sular cayır cayır çağlar
Güneş battı akşam oldu

Kır çiçekler elvânelvân
Başında azıcık duman
Dolaşırken oyan buyan
Güneş battı akşam oldu

Hasretin gönlüm sızılar
Gönül sılayı arzular
Köye dönünce kuzular
Güneş battı akşam oldu

Dinle Toruni der ne var
Bizden gitmez efkâr nazar
Köye döndü mallar davar
Güneş battı akşam oldu

25

Câhil kulağına kanûnnasîhat
Vermek vazîfendir değil mi hoca
Bugün değil ta yarımın işini
Görmek vazîfendir değil mi hoca

Câhiller âlime olurmuş muhtâç
Onlar kanaâtte örtmüştürler taç
Acil yarasına yumuşak ilaç
Sürmek vazîfendir değil mi hoca

Şöyle sor sendeki nedir bu gaye
Söyle ne yüz ile geldik dünyaya
Âyet okuyup da elin kürsüye
Vurmak vazîfendir değil mi hoca

Acil sözün söyler değildir hata
Akli idrâk etmiş bu mücâzâta
Okuya okuya er kemâlata
Varmak vazîfendir değil mi hoca

Toruni ah edip çekiyor merak
Yollar yakın değil, ıraktır irak
Yukarıya bakma aşağıya bak
Görmek vazîfendir değil mi hoca

26

Yorarsın kendini oyalanmakla
Var ise sermayen kendine sakla
Fikirince denizi mayalanmakla
Karadeniz maya tutmaz tövbe de

Bir an hoş görünür gözlere bar bar
Kökünden yıkılır temelsiz duvar
Eloğlu inceler ciğerin anlar
Yüzen demez lâkin yutmaz tövbe de

Der Toruni dostum gafletten ayıl
İnsan ol insanlık sırrına eğil
Sevgi karşılıklı tek yönlü değil
Çatal kazık yere gitmez tövbe de

27

Güneşin ziyâsı ihyâ edince
Açtı el salladı işâret etti
Zindân etti ırmaklara gidince
Düştü el salladı işâret etti

Karşiki dağları yaz eyledikçe
Işığî cihânı saz eyledikçe
Estirir yelleri hız eyledikçe
Kaştı el salladı işâret etti

Çalış erişesin Hakk'ın katına
Yaradan kâdirdir kâinâtına
Der Nusret Toruni hidâyetine
Coştı el salladı işâret etti

28

Azîz dostum sana var bir nasîhat
Tutarsan karın var benden demesi
Varsa kötü fikrin sil başından at
Olursun bahtiyâr benden demesi

Olur, olmaz yere bağlama atı
Beraber ezilir iy ile kötü
Harâmzâdelikle yaptığın çatı
Dağıtır rüzigâr benden demesi

Dikkat et ayağın değmesin taşa
Yaptığın emekler gitmesin boşa
İnsansın insan ol insanca yaşa
İnsanda sevgi var benden demesi

Der Nusret Toruni sözün burası
Yaradana ait ondan sonrası
İy olur mu ah çekenin yarası
Çekersin intizâr benden demesi

29

Demek ki bir isteğin var güzelim
Salma beni âh u zâra Hanım kız
Şâyed derdin neyse âşikâr söyle
Sakın düşme intizâra Hanım kız

Kimden izin aldın serbest gelirsin
Gençliğine gel güvenme ölürsün
Açma yaşmağın nazar alırsın
Verme göğsün bu dağlara Hanım kız

Evlenmeden nişân yüzüğün takma
Rüzgâr dokunmadan yerinden kalkma
Sana bir sözüm var sözümünden çıkma
Gelir isen bu pınara Hanım kız

Merak etme belki hayranın vardır
Bu dağlarda senin ceylanın vardır
Hava bugün sıcak ayranın vardır
Gönder bu derdime çâre Hanım kız

Asâletin bilmem soyun yerinde
İnce bir belin var boyun yerinde
Terbiye almışsın huyun yerinde
Velâkin yüzünde kara Hanım kız

Kendin insanlıktan saydığın zaman
Turnasın göllere konduğun zaman
Çeşmenin başına indiğin zaman
Ne söyledin bu pınara Hanım kız

Bu aşkın yolunda yaparsın gayret
Azıcık sabreyle alırsın murâd
Dedem Sümmanî'dir adım Nüsüret
Ben giderim sonra ara Hanım kız

30

Tarih yetmiş iki çıktı bir olay
Acı haber ilân oldu ey dünya
Roket mermisine takıldı gençler
Kuru yerler al kan oldu ey dünya

Saat sekiz idi çıktı bir olay
Kulağıma geldi acâyib vay vay
Bütün bölüklerden boşaldı alay
Her tarafım duman oldu ey dünya

Atlı yaya birbirine katıldı
Dört bir yanı asya ile tutuldu
Havamı karardı güneş tutuldu
Bütün her yan zindân oldu ey dünya

Bir velvele aldı oldu bir yara
Feleğin darbesi ve yüzü kara
Toplanın doktorlar bulalım çâre
Ümit haktan gümân oldu ey dünya

Çene kesilmişken geri döndüler
Üç bin cemaatle namaz kıldılar
Al bayrakla kabristâna doldular
Hayatları yeksân oldu ey dünya

Sormayın dertlerimi daha çok var
Toruni gönlünden gitmiyor keder
Buna Fevzi şâhit yazdık beraber
Dilden dile destân oldu ey dünya

31

Yeri gelir sabırlıyım cevap vermem susarım
Yeri gelir kılıç gibi dört bir yanım keserim
Yeri gelir rüzgâr gibi çok şiddetli eserim
Yeri gelir yumuşağım yağ yanımda hiç kalır

Der Toruni yeri gelir derede buz gibiyim
Yeri gelir âşık oduna yanısan köz gibiyim
Yeri gelir gökyüzünde küçük yıldız gibiyim
Yeri gelir Merîh değil dağ yanımda hiç kalır

32

Kim ister ki vatanından ayrıla
Bana göre ismin anmam bir daha
Etrafız bölense kırmızı güle
Bülbül olsam gelip konmam bir daha

Haksıza göz yumduz mazlûmu ezdiz
Çalıştız çırpındız ne işi çözdüz
En büyük başarız toplumu bozduz
Umarım düzele sanmam bir daha

Zemzem değil zehir gibi aktınız
Birbirize düşman gibi baktınız
İylik yapım dedim rakip çıktınız
Dönüp dost olsanız kanmam bir daha

Huzursuz bir yerde olur mu âhenk
Yine aynı kavga yine aynı cenk
Anlayışsız komşu ateşten gömlek
Giyinip sırtıma yanmam bir daha

Nusret Toruni'yim budur kaderim
Beni dalım kırdı kime ne derim
Gün gelir ki ben bu elden giderim
Allah şâhit olsun dönmem bir daha

33

Âşık Reyhânî'yi kıldım ziyâret
Kervan yormuş yol tükenmiş eyvah ey
Tutmuş yakasından amansız bir dert
Şeydâ susmuş dil tükenmiş eyvah ey

Tevellüdü otuz iki yaş yetmiş
Dünya varlığını gözünden atmış
Koca çınar çürümeye yüz tutmuş
Yaprak dökmüş dal tükenmiş eyvah ey

Bir zamanlar sahnelerde dolaşan
Âşıklığın hedefine ulaşan
Bâğbân hasta bağlar olmuş perîşân
Hazân vurmuş gül tükenmiş eyvah ey

Zaman avcı kol geziyor peşinde
Yar hasreti gözlerinin yaşında
Yorgun sazı yatağının başında
Mızrap küsmüş tel tükenmiş eyvah ey

Der Toruni ismim söylenir dilde
Hayat budur arzu bitmez gönülde
Gemi yükün almış yolcu yolunda
Aylar gitmiş yıl tükenmiş eyvah ey

34

Sor Âriften al cevabı manâyı tarîf eder
Hayat yel kovandır döner seneyi tarîf eder
Erbâbıdır lâf konuşur sanat koyar ortaya
İbrişime sözü dizer daneyi tarîf eder

Hâl bilmezse derdin deme bilmez izzetini
Kul olana Yâsin oku hoşlaşmaz ülpetini
Ancak ki sarrâfı bilir altının kıymetini
Seyyâr satıcıya sorsan nâneyi tarîf eder

Yobaza yaklaşıp dokunma incitir bilmez hatır
Çünkü onun yükü ağır gücün varsa al götür
Âlim ile oturursan sana bir söz öğretir
Câhil ile sohbet etsen sunayı tarîf eder

Âşık Nusret Toruni'nin bir bilsen gayesini
Asıllı aslın yitirmez gösterir mayasını
Bazen insan yüzden atmış edebî hâyesini
Sebavetten yoksun kalmış manâyı tarîf eder

35

Ben gelirken bizim eller kar idi
Güneş çalıp açıldı mı bilemem
Yeni baş göstermiş ilkbaharını
Koyun kuzu seçildi mi bilemem

Aklıma geldikçe derim ah vatan
Gönlümde gam dolu bağrım da hicrân
Mayıs ayı geldi geçti haziran
Tarla çayır biçildi mi bilemem

Deli gönül yine sıla arzular
Aklıma düştükçe yaram sızılar
Baba diye yol bekleyen kuzular
El yanında küçüldü mü bilemem

Nusret Toruni'yim olamam kâtip
Dağlar memur olmuş çiçekler hâtip
Yaylacılar yaylalara göç edip
Boz ayranlar içildi mi bilemem

36

Avrupa'yı sorarsanız siz benden
İşte Avrupa'nın yaşantısı bu
Çoğusunun gözü kurtulmaz gamdan
İşte Avrupa'nın yaşantısı bu

Akşamın işini koymaz sabağa
Boşaltır viskiyi döker tabağa
Banof'ta gelirler dudak dudağa
İşte Avrupa'nın yaşantısı bu

Ders alırlar köpeğinden itinden
Anlamazlar öğüdünden methinden
Vücûd besliyorlar domuz etinden
İşte Avrupa'nın yaşantısı bu

Boyadan görünmez mavi gözleri
Konuşurken anlaşılmaz dilleri
Mesken tutmuşuzdur yaban elleri
İşte Avrupa'nın yaşantısı bu

Her ne sorarısın var efendim var
İstersen genç olsun ister ihtiyâr
Çarşılara ayaküstü işerler
İşte Avrupa'nın yaşantısı bu

Yüz bin frank olsa alırsın vebâl
Bu işin sonunda doğar bir zevâl
Sordum namus filan söyledi igal
İşte Avrupa'nın yaşantısı bu

Nusret Toruni'yim oldu haberim
Eridi kemiğim kaldı bir derim
Vakmağınızı¹⁷⁰ dedi anlamıyorum
İşte Avrupa'nın yaşantısı bu

¹⁷⁰ Bu sözlükle şair aslında Almanca bir soru cümlesi olan ve Türkçe anlamı "Ne yapıyorsun?" olan "Was machst du?" cümlesini kendine özgü bir şekilde(Vakmağınızı), hece ölçüsüne uydurmak açısından bu şekilde ifadelendirmiştir.

37

Hele düşün devr-i Âdem'den beri
Gelenler ağlamış gülen olmamış
Enasırın toprak bakma yukarı
Sonum ne olacak bilen olmamış

İnsanı yaşatan bir nefes bir can
Ruh cesetten çıkar kaybolur beden
Bin yıl yaşayanın sonu kabristân
Bunlar bir gerçektir yalan olmamış

Bülbül susar gülün rengi solunca
Günler tamam ömrün tamam olunca
Ecel gelip bir gün kapın çalınca
Hiç kimse ek süre alan olmamış

Der Toruni bir gün mahşer kurulur
İğneden ipliğe hesap sorulur
İnancım bu bir gün ölen dirilir
Şimdiye dek geri gelen olmamış

38

Dün gece bir rüya gördüm ağladım
Sellerin üstüne gurbet yazılı
Gün geçtikçe karaları bağladım
Ellerin üstüne gurbet yazılı

Her gün sorgu sorsa cevap veririm
Felek siteminden biter eririm
Otoban yoluna çıkar yürürüm
Yolların üstüne gurbet yazılı

Ta öteden beri buymuş yazılar
Aklıma vurdukça yaram sızılar
Rüzgâr vurur pencereler cızırdar
Yellerin üstüne gurbet yazılı

Hayatım boyunca çektiğim çile
Desen rüzigâra savrulan yele
Üç gün evvel evden geldi pusula
Pulların üstüne gurbet yazılı

Her akşam olunca başlıyor çile
Alır çantasını çıkar otele
Ahbap bulamaz ki konuşa güle
Dillerin üstüne gurbet yazılı

Nusret Toruni'yim yaptım özümü
Talihsizim tutan yoktur sözümü
Her akşam çalarım gamlı sazımı
Tellerin üstüne gurbet yazılı

39

Oku cehâleti bir yana bırak
İlim aynasından ileriye bak
Kolay mı amiral general olmak
Eğitim öğretim okuldan başlar

Okuyanda olmaz endişe kaygı
Çünkü kafasında kalbinde duygu
Vatanına sevgi topluma saygı
Eğitim öğretim okuldan başlar

Türk milleti her an kurbanım adan
Atandır buyurdu yadigâr eden
Karadan semâya yükselip giden
Eğitim öğretim okuldan başlar

Mugattes toprağın bağrında yatan
Çalış, övün, güven demiştir atan
Olmak ister isen Fâtih, Yavuzhan
Eğitim öğretim okuldan başlar

Nusret Toruni'yim cehâlet bizde
Hırsızlık yürüdü haksızlık dizde
Ozanız bunları söyleriz sazda
Eğitim öğretim okuldan başlar

40

Atamız seslendi ey Cumhûriyet
Size armağanım budur hürriyet
Dere köprü oldu yollarda asfalt
Taşlar derki ellinci yıl hoş geldin

Suda ateş gizleten bunu gördü
Aydınlatıp hattı havadan girdi
Karanlık geceden ışığı verdi
Fişler derki ellinci yıl hoş geldin

Dünyayı çağladı Türklerin sesi
Kolda kılıç kalkan elde asâsı
Tarihte yer verdi boğaz köprüsü
İşler derki ellinci yıl hoş geldin

Yarım asır çok şey verdi vatana
Okul tarih birde göz at atana
Vatan için şehit düşen yatana
Faşlar derki ellinci yıl hoş geldin

Vapur yapıp deryâlarda yüzdürdü
Dört bucağı adım adım gezdirdi
Uçak yapıp gökyüzünde sızdırdı
Kuşlar derki ellinci yıl hoş geldin

Der Toruni yedi devlet öldüler
Bütünlüğü Türkler ele aldılar
Al bayrağın üzerini çaldılar
Kanlar derki ellinci yıl hoş geldin

41

Hadi gel açıkla âşıkım neye
Riyâkârsan sana kırılır âşık
Yazdığım değilse takdire şâye
Karalır satırlar çizilir âşık

Hatırlarsın yâri aklan gelince
Ara aşka çâre inceden ince
Hasretin çilesi ah can deyince
İçten kederlenir üzülür âşık

Der Toruni yanlış yere giderse
Kırılır değeri gelirse hırsla
İşlediği hataları gizlerse
İler ki yıllarda sezilir âşık

42

Değme bana ey muhânnet derdimin dermânı yok
Karşılık vermek isterdim vaktimin zamanı yok
Bir şey için şaşa kaldım sahipsiz sürü otlar
Dalıp hep canavar kırmış başında çobanı yok

Aşk hayatta insanların çekecek çilesidir
İster istemez kavrulur başının belasıdır
Sevmeyene yakın gitmez sevenin kölesidir
Bizler bir kardeşiz bizler bir dostuz yabancı yok

Bir kez daha içmiş oldum nâmerd zehir taşını
Soyunup meydana çıkıp giydim gamlı başını
Nusret Sümmanoğlu ister yürüte gemisini
Tekel ses çıkarmaz derler sürececek kaptanı yok

43

Anayurduna da hasret
Garip elde tüten ocak
Rüzgârdan hızlı hareket
Garip elde tüten ocak

Ağırbaşlı gözü yaşlı
Bu dâvâya hoş bakışlı
Bu ateş dokuz nakışlı
Garip elde tüten ocak

Ülke nedir ülkü nedir
Milliyetçi dâvâ budur
Toruni'nin sembolüdür
Garip elde tüten ocak

44

Birden bire zengin olan şâhıslar
Ya bulmuş yahut da çalmış demektir
Gönülü fethetmek büyük bir zafer
Yapan kimse insan olmuş demektir

Çamurdan yaptıysan üç katlı bina
Deli gönül gel güvenme tahtına
İçinde yaşayan kalır altına
Ânî ölüm göze almış demektir

Akıllı olmalı insan bir defa
Kâinâttan ibret almaz boş kafa
Ney imiş söylenen bu cevri cefâ
Câhil sağ gezse de ölmüş demektir

Tabîatkanûnu çarkı düzenler
Sezenler bu çarkın sesini dinler
Azığı olmadan yola çıkanlar
Gitse de yolda aç kalmış demektir

Büyük dikkât ister yapılan düzen
Ârîftir Ârifi madenî sezen
Gerçeği okuyup gerçeği yazan
Kendini kendinde bulmuş demektir

Nusret Toruni'yim sözlerim ayan
Başan geçse tez anlarsın o zaman
Her alanda hesabını bilmeyen
Sermayeyi cepten silmiş demektir

45

Kahraman ordumuz Anadolu'da
Tarihler boyunca methi söylenir
Azimli kararlı barıştan yana
Her zaferde mahâreti söylenir

Ankara'da meclis MustafaKemâl
Dalgalanır bayrak ak yüzlü hilâl
Ruhumuzda yaşa ebedîyyen kal
Tüm dünyada adâleti söylenir

Fâtih, Yavuz, Âkif Ersoy'un sesi
Türkiye'dir kahramanlar yuvası
Bereket doludur Konya Ovası
Mevlâna'nın sır hikmeti söylenir

İstanbul boğazı Kars'ın planı
Zonguldak madeni Urfa alanı
Ordu'nun fındığı Uşak'ın gönü
İhracatta ticâreti söylenir

Bursa şeftalisi Anamur muzu
Rize'nin çayı var Mersin karpuzu
İzmir'in efesi Ağrı'nın buzu
Adana'nın harâreti söylenir

Sümmanî, Emrahi, Nefi, Erbabî
Şenlik de bunların dostudur tabî
İbrahim Hakkın marifet kitabı
Erzurum'un kerâmeti söylenir

Afyon'un kaymağı Sivas koyunu
Maraş dondurması Artvin oyunu
Tokat'ın üzümü Türkmen düğünü
Ardahan'ın kuzu eti söylenir

Isparta halısı Of'un teşisi
Amasya Erzincan ağaç aşısı
Manisa macunu Bayburt bişisi
Yozgat'ın da ziyâfeti söylenir

Nusret Toruni'yim yurdun ozanı
Bu vatan uğruna koymuşum canı
İzmit pişmaniye Bolu ormanı
Köroğlu'nun aygır atı söylenir

46

Oturur yüz yüze karşiki dağlar
Göğsü çimen beyaz başında fesi
Komşusu yanında küçük tepeler
Hoştur birbirine fısıldaması

Göç gelince yüzün güler yaylalar
Bitince menevşeler kaybolur kar
Çığırsır bülbüller öter turnalar
Sevdiğime yaş döktürür nâmesi

Her yandan su akar dolar dereye
Birleşir sel olur gider nereye
Nusret Toruni'yi sokar yaraya
Bir Eyüp misâli dert dinlemesi

47

Biri bana dedi ki ne var ne yok dünyada
Anlayışına göre dur anlatım bana sor
Ortada bir suç vardır bu suçu kim işledi
Öğrenmek hakkın dolaş her insana sor

Liseden çıkan çocuk geriye döndü köye
Yarısı su yarı süt sattığı ayrına sor
Yataktan kalktı sürü saldırdı araziye
Karnı aç mı tok mu önünde çobana sor

Tenko ablam süslenmiş nâzik çıkar caddeye
Arkasında avcı var bana değil ona sor
Dönen yel değirmeni orada öğünen ne
Değirmenciden değil dönen değirmene sor

Bir kaç tane pehlivan çıktı yağlı güreşe
Yıkan kim yıkılan kim sahada meydana sor
Seyirciler kuliste heyecanla izliyor
Kim birinci gelecek bizim Süleyman'a sor

Hanımlar gözünüz aydın tüp bebek icâd oldu
Analık kim yapacak çekinme babana sor
Bir hayat sürmek için canlı geldi dünyaya
Âkibeti ne olur günahsız sübyâna sor

Yüzde birini dedim doksan dokuzu kaldı
Arkası yarın gibi gelecek zamana sor
Kaleci gol yemeden hakem düdüğü çaldı
Takımda suç arama verilen puana sor

Baştan aşağıya bak satırları incele
Eğer sen anlamazsan anlayan irfâna sor
Toruni konu buldu mızrabı vurdu tele
Sanatçı işi değil belli bir ozana sor

48

Eğitim öğretim kültür önderi
Türk gencine veren Türk öğretmeni
Ata yadigârı Türk kahramanı
İzinde can veren Türk öğretmeni

Yirmi dört kasım sizin için sazdır
Talebeye örnek kültüre hızdır
Yeni nesil sizin eserinizdir
Gönüllere giren Türk öğretmeni

Besler fidanını bakar meyveye
Uzanır dalları şehire köye
Kademe kademe yüksek düzeye
Alıp da götüren Türk öğretmeni

Korkma sönmez dâim yanar bu ocak
Vatana sevgimiz var kucak kucak
Denizlerde gemi havada uçak
Gökyüzünde süren Türk öğretmeni

Oku derde anlamazsak ne garip
Bizler yapıcıyız etmeyiz tahrîb
Cehâletin zincirini koparıp
Yarasını saran Türk öğretmeni

Dinle Toruni'nin gerçek sesini
Severiz bayrağın nur gölgesini
Oku Atatürk'ün vecizesini
İleriyi gören Türk öğretmeni

49

Gözleri yaşlıdır yüreği gamlı
Sıladan ayrılıp gurbete giden
Yüzü gülmez her gün gezer mâtemli
Sıladan ayrılıp gurbete giden

Nasîp abudane vesîle budur
Götüren bir ekmek bir bardak sudur
Boyun büker kaderine razıdır
Sıladan ayrılıp gurbete giden

Sırtında çantası yüzünde teri
Ayrılmış evinden yoktur haberi
Belki ömür bitmiş gidemez geri
Sıladan ayrılıp gurbete giden

Bitmez endişesi bitmez çilesi
Böyle imiş bu hayatın cilvesi
Rengi soluk olur yıkık dünyası
Sıladan ayrılıp gurbete giden

Nusret Toruni'yim ben böyle derken
Ömür geldi geçti vakit çok erken
Yastığı taş olur yorganı diken
Sıladan ayrılıp gurbete giden

50

Orda olup biten orada kaldı
Başkasına yayacağım yok Ramiz
Ârifler kadrini ârifler bilir
Her deliye uyacağım yok Ramiz

Ben senin eyledim ziyâretini
Helâl eyle yedim hoş nimetini
Sen ortaya koydun etiketini
Başka bir şey diyeceğim yok Ramiz

Neden icâp etti türküler yakman
Hayret yırtık dondan ortaya çıkman
Cana dermân olsa sofranda lokman
Harâm olsun yiyeceğim yok Ramiz

Unutmadım çorbandaki tuzunu
Ben bilirim insanlığın özünü
Tilki kapatamaz aslan gözünü
Bir kenara koyacağım yok Ramiz

Kim derki câhilde olur kerâmet
Sütüne düşeni konuşur elbet
Ne'deceksin otur yerinde rahat
Hepisini soyacağım yok Ramiz

Nusret Toruni'yim ne gördün benden
Merde merd insanlık beklerim senden
Zincire vuruldun tuttun paçamdan
Acısını duyacağım yok Ramiz

51

Bebah dünya sana daha inanmam
Bir şey anlamadım hâlinden senin
Sende yaşayana vermedin murâd
Herkim geçtiyse belinden senin

Yüze güldün efsaneyi aldattın
Çektin kemendini koştun zorlattın
Büyüttün besledin ihtiyârlattın
Ruhum etkilenmez fellinden senin

Bayağı benzersin karanlık hana
Ettin Toruni'yi deli dîvâne
Sende yaşayanı aldın altına
Kimse kurtulamaz elinden senin

52

Bir şey var ki aklım almaz nedense
İşte o kafama takıldı gitti
Hâlen daha imrenen var kusura
Oyusa mâzîye çakıldı gitti

Gorbi¹⁷¹ iş yaptı aldı bir karar
Sivile askere vermeden zarar
Kökünden söküldü demir kapılar
Maskara duvarı yıkıldı gitti

¹⁷¹ Gorbi; Mihail Sergeyeviç Gorbaçov,
Erişim: <http://tr.wikipedia.org/wiki/Gorba%C3%A7ov>

Esaret altında binlerce canlar
Bugün gayet mutlu dün ezilenler
Türk'ün aleyhine ters yazılanlar
İndirip raflardan yakıldı gitti

Der Nusret Toruni Türk'e maşallah
Bunları hop edip eyleyen Allah
Yüz yıllık hasiret bitti inşallah
Türkler Kafkasya'ya sokuldu gitti

53

Hata kalemde mi parmakta mı suç
Yazmak için yaprak açtığı yerde
Vicdânın sesini duyda ölçüp biç
Kul kusursuz olmaz şaştığı yerde

Ârifsiniz adâletiz muntazam
Sizler tarîf edin ben şiir yazam
Söyleyin razıyım ne ise cezam
Vurulmaz insana düştüğü yerde

Bahçıvan yok bağlar diken bitirir
Bülbülün sırtında baykuş oturur
Söker bendin tahrîb eder götürür
Gönlümün pınarı coştığı yerde

Kimsenin fikrine kapılmamalı
Kapıldıysan sen çekersin vebâli
Hatır için kurban etmeyin fili
Serçenin yarışa koştığı yerde

Nusret Toruni'yim yaram çok derin
Talihsizlik bugün sardı defterin
Yarı can etmeyin bari öldürün
Fırsat elinize geçtiği yerde

54

Beş dakika düşün bir dakika konuş
El değer vermezse söz elden gider
Nefsine hâkim ol vicedânan danış
Altmış âlim derken yüz elden gider

Yavaş yavaş başlar içinde sancı
Hiç kimsenin sana olmaz güvenci
Toplayıp derlesen harâm kazancı
Gülün ömrü gibi tez elden gider

Helâlticâret yap genç iken yaşın
Geçmişen bak geleceğin iy düşün
Veresiye satıp alırsan peşin
İflâs edersin de bez elden gider

Sen seni bilmezsen çekersin cezan
Der Nusret Toruni böyle bu düzen
Toplumun gözünden düşen bir ozan
Sanatı kaybolur saz elden gider

55

Ey efendim dikkat eyle dört yanına nazar et
Gelen ağlar giden ağlar gülene sor bak ne der
Eğer sende akıl fikir fehîm duygu var ise
Geçen gün ömürden geçer gelene sor bak ne der

Eğer sen seni bilmezsen kimse seni bilemez
Sana senden yakın olup bilene sor bak ne der
Çünkü sana akıl vermiş vücûd vermiş el vermiş
Her yaraya şifâ merhem olana sor bak ne der

Uyan Toruni gafletten uyan yattığın yeter
Ağıt yazıp mızrap atan çalana sor bak ne der
Millî duygu dertlerini dükkâna koymuş satar
Hâlen iyce derin düşün alana sor bak ne der

56

Nazlı dostum taze gülüm bağında
Sen bahçıvan elin atıp der beni
Kıvrım kıvrım yapraklarım sağında
Merhamet et sağ taraftan gör beni

Elindeki zehir ise ver içim
Sende yüz dönersen ne yana kaçım
Sürmeli göz aşkın kavurdu içim
Al hançerin yüreğimden yar beni

İpek olup her tezgâhta dokundum
Boyun ve gerdânan yanıp yakındım
Dertlerimi söylemeye sakındım
Bırakmadı edep hayâ ar beni

Âşık olan arzusunu bildirir
Seni gören herkim olsa çıldırır
Gülümsemen beni yakar öldürür
Ölür isem gel kabrime sor beni

Toruni vuruldu güzel âvâzan
Yanmışım aşkına sevgilim inan
Eğer bu dünyaya inanmazısan
Öldüğümde toprağımdan sor beni

57

Bin dokuz yüz doksan iki mart on üç
Bir felâket geldi il Erzincan'a
İlk yardıma kavuşması gayet güç
Bir şivan erişti sabi sübyâna

Saat yedi yirmi yassı zamanı
Zemin sarstı arşa çıktı dumanı
Dünya mı geçici hayat mı yani
Yer gök kaplanmıştı toza dumana

Ani bir facia bilen yok n'oldu
Hatlar kesik haber almak müşküldü
Her taraf yıkıldı yerle bir oldu
Ortalık bölendi al kızıl kana

Telefon başında değerli vali
Afat büyük tedirgindi ahâli
Üç yüz kırk yaralı beş yüz beş ölü
Gönülden yaşlıyız bunca kurbana

İli kasabası çevre köyleri
Boynu buruk vîrân olmuş evleri
Yazmakla biter mi kader defteri
Cenazeler dizilirken yan yana

Görevi başında terete basın
El tutmaz ki açıp tarîf edesin
Birkaç cümle ile duyurdu sesin
Şarktan garbe bütün gitti dört yana

Bakanlar anında merkeze geldi
Sordu yetkiliden bilgiler aldı
Olayı görünce gözleri doldu
Elde değil can lâzım ki dayana

Yurt dışında idi sayın başbakan
Duyunca tedbîre başvurdu hemen
Gezisini kısa kesti o zaman
Gözü yaşlı geri döndü vatana

Ulusal devletler yardıma koştı
Havadan karadan geldi ulaştı
Devlet milletine kucağın açtı
Rahatlık bahşetti bütün insana

Toplum bir bütündür tüm Anadolu
Doğu batı kuzey güney sağ kolu
Yaralı Pülümür yaşlı Tunceli
Dâhil oldu düştü âhu figana

Fedakâr komutan subaylar erler
Can vereni kurtarmaya giderler
Enkazda moderin teknik dozerler
Birer birer çıkardılar ayana

Hangisini yazam ızrabımız çok
Ciğerimiz delik boynumuz buruk
Kimi der kardeşim kimi yârim yok
Bütün genç ihtiyâr düştü şivana

Dediler ki ümit kesik bu ilden
Takdir mukadderâd ne gelir elden
Cumhurbaşkanımız yaşlı gönülden
Dağlar taşlar girdi ilde tufâna

Mantıkça incele düşün bir kere
İşte bir örneği Nurcan hemşire
Sağ olarak çıktı dokuz gün sonra
Şükrettiler Mevlâ'm gani sübyân

Olan oldubitti hepsi bir gece
Ölüm bakmıyordu kocaya gence
Tarihe kaydoldu başlı başınca
Der Nusret Toruni bak şu destâna

58

Câhilin gözü kör görmez gerçeği
Aslanı kediye boğduranlar var
İğne deliğinden tren geçer mi
Dünyayı içine sığdıranlar var

Bire kardeş gökten gümüş yağar mı
Balık yavrusunu deniz boğar mı
Deve yumurtlar mı katır doğar mı
Dünyanın ters işi doğduranlar var

Mevlâlûtfetmezse tüm sular akmaz
Yapraklar yeşermez çiçekler kokmaz
Sarı inek memesinden süt akmaz
Beş yaşlık çocuğa sağdıranlar var

Der Nusret Toruni dert bende diken
Gam etmem bir şeyi Allah var iken
Hava ayam iken bulut yok iken
Nedense rahmeti yağdıranlar var

59

Bir bahar ayında Ablak Taşı'nda
Nâme yazıyordu kır çiçekleri
Dağ taşları elvânelvân kınalı
Seyretmeye değer gör çiçekleri

Göğsünde çimeni başında fesi
Rüzgâr ile konuşurdu hepisi
Her insanı mecnûn eder kokusu
Suâl et Leylâ'dan sor çiçekleri

Gayet endâzeli açılmış lâle
Nergis yaprakları ermiş kemâle
Sordu âşık mısın, dedim bir güle
Dedi uzat elin ver çiçekleri

Bulutun yağmuru yağmada idi
Ufuk karanlığı boğmada idi
Güneş dağ ağzından doğmada idi
Durmadan çilerdi yar çiçekleri

Nusret Toruni'yi yaktı çiçekler
Sanki YûsufZelhâ kapısın bekler
Hayâlimden gitmez o güzellikler
Gönlümde dopdolu var çiçekleri

60

Hor görme efendim bizim elleri
Hor olsunda bizim memleket olsun
Boyun eğdim tarlasına işine
Zor olsunda bizim memleket olsun

Bizim elin dağı sanarsın cennet
Üstünde yaşayan alırmış murâd
Her kesin vatani kendine Bağdat
Kar olsunda bizim memleket olsun

Duman gitmez bizim elin dağından
Toruni'yim gönlüm kurtulmaz ağdan
Gurbet ele çıksam mektup var yardan
Var olsunda bizim memleket olsun

61

Dünyada gelişen bütün olayda
Nice Rüstem nice Ali yatıyor
Dış mihrâbın gözü zayette zayda
Saldırgan gücünün feli yatıyor

Saraybosna göçte Filistin darda
Sağ kalan yaralı ölen mezarda
Kimi esir düşmüş kimi düzlerde
Kırılmış kanadı kolu yatıyor

Doğuda Nahçıvan batıda Hersek
Vatan namus için yapıyorlar cenk
Yamaçlar kan gölü cephede tüfek
Tetiğinde kimin eli yatıyor

Vîrâneye döndü şehirler köyler
İş geçtikten sonra yâr beni n'eyler
Sabah oldu hâlâ uykuda bekler
Ne zaman uyanır ölü yatıyor

Tersine mi döndü çarkın çemberi
İhlâl ediliyor insan hakları
Ne olur ulu Mevlâ'm bizleri koru
Sevgin içimizde dolu yatıyor

Der Nusret Toruni çalıp satanlar
İşte bahsettiğim budur yatanlar
Her şey göz önünde olup bitenler
Gececek tarihte yılı yatıyor

62

İnancım bu gül dalında gül biter
Gül dalında çalı bitmez kabul et
Bağ bülbüle ait aşk ile öter
Bülbül susup karga ötmez kabul et

İlim bir ışıktır ta uçtan uca
İlmi okumadan olunmaz hoca
Cehâlet dediğin karanlık gece
Ay doğmadan şafak atmaz kabul et

Yorarsın kendini oyalamakla
Var ise sermayen dar güne sakla
Hayâl ile deniz mayalamakla
Karadeniz maya tutmaz kabul et

Bu bir ince yoldur görmeyen bilmez
Bilen yol kat eder yılmaz yorulmaz
Kaptan ehlî ise gemi sarsılmaz
Yelken açar gider batmaz kabul et

Okuyup araştır aslın ne senin
Dînîİslâm Türk'sün bayraktır kanın
Geçmişini karalayan ozanın
Lâfi Şurdan Şurya gitmez kabul et

Yüksek puan alır pervâsız barbar
Onu destekleyen onla beraber
Dediğimi dinleyenler iy anlar
Faydalanır zarar etmez kabul et

Der Nusret Toruni gafletten ayıl
İnsan ol insanlık sırrına eğil
Sevgi karşılıklı tek yönlü değil
Çatal kazık yere gitmez kabul et

63

Sizi görür görmez bizim ellerin
Esen rüzigârı aklıma düştü
Boynu buruk duvar dibinde deden
Yalnız ihtiyârı aklıma düştü

Yaz ceylanım ben dediysem ruhen yaz
Şu çevrelerin gönüllerini gez
Sonbahar başladı dağlar bembeyaz
O soğuk suları aklıma düştü

Nusret Toruni'yim ciğerim dişir
Bilmeyeni bilenlere danışır
Yamacında mor koyunlar meleşir
Otsuz yaylaları aklıma düştü

64

Eğer ekinin ektinse hakikat tarlasına
Arpasından taşkın gelir yaradan hidâyeti
Aşk ilâhî hakikatin cilâsı ikbasına
İnsanı ıslah eyledi şeriâtın âyeti

Her insan insan değildir ilk insan ilki gerek
İnsandan insanlık alır hakikate girerek
Çalışırsan ihsân gelir Hakk rahına girerek
Yaradanım yaratmıştır cinân kula cenneti

Gâh gelirsin gâh gidersin anlaşıyoruz giderek
Geldiğinde gençlik gelir ister çiçek dürerek
Eğer kendin tanıtırsan her diyâra giderek
Toruni'yi sorarlarsa Allah için âşıktı

65

Her çiçekten payın almış bal ararsan beni gör
Her yandan boşalıp dolmuş göl ararsan beni gör
Hakikî insana fedâ eylerim bu canımı
Ayağına türap olmuş kul ararsan beni gör

Ham ağaçta lezzet olmaz dalı da aşınmalı
Aşılıp meyvesin veren ağaç taşlanmalı
Ötmek için bülbül olup gül dalına konmalı
Bülbülü feryâda sokan gül ararsan beni gör

Der Toruni süzgeç ile kaptan kaba süzıldüm
Âşıklar künyeye geçti ben kenara yazıldım
Nicesin ayakaltında türap olup ezildim
Gelip kervanın geçtiği yol ararsan beni gör

66

Dünya bir çobandır insanlar güder
Kim gelirse gelsin gelenler gider
Karışır toprağa derki bu kadar
Düşünmez ki bir huzurîdvân var

Emel lâzım elde kabre girende
Eğer yoksa kalacaksın bir yanda
Günah sevap soracaklar o anda
İy kötüyü orda seçen mîzân var

Toruni mecnûnum vardır feryâdım
Şükrolsun kalbime tam itikâdım
Sonum nedir diye kesmem ümidim
Kalk eyleyen yaradandan gümân var

67

Ben derdimi dökeceğim sazıma
Gel dokunma sarı telime baba
Bakmıyorsun ateşime közüme
Yel götürür seyret külüme baba

Güneşim aşıyor yolum dolaşık
Ata evladına tutarmış ışık
Hem yaralı hem yaşlıyım hem âşık
Bırak da gideyim yoluma baba

Küçükten acılı çağım var benim
Sinemde sayılmaz dağım var benim
Toruni'yim kokan bağım var benim
Doyamadım küçük balama baba

68

Gönül sohbetine kaldım hasiret
Gördüğümde hatırlayın siz beni
Yüz yüze göz göze yaptık muhabbet
Güldüğümde hatırlayın siz beni

Dokunmayın hele ince belime
Gökte uçan kuşlar ağlar hâlime
İsrâfil misâli hasret gönüle
Daldığımda hatırlayın siz beni

İlaç olsa yaralarım sarmassız
Neden sözlerime cevap vermessiz
Bugün gördüz belki yarın görmessiz
Geldiğimde hatırlayın siz beni

Söylediğim sözlerimi çözünüz
Kalbimde yatıyor hoş sohbetiniz
Toruni'yi gönlünüze yazınız
Öldüğümde hatırlayın siz beni

69

Anlımda gizli kitap var eritir kader beni
Taksîmâtım gurbet ele yürütür kader beni
Yıllar boyu gurbet elde ömürden günüm geçer
Bindirmiş aşk kızağına sürütür kader beni

Ruhumda bir ince sızı kesiyor amanımı
Yâre gitmek istiyorum vermiyor zamanımı
Gönül aynasında gördüm nur yüzlü cananımı
Eğer oda yüz çevirse çürütür kader beni

Der Toruni bu dünyaya gelmişim ölmek için
Akıl ile zekâ vermiş Mevlâ'yı bilmek için
Sır oldu bir saçı Leylâ arayıp bulmak için
Ömür boyu dolandırır aratır kader beni

70

Semâya yaslanmış iki âlem var
Görmek için vermiş yar iki göz göz
Sende olan gamı kimse bölemez
Bıçak at ikiye yar iki göz göz

Düş verdim o yardan gelen gub sese
Bazen hızlı gelir bazen de kısa
Sende sevgi onda bir aşk varise
Nazar et o yâre yar iki göz göz

Yeşile bak nazar ele kapalı
Sözüne dikkat et söze kapalı
O yar ölmüş iki gözü kapalı
Der Toruni bakma yar iki göz göz

71

Bedenen bir insan ruhen bir çiçek
Yeşermiş kırdığın eteklerinde
Duygusu mükemmel sözünde gerçek
Göstermiş kırdığın eteklerinde

Kulağı alışkın turna sesine
Âşıktır bu sesi dinlemesine
Sanki birisini beklercesine
Ararmış kırdığın eteklerinde

Toruni her zaman dostuna tabi
Birkaç cümle ile bitmez hesabı
Burcu burcu kokan lâleler gibi
Kızarmış kırdığın eteklerinde

72

Neler gelip geçmiş bu güne kadar
Âdem'den bu yana fark edemezsin
Veren kim alan kim hak pelver digâr
Sıra gelir sana fark edemezsin

Bu dünya fânîdir kimseye kalmaz
Gelenler eyleşmez gidenler gelmez
Bu çark-ı düzeni hiç kimse bilmez
Dönen bir pervâne fark edemezsin

Yıprattın bedenini ne idi derdin
Ne aldın dünyadan geri ne verdin
Bir hayâl peşinde koşturdun durdun
Gidersin ne yana fark edemezsin

Mağruptan meşrika giderken kolun
Oturup kalkmaya kalmaz mecâlin
Bakarsın gün bitmiş ayrılmış yolun
Gider kabristâna fark edemezsin

Toruni'yim bahsettiğim burası
Yaradana ait ondan sonrası
Önen gelir günah sevap darası
Çekerler dîvâna fark edemezsin

73

Bir gün bir topluma vardım
Çoğu neşede uyumuş
Gezdim gözlerimle gördüm
Aslan meşede uyumuş

Hava bozuk yollar karlı
Giden pişman kalan kârlı
Her saat tren tehîrli
Ağa gişede uyumuş

Karanlık hayat peşinde
Harâm var ekmek aşında
Her gün bir masa başında
Sarhoş şişede uyumuş

Söylesem suç sussam hata
Fayda olmaz memlekete
Nasıl hesap nasıl pota
Akıl köşede uyumuş

Yaz Nusret Toruni hemen
Dillerde gezsin her zaman
Kimlik tamam imza noksân
Mühür kaşede uyumuş

74

Üsten lâzım olmayanı konuşma
Hatânı vururlar yüzüne senin
Olur, olmaz yerde sırrını açma
Eloğlu seyreder tozuna senin

Akıllıca yürü doğrudan şaşma
Faydasız bir işin peşinde koşma
Köklü taşı koparmaya çalışma
Karasu toplanır dizine senin

İnsanlar insana vermeli değer
Herkes'e dert açmak yanlışmış meğer
Gördüğünü inkâr edersen eğer
Allah lânet eder gözüne senin

Olur mu ikrârdan geriye dönüş
Nefsine esir olma aklına danış
Bilmediğin öğren bildiğin konuş
Dünya kulak versin sözüne senin

Olur be Toruni gam yeme olur
Can cesetten çıkar hayat kaybolur
Duvarda asılı bir resmin kalır
Gelen giden bakar pozuna senin

75

Nerde saklı mücevherler tanemiz
Anin için gımırâl oldu hanemiz
Bizleri dinliyor baba anamız
Gönlüm mutlu oldu verem kayboldu

Toruni'yim çok yapmışım meydanı
Adım adım hep dolaştım vatanı
Müdâmi, Zülâli, Şenlik, Sümmanî
Bunları duydukça yaram kayboldu

76

Hayâli bir selam gönderiyorum
Bekle geldi gelir rüzgâr içinde
Açıp da okuyun iy inceleyin
Eğer anlarsanız keder içinde

Gülüm seni dilim dilim olasın
Ne dersin hayata verelim mi son
Bana derler yarı yolda kalasın
Ümit kavuşuruz mezar içinde

Pek az kaldı bilen aşkın sırrını
Hayatımda sevmiş idim birini
Sorarsalar ne hâldedir Toruni
Her yanı gam dolu efkâr içinde

77

Söz sohbetini bilmeyen yersiz insandan sakın
Büyük küçük tanımayan arsız insandan sakın
Yeme dostu tez ayrılık getirir derler dostum
Çünkü enasırı bozuk hırsız insandan sakın

Yüce dağların başında söyle nar olur mu hiç
Aşkın kazanı kaynarken buzla kar olur mu hiç
Söğütte yaprak açıyor onda bar olur mu hiç
Câhil kişi ona benzer barsız insandan sakın

Sorma Nusret Toruni'ye sürdün mü bir saltanat
Belki dertsiz sanarsınız içimde dolu kat kat
Baban oğlu olsa bile sakın etme itimât
Yüze dost geride düşman nursuz insandan sakın

78

Bâkî değil yalan dünya gel boşuna güvenme
Kendin kazan kendin pişir el aşına güvenme
Bir gözünden bir gözüne fayda gelmez dünyada
Bu benim ahbâbım deyip yoldaşına güvenme

Varın varsa canın sağsa herkes sana can olur
Yeter ki sen kötülük yap o sana kurban olur
Her kime dostum diyersen sonunda düşman olur
Yüzden atlas görünürse kumaşına güvenme

Ne yapsın Nusret Toruni bu dert büktü belini
Her kime dostum dedimse uzatmadı elini
Baban oğlu dahi olsa sakın dönme dalını
Kalbine bıçak indirir kardeşine güvenme

79

Bir duman misâli dağlar başında
Tozacaksan bizim köye uğrama
Kızgınlık var vatandaşın başında
Sezeceksen bizim köye uğrama

Bir politikâdır almış destine
Çalışırsız vatandaşın kastine
Arzumuzu sigaranın üstüne
Yazacaksan bizim köye uğrama

Ok atmıyor bozuk çıktı yayımız
Bir saatlik yoldan gelir suyumuz
Temiz ahlâkımız temiz huyumuz
Bozacaksan bizim köye uğrama

Gözü yumuk adım attık bu ize
Alehize değil derim yüzüze
Siyaset şerbeti nabızımıza
Ezeceksen bizim köye uğrama

Toruni'yim düzen verdim sazıma
Talihsizim kimse bakmaz yüzüme
Gerçek vicdânıma doğru sözüme
Kızacaksan bizim köye uğrama

80

Sofrada çorba var velâkin densiz
Yesen bile lezzetinden ne çıkar
Herkesin fikrine hürmetim sonsuz
Sitem ile mihnetinden ne çıkar

Bağ vîrâne ağaç çürük dalı yok
Bülbül dertli ötmek ister gülü yok
Toprak çorak tarla susuz yolu yok
Beklemeye nöbetinden ne çıkar

Hırsız etmek ister bu bağı tâlân
Sade günahıdır yanına kalan
Yüzünde maske var içinde yılan
Boş kafanın cesedinden ne çıkar

El seni methetsin sen seni övme
Menfaat icâbı sevilip sevmeye
Yüzüne kurşun sık ardından sövme
Yüze gelip hürmetinden ne çıkar

Der Toruni saz omuzda asılı
Dahası var bitmemiştir fasılı
Bir saat barışık bir yıl küsülü
Söylesen de sohbetinden ne çıkar

81

Merhametsiz tüccârinsâfsız patron
Vatana millete ne kazandırır
Gidip holdinglerde patlatan balon
Kamu ticârete ne kazandırır

Yarın bu günden iy tövbe de tövbe
Kurdukları tuzak nedir acaba
Şuûrsuz öğretmen ruhsuz talebe
Zekâ zihniyete ne kazandırır

Birbirinin aleyhinde gezenler
Yüze dost ardından kuyu kazanlar
Memleketin ahlâkını bozanlar
Topluma devlete ne kazandırır

Sözlerim geneldir baylar bayanlar
Sözüm ona kimse gayet iy anlar
Sağda solda yetim hakkı yiyenler
Bir düşün ahrete ne kazandırır

Der Nusret Toruni aman el aman
Nefsine uyanlar kazanır düşman
Edepsiz erkânsız inançsız insan
Dîne diyânete ne kazandırır

82

Tarih bin dokuz yüz seksen üç yılı
Hasret kaldık biz bir kere babacan
Garip memlekette garip bir ölü
Tamdil soktu topraklara babacan

Akşamınan misafirdik bir evde
Bir mahcûbluk vardı ağada beyde
Horasan'ın batısında bir köyde
Gerek köyü sorup ara babacan

Hava yağmurlukta her taraf çamur
Toprağın altında Nizam Akdemir
On dokuz yaşında son buldu ömür
Felekten almışım yara babacan

Nasîp abubane çekti bu yana
Otuz ekim soktu bizi tufâna
Alıp götür cenazemi Narman'a
Koyma beni bu diyâra babacan

Söyleyin anama sabretsin dursun
Karaları giysin alı çıkarsın
Gelip eli ile toprağa versin
Mihmân olim bir mezara babacan

Nusret Toruni'den hatıra oldu
Koçkaya köyüne gam keder doldu
Görüşmemiz ulu dîvâna kaldı
Umudumuz ol mahşere babacan

83

Nasıl olur olsun en yüksek dağın
Gün gelir başından yol geçer gider
Meyvesi olur mu vîrâne bağın
Eser üzerinden yel geçer gider

Bazısı hayatın kadrini bilmez
Gelenler eyleşmez gidenler gelmez
Kazan dediğin servet mülkün olmaz
Devrolur elinden mal geçer gider

Görmedim dünyada gamsız kaygısız
Kimi anlayışlı kimi duygusuz
Gurbette kalırsan kimsiz kimsesiz
Savuşur yanından el geçer gider

Nusret Toruni'yim gönlüm gam doldu
Sam vurdu sarardı güllerim soldu
Aha ömür bitti gün akşam oldu
Haftalar devrolur yıl geçer gider

84

Dünya milletleri gözü önünde
İki yıldır kan akıyor Bosna'da
Ölüme terk olmuş öz vatanında
İki yıldır kan akıyor Bosna'da

Sözde insan hakları var nec'oldu
O gitti yerine ambargo geldi
Bizim müttefikler seyirci kaldı
İki yıldır kan akıyor Bosna'da

Temelinde soykırım var esâsta
Budrosgali¹⁷² sessiz Kılıntı'n¹⁷³ hata
Şimdide Miteransgim'le temasta
İki yıldır kan akıyor Bosna'da

Alınan kararlar nerede hani
İnsanlık şu budur örtme hatanı
Göz ardı ettiler olup biteni
İki yıldır kan akıyor Bosna'da

Siyasi alanda haçlı ordular
Pilanları göz önüne serdiler
Dost göründü arkamızdan vurdular
İki yıldır kan akıyor Bosna'da

¹⁷²Budrosgali; 1992 ve 1996 yılları arasında Birleşmiş Milletler genel sekreterliği yaptı.
Erişim: http://tr.wikipedia.org/wiki/Bill_Clinton

Katliam sona ercekti ne zaman
Derhâlmüdâhale edilsin hemen
Silahlar susmadı her şeye rağmen
İki yıldır kan akıyor Bosna'da

Saraybosna göçte Nahçıvan darda
Sağ kalan yaralı ölen mezarda
Kimi esir gitmiş kimi düzlerde
İki yıldır kan akıyor Bosna'da

Türk Müslüman olmak suç mudur ne de
Yüz karası Sırp saldırır durmadan
Erkek kadın çoluk çocuk demeden
İki yıldır kan akıyor Bosna'da

Yaptıkları zulüm, işkence, itap
Şehirler vîrâne camiler harâp
Türk milleti sizden soracak hesap
İki yıldır kan akıyor Bosna'da

Binlerce yaralı binlerce ölü
Mâteme bürünmüş Saraybosnalı
Artık bu vahşete dur denilmeli
İki yıldır kan akıyor Bosna'da

Balkanlar kan gölü günlerden beri
Filistin, Karabağ bunun benzeri
Yetişsin imdâda Türk'ün askeri
İki yıldır kan akıyor Bosna'da

Der Nusret Toruni yaramız derin
Bugün böyle ama ne olur yarın
Geç kalmadan Bosnalım'ı kurtarın
İki yıldır kan akıyor Bosna'da

85

Bayburt'tan geldi bir haber
Gönlümüzü yıktı yine
Can kaybımız ne kadar
Kader çivi çaktı yine

Tarih doksan üç senesi
Ocak ayı pazartesi
Atıldı ölüm pençesi
Kara bulut çöktü yine

Çığ altında nice canlar
İmdât imdât diyer inler
Analar kızlar gelinler
Gözyaşını döktü yine

Çevreden gelen komşular
Kadın erkek hep beraber
Bir yandan kazarlar mezar
Yetim boyun büktü yine

Görevde terete kurum
Ekranada belli bu durum
Yardıma koştu Erzurum
Yarı gece vakti yine

Güvenme dünya kârına
Ne yoğuna ne varına
Sokaklarda su yerine
Döküldü kan aktı yine

Karabağ'la Irak yandı
Ateş Bosna'ya dayandı
Yine bir afat eklendi
Bizi soka soktu yine

Der Toruni sabır gerek
Haktan rahmet dileyerek
Destân yazdı üzülerək
Bir kaç kıta yaktı yine

86

Bakın görüntüde hoş bir manzara
Suyu yaylası bol Narman'ımız var
Devre dağı dalda durur rüzgâra
Yazın yükseklerden seyrânımız var

Dadaş Erzurum'un şirin ilçesi
Orda yatar meşhûr Ethem Baba'sı
Kuzeyinde kalır Samikale'si
Bağrında yetişen Sümmanî'miz var

Pişer tandırlarda uzun lavaşlar
Oturup peynirle yemeye başlar
Yine de merd yiğit kolu kardeşler
Bileği bükülmez aslanımız var

Otlu tepelerin serin suları
Orada söylenir halk türküleri
Dağlarla çevrili çukurda yeri
Emsâli bulunmaz vatanımız var

Köyleri dağların eteklerinde
Gidip görmek lâzım yerli yerinde
Ötüşür turnalar yaylalarında
Giyer alâ haşhaş elvânımız var

Gülü dağ çimenli beyler Koçkaya
Yürüyüp pazara gelirler yaya
Geliri yaylacılık büyük sermaye
Bununla geçinen insanımız var

Azimli çalışkan aynı zamanda
Hizmeti besbelli görün her yanda
Bir eli başkentte biri Narman'da
İlçemize uygun bakanımız var

Hadi gel demişti Erzurum'a gel
Erzurum'un kültüründen örnek al
Böyle söylemişti İbrahim Erkal
Sanatın güneşi civânımız var

Narman'ımız anlatmakla biter mi
Sayfalara yazsam yine yeter mi
Sümmanî'siz bağda bülbül öter mi
Temsîli Toruni ozanımız var

87

Bir dilim ekmeğe bir bardak suya
Beynimizde tekme tokat dönüyor
Bu nasıl düşünce bu nasıl gaye
Çevrilen şu dolap sakat dönüyor

Yüz bin tâlib gelip düşünce çâre
İlaçla iğleşmez bendeki yara
El âlem âşıklara göz göre göre
Her şey açık seçip rahat dönüyor

Ateşsiz ocağın dumanı tütmez
Vîrâne bağlarda bülbüller ötmez
Yıllar sürer gider bu dâvâ bitmez
Arada yalancı şâhit dönüyor

Der Toruni sahip çıkan yok bize
Bundan böyle ne anlatım ben size
Mazlûma söz hakkı olur mucize
Zâlimin çarkında kuvvet dönüyor

88

Meyvesiz ağacın kimse yüzüne
Bakmaz diyordular inanmıyordum
Ufacık kıvılcım bütün cihânı
Yakmaz diyordular inanmıyordum

Yok olanlar görünürde var gibi
Var olan sıkışmış yarı dar gibi
Sinsi adam aynen yılanlar gibi
Sokmaz diyordular inanmıyordum

Dar güne düş dostun olur el gibi
Toruni etrafın gider sel gibi
Küçük gölden büyük balık bol gibi
Çıkamaz diyordular inanmıyordum

89

Girip hasret ocağında tütmemek elde değil
Olmuşam aşkın bülbülü ötmemek elde değil
Yüz bin nasihat eyledim benim garip gönlüme
Bu hayatın sonu yoktur bitmemek elde değil

Gece gündüz dönmektedir durmaz çarkın çemberi
Bu dünya geçici dünya sakın bakma yukarı
Böyle gelmiş böyle gider devr-i Âdem'den beri
Bu dünyadan âhirete gitmemek elde değil

Ey Toruni umut dağın başını duman bürür
Can cesetten çekilince damarda kanın kurur
Ağrı dağı olsan dahi ecel vurur devirir
Ufacık kabir içinde yatmamak elde değil

90

Hitit festivali şirin Çorum'da
Gayet güzel inkâr etmek yok bizde
Mehmet Çağlar beyin önderliğinde
Doğrusu bu yalan katmak yok bizde

Kimi Mısır, Özbekistan başkentli
Pırıl pırıl gençler hoş hareketli
İsterse davetsiz ister davetli
Geldik ama geri gitmek yok bizde

Dertlinin hâlini ârifler bilir
Sana ricam bizi unutma n'olur
Davetsiz gelenler mindersiz kalır
Atasözünü unutmak yok bizde

Dur düşün incele karar vermeden
Cevap verilir mi soru sormadan
Doğru bakıp tam hedefi görmeden
Tetik sıkıp mermi atmak yok bizde

Nusret Toruni'yim kanaâtliyim
Siz ârifsiz takdir sizin ne diyim
Şenlik Sümmanî'den ehlîyetliyim
Büyüklerle dil uzatmak yok bizde

91

Sende vardır çiçek çiğden kara mantar ak mantar
Seni tartmak mümkün değil sana göre yok kantar
Üstünde madde taşırısın altında saklı mezar
Nice canlıyı içeri aldığın görmedin mi

Benim gibi dertli misin duman çıkar başından
Dünya suya gark olmuştur gözlerinin yaşından
Zemine libâs sarmışsın kirpiğinden kaşından
Yüzünde kırmızı gül var güldüğün görmedin mi

Kışın beyaz kar örtersin yazında yeşil duvak
Eser üstünden rüzigâr götürür komu merak
Zülüflerin sarı çiçek kırmızı gülden bıkkak
Baharda on beş yaşlık kız olduğun görmedin mi

İki köşende kapın var sırası gelen açar
Bir başında ecel suyu nöbeti dolan içer
Öyle bir köprü kurmuşsun herkes üstünden geçer
Gişenden biletin verip saldığın görmedin mi

Sessiz gemi gönderirsin âniden kapımıza
Dediğin anda hazırsın vazîfende yok kaza
Toruni ömür boyunca düzen verirken saza
Her kapıda ecel zili çaldığın görmedin mi

92

Başta gelen misafirler bu yana hoş geldiniz
Topluma sevinç bırakıp her cana hoş geldiniz
Âşık bülbül cemaat gül bunu koklayan bilir
Her tarafa koku saçar gülşene hoş geldiniz

İşte şu çeşme başında mânen görmüş pîrleri
On sekiz saat gaflette çözülmemiş sırları
Sayın valim kaymakam bey mülkiye amirleri
Bizleri mutlu ettiniz Sümman'a hoş geldiniz

Gece ile gündüz demeden hizmet verdin bir sürü
Gelenektir görenektir Türk milletin kültürü
Geleneksel hâle gelsin sayın kültür müdürü
Tüm dünya işitip duysun dört yana hoş geldiniz

Âşık Nusret Toruni'yim söze böyle başlarım
Her taraftan teşrif eden benim meslektaşlarım
Köylerden toplanıp gelen ey çiftçi kardeşlerim
Kuruldu bir ulu mîzândîvâna hoş geldiniz

93

Şenlik şölenine davet edildik
Çok ilgi gösterdi kültür müdürü
Bizleri basite aldı üstelik
Çok ilgi gösterdi kültür müdürü

Yirmi dört ekimde şöleni açtık
Ertesi gün kalkıp çadıra geçtik
Sekiz saat aç acma dolaştık
Çok ilgi gösterdi kültür müdürü

Der Nusret Toruni vallâhi ayıp
Davranışı bana göre acâyib
Resmen davet etti çıkmadı sahip
Çok ilgi gösterdi kültür müdürü

94

Geçmiş ve gelecek tarihimize
Yanlış görüp dil vuranlar utansın
Hiçbir kuvvet korku veremez bize
Ormanından dal kıranlar utansın

Bu nasıl senaryodur bu nasıl plan
Kime oldu beyim bizlere olan
Olup bitenlere seyirci kalan
Alkışlayıp el vuranlar utansın

Toruni ozandır değildir yazar
Bu nasıl anlaşma bu nasıl pazar
Kimin eli kimin cebinde gezer
Sağ gösterip sol vuranlar utansın

95

Gurur kibir pınarların var seni şımartmasın
Gece gündüz hâlen şöhretkâr seni şımartmasın
Çünkü bu dünya fânîdir hiç kimseye yâr olmaz
Elinden çıkar varlığın gör seni şımartmasın

Düşmanın küçük görürsün varsa hısım akrabân
Etrafında eşin dostun anan bacın hem babân
Bir gün yıkılır başına tahtın tacın araban
Vîrân olur bahçe bağın nar seni şımartmasın

Başkaları ürün alır sen toprağı kazanda
İlk turfanda sebzelerin değer görmez mîzânda
Ölçülü al ölçülü sat serbest pazar düzende
Dövizin değer görünce kur seni şımartmasın

Asfaltların patika yol şehirlerin köy olur
Bu hayatın meşakkati bir gün sonu fay olur
Tefrikadan iftirâdan programın zây olur
İflâs etmekte mümkündür dur seni şımartmasın

Saltanata meyledersin gözün varlık gördükçe
İçindeki vesveseler kemâline erdikçe
Hedef alır hep bunlara şeytan ihyâ verdikçe
Namus vicdân edep erkân ar seni şımartmasın

Ey Toruni cümlelerin dîvânda dem verdikçe
Hatırın olur üç beş yerde bu devrânı sürdürükçe
Hataları düzeltirsin doğruları gördükçe
Kalemine mürekkebi ver seni şımartmasın

96

Dolar bayram günü gönüller gözler
Garip olur gurbet elin bayramı
Babalar analar gelirler kızlar
Garip olur gurbet elin bayramı

Bilmem kime anlatayım hâlimi
Hangi yerde gurbet büktün belimi
Altı tane yavrum bekler yolumu
Garip olur gurbet elin bayrağı

Rüzgâr eser haber verir yel garip
Bülbül dertli kafes kitli gül garip
Vatan garip dağlar garip yol garip
Garip olur gurbet elin bayramı

Der Nusret Toruni yazmıyor kalem
Gülüm ister idi sılada olam
Çekilmez ıztırabı hâsıl-ıkelâm
Garip olur gurbet elin bayramı

97

Yürekten severim Anadolu'yu
Dağlarını çok özledim gelemem
Deresinde boz bulanık sular var
Bağlarını çok özledim gelemem

Kış gelince herkes malın kayırır
Sabah ile ineğini doyurur
Koyun kuzu yaylalara buyurur
Yağlarını çok özledim gelemem

Toruni'yim gönlüm gamda merakta
Üstümde yorgan yok altımda tahta
Bulgur pilavları kara ocakta
Bağlarını çok özledim gelemem

98

Duyar duymaz kriz geçireceksiniz
Ben çok iyim hakka şükür ölmedim
Belki de aklızı kaçıracaksınız
Oraya sözüm geldi kendim gelmedim

Bir taşlı ovada sürü otlamaz
Taş tırnak yaralar çoban anlamaz
Demir kaynak tutmaz döküm çok yobaz
Üstüzdeki numarayı silmedim

Arkadaşlık nedir bilmediz deyü
Yazıp bir pusula salmadız deyü
Üç yıldır görmeye gelmediz deyü
Şerefime müteessir olmadım

Uzaktan uzağa bir faydası yok
Hepsini katarsak yanlış olur çok
Tüm arkadaşlara diyeceğim yok
Talihime küserim ki gülmedim

Nusret Toruni'yim olmuşam meyil
Sözümde mânâ var incele eğil
İlham başka şeydir İlhamî değil
Allah bana verdi sizden almadım

99

Koca dünya bir kafanın içinde
Ne giriş ne çıkış ne bacası var
Dediğim canlıdır cansız değildir
Ne okul ne sınıf ne hocası var

Teyyâre yaptırıp gökten sızdıran
Canlı cansız her birini gezdiren
Denizlerde vapurları yüzdüren
Bilgin insanlarda neticesi var

Der Nusret Toruni dünya bu kadar
Bu dünyaya gelen mutlaka gider
Bir başından bir başına hükmeder
Kalını zarîfi hem incesi var

100

Bahçivana sordum senin derdin ne
Dedi açılmayan gül yarası var
Dedim günün haptan böylemi geçer
Dedi aramızda el yarası var

Dedim aşk dolusu dedi ki işmak
Dedim bu gayret ne dedi dolaşmak
Dedim sana nazlı yâra kavuşmak
Dedi engelim var yol yarası var

Sordum kimliğini dedim nereli
Dedi hasireti gördüm görelî
Dedim zarfın üstü neden karalı
Dedi ki üstünde pul yarası var

Dedim hayatın ne dedi ki mezar
Dedim yanan kim var dedi bu kadar
Dedim bukağında ayrı bir iz var
Dedi zülûf değdi tel yarası var

Dedim ey yüzün güneş dedi ki nurlu
Dedim düşüncen ne sağlam fikirli
Dedim nerelisin dedi İspirli
Dedim mesken gurbet el yarası var

Dedim kederin ne dedi yüz tutmuş
Der Nusret Toruni'ye nerye gitmiş
Dedim gözlerinde bir çukur tutmuş
Dedi yaşlar aktı dil yarası var

101

Sözlerini çevireyim ben sana
Özleminde nişânını değişme
Yüz yüze gelmişiz vallah yan yana
Usûl gelip erkânını değişme

Âleme kadirdir ol ismi Gaffâr
Ondan bir haber verir rüzigâr
Gönül bahçesinde bir fidan bekler
Yaprak döküp fidanını değişme

Der Toruni yine eyledin merak
Eski hatraya geri dönüp bak
Ümidin kesersen kalırsın irak
Devrolup geçen zamana değişme

102

Âşıklardan bir duâ var hemşerim
Yoktan var eden ihsâna yalvarır
Yeri göğü yaradanın aşkına
Mevcûda tüm bu ihsâna yalvarır

Hakk'ın cemâline cemâl aynaya
Habîb-i Muhammed nur Mustafa'ya
Ceber arafatta kılan huryaya
Yedi ırkı o sultana yalvarır

Yüz on dört süredir âyetin bâbı
İncil, Tevrât, Zebur, Furkan kitabı
Mürüvvet mürseli hâtem ameli
Kâinâtın sırrı cana yalvarır

Lûtfi ilâhîden şifâdır yara
Sabreden sadıktır huliskârlara
Direksiz semâyı kökünden kura
Kâinâtı o Sübhân'a yalvarır

Kevlu mekân ulu cihân aşkına
Der Toruni huzur dîvân aşkına
Ali Haydar, Sıddık Osman aşkına
Nemrud'a bir bir nişâna yalvarır

103

Üzerinde vardı eski bir gömlek
Yırt dedim de geri döndü ters baktı
Ağız tadı için çanakla çömlek
Şart dedim de geri döndü ters baktı

Dostum tarîf eyle düşü düşün
Doğru söyle girdin sen kaç yaşına
Teşekkür ederim anlayışına
Kart dedim de geri döndü ters baktı

Toruni söz deme kardeş zamansız
Tarîf et insan yaşar mı gümânsız
Eğer ölür isen dînsiz îmânsız
Mırt dedim de geri döndü ters baktı

104

Bahçıvan bağına hizmet edince
O bağ benden lûtfi ihsân gözetir
Yüksek dağın başı yüksek dert olur
Üstünü kar bağlar duman gözetir

Posta haberiyle kulağı çınlar
Gide de gelmeye bu kara günler
Hasta yatağına düşmüş iniler
Doktor gelir diye dermân gözetir

Umarım ki kabul olur dilekler
LeylâMecnûn'una derdini ekler
Bağcı bağ bağında dalımı bekler
Döşersin yaprağın fidan gözetir

Âşık üzerinden kılıç asılmaz
Aşk döşe gelince cihânsusulmaz
Yaradan Mevlâ'dan ümit kesilmez
Geleceği hayli zaman gözetir

Açıkladım sırrım yol arasında
Mevzûat açılmaz el arasında
İki gün bir gece hâl arasında
Bülbül dala çıkar figan gözetir

Der Nusret Toruni dayanmaz yürek
Biz kardeşiz derden olam müşterek
Bazen bir konuda anlayış gerek
Haydi, dostum cengi dîvân gözetir

105

Bin dokuz yüz doksan sekiz yılları
Geçen yıllar Sümmanî'yi konuşur
İkindide Ablak Taşı dibinde
Esen yeller Sümmanî'yi konuşur

Âşıklar gurbette bağrın yaralar
Hasret çekenlere olmaz çâreler
Karşiki bozkırlar ıssız dereler
Akan seller Sümmanî'yi konuşur

Îzâhât eyledik Ablak Taşı'nda
Yıllar gezmiş Gülperi'nin peşinde
Söğüdün dibinde çeşme başında
Öten teller Sümmanî'yi konuşur

Nusret Toruni'yim çektim gam hayâl
Gözlerimde yaşlar tam âb u zulâl
Yollar site bize kendi anormal
Tozlu yollar Sümmanî'yi konuşur

106

Al rüzigâr sana var mürâcaatım
Tez götür canana söyle gelmesin
Yıllar boyu ben aşkına hasretim
Sevdiğim sultana söyle gelmesin

Ruhuma doğuyor bendeki acı
Olmuşam dünyada aşkın muhtacı
Bu tür yaraların olmaz ilacı
Zülfü perîşâna söyle gelmesin

Ecel beni bir köşede aralar
Talihimin defterini karalar
Ciğerimde fiske fiske yaralar
Dönüştü çibana söyle gelmesin

Akıl ermez onun sır esrarına
Yaktı kül eyledi aşkın narına
Çevirdi çağımı güz aylarına
Oldum pîri fana söyle gelmesin

Der Nusret Toruni paslandı teller
Durum hikâye bu bizdeki hâller
Açıldı kapılar göründü yollar
Döndü kabristâna söyle gelmesin

107

Gönülsüz çıktım gurbet eline
Bıraktı gönlümü zâra gurbet el
Merum meznum kaldım elimde değil
Günden güne verir yara gurbet el

Ayrı koyar vatanından ilinden
Aslan olsam bilmez hâlimden
Var ise sevdiğin alır elinden
Bıraktırır yâd ellere gurbet el

Der Toruni eksik çağlar bulunmaz
Ararımda eski bağlar bulunmaz
Gurbet elde ölsem ağlar bulunmaz
Döndürür ciğerim nara gurbet el

108

Dünya bir satranç hayat bir oyun
Oynamaya fırsat vermiyor beyim
İster bayram olsun ister düğün
Gönlüme bir neşe girmiyor beyim

Nicesi uykuda bundan habersiz
Kimi gayet güçlü kimi tutarsız
Alan kim satan kim ölçü ayarsız
Buna benim aklım ermiyor beyim

Balık büyüdükçe sırtı görünür
Kartal gökten uçar yılan sürünür
Mazlûm tekmelenir zâlim korunur
Ezileni kimse görmüyor beyim

Onlar alışkınlar devreme deme
Dokunma keyfine bir şey söyleme
Ne olacağım de ne oldum deme
İnsan bir kararda durmuyor beyim

Der Toruni Hakk'a diledim dilek
Kul beşerdir hata yapmam bilerek
Doğruları atıp yalan söylemek
Bir türlü kafamı sarmıyor beyim

109

Dünyaya merhaba diyen bahtiyâr olur gider
Sonradan yüce dağ olsa başı kar olur gider
Ömür denen üç günlüktür yaz gelir çabuk geçer
Devir döner mevsim biter sonbahar olur gider

Her ot yaprak açar amma dalda çiçek bitirmez
Kendin bilmezle dost olma başa kadar götürmez
Yetim hakkı yiyen kusar hiçbir fayda getirmez
Harâmla yapılan servet târ u mâr olur gider

Der Toruni gençliğinde demir dağı eritir
Her tarafa at oynatır gemisini yürütür
Bir gün olur hazân vurur yaprağını kurutur
Yüzünü saç sakal basar ihtiyâr olur gider

110

Gökyüzünde dertli dertli ötmeyin
Bizden dertli var mı sorun turnalar
Dertli burda yatıyor baba Sümman
Aşağı eğilip görün turnalar

Açılmış üstünde kırmızı gülü
Yoklayın içini gam efkâr dolu
Mezarına birkaç sözü yazılı
Okuyup sırrına erin turnalar

Yağmur yağdı mezar taşı ıslandı
Tabiat renk açtı yandıkça yandı
Dört tarafı çiçek ile süslendi
Konup da yüzüzü sürün turnalar

Nusret Toruni'yim bu dünya fânî
Bizden öncekiler nerede hani
Erenler temsilen Baba Sümmanî
Ona da bir selam verin turnalar

111

Olur, olmaz yerde açtın bir konu
Verdin yüreğime yara Zamani
Buludun hikmeti geldin bir türlü
Rahmetin üstüme dara Zamani

Böylelikle deyip gönül eylemem
Gam çekip de âhireti boylamam
Sana bir sözüm var burda söylemem
Kulağan diyerim sonra Zamani

Ezelden bağlıyız biz bir Gaffâr a
Gaffâr göndermiştir derdime çâre
Eğer bu başımı koyarsam yere
Sonra Nüsüreti ara Zamani

112

Hakikî insaniyete
Gerçek ile geçen ekler
Her saat her saniyede
Dilekle diler erkekler

Her âşığa âhenk açar
Şaire cengi denk açar
Yaz gelir renge renk açar
Çiçeklerle çiğelekler

Hakikat ehli yaraşır
Toruni işini aşır
Sevgili yara yakışır
Ak geline ak leçekler

113

Döndük Almanya'dan sılaya doğru
Dağlara sis çöktü boran ağladı
Neşeli neşeli çıktık asfalta
Hacı korna çaldı firen ağladı

Rüya gördük korku çöktü yüreğe
Bir soğukluk geldi kola bileğe
Arabadan kaçıp çarptık direğe
Motor kederlendi süren ağladı

Döndü cenazemiz Gümüşhane'ye
Bari gidin haber verin sunaya
Saat onda teslim olduk haneye
Bahçeli sızladı siren ağladı

Şerâfettin Selahattin dediler
Fehime'nin sesi dağları deler
Hüsamettin, Sinan yetim yavrular
Başucunda boyun buran ağladı

Der Toruni kederliyiz bu sıra
Başımız sağ olsun der komşulara
İki dağ devrilip girdi mezara
Üzerinde talgın veren ağladı

114

Vücûd dağlarına kar yağmış iken
Bazen bakan körler yaz diye tanır
İnişli yokuşlu ovalar varken
Çünkü hayâl görür güz diye tanır

Beslemez vücûdu düşünmez canı
Fikri hayâliyle yıkar meydanı
Nerden gelir nerye gider ceyranı
Ateşi çıkarsa köz diye tanır

Hiçte incelemez gökte güneşi
Mayası nedir tanımaz ateşi
Rafta sedef gibi duran kumaşı
Piyasada ucuz bez diye tanır

Gel kardeşim gel de bundan usanma
Bilmediğin renge girip boyanma
Herkes on dokuz perde çalar amma
Batı müziğini saz diye tanır

Herkes bir menzile gitmeye över
Kimi alı kimi yeşili sever
Yüzen bakar amma arkandan söver
Fakat şâhsîyeti düz diye tanır

Ah efendim gözlerimden akar nem
Bakalım ne olur bu işler encem
Her şeyi yüzde yüz doğru söylesem
Belki Toruni'yi yoz diye tanır

115

Yine bahar geldi söküldü dağlar
Gezer koyun kuzu çimen üstünde
Yaylalar al giymiş benzer geline
Karşiki dağların duman üstünde

Gökyüzünde kara bulut meliyor
Aşağıya rahmetini eliyor
Koyun doğmuş yavrusunu yalıyor
Süt sağıyor kaşı keman üstünde

Tabîattır Toruni'nin merağı
Baharın bezetti bahçeyi bağı
Bekçisidir sele vermez toprağı
Hazîne yatıyor orman üstünde

116

Bu dağın şeklini tarîf edeyim
Nice yolcuları tutar bu dağda
Panayıra benzer boz yamaçları
Kimi alır kimi satar bu dağda

Rüzgârın şiddeti gürleri sağlar
Senin üzerinden geçiyor yollar
Asker sınırlarda düşmanı kollar
Mehmetçik silahı çatar bu dağda

Ozanlar bu dağı tarîf ettiler
Sana destân yazdı defter tuttular
Nicesi de senden geldi gittiler
Nice kervan nice katar bu dağda

Dağların başına yetişmez boyum
Sana türkü söylemektir bu huyum
Sen bir selvi ağaç ben dalındayım
Yaralı bülbüldür öter bu dağda

Bu dağın şeklini hiç kimse bilmez
Başında duman var sana da kalmaz
Âşık ölür ama eseri ölmez
Bir gün Toruni'yi yutar bu dağda

117

Ayrı bir Karacaoğlan'ı tanı
Bu sanatın ustasıdır Reyhânî
Oku kimliğini şarktır vatanı
Dağlar dile gelsin çöller söylesin

Murat Çobanoğlu ağırdır başı
Kötülük düşünmez kimseye karşı
Şeref Taşlıova bir şahin kuşu
Her yerde konduğu dallar söylesin

Lâçin Aladağ'ın yüreği ezik
Murad Yıldızı'dan alıyor tazık
Rüstem Alyansoğlu ufacık yüzük
Takılsın parmağa eller söylesin

İlhami Demir var kırılmaz demir
Yüzünden beyazdır yerdeki çamur
Tanrım İhsanî'ye ver uzun ömür
Seneler devrolsun yıllar söylesin

Ruhanî'dir şiirlerin anası
Sümmanoğlu'ndadır sözün manası
Herkesten yaralı aşk Pervânesi
Gönüller seslensin diller söylesin

Nusret Toruni'yim başka duyamam
Nuri Çırağı'yı geri koyamam
Ben kendi kendime bir şey diyemem
Bıraktım şahsıma iller söylesin

118

Sayın valim dâvâcıyım jüriden
Sizde bu durumu görün vali bey
Eğer sorarsanız sebep ne neden
İlacı yok yara derin vali bey

Haksız yere uzaklaştım sahneden
Ara yerde bir imtihân görmeden
Suâl et Reyhânî, Kul Mustafa'dan
Bütün âşıklara sorun vali bey

Anlamadım yarışmanın sırrını
Haksızlar sahnede aldı yerini
Derseler yenildi Nusret Toruni
Zat hâliniz karar verin vali bey

119

Tefekkür bâbına sarıldın ise
Mürşit kapısına gitmek hakkındır
Kabir dalgasına sürüldün ise
Kalbinden korkuyu atmak hakkındır

Îmân güneşinde gül bulmak lâzım
Ezip süzüp içte fel bulmak lâzım
Yara gitmek için yol bulmak lâzım
Gidip kapısında yatmak hakkındır

Bilgin âlimlerin sözü boş olmaz
Kuru âşıkların içi hoş olmaz
Aşk şarabı içen baş sarhoş olmaz
Sağlam güzergâhı tutmak hakkındır

Nusret Toruni ye zor engel olur
Yol dağa uğrarsa kar engel olur
Bülbül ile güle hâr engel olur
Sarrâfına derdin atmak hakkındır

120

Bin dokuz yüz doksan birde
Yunus Emre sevgi yılı
Yer kazandı gönüllerde
Yunus Emre sevgi yılı

Türk'ün kültüründeki can
Yaşayacaktır her zaman
Tüm yurda edildi ilan
Yunus Emre sevgi yılı

Unesko bir görev aldı
Kalbim sevgi ile doldu
Dünyaya kabul edildi
Yunus Emre sevgi yılı

Toruni aşk dünyasında
Hoşgörü var künyesinde
Tüm insanlık dünyasında
Yunus Emre sevgi yılı

121

Merd dayanır nâmerd kaçır
Meydan döner toza soysuz
Serçe çabuk ele geçer
Oyun yapma bize soysuz

Gelir soframızda yersin
Kalkınca cana kıyarsın
Düpedüz yalan söylersin
Bakarak göz göze soysuz

Yurtta Sünnî, Alevî çok
Biz kardeşiz karnımız tok
Kürt Türk diye bir ayırım yok
Kulak ver bu söze soysuz

Sizin burda ne işiz var
Bizden ne istersiz hıyar
Oku tarihten al haber
Ders vermişdik size soysuz

Der Toruni artık yeter
Karga susar şahin öter
Sonuz gelir işiz biter
Gelirsek yüz yüze soysuz

122

Zannetmeyin dostum haberim yoktur
Senden evvel seni tartanlarda var
Anlayan var zannetme ki ahmaktan
Kusur kabâhâtin örtenlerde var

Bazı zehirim ben bazı yağ gibi
Bazen bir tepeyim bazı dağ gibi
Bazı vîrâneyim bazı bağ gibi
Ne yazık pürçeğim yırtanlarda var

Ben ârif değilim ârif ölçerim
Dalgam şaşkın gelir olmaz kenarım
Geldiğime pişman oldum yanarım
Götürmeye yakam yırtanlarda var

Yüzen güler kıymetini hiç bilmez
Her ne diyersen de üstüne almaz
İnsanlıktan uzak yakına gelmez
Salahana gibi sürtenlerde var

Toruni iy anla dostun düşmanın
Kendini iy kolla anla her yanın
Nâfile bağırp çürütme canın
Meddiyet üstünü kertenler de var

123

Gönderirim mektup gelmez cevabı
Düşmem hiç telâşa cevap olmasa
Hasretlik el verir bu kader tabi
Ne olur murâdım aceb olmasa

Beni böyle derde sokan biri var
Sır açılmaz açılacak yeri var
Sevda içerimde yangın nârı var
Söylerim açıkça icâp olmasa

Gülüm amma artık solmak isterim
Bu rüyam tabîri bilmek isterim
Senede beş sefer gelmek isterim
Ara yerde şâyed recep olmasa

Yarama bir merhem saran görmedim
Teşhîsini koyup duran görmedim
Dünyada murâda eren görmedim
Bende ki bu gurur lucap olmasa

Ben derdimle murâdıma kavuştum
Yeniden bar verip güllerim açtım
Beraber işittim duyunca şaştım
Giderdi şaşkınlık bucap olmasa

Sümman'ın Toruni kaldın firkâtte
Bundan sonra gönül dolaş gurbette
Yeter uyan ne yatarsın gaflette
Yatmaz ar arada hürçap olmasa

124

Mart on sekiz bin dokuz yüz on sekiz
Bir anda ortalık tufâna döndü
Genç ihtiyâr hepten girdi savaşa
Dere tepe dağlar al kana döndü

Mutlu Halil Hoca yazdı pusula
Arada bir koyun oldu vesîle
Samikale Soğurmek verdi el ele
Düşman karşısında aslana döndü

Geldi höllük dağdan tekbir sesleri
Kazma kürek alan koştı ileri
Paniğe düşürdü Ermenileri
Yolunu şaşırılmış kervana döndü

Kazım Çâvûş çaldı hücum borusu
Telâşa düşürdü boğaz budrosu
Kaçmaya başladı hınzıl sürüsü
Ekini biçilmiş hozana döndü

Ete komutanı Mahmut Çâvûş'tu
Elde kalkan kılıç ileri geçti
Görünce Mıgırdıç önünden kaçtı
Her yanı yıkılmış harmana döndü

Kahraman Narmanlım göğsünü gerdi
Kısa bir zamanda işi başardı
Düşmanı içinden söktü çıkardı
Beşikte yavrular şükrâna döndü

Der Nusret Toruni Türk'e maşallah
Bizim yardımcımız cenâb-ı Allah
Kara günler bitti elhamdülillâh
Her taraf cennet cinâna döndü

125

Gönül senin arzun bitmez
Anlamadım neden gönül
Sana hiçbir kuvvet yetmez
İNmezsin havadan gönül

Bazen hayâller kurarsın
Sözde her yerde sen varsın
Sanki birini ararsın
Arkasından giden gönül

Gönül her yaptığın hile
Yüz yaşına girsen bile
Eremezsın ki menzile
Boşa feryâd eden gönül

Bugün varsın yarın yoksun
Gâhî açsın gâhî toksun
En sonu kara topraksın
Gel uyan uykudan gönül

Der Toruni düşün biraz
Bu dünya kimseye kalmaz
Çok yaşasan yüzü bulmaz
Ne gördün dünyadan gönül

126

Çektiğim bu ızrap neyin nesidir
Sazımdaki tel vâsita ne dersin
Ruhun gıdasıdır kalbin sesidir
Ağzında ki dil vâsita ne dersin

Âşığın aşkına bulunmaz çâre
Gözüne yaş koyar içinde yara
MecnûnMevlâ için çıktı dağlara
Leylâ ile çöl vâsita ne dersin

Der Nusret Toruni gelsin zamanı
Veren Allah bir gün alır bu canı
Lokman'a tedavi yaptır hastanı
O bir sebep kul vâsita ne dersin

127

On sekiz mart bin dokuz yüz on sekiz
İhtilâla girdiği gündür bugün
Soğukkanlı idi Kibrit Madigöz
Mücadele verdiği gündür bugün

Kazım Çâvûş boru çaldı arşlara
Samikale dağ yolu yetiştirdi dara
Düşman cesedini şu bozkırlara
Kürek çalıp serdiği gündür bugün

Mahmut Çâvûş idi çete başkanı
Şekerli'den o çıkardı düşmanı
Çaldı kılıcını akıttı kanı
Düşmana ders verdiği gündür bugün

Müftünün koyunu vâsita oldu
Oltulu Ahmet Bey haberdar oldu
Üç gün sonra Türk'ün sesi geldi
Hâinleri kırdığı gündür bugün

Vatan bekçisidir Türk kahramanı
Kopmaz Mehmetçiğin çelik vicdânı
Bu topraktan yok ettiler düşmanı
Öne katıp sürdüğü gündür bugün

Boş bodurlar kaçtı bu memleketten
Herkes memnun kaldı 18 Marttan
Kurtuluş bitince kurtulduk derkten
Yaraların serdiği gündür bugün

Nusret Toruni'yim dedem Sümman
Köyüm Samikale nüfusum Narman
Vatana millete bu canım kurban
Bir kaç kıta derdiği gündür bugün

128

Doğup büyüdüğüm yerler
Köyüm seni çok özledim
Seni terk etsem ne derler
Köyüm seni çok özledim

Vallâhiâşığım sana
Suların can katar cana
Dedi gittiler bir yana
Köyüm seni çok özledim

Bin sekiz yüz sene yaşın
Yirmi bin ayı geçmişsin
Batı yönde Ablak Taşın
Köyüm seni çok özledim

Var mı her yerde böylesi
Sende yemisin elası
Narman'ın Samikale'si
Köyüm seni çok özledim

Üstelik sebzen dopdolu
Havan değer İstanbul'u
Çöplüklerin tezek külü
Köyüm seni çok özledim

Kara kuzeyden yukarı
Göletin boz bayırları
Zaloğlu Rüstem diyârı
Köyüm seni çok özledim

Bağın bahçen çiğdem çiçek
Her tarafın benek benek
En büyük varlığın ördek
Köyüm seni çok özledim

Toruni'yim ahvaktayım
Görmek için meraktayım
Şimdi senden uzaktayım
Köyüm seni çok özledim

129

Neden âşıklara hor bakıyorlar
İy düşün îzâh et RuhanîBaba
Bizi anlaması hem kolay hem zor
Bazenlerine zıt Ruhanî Baba

Alan kim satan kim her şey âşikâr
Kimi zarardadır kimi eder kâr
İkisi de aynı yolda beraber
De gel ardından git Ruhanî Baba

Azınlıkta yol kat eden bir avuç
Yoğu var göstermek başta gelen suç
Bazen yerde doğru söylemek de suç
Diyorlar ol sükût Ruhanî Baba

Eyvah boşa geçen zaman zarardır
Neresinden dönsen orası kârdır
Her zekâln sonu bir hayır vardır
Geçenleri unut Ruhanî Baba

İnancım bu kader yerin bulacak
Şimdiye dek bize oldu olacak
Der Toruni herkes yerin alacak
Buna Allah şâhitRuhanî Baba

130

Ezel bahar yaz gelince
Bizim eller bir başkadır
Ahbap ahbâbı bulunca
Bizim eller bir başkadır

Yok, düşmana boyun eymek
Derdimiz var oymak oymak
Fatma Nine yapar kuymak
Bizim eller bir başkadır

Akşam olur güneş batar
Bacaları bir hoş tüter
Seher vakti horoz öter
Bizim eller bir başkadır

Burcu burcu kokar güller
Dalında öter bülbüller
Serin serin eser yeller
Bizim eller bir başkadır

Çiftçi gider tarlasına
Ekmek koyar heybesine
Alışkın turna sesine
Bizim eller bir başkadır

Nusret Torunu'nun özü
Türkü söyler çalar sazı
Hem baharı hem de yazı
Bizim eller bir başkadır

131

Sabah saat dörtte girdik kuyruğa
Kurban olim gazeteci nerdesin
Bakan yoktur bakanlıktan kuyruğa
Kurban olim gazeteci nerdesin

Geç kalanlar arka safa giriyor
Yavaş yavaş ileriye sürüyor
Hanımlar betonda kafa kırıyor
Kurban olim gazeteci nerdesin

Benim beklediğim bunlar değildi
Kimlikler açıldı isim sayıldı
İhtiyâr soğuktan düşüp bayıldı
Kurban olim gazeteci nerdesin

Soğuktan milletin çıkmıyor sesi
Üşümüş damarı kısık nefesi
Saat dokuz başlar konsolos dansı
Kurban olim gazeteci nerdesin

Acı rüzgâr canımızı yakıyor
Yoldan geçen herkes bize bakıyor
Saat dörtte giren birde çıkıyor
Kurban olim gazeteci nerdesin

Toruni'nin anlar mısın telinden
Ön kâğıdı kayıp oldu elinden
Alman kızı anlamıyor dilinden
Kurban olim gazeteci nerdesin

132

Türkiye'nin sınırları içinde
Bu çark-ı düzende yurt sevgisi var
Havada karada suda cephede
Çark edip gezende yurt sevgisi var

Bin dokuz yüz yirmi nisan yirmi üç
Yurtta çocuklara en büyük sevinç
Alıp koklayınca gül avuç avuç
Koklayıp tozanda yurt sevgisi var

Yemyeşil ormanlar yeşeren bağlar
Gül den kemerini bağlayan dağlar
Cennete misâldir müzeyyen çağlar
Baharda hazânda yurt sevgisi var

Mugaddes topraklar kanla yoğrulmuş
Azimle sabırla beli doğrulmuş
Hava berraklaşmış sular durulmuş
Çağlayıp süzende yurt sevgisi var

Gelin kızımızla ana bacıyla
Düşmanına karşı koymuş gücüyle
Ecdâdımız bastonunun ucuyla
Sınırlar çizende yurt sevgisi var

Fâtih, Yavuz önder MustafaKemâl
Dalgaları bayrak ak yüzlü hilâl
AzîzCumhûriyetşânlihistiklâl
Marşını yazanda yurt sevgisi var

Nusret Toruni'yim içlendim yine
Vatan bir bütündür vücûd bir sîne
Hâsılı ki ana diyen yurduna
Seslenen ozanda yurt sevgisi var

133

Gel Hasankale'den bizim Narman'a
Ben söyleyim bizim hâlleri de yaz
Sefâlı milletin hâllerin yazma
İçi yaralanmış elleri de yaz

İşi düzgün olan rahatı yazma
Yalancı dîvânda şâhidi yazma
Ankara'da düzgün avukat yazma
Veysor'daki ağzı lalları da yaz

Gözümüzden efkârlı likabın yürür
Sam vurur saraldır yaprağı kurur
Günde bir insanım uyanık durur
İfâdeden âciz dilleri de yaz

Evimizin üstü büsbütün kamış
Birde geldim sabahınan ne imiş
Samanın kilosu yüz elli kuruş
Bahara çıkmayan malları da yaz

Bu gidişle düşeceğiz çamura
Adım adım yürü gel dura dura
Konk kömürün tonu oldu bin lira
Soğuktan üşüyen kulları da yaz

Gâhî atlı gittik gâhî de yaya
Şaşa kaldık kardeş bu düşünceye
Ayağın düşerse birde Oltu'ya
Orcukta ki başı kelleri de yaz

Toruni'yim kardeş çekilmez nazım
Diyârı gurbette bitmedi sızım
Bir tane oğlum var bir tane kızım
Sazımdaki dertli telleri de yaz

134

Bu günlerde kol geziyor fitnekâr
Bir yerde hiç rahat durmayı bilmez
Ön yargılı olur bazen insanlar
Kendinde hatayı görmeyi bilmez

Dâim kör şeytandan emir alanlar
Cehâlet gölünde kendin bulanlar
Karnı açtır içi hâin olanlar
Toplumla diyalog kurmayı bilmez

İnsanlığın izlerinden gitmeyen
Keni küfrü üzerinden atmayan
Kendisini insan kabul etmeyen
Karşıkine değer vermeyi bilmez

Bu nasıl düşünce bu nasıl gaye
Be Toruni sâde bu bir sermaye
Hayat dedikleri renkli bir rüya
Tabîr edip kimse yormayı bilmez

135

Es rüzigâr ver bir haber sıldan
Doğunun kaptanı figan ediyor
Toprak garip dallar vermez meyveyi
Hasretin irfânı figan ediyor

Gördüm gençlerini ve ihtiyârı
Ruhumda saklanır öteden beri
Yaşı doksan demiş hasret tüccârı
Gönlümün sultanı figan ediyor

Hiç içmemiş Ablak Taşı'n suyundan
Adım atmış o ördeğin çayından
Biraz anlat bu dünyanın neyinden
Hayatın kaptanı figan ediyor

Nusret Toruni'yim yurdun ozanı
Kalbime yerleşmiş derdi hicrânı
Doksan yıldır bu yolların kervanı
Canımın cananı figan ediyor

136

Mevsimi gelmeden çıkma dışarı
Vurur hastalatır yelden uzak git
Düşün taşın iy hesap et durumu
Kelime incele dilden uzak git

Aktı gözyaşlarım oldu bir deniz
Ortada bir şey var girmedim henüz
Durumu görünce türkü söyleriz
Kesilir mızırıp telden uzak git

Der Nusret Toruni gaflette yatma
Tarihler devrolsa bunu unutma
Faydasız yemeğe kaşık uzatma
Şifâ olsa dahi baldan uzak git

137

Marifet mi iyi yoksa şâhsîyet
Pozunda tadını kayıp ettiler
Hayır diyen varsa edelim ispat
Sözünde tadını kayıp ettiler

Kulağımı gönder bizlere hele
Kendi görüşüne olma mübtelâ
Her gelen bir parmak attı çuvala
Tozunda tadını kayıp ettiler

Bunu ben söyledim anlayan anlar
Kimi câhil kimi irfân insanlar
Yeter artık incelmesin ozanlar
Sazın da tadını kayıp ettiler

Toruni kurnazlar durur kenarda
Terini bu yüzden düşmüştür derde
Eğri olur ise yerin ilerde
Düzünde tadını kayıp ettiler

138

Deli gönül ne dumanlı başın var
Durmadan yağıyor kar üzerine
Ne bir benzerin var nede eşin var
İNmezsin havadan yer üzerine

Gönül bilmez misin dünya tersine
İstersen yılların git ötesine
Ben benim deyip de uyma nefsine
Bilmeden gidersin nâr üzerine

Yokların içinde var olmak lâzım
Seni yaradana yar olmak lâzım
Erenler safında er olmak lâzım
Nâdânla gidilmez er üzerine

Eloğlu sinemde yara çıkarır
Alır dilden dile tura çıkarır
Söker kimya ile kara çıkarır
Beyaz boya vurma kir üzerine

Toruni'yim bir ömür boş geçirdim
Nâçîz bedenime zehir içirdim
Ben derdimi dertsizlerden kaçırdım
Nice sır sakladım sır üzerine

139

Vücûdum her yanı sızlar yara düştükten sonra
Gönlüm gözüm kan ağlıyor nâra düştükten sonra
Rüzgâr eser şiddetiyle her taraf duman olur
Ümit dağları kesildi kara düştükten sonra

Uyansana deli gönül uyan gaflette yatma
Nihâyette öleceksin ölümünü unutma
Nüfus dediğin altındır her gelene sarf etme
Değerini kaybeder yere düştükten sonra

Belki dersiz be Toruni söylüyorsun ne için
Ötesine ellemeyin içim yandığı için
Eğer bir arzun var ise sende lûtfet ben için
Gönülleri şâd ederim sıra düştükten sonra

140

Cenazeme gelen olmaz Narman'dan
Geçit vermez ulu dağlar kar oldu
Vazgeçtim dünyadan usandım candan
Aceb kimden bana intizâr oldu

Başka çârem yoktur canıma kıyam
Uzun gafletlere düşüp uyuyam
Talihimin defterini okuyam
Kaderde taksîmim intihâr oldu

Annem ağlar gözden yaşımı siler
Bacım dertlerime meler de meler
Kederlenir yaşım çeker komşular
Ömrüm gelip geçen rüzigâr oldu

Gurbet elde garip olur mezarım
Kimsem yok ki bildireyim efkârım
Kınamayın beni yar değil yârım
Efkârımı söylemekte ar oldu

Dünyada gülmedim ağlarım günde
Al yeşil giyemedim toyda düğünde
Annem görsün tenesürün üstünde
Sırma örüklerim târ u mâr oldu

Söleyin Fatma'ya kılsın âh u zâr
Oda kalmıştır amcama yadigâr
Kolum kırık başımda da yara var
Beyaz kefen gülşânıma dar oldu

Avlandım su içtim gözeden
Çok usandım çekticeğimçe zaten
Ne bir güldüm ne yüz gördüm rızadan
Nihâyet meskenim kara yer oldu

Nerde Samikale çıkam salınan
Bin naz ile beslediğim gülünen
Zâlim felek sekiz aylık gelinen
Gelinlik odamda bir mezar oldu

Balam yok ki mezarım taş dike
Amcalarım ise gözden yaş döke
Masûm Fatma bacım boynunu büke
Ne güneşim doğdu ne bahar oldu

Ben dertli nâdîde almadım murâd
Bu dünyadan göç eyledim hasiret
Ruhanî söyledi yazdı Nüsüret
Destânım her yanda âşikâr oldu

141

Gönül gel dur aşma gurbet elleri
Çıkıp yollarına bakan var şimdi
Sen kendi sefânda yapa bilmezsin
Gözlerinden kan yaş akan var şimdi

Aman kâtip ben söyliyim sende yaz
Sakın bu sözüme etme itirâz
Gece sabaha kadar neden uyumaz
Ayığın şemdîni sıkın var şimdi

Gözlerinden yaş döküyor taneler
Gözü yaşlı gözü yolda turnalar
Hasret kalmış vatanından analar
Ayıbın bağırmı yakan var şimdi

Der Toruni gönül vatan arzular
Doğru yüreğimden çıkmaz sancılar
Sofranın başında körpe kuzular
Çıkıp yollarına bakan var şim

142

Talih sana benle bir dünyada
Dallarından haber alsa ne yazar
Al postanı giydir çiçekler açar
Güllerinden haber alsa ne yazar

Gönlüme bir şivan dolmak üzere
Açılan güllerim solmak üzere
Arzumuz yerine gelmek üzere
Dillerinden haber alsa ne yazar

İşte bu dünyanın ahvâli hâli
Kimisi vezirdir kimisi deli
Ölümden de zordur ayrılık yolu
Tellerinden haber alsa ne yazar

Toruni'yim yürür iken hem durdum
İy olmaz yarama merhemler sürdüm
Kuzularla ben bir nâme gönderdim
Pullarında haber alsa ne yazar

143

Çobanoğlu, Sümmanoğlu
Kanal yedi Türüt Şov'da
Karakılcık, Kozanoğlu
Kanal yedi Türüt Şov'da

Şirindir tatlıdır dili
Gönlü sevgi ile dolu
Karadeniz'in bülbülü
Kanal yedi Türüt Şov'da

Oflu'yu îmân eyledi
Bayburt ismini söyledi
Güldürdü gönül eyledi
Kanal yedi Türüt Şov'da

Toruni rumuzdan anlar
Ozan der izleyen dinler
Kars Erzurumlu ozanlar
Kanal yedi Türüt Şov'da

144

Acemi talebe olan mâzîye kan kusturur
Geçmişini unutanlar mâzîye kan kusturur
Vallah bunu ben demedim çoban dedi ben duydum
Memesi yaralı koyun kuzuya kan kusturur

Her ne yaparsan yap gönül karışmam senin işen
Feleğinen güreş tuttum etti beni perîşân
Bir derede tek başına yalnız gezen tavuşan
Yıllar yılı dolandırır taziye kan kusturur

Der Toruni anamızı ağlattı yalancılar
Memleketi sömürüyor parselci plancılar
Dünyaya esselâ çekti sihirbâzlar falcılar
Uğramasın mahalleye cazıya kan kusturur

145

Dik fidanı yaprağına sahip ol
Yel koparır gider haberin olmaz
Kurduğun bağların kadrini iy bil
El koparır gider haberin olmaz

Sakın benim deme kendi kendine
El yamandır alır kol kemendine
Ulu taş koymazsan suyun bendine
Sel koparır gider haberin olmaz

Toruni bu sırrı kimseye sorma
Ser okşa yüze gül kimseyi kırma
Feleğin çarkına parmağın verme
Kol koparır gider haberin olmaz

146

Nedir bu endişe nedir bu telâş
Allah'ın dediği olur sabredin
Kim ne derse desin boş ver arkadaş
Adâlet yerini bulur sabredin

Sık kemerin şerefının takındır
Olur, olmaz işten kendin sakındır
Her darlığın bir varlığı yakındır
Onunda zamanı gelir sabredin

Nedir Toruni'nin âhu feryâdı
Gittikçe bozuldu dünyanın tadı
Yıllardır doldurduk yine dolmadı
Bu torba çok peynir alır sabredin

147

Bu günler de göç başladı doğuda
Sayın başbakanım çâre düşünün
Göçe başlamanın sebebi neden
Soran da yok siz bir kere düşünün

Anaların gözlerinde yaş kaldı
Bina uçtu etrafında taş kaldı
Gençler hep çekildi köyler boş kaldı
Gözü yaşlı bağırı yara düşünün

Der Nusret Toruni ızrabımız çok
Ne bir işimiz var ne karnımız tok
Her şey açık saçık gizli yanı yok
Dert dinleyin ona göre düşünün

148

Bizi de yarattı seni yaradan
Pek de bulutlardan bakma güzelim
Görmeyeli kaç yıl geçti aradan
Beni ateşinle yakma güzelim

Adım adım yürüdükçe ezilir
Kiraz dudağından ballar süzülür
Güneş çarpar siyah zülfün bozulur
Mevsimsiz dışarı çıkma güzelim

Huri misin melek misin sen nesin
Ölsem uyanırım gelince sesin
Ben senin âşığın sen anlamazsın
N'olur hayatımı yıkma güzelim

Uzaktan dolaşır selamım almaz
Sende adet midir bu cilve bu naz
Gider bu güzellik sana da kalmaz
Boş ver tatlı canın sıkma güzelim

Nusret Toruni'yim çözeydim sırrın
Dünya geçicidir düşünme derin
Kar yağmış dağlara benzer saçların
Bunu da kafana takma güzelim

149

Şöyle bir eleştir insanoğlunu
Canda beden bedende can güzeldir
Onun şerefini her an koruyan
Kanda bayrak bayrakta kan güzeldir

Tarihe yazılan yaprak yüzünden
Lâle mor menevşe hoş nergisinden
Sevenlerin ifâdesi gözünden
Vatanda Türk, Türk'te vatan güzeldir

Der Toruni aşk dikenini batıran
Gurbet elde hayatını bitiren
Halkın dertlerini dile getiren
Ozanda saz sazda ozan güzeldir

150

Ne olmamış Şu üç günlük dünyada
Gerçek anlatmamış anlayamazsın
Gözünde perde var göremiyorsun
Doktora gitmemiş anlayamazsın

Margarin yağına dedik Alaman
Gelir soframıza konar her zaman
Yara dikti yara yüksek o zaman
Eğridip yotmamıŐ anlayamazsın

Bundan sevmem insanların yâdını
Eloğludur gelir bozar vadini
Ölüm döŐeđinde ecel tadını
Ecelin gelmemiŐ anlayamazsın

Dn dediklerinden bugün pişman mı
Bugün zayıf olan yarın ŐıŐman mı
Gvendiğin sana dost mu düşman mı
Anan ađlatmamıŐ anlayamazsın

Toruni der sormalısın soyunu
Soyu yoksa sakın içme suyunu
Geç sezilir riyâkârın oyunu
Ocağın batmamış anlayamazsın

151

Bu bir nasîhattir yanlıştır deme
El almaz insanı kara düşürür
A olan nâmertten ekmek isteme
Zamanı gelince dara düşürür

Bizim köyün telefonu kablosu
Üç beş aydan beri çıkmıyor sesi
Sıfır yüz doksan üç kod numarası
Kulakça kalkmadan para düşürür

Kim diyor insanlar maymundan azma
Benliğinden çıkıp ahlâkın bozma
Yalancığı sevme hırsızla olma
El içinde yüzü kara düşürür

Der Nusret Toruni bunu unutma
Bilmediğin işe iftirâ etme
Her yüzen gülenin ardından gitme
Korkam tuzak kurup toza düşürür

152

Yaşıyorum ızrap ile efkârla
Baykuş gibi yerin veren bu günler
Sitem ocağına ıztırab doldu
Hayatım gönlümüz zindân bu günler

Postacı derdimize eylesin beyân
Eğer yiğit isen darbeye dayan
Batıya bakarsan çayırda çimen
Bizim eller tipi boran bu günler

Nusret Toruni'yim öteden beri
Kolayca çözülmez aşkın çemberi
Bize siper durdu Kargapazarı
Görünmüyor çöl Namirvan bu günler

153

Bin dokuz yüz seksen dokuz yılında
Alâmet var Gülhane'de gel de gör
Pabuçları elinde etek belinde
Rezâlet var Gülhane'de gel de gör

Göye hizmet veriyorlar vatana
İbret nazarıyla bakan var sana
Danstan puan alır doksanlık nene
Şikâyet var Gülhane'de gel de gö

Sanki tâlân varmış vurur kapışır
Oğlan kıza kız oğlana yapışır
Aşk diyerek sular gibi serpişir
Ticâret var Gülhane'de gel de gör

Kavalını meydanlarda öttüren
Sâf insana bu durumu yutturan
Memenin üstüne imza attıran
Ticâret var Gülhane'de gel de gör

Der Nusret Toruni nedir çarılar
Talihime yazılmıştır karalar
Size kurşun verdiğimiz paralar
Bir mihnet var Gülhane'de gel de gör

154

Baykuş haberleri insana çile
Gönlümün bülbülü öter mi bilmem
Her nerye gidersem şans benle bile
Kader îmânıma çatar mı bilmem

İster akıllı de istersen deli
Birinin sırtında biri vebâli
Kaptan yola çıktı deniz dalgalı
Yola çıkan gemi batar mı bilmem

Der Nusret Toruni önce var idi
Hikmet ile serpilemler bir idi
Hava kurak gitti bostan kurudu
Yeniden yeşerip biter mi bilmem

155

Bilmiyorsan sus konuşma
Dil zehirden acı olur
Kapalı bir suyu içme
Göl zehirden acı olur

Câhile sivri sinek saz
Beyni katıdır anlamaz
Ahlâksızla bal yenilmez
Bal zehirden acı olur

Hasretin hâlini sorma
Selam ver yanında durma
Sırrın başkasına verme
El zehirden acı olur

Kâmillerden uzak kaçma
Câhille damla çay içme
Nâmerd ile tokalaşma
El zehirden acı olur

Toruni gaflette yatma
Sakın yanlış yola gitme
Mızırabın sahte atma
Tel zehirden acı olur

156

Fikir dünyasının en seçkin yolu
Önderimiz GazîMustafaKemâl
Çağdaş uygar medeniyet sembolü
Önderimiz GazîMustafaKemâl

On dokuz mayısın hızlı zaferi
Bu yola baş koydu dönmedi geri
Hayrete düşürdü dış ülkeleri
Önderimiz GazîMustafaKemâl

Halkı için Erzurum'da, Sivas'ta
Yirmi üç temmuz beş ağustosta
Kongreler yapmakta idi üst üste
Önderimiz GazîMustafaKemâl

Saltanat devrinin bitti dünyası
Kurulan meclisin haykıran sesi
Millîrâdenin temel ilkesi
Önderimiz GazîMustafaKemâl

Nusret Toruni'yim fikrine hayran
Sayende huzura kavuştı vatan
Başöğretmenimiz eşsiz kahraman
Önderimiz GazîMustafaKemâl

157

Toplumun başına gelen Atatürk
İşâret getirdi beraberinde
Yurdu seven anlı açık başı dik
Cesaret getirdi beraberinde

Duruma el koydu tam zamanında
Vatan aşkı yarat her Türk kanında
Millî birlik beraberlik yönünde
Güç kuvvet getirdi beraberinde

Eğitim öğretim kültürel varlık
Var olan bir yerde yer almaz darlık
Egemenlik bağımsızlık uygarlık
Kemâlet getirdi beraberinde

Henüz İstanbul'da başkent o sıra
Temsîli heyeti geldikten sonra
Bir kararla başkent oldu Ankara
Adâlet getirdi beraberinde

Halîfelik kalktı laiklik geldi
Hak hukuk adâlet yerini buldu
AzîzCumhûriyet ilan edildi
Hürriyet getirdi beraberinde

Barışta galiptir savaşta merttir
Cepheyi kazanan güçtür kuvvettir
Mazlûma mülâyimzâlime serttir
Secaret getirdi beraberinde

Toruni'yim yazmam gerekti mutlak
Minel îmân hübbül vatan bu toprak
Üzerinde dalgaları al bayrak
Şân şöhret getirdi beraberinde

158

Osman hocam bağ beraber çağında
Kırk yedi yıl geldi geçti nerdesin
Devirler devroldu günler tükendi
Beyaz güller çiçek açtı nerdesin

Kırk yedi yıl oldu bekledim yolun
Ne selam ne yazı ne aldı dilin
Kar yağmış dağlara benzer saçların
Ömüründen bir taş düştü nerdesin

Benimle beraber geziyor hep belâ
Daha da yaşamak tükenmez çile
Ahrete göç etti Münesser Nene
Virân bağda kuş ötüştü nerdesin

Böylemi demişti Sümmanî dede
Toruni dilinden çıkar ifâde
Sen batıda yaşa ben de doğuda
Torun size çok yaklaştı nerdesin

159

Acâyib bir bulut doğdu üstüme
Yapraklar sarardı yeller değişti
Bugünlerde savaşı var kastime
Dünyamı devroldu eller değişti

Kimse tutup gitmez dosdoğru yolu
Görüntüsü sağdır yaşamı ölü
Birin in cebinde birinin eli
Tokalaşma kalktı eller değişti

Bilmem ne yaşayım ben bu vatana
Dost dostuyla gelmez oldu yan yana
Tinerciler çıkıyorlar ekrana
Üslûb kayıp oldu teller değişti

Vallâhi bazeni çizmeyi açtı
Bu nusubet gelip bize bulaştı
Üç türkü bilenler kalktı dolaştı
Mızrap yaralandı teller değişti

İşte bu Nusret Toruni'nin derdi
Teselli ederek derdi giderdi
Topçu çıkan miliyarlar götürdü
Yeşiller değişti allar değişti

160

Ben söylersem kardeş dayanmaz yürek
Sende bu derdime olsan müşterek
Kimi ev yapıyor kimisi merak
Benden geri duruyorlar bu anda

Yağmur yağmış yerler hep olmuş savur
Birde kuraklığı sökölmez demir
Kuymak yapmak için bir çile mendir
Hazırlayıp sarıyorlar bu anda

Tazelendi eski yaram dost gene
Derdimiz gelmiştir seksene bine
Körpe kuzu şimdi çimen üstüne
Oynayarak yürüyorlar bu anda

Ömrü hidâc eden eller usandı
Her gelen ne dedi o söze kandı
Otlar yarı oldu merak tükendi
Parasını veriyorlar bu anda

Her ne söz söylersem sözüm nihânda
Kısmetimiz dolandırır cihânda
Ben bursa ilinde sazım Narman'da
Toruni'yim soruyorlar bu anda

161

Bir zamanlar hükmederdik dünyaya
Gönül dağı duman oldu eyvah ey
Erol aş veriyor tıfil çağlara
Eski dostlar düşman oldu eyvah ey

Dünyada yaşamak gençlere göre
İncele fikrinden düşün bir kere
İlaç sürme ilen iylenmez yara
Dört tarafım çıban oldu eyvah ey

Toruni bu işin Mevlâ'ya ayan
Bu sırra agâh ol bu derde dayan
Bir saz çalıp iki türkü söyleyen
Erken kalkan ozan oldu eyvah ey

162

Sen bu dertten anlamazsın
Bu dertleri çeken ayrı
Doğru söz söyle dinlesin
Yaprak ayrı diken ayrı

Cehâletin sana bir kâr
Çünkü dünyadan yok haber
Buğday eksek çavdar biter
Eken ayrı söken ayrı

Toruni sazın var kında
Demek ki kaldık bu günde
Mazlûmzâlim karşısında
Eğri boyun büken ayrı

163

Gönül ister nazlı yara gitmeye
Garip yolcu yolun tutan dağlar oy
Sanki bir geyiktir çalar kavalı
Bülbül dili ile öten dağlar oy

Garip yolcu şaşmış karı kışına
Leylâ'lar mecnûn olmuş nakışına
Gelin gibi toka takmış başına
Üstünden çarşafı atan dağlar oy

Toruni'yim şikâyetçi dilinden
Eğildim su içtim hoş pınarımdan
Tıpisinden boranından karından
Nice yiğitleri yutan dağlar oy

164

Yıllar oldu hasiretim
Gözyaşlarım çağlar m'ola
Ben feleğe ne diyeyim
Karaları bağlar m'ola

Biz gemiyi yatırır sak
Örf âdeti bitirirsek
Asâleti yitirirsek
Düşman kılıç yağlar m'ola

Hasretime nedir çâre
Gözyaşım doldurur dere
Söz yazıp geçsek deftere
Bizi söyler çağlar m'ola

Manâ var gözün yaşında
Ecel dolaşır peşinde
Cesedin musallâ taşında
Cenazende sağlar m'ola

Toruni sazın destinde
Gezerim abdâl postunda
Mazlûm ağlar yol üstünde
Ciğerimi dağlar m'ola

165

Ovasında çiçek dağında kar var
Bizim elde neler olmuş gör hele
Patatesi böcek sarmış tarlada
Bostan olan yarı kalmış gör hele

Beyzâde söylüyor sözün icâbı
Gel de beraber yapalım hesabı
Sefil koyun olmuş zâbit kâtibi
Kara keçi zurna çalmış gör hele

Çiftin arkasında çetin emekler
Ayranın üstünde gezer sinekler
Yaylada otluyor sarı inekler
Civil peynir moda olmuş gör hele

Kılıç kuşanırdı eskiden deden
Çok kahraman dağdan gelip de giden
Daha güneş çalıp öğle olmadan
Sakat Osman namaz kılmış gör hele

Hayâl ile gittik bir memlekete
Kimisi binmiştir orak atana
Pazar bulamaz ki götüre sata
Beyaz çomak hep zây olmuş gör hele

Paçasında ince tütünler tüter
Kimisi sevdayı başından atar
Yeşil yaylasında turnalar öter
Nâmerd germiş dalga vurmuş gör hele

Ağaç çiçek açmış veriyor yemiş
Toruni'yim bizi atalar demiş
Kız kocaya gitmiş oğlan evlenmiş
Bizim dadaşları atmış gör hele

166

Ceylan ipek hatırladım o günü
Dağlar kurudukça yoruldum kaldım
Pınarlardan su akıyor bu günler
Seller kurudukça yoruldum kaldım

Der Nusret Toruni diller bozuldu
Sade dağlar değil yeller bozuldu
Pop sanatı çıktı teller bozuldu
Eller kurudukça yoruldum kaldım

167

Elin malı ile satış yapmaya
Ticâret mi dedin yanılıyorsun
Göye kurnaz olup çıkıp meydana
Mahâret mi dedin yanılıyorsun

Bedenden çıkarmak istemez canı
Nasıl söylersin sen şânlı vatani
Beşe alıp yetmiş beşe satanı
Şikâyet mi dedin yanılıyorsun

Şaşa kaldım kardeş feryâdı dadan
Bu gidişle eremezsin murâdan
Niyet edip âbdest suyun almadan
Salâvat mı dedin yanılıyorsun

Der Toruni kalkıp konup göçmekle
Onun bunun tarlasını biçmekle
Bir kafadan tek bir gaye uçmakla
Kıyâmet mi dedin yanılıyorsun

168

Sakın kırma bir kimsenin kalbini
Pişmanlık duyarsın ister istemez
Kaldır gönlünden kibirle kini
Dünyayı değersin ister istemez

Elin oğlu ile çıkılmaz başa
Dikkat et ayağın düşme ataşa
Sakın ha ayağın değmesin taşa
Yürürken kayarsın ister istemez

Nusret Sümmanoğlu sözün netice
Meseleler ağır inceden ince
Bir gün Azrâil karşan çıkınca
Elbisen soyarsın ister istemez

169

Ben bir âşık torunuyum doluya boş diyemem
Merhameti olanların bağına taş diyemem
Aşk ocağına girenin bağında volkan patlar
Çevresini ısıtmasa ona ateş diyemem

Ta levhi muhâfizda bizim yazılı defterimiz
Âmentüye îmân etmiş ol sulbü pederimiz
Allah birdir resul haktır Kur'ân'dır rehberimiz
Her kim bunu inkâr eder ona kardeş diyemem

Âşık Nusret Toruni'yim gelenekte payım var
Bugün varım yarın yokum bu dünyada neyim var
Vatanımın bekçisiyim elde kılıç yayım var
Hazırım kavga gününe sanma savaş diyemem

170

Gittin gurbet ele haber eser yok
Saatlerim yıl olmadan gelesin
Artık daha dayanacak gücüm yok
Yanık bağrım kül olmadan gelesin

Hasret sevenleri dağlar unutma
Arım iki kolum bağlar unutma
Gönlü hasret olan ağlar unutma
Gözyaşlarım sel olmadan gelesin

Yavrular baba der adımı anar
Kim kime dum дума kim kimi tınar
Birisi hoş görse birisi kınar
Altın adın pul olmadan gelesin

Sen yoksun ya gülmez oldu yüzümüz
Beşikten mezara birdi sözümüz
Toruni'yi bekler oldu gözümüz
Hâl içinde hâl olmadan gelesin

171

Gönül dağa heves etme bendeki duman yeter
Kimden hâccet bekliyorsun yazılan fermân yeter
Bin sene âdem yaşa mış oda girmiş toprağa
Eğer sen seni bilirsen üç günlük zaman yeter

Kime sahip çıkmamış ki sahibi kâinâtın
Ölüm meleği gelince biter her saltanatın
Yeter şüpheyeye düşürme îmânın itikâdın
Allah'ından umut kesme sendeki gümân yeter

Dünyanın gam kederine ne kadar dayanırsın
Gördüğün tatlı rüyadan gün gelir uyanırsın
Değil dünyanın varlığı kendinden usanırsın
Neşe vermez zevk usefâ olursun pişman yeter

Toruni eksik nerdeyse arayıp bulmalısın
Allah'ın farz vacibine sünnete uymalısın
Asil ve asâletinle sen gurur duymalısın
Olmuştur dillere destân sana bir Sümman yeter

172

Doğruları kabul etmez eğriler
Söylersin kim anlar tersine döndü
İtimat itibâr nerde güvence
Bozuldu insanlar tersine döndü

Oturur konuşur bilmez lâfını
Adam beller cehâletin safını
Ömür boyu çalmış benlik defini
İnsafsız vicdânlar tersine döndü

İnsanlık bozuldu suçlandı zaman
Artık bundan sonra hâlimiz yaman
Yüzde yirmi çıkar saysan Müslüman
Geriye kalanlar tersine döndü

Çömelmiş ruhumuz kalkmaz yerinden
Bir de himmet bekler imiş pîrinden
Cinler kaçar insanların serinden
Şaşırdı şeytanlar tersine döndü

Toruni dert etmez Allah var iken
Günahtır vebâldir boynuma çöken
Ha bugün ha yarın düzelir derken
Umutlar gümânlar tersine döndü

173

Sormayın derdimi binden fazladır
Hesabı yok sayılmayan derdim var
Zâlim günden güne bitirdi beni
Gücüm yetmez eğilmeyen derdim var

Sızı var içimde bağrım ezilir
Bu derdim acaba nasıl sezilir
Duyanın ayağı yerden kesilir
Komşulara diyilmeyen dedim var

Neler geldi Toruni'nin serine
Günden güne derdim gider derine
Çâre bulunmazmış kan kanserine
Doktor ile iy olmayan derdim var

174

Zâlim karşısına gelip
Susana yazıklar olsun
Çıkarı için dostluğu
Kesene yazıklar olsun

Kabul etmem yapsa kıyak
İyliğinden iydir dayak
Nâmerd kapısına ayak
Basana yazıklar olsun

Senin her gününe koşman
Bir günde olursun pişman
Var gün dostu olur düşman
Küsene yazıklar olsun

Toruni gösterdi çaba
Aklın ermez her hesaba
Dönüp de yediği kaba
Kusana yazıklar olsun

175

Âlemin dünyası bir yana döner
Neden benim dünyam döner tersine
Var ise bildiğin gel bana öner
Biri iner biri biner tersine

Neyse yazı kader gelip bulacak
Tedbîri dinlemez olur olacak
Yüz bin çile ile yaktığım ocak
Oda bana benzer yanar tersine

Bin defa boşaldım bin defa doldum
Beyhude saçımı başımı yoldum
Âleme deneme tahtası oldum
Gelen giden beni sınar tersine

Toruni der eğlenenler eğlenir
Hayat ipliğime düğüm düylenir
Ben öldükten sonra adım söylenir
Ananlar adımı anar tersine

176

Benden okutması sizden okumak
Çalışın yılmayın aman ha kızım
Sahip ol vatana bir eser bırak
Toplayın bölmeyin aman ha kızım

Tavsiyem bu vazgeçmeyin hevesten
İlim, kültür, bilgi kurtarır yastan
Tercih et örnek al verdiğim dersten
İkmâle kalmayın aman ha kızım

Her kimde yok ise mantıkla manâ
Leke getirirmiş dîne îmâna
Olursanız olun mazlûmdan yana
Zâlimden olmayın aman ha kızı

Değeri olmazmış vermeyen elin
Verilenin Allah verir bedelin
Her ne gelir ise Allah'tan bilin
Kimseden bilmeyin aman ha kızım

Der Toruni seni bilen bulunur
Sanmayın sözümde yalan bulunur
Glersin sana da gülen bulunur
Kimseye gülmeyin aman ha kızım

177

Çok şükür her şey yolunda
Sallabaşın al maâşın
Bu söz âlemin dilinde
Sallabaşın al maâşın

Ağaç yeşermiş dallanmış
stne karga ullanmış
Bu cümleyi kim kullanmış
Sallabaşın al maâşın

Hâkk dersin haktan kaçarsın
Halkı görmeden geçersin
Sırt döner kahve içersin
Sallabaşın al maâşın

Bayan isen cağ dokursun
şerrinden Allah korusun
Oturur gazete okursun
Sallabaşın al maâşı

Toruni'ye hor bakarsınız
Yap desem döner yıkarsınız
Haksızken haklı çıkarsınız
Sallabaşın al maâşın

178

Üzerinde otuz bin can yaşıyor
İllerin içinde il Gümüşhane
Zigana'dan Trabzon'a aşıyor
Gider dört bir yana yol Gümüşhane

Dîn, îmân uğruna göstermiş çaba
Şehidi gazîsi gelmez hesaba
Evliyâhullahtır Pîr Mehmet Baba
Uzatmış her yana el Gümüşhane

Köşe dağı olur kışın fedaî
Ârifleri bilir ilmi imlâyı
Dünyaya nâm salmış kuşburnu çayı
Çayı şeker ile bal Gümüşhane

Kelkit, Siran, Tolur Kutrun kazası
Meşhûrdur Tolur'un bağı bahçesi
Ünlü mağarası tarih ötesi
Söylenmiş binlerce yıl Gümüşhane

Der Nusret Toruni töreleri var
Sordum ahâlinin yaraları var
Coşkundur çok derin dereleri var
Yıkar tâlân eder sel Gümüşhane

179

İndim ki bahçeye her taraf nemli
Bülbüller ağlamış güller ağlamış
Gönüller perîşân insanlar gamlı
Yolcular ağlamış yollar ağlamış

Gönül ne gezersin yıldızı ayı
Baki mi sanarsın yalan dünyayı
Mecnûn neylesin ki bulsa Leylâ'yı
Mecnûn'la beraber çöller ağlamış

Bütün senelerim oldu nâfile
Zaten bu feleğin her işi hile
Her gün kaygı, tasa, endişe, çile
Hem gelen hem giden kullar ağlamış

Toruni'yim dinletemem sözümü
Kara bahtım güldürmedi yüzümü
Derdim ile ortak ettim sazımı
Benimle beraber teller ağlamış

180

Mevsim güz ayları geldi erişti
Dağlarında kar göründü sılanın
Köylü tarla çayır hepsini biçti
Emeğinde ter göründü sılanın

Hasret çekenlerin içi sızlamış
Konu komşu birbirini özlemiş
Dertliler dertsizden derdin gizlemiş
Kullarında sır göründü sılanın

Bilmeyen konuşur bilenler susar
Derler koca oğlan ormandan küser
Göçenler yediği çanağa kusar
İnsanları hor göründü sılanın

Toruni aslımı edemem inkâr
Yarın hesap sorar Hazreti Hünkâr
Şehitler gazîler evliyâlar var
Dağı taşı nur göründü sılanın

181

Soruyorsun geleceksin ne zaman
Ruhum huzur bulduğu gün gelirim
Elde bayram olmuş benim neyime
Evde bayram olduğu gün gelirim

Almanya'da engel çıkar yoluma
Fakirlik kelepçe olmuş koluma
Yedi tane yavru bakar elime
Mazlûmların güldüğü gün gelirim

Belki bugün olur belki de yarın
Erimeye başlar karı dağların
Geri dönüşünde göçmen kuşların
Sığırcıklar geldiği gün gelirim

Allah bilir Toruni'nin sırrını
Boşa mı gurbete salmış serini
Alacaklı beyler borç defterini
Temizleyip sildiği gün gelirim

182

Bin mihnetle terk eyledim sılayı
Şimdide gözümüz yollarda kaldı
Sılanın hasreti yetti canıma
Dört gözüm dört çeşme sellerde kaldı

Bundan sonra gül bitirmez bağlarım
Ben kendi derdime kendim ağlarım
Gurbet elde kaldı gençlik çağlarım
Tatlı hatıralar yıllarda kaldı

Nusret Toruni'yim yattım beraber
Derdini derdime kattım beraber
Çıktım dağlarına ottum beraber
O bizim turnalar göllerde kaldı

183

Sende bilinmeyen başka durum var
Doyum olmaz âleminden Cevdet Bey
Süper zekâ mahâretli muteber
Hizmet akar kaleminden Cevdet Bey

Ufuk sahasında eğitim gören
İnceleyip her bir işi başaran
Âdil adâletli hizmetler veren
Görünüyor ilhâmından Cevdet Bey

Dürüst şâhsîyetin özünden belli
Kalp yüzün aynası yüzünden belli
Sohbetinden belli sözünden belli
İlim akar kelâmından Cevdet Bey

Nusret Toruni'yim Türk'üm dadaşım
Dostumun uğruna koyarım başım
Sen benim ahbâbım can arkadaşım
Mahrum koyma selamından Cevdet Bey

184

Uyan be hey deli gönül
Yatarsın iş işten geçer
Elindeki varın yoğun
Satarsın iş işten geçer

Duymadın mı çağrılarını
Artırdılar ağırlarını
Bir gün olur doğrularını
Ötersin iş işten geçer

Yazık olsun bozanlara
Yalan yanlış yazanlara
Halkı soyup ezenlere
Çatarsın iş işten geçer

Toruni dünya tersine
Haksızlığı çekme sîne
Binme elin gemisine
Batarsın iş işten geçer

185

İnsanları insanlıktan çıkardız
Okulsuz, mektepsiz suça zorlandık
Camiler tutsaktır kiliseler hür
Kendi ülkemizde haça zorlandık

Terör, spor odaklandı yayınlar
Hangi keyifte sayılanlar sayanlar
Akıldan fikirden oldu beyinler
İnternet oyunu maça zorlandık

Kimin eli uzun kimin gagası
Kim kime düşmandır kim kime âsî
Kimin meselesi kimin kavgası
Hiçe kan döküldü hiçe zorlandık

Nusret Toruni'yim zorla ha zorla
Ben bıktım birazda gel de sen zorla
On vârise bölününce bir tarla
Göçe mecbur olduk göçe zorlandık

186

İşleriniz tıkrında
Batsınlar neyize lâzım
Komşularız aç acına
Yatsınlar neyize lâzım

Sadece sen seni tanı
Yazık utandır atanı
İhânet edip vatanı
Satsınlar neyize lâzım

Kim bağı kimin fikrine
Kim olur kimin yerine
Sokakları birbirine
Katsınlar neyize lâzım

Toruni der bu vârisin
Dilde söylenen barışın
Polise askere kurşun
Atsınlar neyize lâzım

187

Hayat ne insan ne yaradan kimdir
İnsan düşünmeli derincesine
Şüphesiz kesin kes varman gerekir
Sorulan sorunun neticesine

Amelinden belli olur niyetin
Görürsün alırsın neyse kısmetin
Hazreti Kur'ân'daki tek âyetin
Bin manâ gizlenmiş bir hecesine

Sorulmaz Mevlâ'ya bu hikmet nedir
Allah'ın her işi ona göredir
Şehri Ramazan'da leylâ-yı kabir
Bin ayı saklamış bir gecesine

Der Nusret Toruni gelenler gitmiş
İhlâslı olanlar kemâle yetmiş
Sultan Süleyman'a nasîhat etmiş
Dokunma Allah'ın karıncasına

188

İlkbahar olurmuş yaz müjdecisi
Rengârenk çiçekler açılır yazın
Cıvıl cıvıl olur kuşların sesi
Her şey birbirinden seçilir yazın

Her canlı dört gözle bekler baharı
Nebâtât rengârenk süsler dağları
Erir dayanamaz dağların karı
En yüksek geçitler geçilir yazın

Çiftçiler tarlayı çayırı biçer
Otlar koyun kuzu günler hoş geçer
Kışın yücelerde kuşlar zor uçar
Ancak yaylalara göçülür yazın

Toruni güzelin adı anılır
Yaz bitse de akıllarda yaz kalır
Çiftçi tarlasından mahsûlün alır
Her yandan bereket saçılır yazın

189

Ben kırklar elinde atam Narman'da
Hasret kaldım efkârında babacan
Azaldı bülbüller bizim gülşânda
Soldu çiçek baharında babacan

Gurbette rüyada görürüm cismin
Ruhumda hatıra saklarım resmin
Mubârek cemâlin münevver ismin
Benim gönlüm defterinde babacan

Nusret'im efkârım çok oldu derin
Baba helâl eyle çok emeklerin
Hasret misin kapanmamış gözlerin
Seni gördüm mezarında babacan

190

Akşam doğar sabah batar
Ay dağların arkasından
Gece yatar gündüz yatar
Bey dağların arkasında

Sabır gerek oturana
Şehirden vuran vurana
Evler boş oldu vîrâne
Köy dağların arkasında

Duvar taşları yas tutar
Başında baykuşlar öter
İssız kabristânda yatar
Say dağların arkasında

Gençler hep gurbete gider
Gideni işsizlik yutar
Ana baba feryâd eder
Duy dağların arakasında

Toruni sırrını açar
Çok şeyler var gözden kaçır
Hasretle gün nasıl geçer
Say dağların arakasında

191

İhânet ederler gemin
Batırırlar anlamazsın
Senden görünenler seni
Batırırlar anlamazsın

Doğru düz iner derine
Ulaştırmadan yerine
Yalan söyler üzerine
Otururlar anlamazsın

Görsen gözen iğne batar
Câhil bala biber katar
Göz açıp yumana kadar
Götürürler anlamazsın

Toruni pula satarlar
Suç işler üsten atarlar
Ayaküstü uyuturlar
Yatırırlar anlamazsın

192

Hâcet kapısı açılır nuru gece görürsün
Tevhîd ve rabîtan varsa pîri gece görürsün
Bin aydan fazîletlidir temiz peygamberimiz
Kalkar gözlerinden perde sırrı gece görürsün

Hiç Allah değer verir mi kılığa kıyâfete
Nefsin peşine gezersin düşersin delâlete
Yönel Allah'ın yoluna ey başın ibâdete
Yardımcı olur yaradan yâri gece görürsün

Toruni nefsinle savaş birazda sen sana bak
Aklını başına devşir boş geçen zamana bak
Allah da böyle buyurmuş hazreti Kur'ân'a bak
Âkibette gideceğin yeri gece görürsün

193

Benim ıraklara bir destânım var
Beşi de yıkılmaz kale yetişti
Belki ufak tefek eksikleri var
Her biri birinden âlâ yetişti

İsrafil'den gamlı değil hiçbirisi
Gâh ölü yaşadı gâhî de diri
Yüzü gülmemiştir öteden beri
Sürüm sürüm oldu çile yetişti

Genç yaşta toprağa verdim Gıyas'ı
Gitmez yüreğimden kederi yası
Ara sıra bana olurdu âsî
O da ustasına köle yetişti

Sağ kolumdur Ebubekir Zamani
Mazlûmdur seçemez yahşi yabani
Ona himmet ede dedem Sümmanî
O da bağımızda lâle yetişti

Temel Turabi'yi gurbet götürdü
Çörelendi yüreğine oturdu
Sılanın hasreti yedi bitirdi
O da düştü hâlden hâle yetişti

Toruni'yim sevenlerden ırağım
Tanıdım kalmadı gamım merağım
Baki Çetin oldu en son ırağım
O da uzattığım ele yetişti

194

Beni böyle diyârdiyâr gezdiren
Bir nâmerdin eli değil ya nedir
Başıma savrulur toz ile duman
Bir ocağın külü değil ya nedir

Şu insanlık seni beni bıraksa
Fikirler su gibi bir yere aksa
Kişinin kendine faydası yoksa
Yaşayan bir ölü değil ya nedir

Can vermek istersin bilmezse canan
Yâri can olurmuş yâra inanan
Yarına güvenip dünyaya kanan
Bana göre deli değil ya nedir

Toruni gurbette çok hasret çeken
Çâresiz kadere boynunu büken
İki gözü çeşme kanlı yaş döken
Yüreği dert dolu değil ya nedir

195

Dedem Sümmanî'yi eylerim hayâl
Her dönüp baktıkça Ablak Taşı'nda
Olur, yüreğimde başka başka hâl
Şimşekler çaktıkça Ablak Taşı'nda

Ara sıra etrafını gezerim
Benimde burada olsa mezarım
Yatan şehitlerde bir hâl sezerim
Kandiller yaktıkça Ablak Taşı'nda

Dedem bulmuş yedileri beşleri
Yanında kırklarmış arkadaşları
Kıskanırım gökte uçan kuşları
Yürüyüp çıktıkça Ablak Taşı'nda

Lâl olur konuşmaz dilim dudağım
Tutulur bir anda kolum bacağım
Anlaşılmaz bir ses duyar kulağım
Oturup kalktıkça Ablak Taşı'nda

Nusret Toruni de kendinden geçer
Üstünde şahinler kartallar uçar
Yamacında türlü çiçekler açar
Gözyaşım aktıkça Ablak Taşı'nda

196

Bir ceylanı hatırladım o günler
Çöller kurudukça yoruldum kaldım
Pınarlardan su akıyor bu günler
Göller kurudukça yoruldum kaldım

Döktüm eteğimden taşı bitirdim
Eller ile her savaşı bitirdim
Ağladım gözümde yaşı bitirdim
Seller kurudukça yoruldum kaldı

Bir elvedâ dedim gençlik çağıma
Yavaş yavaş karlar düşer dağıma
Yaz bitti güz geldi gönül bağıma
Güller kurudukça yoruldum kaldım

Der Nusret Toruni kullar bozuldu
Kullar yalan söyler diller bozuldu
Pop sanatı çıktı teller bozuldu
Eller kurudukça yoruldum kaldım

197

Dinle bu sözümü sen Çobanoğlu
Gönül umduğundan umar dediler
Ol ulu mahşerde mîzân başında
Adâlet sahibi Ömer dediler

Kolay mı ki bu dertleri gütmek hey
Mahârettir yanlış fikir atmak hey
Çok çetindir bu dünyayı yutmak hey
Dünya beni yuttu humâr dediler

Eğriden doğruya gelmeyenlere
Kâmilden îzâhât almayanlara
İnsan olup halkı bilmeyenlere
Sırtı boz idrâksiz himâr dediler

İlâhî buyurmuş can merkezine
Akıl ermez bunun son merkezine
Nazar eğledin mi kan merkezine
Üç yüz altmış altı damar dedile

Yerden bahar göğe çekilse bile
Üstümüze bulut dikilse bile
Hak emredip rahmet dökülse bile
Onu toprak çekip emer dediler

Der Toruni boşa demez âşıklar
Âşıkları yankılayan maşûklar
Güneş çalar zemin semâ ışıklar
Ayın bir ismine kamer dediler

198

Derviş olmak kolay değil dünyada
Mürşidim teberle közlerim seni
İki yol buyurmuş hazreti Hüdâ
Sağında en iyi özlerim seni

Hakikat seversin gül yüzlü hilâl
Aşk seven kişiye bırakmaz mecâl
Bir tokat yüzüne vursa kılıkal
Eğri olsan dahi düzlerim seni

Der Nusret Toruni âşıksın güle
Aşk içinde sevdan vardır bülbüle
Düşman tahrîkine uğrasan bile
Canımla başımla gizlerim seni

199

Bülbül âşık oldu kırmızı güle
Arada vâsıta hani bir bilsen
Sevda bu canımı soktu bir hâle
Kirpik kaşı ve saçları bir bilsen

Ben sana Mecnûn'un sen bana Leylâ
Var ise bir derdin gönlüme söyle
Sevda vapurunda vaktızı eyle
Sevdiğim bir güzel peri bir bilsen

Boyu bir altmıştır yüzü ay gibi
Saçları topukta beli yay gibi
Der Toruni gözyaşları çay gibi
Göğsündeki çifte narı bir bilsen

200

Anla bu âlemi tefekkür eyle
Rüzgâr neden eser kar niye yağar
Seni yaradana teşekkür eyle
Güneş neden doğar ay niye doğar

Gönül gâh bulanır gâh olur duru
Kendinden sorulur kulun kusuru
Mümin kullarının kalbinin nuru
Karanlığı boğar zindânı boğar

Toruni her işin başı bismillâh
Îmânın mührüdür âmentü billâh
Eşyâ-yı âleme sığmayan Allah
Takvâ olanların kalbine sığar

201

Nazar et Leylâ'nın aşk sînesine
Siyah kaşlarına al yanağına
Dert çeken kan ağlar elin nesine
Akın eder yaşlar sel yanağına

Eladır nâzikçe kınalı eller
Şekerden tatlıdır konuşan diller
Seherdeki esen serince yeller
Giydirip gerdâna tel yanağına

Toruni yaylandır dağ ile taşlar
Eladır gözleri sürmeli kaşlar
Engin sahillerde yeşil nakışlar
Hediye gönderdi gül yanağına

202

Beni sahnede kardeşim
Görmeyince bilemezsin
Kimliğimden ülküdaşım
Sormayınca bilemezsin

Bağdaşalım gel el ele
Çalışalım güle güle
Bu dâvâda mücâdele
Vermeyince bilemezsin

Bu görev benim seninde
Bu dünyanın dört yanında
Üç hilâli vicdânında
Germeyince bilemezsin

Alparslanların sesinde
Millî ruh var kimyasında
Dokuz ışık ziyâsında
Durmayınca bilemezsin

Âşık Nusret'in hırsına
Sözlerim gitmez tersine
Bozkurtların arasına
Girmeyince bilemezsin

203

Bu dünyaya meydan eden insandır
Fakat sarma atıp yıkan olmadı
Dünya gal olmuştur öteden beri
Ölen gider geri kalan olmadı

Be ey insan ne anladın dünyadan
Kimisi âriftir kimisi nâdân
Kimse ölümünü bilmez önceden
Ecel aynasından bakan olmadı

Kimseye mal olmaz dünyanın malı
Hırısı olanlar delidir deli
Toruni sözleri söyler kapalı
Harfini anlayıp çakan olmadı

204

Görerek mermiyi atsan hedefe
Vursan bile benim için körsün kör
Gözün açık kafan kapalı sarhoş
Görsen bile benim için körsün kör

Öyle söz söyle ki olmasın yersiz
Bir dala el atma sakın habersiz
İçimizde gezer medeni hırsız
Dersen bile benim için körsün kör

Nusret Toruni'de gamlı mı gamlı
Bazen neşeliyim bazen efkârlı
Ayağım altına kırmızı halı
Sersen bile benim için körsün kör

205

Felek bize oynamıştır bir plan
Bundan kurtulmaya fırsatım mı var
Girip kalp şehrim eyledi tâlân
Derdi önlemeye gayretim mi var

Sahipsizim gurbet elde ağlarım
Efkâr ile geçer bu genç çağlarım
Kurumuş çiçeğim susuz bağlarım
Bahçe yeşertmeye himmetim mi var

Cümle arkadaşlar mektup okurlar
Benim yüreğime dolar âh u zâr
Tam yedi ay oldu gelmez bir haber
Ya benim gelmemem fırsatım mı var

Sanki bir yaralı gibi yürürüm
Gözlerimi kanlı yaşlar bürürüm
Melül masûm bir köşede dururum
Derler bu hâlin ne hasretim mi var

Hiç sormayın bende olan yarayı
Talihsiz gezdirir bahtı karayı
Bu saat özledim Samikale'yi
Hemen de gitmeye ruhsatım mı var

Ruhsatı mı versin yaradan Hüdâ
Cümlemizi kavuştursun hasrete
Dertliler yakışır diyâr gurbete
Ya geri dönmeye kısmetim mi var

Sorarsan ömrümü derim ki gurbet
Gün olur ki bu günler bitecek elbet
Anne, baba, kardeş, eşe hasiret
Daha bundan öte vuslatım mı var

Nüsüret'im bu efkâr olduktan sonra
Acı bir haberim geldikten sonra
Ağlayıp gözyaşım sildikten sonra
Bu ilde kalmaya rahatım mı var

206

Tarih altmış yedi oldu kalmakal¹⁷⁴
Bu gamlı gönlümüz figana kaldı
Alarımı Davos verdi arzuhâl
Savaşa girmemiz Sübhân'a kaldı

Der Cevdet Sunay ki bakın bu hâle
Sık sık emir yazar Cemal Dural'a
Girdi bu başımız bir kalmakala
Karıştı devletler figana kaldı

Vatan için Topaloğlu çalışır
Toplantıdan Demirel'e danışır
Yunan kendi kendisine karışır
İş görücü yanı Sübhân'a kaldı

Allah sedâları dağları deler
Silahla dolmuştur bütün cepheler
Bak Makoryos başan gelecek neler
Kurtulman bir ümit dîvâna kaldı

¹⁷⁴ Kalmakal: galmağal, yani "kargaşa" veya "kavga" anlamlarına gelmektedir.
DERLEME SÖZLÜĞÜ:Derleme Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları. Cilt:6, s. Ankara, 1903.

Bütün asker dolu dağ dere tepe
Yunan hükümeti açmış bir cephe
Türk ordusu hemen dayandı topa
Yunan bu iş için şivana kaldı

Allah Allah diyer Türk komutanlar
Kıbrıs'a Yunan'a süngüler parlar
Ey Makaryos¹⁷⁵ sende kalmadı tutar
Kesildi tutarın bir yana kaldı

Bölük komutanı Orhun Abasat
Doludur gönlünde dîn ile kuvvet
Harbe girmek için ederiz feryâd
Bekleriz bir emir sultana kaldı

Mevziye yerleşti otuz üç tümen
Zaferi kazanmak Mevlâ'dan gümân
Yunan'ın içinde oldu bir tufân
Kendi kentleriyle tufâna kaldı

Tümen komutanı Rahmi Özpınar
Yunan'ın üstünde kuş gibi döner
Kalbi îmân dolu nur gibi yanar
Sensin ümidimiz yeksâna kaldı

¹⁷⁵ Makaryos; Makarios
Erişim: http://tr.wikipedia.org/wiki/III._Makarios

Dağ taşları bütün duman bürüdü
Türk ordusu hemen harbe yürüdü
Sılada anneler yandı eridi
Geriye dönmemiz Sübhân'a kaldı

Durmadan dolaşır Türk'ün jetleri
Savaşa girmeye var niyetleri
Yunana döndürdük bütün topları
Fırsatı verici canana kaldı

Mevzimizde tanklar girmiş sıraya
Beş tertipler istenmiştir geriye
Kuşanıp tesîsât indi dereye
Çekip süngüleri mihmâna kaldı

Destân söyler Erzurumlu Nüsüret
Şânlı sancağımız doludur kuvvet
Şükür bu belâdan olduk ferâgat
Açıldı aydınlık gülşana kaldı

207

Râhimden cihâna geldiğim günde
Her gün kederlendim devrân görmedim
Gönüller pas olmuş zevk sürenler kin
Âlem-i sahrâda noksân görmedim

Körlendi mi bilmem bende ki zekâ
N'olur aklım ereydi bu idrâka
Lokman için ilaç vermiş çiçeğe
Yoğurup yakmaya zaman görmedim

Toruni ak gülden etkilen iyleş
Eğer âşık isen yanında dolaş
Donatır sahrâya çiçekle güneş
Nur-ı ziyâ yerde zindân görmedim

208

Yine bahar baş gösterdi bu günler
Açık değil pek dumansın Erzurum
Dudu kumru kuşlar sesini dinler
Gönlümde ki bir nişânsın Erzurum

Bu dünya durdukça mutlak sen varsın
Yaşa ey dadaşım er oğlu ersin
Düşman atomuna göğüs gerersin
Yıkılmayan pehlivânsın Erzurum

Bilirsin edebî erkân ihlâsın
Dört yanında bülbüllerin şakısın
Bilmeyen var ise alsın okusun
Tarihin de kahramansın Erzurum

Nerye gitsem ismin andım ah vatan
Nusret Toruni'yim toprağan kurban
Yılda bir kez bizi ettin imtihân
Biliyorum pek yamansın Erzurum

209

Yetmiş iki kasım Perşembe günü
Acı haber ilân oldu efendim
Roket mermisine çarpıldı gençler
Kum toprak al kan oldu efendim

Sabah saat sekiz çıktı bu olay
Geldi mermi sesi işittik vay vay
Bütün koğuşlardan boşandı alay
Yer sallandı figan oldu efendim

Boşandı koğuşlar imdâda koştı
Haber saldı Oltulular ulaştı
İfâde etmeye diller dolaştı
Aceb hangi zaman oldu efendim

Çoğu yardım için oraya vardı
Beş civânlar parçalanmış yatardı
Hava mı karardı bulut mu sardı
Bugün her yer zindân oldu efendim

Bugün yine kederlendik vatandaş
Baba yavrum diyor, bacılar kardeş
Duyunca anneler döktü kanlı yaş
Doldu dere ummân oldu efendim

Bilmeyenler şaştı dedi ne oldu
Oltu caddeleri milletle doldu
Sessiz gemi sağlık önüne geldi
Emselleri kaptan oldu efendi

İsim tespitine gitti karakol
Hâkim savcı yazmak için ara bul
Aman doktor imkân varsa çâre kıl
Ümit haktan gümân oldu efendim

Halk duyunca acı yasa geldiler
Kurtlar kuşlar bile sese geldiler
Üç bin cemaatle namaz kıldılar
Arttı fizah aman oldu efendim

Tören yaptı cenazeyi andılar
İstikâmet öz mekâna döndüler
Al bayrakla kabristâna indiler
Yaşantısı yalan oldu efendim

Gençler bir fidandı benzerdi dağa
Yeni gelmiştiler yeşil yaprağa
Ömür bitti karıştılar toprağa
Hayatları yeksân oldu efendim

Yıllar geçse unutulmaz bu keder
Buna şâhit Fevzi yazdık beraber
Bu da Toruni'den size yadigâr
Dilden dile destân oldu efendim

210

Sâdık olan bilir yolu erkânı
Yandırır sam esin karara gider
Bir kişide tanımasa Hüdâ'nı
Yolu bozuk olur zarara gider

Kul odur ki meftûn ola canana
Sebep ne ki dervîş döner pervâne
Hicâmah Rab'dadır durmalığına
Âlim olanlarsa Kur'ân'a gider

Sümman torunuyum adım Nusuret
Derdi bana veren sırrı kuduret
Allah'ın yoluna eyle ibâdet
Geriye çalışan ziyâna gider

ATIŞMALAR

NUSRET TORUNİ – BAKİ ÇETİN ATIŞMASI

Toruni

Beni sezmek istiyorsan baharda gör sen beni
Girmişim aşk ocağına esrârda gör sen beni
İssız bir mekândan geldim durağım belli değil
Üç yüz altmış altı çarşı şehirde gör sen beni

Baki

Kokun etrafa yayılmış baharda gördüm seni
Yesevî'nin ocağında esrârda gördüm seni
Âkibetin kara toprak durağın belli senin
Mâhî bir sene içinde şehirde gördüm seni

Toruni

Ol çarşının kaldırımını kudretin mermeridir
İçinde bir kaptanı var ne gemiler yürütür
Yürekten bir of çekerse dağı taşı eritir
Bâd-i sabâda eserim rüzgârda gör sen beni

Baki

Azametinden yarattı beden üstü seridir
Akıl en büyük varlıktır kudretin mermeridir
Ol gönüldür kırılırsa dağı taşı eritir
Hızına kimse yetişemez rüzgârda gör sen beni

Toruni

Okuttular Toruni' ye bu ilmin kimyasını
Zîrâ dil müstakîl dedi gösterdiler yasını
Bu dünyada çalmıştılar ahretin boyasını
Dîvânda bir dükkân açtım pazarda gör sen beni

Baki

Baki'ye yetişir ihsân eğer ki darda ise
Kün dedi var etti bizi gönlümüz yârda ise
Boyanmışız o boyaya dilimiz zârda ise
Lâl olup cevher satarsın pazarda gördüm seni

2.ATIŞMA

Toruni

Merhaba evladım nedir bu hâlin
Söyle yavrum söyle derdin nicedir
Çok âşık boğulmuş bu kalmakala
Söyle yavrum söyle derdin nicedir

Baki

Hele ne söylersin benim hâlimi
Aşk ile yananda derdim aynıdır
Eğer anlar isen dur beni dinle
Ferhat'ım Şirin'le derdim aynıdır

Toruni

Âşık dâvâlıdır maşûkdâvâcı
Bazı dâvâların olmaz ilacı
Sana da mı değdi aşkın kılıcı
Söyle yavrum söyle derdin nicedir

Baki

Bir güzelin firkâtine yaktılar
Kavuşmaz engelli duvar diktiler
Yazdılar fermânı dara çektiler
Darda ki Mensûr'la derdim aynıdır

Toruni

Zâhiren gördün mü ismi sır mıdır
Seni yakan bu âlemde var mıdır
Ayna-yı devrânda âşikâr mıdır
Söyle yavrum söyle derdin nicedir

Baki

Günden güne artar gamım efkârım
Bir güzel mübtelâsı sel giriftârım
Garip Şâh Senem'den daha beterim
Kamber'im Arzu'yla derdim aynıdır

Toruni

Nusret Toruni'yim bu aşkın sesi
Bir zaman söyletir yârin hevesi
Tüm âşıklar maşûkunun delisi
Söyle yavrum söyle derdin nicedir

Baki

Ayları eş tutam parıltısına
Selviler benziyor boy şemasına
Baki hasret kaldım yâr sedasına
Emrah'im Selvi'yle derdim aynıdır

NUSRET TORUNİ – FUAT ÇERKEZOĞLU ATIŞMASI

Toruni

Hile karlıktan hoşlaşmam muhabbet hastasıyım
Sevenlerin habercisi gönüller postasıyım
Gücümün yettiği kadar bu işin ustasıyım
Karşımdakine davranmam acemi çoban gibi

Çerkezoğlu

Her arıya çiçek oldum her yamaçta bal verdim
Garipleri yol gösterdim kırdaplarda yol verdim
Dostlarıma gönülünden deste deste gül verdim
Kalleş düşman çıkar ise olurum yılan gibi

Toruni

Bu gece Nusret Toruni peşinde Çerkezoğlu
Dağlar gibi beyazlamış başında Çerkezoğlu
Muhabbet lokması vardır aşında Çerkezoğlu
Gelen gidene yol verirsen dolaşır destân gibi

Çerkezoğlu

Çerkezoğlu her geçene çiğnenecek yol gibi
Hiç kimse kendi sanmasın vallah ehl-i hâl gibi
Kâmil ile sohbet etsen sohbeti var bal gibi
Câhil ile sohbet ettim eskimiş ayran gibi

2.ATIŞMA

Toruni

Darılmazsan sana bir çift sözüm var
Tersine düzenden gidersin neden
Gündüzleri uyur gece gezersin
Yürürsün hozandan gidersin neden

Çerkezoğlu

Ben âşığım Mahsunî'den bilirim
Hayâller yazanda gidersin neden
Gerçek insan iç yüzüyle görünür
Aynı hizandan gidersin neden

Toruni

Ah çekersin bugün söylersin neden
Sen insansın elimde mi irâden
Sen bir avsın avcı bekler daldadan
Gözyaşın süzersin gidersin neden

Çerkezoğlu

Ey Toruni dünya çiledir çile
Boşa kafa yorma boşa nâfile
Eserin yok ise gelecek nesile
Bir kuyu kazarsın gidersin neden

Toruni

Der Toruni bunlar derindir derin
Senin bundan kolay olmaz haberin
Neden kısa kalmış ön ayakların
Gezersin diyârdan gidersin neden

Çerkezoğlu

Der ki Çerkezoğlu gözde yaşımsın
Eğer ağlatırsan içten aşımsın
Onu iy bilirsın arkadaşımsın
Zor geldi tozarsın gidersin neden

NUSRET TORUNİ – MURAT ÇOBANOĞLU ATIŞMASI

Toruni

Ciğerlerim kebab oldu yanıyor
Su tesir edemez karın yanında
İlmi fidanlara biraz nazar et
Yaprak şöhret almaz barın yanında

Çobanoğlu

Mensûr'a sorma sakın derdini
Ne cefâlar gördü darın yanında
Sultan Süleyman'ın sözü kardeşim
Serçe böbürlenir yarın yanında

Toruni

Kolayca ölçülmez bu benim daram
Bilmiyorum hangi kantara girem
Kişiler düşünmeden yerse harâm
Zarar kayıp eder kârın yanında

Çobanoğlu

Yatma ey kardeşim gafletten ayıl
Öyle eser bırak dünyada sayıl
Yiğit olsa canın alır Azrâil
Hiçbir şey kâr etmez zorun yanında

Toruni

Der Nusret Toruni yazmak istersin
Birde bu yaylayı gezek istersin
İllâh sen benden dost tuzak istersin
Balık yaşyamaz Torun yanında

Çobanoğlu

Çobanoğlu derki bak sen dîvâna
Er olan girmeli dostum meydana
İster isen gel sor bunu Lokman'a
Vücûdlar zayıflar terin yanında

2.ATIŞMA

Toruni

Bazen âşık bilmeyince şaşırır
Sohbet belli değil söz belli değil
Ârif olan her sözünü pişirir
Eğri doğru bakan göz belli değil

Çobanoğlu

Bıyığı yerine saçı uzatmış
Erkek belli değil kız belli değil
Bazı yerde zurna keman karışır
Davul belli değil saz belli değil

Toruni

Pehlivân meydanda bir dîvân açar
Rakîbi zayıfsa çok kalın kaçar
Bazen terzi kumaş ölçmeden biçer
Kumaş belli değil bez belli değil

Çobanoğlu

Bu nasıl âlemdir nasıl dîvâna
Durmadan dönüyor şama pervâna
Ofllu ile şeytan girdi meydana
Türüt dedi yine Laz belli değil

Toruni

Görenler şaşmıştı kardeş bu işe
Herkes nazar etti giden gidişe
Saha oldu kimler girdi yarışa
Duman belli değil toz belli değil

Çobanoğlu

Bu nasıl âlemdir gönül alınmaz
Kim demiş ateşte insanlar yanmaz
Bazıları bazısını tanımaz
Ağız belli değil söz belli değil

Toruni

Taze olan rüzgâr acâyib eser
Söylemezsen suçtur söylesen küser
Alır el malını bağrına basar
Eğri belli değil düz belli değil

Çobanoğlu

Aman ey kardeşim ne yana vardık
Noksânı kendinde gör kimleri gördük
Ne kış gördük kardeş ne bahar gördük
Mevsim belli değil yaz belli değil

Toruni

Der Nusret Toruni neler var neler
Bu ıztırab benim gözyaşım çiler
Elinde bir saz var neyi belirler
Ördek belli değil kaz belli değil

Çobanoğlu

Çobanoğlu der ki gönlüme değdin
Ne gördün kardeşim boynunu eğdin
Akşama Toruni hepsini yedin
Armut belli değil muz belli değil

3.ATIŞMA

Çobanoğlu

Herkesin bir derdi vardır efendim
Başına çökermiş duman ayrılık
Yiğidi içinden ayırma peder
Vallâhi gizlidir çıban ayrılık

Toruni

Ayrılık çekenin hiç yüzü gülmez
Gözlerinden akan al kan ayrılık
Gurbette gözüne gelmez uykular
Ağrı Dağı gibi duman ayrılık

Çobanoğlu

Dert insana gelir gamların eker
Bazı zâlim insanın kahrını çeker
Yiğit olsa boynu belini büker
Göz önünde olur düşman ayrılık

Toruni

Acaba neden unutmuş vatanı
Of çeker gözünden akıtır kanı
Hasretlik içinde olmuş çıbanı
Batar yüreğine diken ayrılık

Çobanoğlu

Çobanoğlu vatan burnumda tüter
İmkânı olanlar bir yere yeter
Vallâh kardeş yarın ölümden beter
Belleri büken belen ayrılık

Toruni

Toruni der göç ettiğim o zaman
Bulunmaz ayrılığın ilacı dermân
Dökülür siyah saçı baba almışsan
Siyah saçlarına döken ayrılık

4.ATIŞMA

Çobanoğlu

Herkes çiçek getiriyor
Şiranlı'nın gülü başka
Türkiye'nin lisânı var
Erzurum'un dili başka

Toruni

Batıda her şey var amma
Doğunun da balı başka
Sade burda vardır sanma
Çobanoğlu teli başka

Çobanoğlu

Gel düşürme beni gama
Gözlerim büründü neme
Herkesi severim amma
Kars'ımın da eli başka

Toruni

Met etmek benim derdimdir
Hissetmektir devirdimdir
Türkiye benim yurdumdur
Palandöken yeli başka

Çobanoğlu

Erzurum Erzincan yanda
Trabızon aşkı kanda
Sivas gönül mihmânında
Al bayrağın alı başka

Toruni

Kimler geçmiştir canından
Kim vazgeçer vatanından
O bayrak şehit kanından
Yüzünde hilâli başka

Çobanoğlu

Hem Bayburt'tan Gümüşhane
Kalesi var yüksek hane
Bütün yurdum gönül cana
Türkiye'nin dalı başka

Toruni

Doğu batı hepsi bizim
Ayırt etmeme ne lüzûm
Kuzeyi güneyi gözüm
Bizim elin yolu başka

Çobanoğlu

Çobanoğlu bu bir haktır
Bazı sözler dert meraktır
Akıllıya sözüm yoktur
Bazı olur deli başka

Toruni

Acaba dünyada neyim
Belki tamam oldu payım
Sen uzunsun ben kısayım
Toruni'nin hâli başka

5.ATIŞMA

Çobanoğlu

Dinle bu sözümü canım kardeşim
Yine bürünmüşsün kınalar gibi
Şöyle baktım senin can bedenine
Yine karşımdasın binalar gibi

Toruni

Açık söyle ızrabını anlıyam
Dökersin yaşların taneler gibi
Ben açıp derdimi sana söylüyem
Seni irfân gördüm manâlar gibi

Çobanoğlu

Ben anlarım kardeş gönül binandan
Parmaklar oynuyor elvân kınandan
Hâşâ o babandan hâşâ anandan
Harmanı çevirme danalar gibi

Toruni

Yeşil yamaçlarda güzel güllendin
Mor menevşe oldun elde ellendin
Körfez kenarında nâzik sallandın
Çıktın bar başına sunalar gibi

Çobanoğlu

Bu mudur dünyanın bilmem ki varı
Ömür geçti kardeş olmuştur yarı
Senelerdir ömür geçti Toruni
Gönül yıpranmıştır seneler gibi

Toruni

Başucundan rüzigârın geliyor
Karşıdaki bir acâyib oluyor
Belki açtıkların derin geliyor
Bu akşamda biraz iğneler gibi

Çobanoğlu

Bülbül ayrı kalır mı kendi gülünden
Yiğitler bahseder kendi ilinden
Çobanoğlu kötü çıkmaz dilinden
Yavrusunu sever analar gibi

Toruni

Toruni'yim hiç düşmedim kistine
Yürüdüm de hiç gelmedim üstüne
Bürünmüştü yine aşkın postuna
Belki arkadaşı sınalar gibi

6.ATIŞMA

Çobanoğlu

Bir ayak açayım sana kardeşim
Yine bu gece yol yola karşı
İki arkadaş muhabbet etti
Ağız beden geldi dil dile karşı

Toruni

Birisi uzanır birisi tutar
Sara bedeninden el ele karşı
Birisi perdedir birisi sazdır
Yine saz çıkardı tel tele karşı

Çobanoğlu

Aman ey kardeşim dermânlık varken
Böyle vakit âlem zamanlık varken
Dünyada muhabbet insanlık varken
Ne lâzım karışak kul kula karşı

Toruni

Vicdânı sızlayan utanacak yüz
Güneşi parlarsa kararmaz yıldız
Bizler bize derler biz hemşeriyiz
Neden tenkid edek el ele karşı

Çobanoğlu

Çobanoğlu derki tarla biçecem
Kurmuşsun köprüyü bugün geçecem
Biraz sonra sana ayak açacam
Şimdi veriyorum kol kola karşı

Toruni

Der Nusret Toruni gelecek çağın
Senin benim bugün bitmez dağda kan
Sen bir arı oldun bende bir kovan
Haydi, sergiliyek bal bala karşı

7.ATIŞMA

Toruni

Neden icâp etti taşlıyalım biz
Gâhî ufak gâhî iri merhaba
Neden ciğerler haşlayalım biz
Muhabbeti etme yâri merhaba

Çobanoğlu

Çok güzel konuştun canım kardeşim
Esmer bana düştü sarı merhaba
Gönül peteğinde balı yaparsın
Çiçekten alırsın arı merhaba

Toruni

Neşeli çalarsın içinden sazı
Galiba da deniyorsun sen bizi
Pantolon siyah ceketin kırmızı
Oldun Anamur'un narı merhaba

Çobanoğlu

Bu mudur dünyanın bilmem sefâsı
Çekilir âlemin vardır cefâsı
Yine açılmıştır gönül sofrası
Yağlıdan bahseyle kuru merhaba

Toruni

Akan gözlerinden yaşın geçiyor
Ayın doğmuş ay güneşin geçiyor
Dünya böyle artık yaşın geçiyor
Yozgat'ın dul ihtiyârı merhaba

Çobanoğlu

Aklın vardır dünya malın ne dersin
Aklın yoktur yine varın edersin
Anladım bu gece yürük gidersin
Doru kapatmışsın kırkı merhaba

Toruni

Çobanoğlu vallâh nâmlısın nâmlı
Toruni'yim hep gezerim mâtemli
Sana Karşlı derler bana Erzurumlu
Batman'ın da kurtlu loru merhaba

Çobanoğlu

Çobanoğlu der ki gönül necelmiş
Ömür gitmiş vakit gelmiş gücelmiş
Çok üzöldüm Toruni beli incelmiş
Belli olmamıştır boru merhaba

8.ATIŞMA

Çobanoğlu

Deminden beridir söyledik durduk
Aman ey kardeşim taş gelir bize
Bunlara söyledik kapansın n'olur
Yine telefonda ses gelir bize

Toruni

Telefon sesinde olmaz muhabbet
Demek ki ortadan sus gelir bize
Onlar sus diyerse her şey düzelir
Muhabbetten tatlı has gelir bize

Çobanoğlu

Aman ey kardeşim söyledim duyun
Bu kirli mendili her zaman yuyun
Oynadık kardeşim senle bir oyun
Açıldı pazara pas gelir bize

Toruni

Olur, bu dünyada ne desen olur
İnsan neyi görse başına gelir
Her şey kaybolur da insanlık kalır
Sevgi saygı dostum üs gelir bize

Çobanoğlu

Çobanoğlu derki bindin mi ata
Ata binen insan yeter murâda
Sazımız kara düzen değil nota
Arada bir kardeş es gelir bize

Toruni

Nusret Toruni'den alsınlar haber
Almış âşık izin dosdoğru gider
Saz mı üstün gelir yoksa ki gitar
Jüri puan versin kıs gelir bize

9.ATIŞMA

Toruni

Kaptırma yakarı çakırdikene
Batarsa damarda kanı incitir
Serin ver sır verme böyle insana
O kendini bilmez seni incitir

Çobanoğlu

Acı söz olan bellidir belli
Önü tatlı gelir sonu incitir
Babaların sözü boşa değildir
Kuru softa olan dînî incitir

Toruni

Vallâhi değişmez huysuzun huyu
Yiğit isen yola getir kötüyü
Yenilmez ekmeği içilmez suyu
Bu bir serdir her insanı incitir

Çobanoğlu

Bazı insan vardır sözü dinlemez
Bazı kervanını yoldan eylemez
Bazı güzellik beş para eylemez
Bazı peri vardır cini incitir

Toruni

Der Nusret Toruni duyanda âşık
Kendini her yere koyanda âşık
Bir kaç söz belleyip diyende âşık
Her meydanda bir ozanı incitir

Çobanoğlu

Çobanoğlu dünya aslı değirmen
Devreder gösterir sonu değirmen
Gark eder âlemi döner değirmen
Dediğin o taşlar unu incitir

10.ATIŞMA

Toruni

Gel seninle sohbet edelim bugün
Konuşalım lâl-u mercân yerinde
Biri başkasına hızlı gidelim
Boyan posan kurban fidan yerinde

Çobanoğlu

Ne güzel konuştuñ canım kardeşim
Muhabbet âlemi zaman yerinde
Ben seni severim eskiden beri
Sümman yadigârı fermân yerinde

Toruni

Manâyı bilmeyen sözleri duymaz
Altını gümüşün yerine koymaz
Kellesini vursan sözünden caymaz
Sözünü konuşur irfân yerinde

Çobanoğlu

Bu mudur dünyanın bilmem ki yazı
Kimler kaderine eyler ihtirâzı
Koyun mu istersin bilmem ki kuzu
Mutlak ikrâm eyler çoban yerinde

Toruni

Toruni bu dünya böyleymiş meğer
Birisi kazanır birisi yiyer
Biri aç dolanır birisi doyar
Böyle döner çark-ı düzen yerinde

Çobanoğlu

Çobanoğlu bilir ilmi dîvânı
Boşuna kurmuyak biz bu meydanı
Senin dediğin tabîatın kanûnu
Herkes kısmet alır insan yerinde

11.ATIŞMA

Toruni

Senin için sahrâ hazır balbana buyur bugün
Olmuşum aşkın bülbülü bâğbâna buyur bugün
Çoktan beri farz edelim ben hiç yüzün görmedim
Bu gece elime geçtin meydana buyur bugün

Çobanoğlu

Bu gece muhabbet oldu meydana buyur bugün
Her taraf çiçekle doldu gülşâna buyur bugün
Gönülünden ne gelirse esirgeme kardeşim
İşte irfânlar burdadır insana buyur bugün

Toruni

Seni bana söylediler Türkiye'nin sesisin
Sanatında iyisin sözünün mücevherisin
Her ne kadar dokunsam da ciğerim parçasısın
Seni bana tabîb derler dermâna buyur bugün

Çobanoğlu

Böyle midir ey efendim bilmem dünyanın günü
Ocak yanmıyor bir yerde asla çıkmaz tütünü
Senelerdir Toruni tanırsın sen elbet beni
Belli mi olacak bu gece zamana buyur bugün

Toruni

Toruni'yim hiç uyumam nazar ettim kitaba
Mevlâ'nın lütfü budur du eğmiş idi hicâba
Edirne'den Kars'a kadar Sinop'tan Gazî Antep'e
Cemaatimiz kalmadı vatana buyur bugün

Çobanoğlu

Çobanoğlu ta ezelden îmân bizim varımız
Birdir yaradan Mevlâ yok bizim inkârımız
Aynı toprak aynı bayrak yok bizim inkârımız
Şehitlerin kanındandır nişâna buyur bugün

12.ATIŞMA

Toruni

Helâl olsun derim işi bilene
Karşı geldi yine koyan koyana
Senin tercihinle başa gelene
Hiç dönüp baktın mı soyan soyana

Çobanoğlu

Ne güzel konuştun canım kardeşim
Türüt dediği gibi yiyen yiyene
N'oldu sana kardeş bakirem oldun
İşte büyüklere söven sövene

Toruni

Birisi halkaya parmağı taktı
Biri şifre çözdü kasayı yıktı
Hortumladı Uludağ'dan su çıktı
Binip de kızağa kayan kayana

Çobanoğlu

Bilir misiz kardeş gönül hilesi
Çekilir mi bu gurbetin çilesi
Eskiden herkes Türk'ün kölesi
Şimdi başlarını eğen eğene

Toruni

Der Toruni mazlûm olan gülmedi
Dünya sultan Süleyman'a kalmadı
Tâlân varmış haberimiz olmadı
Domina taşları uyan uyana

Çobanoğlu

Çobanoğlu der ki çektiğim âhtır
İnsanı öldüren gamdır meraktır
Vallâhi Türkler'in dostları yoktur
Sözleri her yana yayan yayana

13.ATIŞMA

Toruni

Dünya karanlıkta kalır
Nur olmasa neye yarar
İnsan kendisini bilir
Ar olmasa neye yarar

Çobanoğlu

Îmân büyük bir haznedir
Kar olmasa neye yarar
Âlemi yaradan vardır
Yâr olmasa neye yarar

Toruni

Tefsîrlidir ilim sesi
Çok genişdir aşk dünyası
En yüksek dağın tepesi
Kar olmasa neye yarar

Çobanoğlu

Konuşmaya lisân lâzım
Doğru olan vicdânlâzım
O kabirde îmânlâzım
Yer olmasa neye yarar

Toruni

Toruni'yim yapam methi
Çok severim kâineti
İstemem cinân cenneti
Bir olmasa neye yarar

Çobanoğlu

Çobanoğlu sulandırır
Yine suyu bulandırır
Vücûd neler dolandırır
Ser olmasa neye yarar

14.ATIŞMA

Toruni

Yaz gelince yaylalarda
Elvânım köylü kızları
Hem çayırda hem tarlada
Ümmanım köylü kızları

Çobanoğlu

Evlerde kahve pişirir
Fincanım şehir kızları
İnsanı derde düşürür
Dermânım şehir kızları

Toruni

Tarlada biçini biçer
Yorulunca ayran içer
Her mevsimde çiçek açar
Elvânım köylü kızlar

Çobanoğlu

Boyları benzer bak yaya
Gönül derdin saya saya
Her gün gider sinemaya
Zamanım şehir kızları

Toruni

Boyu uzun ceylan gibi
Bağda açan gülşân gibi
Gökte uçan turna gibi
Gülşânım köylü kızları

Çobanoğlu

Yazılanlar gelir başa
Sanki sürme çekmiş kaşa
Eli vurmaz mikrop işe
Bircanım şehir kızları

Toruni

Zülfünü dökmüş yüze
Asla sürme çekmez göze
Vallâhi âşıktır bize
Cananım köylü kızları

Çobanoğlu

Asla gönül olmaz zâlim
Söyler ise olur âlim
Okur okur olur malim¹⁷⁶
Sultanım şehir kızları

Toruni

Köylüye ey bir şey olmaz
Zannetme ağlarda gülmez
Gerçektir yalancı olmaz
Aslanım köylü kızları

Çobanoğlu

Çobanoğlu kalmaz naçar
Kapıyam kapıyı açar
Gönül sevdiğine kaçar
Zamanım şehir kızları

¹⁷⁶ Malim: Mualim (öğretmen) anlamında kullanılmış ve kafiye ile hece ölçüsünü tutturmak için ses düşmesi olayına başvurulmuştur.

Toruni

Nusret Toruni özünde
İsmetler akar gözünde
Aşkı buldum köy kızında
Elvânım köylü kızları

NUSRET TORUNİ – CEMAL DİVANÎ ATIŞMASI

Cemâl Divanî

Hoş geldin baba Toruni meydana şeref verdin
Sevindirdin gonca gülü gül şâna şeref verdin
Çoktan beri arzuldum sizin ile sohbeti
Bu akşam bir meclis kurduk dîvâna şeref verdin

Nusret Toruni

Hoş bulduk canım Divanî bu cana şeref verdin
Bir ustadan yâdigârsın bâğbâna şeref verdin
Bende sizi özlemiştim o nedenle buradayım
Hoşça bir muhabbet olsun erkâna şeref verdin

Cemâl Divanî

Garibâna aşığız biz yoktur ünvan ünümüz
Sebebi talih mi bilmem çiledir her günümüz
Ehl-i aşkı bilenlere saray olur gönlümüz
İster isen buyur otur mekâna şeref verdin

Nusret Toruni

Nazlı yârin aşkı bizi çevirmiştir deliye
Dostun eski hasırını değışmem bin halıya
Sevda bulutu gürlledi tutulmuşum doluya
Dalgalara göğüs germiş kaptana şeref verdin

Cemâl Divanî

Kervanım yoruldu amma yolun ne önemi var
Divanî ‘nin gözü yaşlı onun ne önemi var
Bu yolda ömür bitirdi canın ne önemi var
Dost olana canım fedâ kurbana şeref verdin

Nusret Toruni

Bağımızda çiçek açar bu bağın barı sensin
Sevda yaylasında gezen dîvâne arı sensin
Ustasına sadık kalan çırağın biri sensin
Hâl anlar Nusret Toruni ihsâna şeref verdin

NUSRET TORUNİ – GIYAS EROĞLU ATIŞMASI

Toruni

Mâzîye hikâye derler olmazmış yalan gibi
Zaman geçer anlatırlar felanla filan gibi
Bin naz ile yaptığımı bir gün birisi yıkar
Devrolur demi devrânı görünür vîrân gibi

Eroğlu

Atıldım gurbet ellere gezerim yaban gibi
Ben onu o beni güder olmuşum çoban gibi
Yoksulluk rüzgârı eser benim dört bir yanımda
Yanım yörem belli değil savurur sapan gibi

Toruni

Şimşek ağaca vurunca ikiye şakalanır
Bülbülün sesi susarsa yüreğim yufkalanır
Rüzgâr ise eser geçer hırsıza yakalanır
Ara yerde gezer tozar dolanır düşman gibi

Eroğlu

Şahin pençesin vurdu mu serçe düşer tuzağa
Kanadından yara alır orda başlar dağdağa
Hayatıma sebep olma belki çıkmam sabaha
Bu benim toprağa düşer hak ile yeksân gibi

Toruni

Toruni dünya saz değil bir türlü ayar olmaz
Câhilden medet bekleme his olmaz duyar olmaz
İtibâr etme dünyaya hiç kimseye yâr olmaz
Bir günde göçer gidersin dağda ki duman gibi

Eroğlu

Hiç sordun mu Eroğlu'na acaba ne hâldeyim
Olmuşam yersiz mekânsız her gün bir hayâldeyim
Giderim bitip tükenmez gece gündüz yoldayım
Bilmem nasıl anlatayım hayatım roman gibi

NUSRET TORUNİ – FEYMÂNİ ATIŞMASI

Toruni

Türk milletinin onurunu
Yıkanlara ne demeli
Feymâni işinin sonunu
Yakanlara ne demeli

Feymâni

Milletime yanlış gözle
Bakanlara ne demeli
Çoluğa çocuğa kurşun
Sıkanlara ne demeli

Toruni

Bir fikir saktular yurda
Bizleri saktular derde
Bizim gller başka yerde
Kokanlara ne demeli

Feymâni

İslâm demek gerçek dînden
Düğünden bayramdan günden
Türk olup da Trklğnden
ıkanlara ne demeli

Toruni

Der Toruni bunlar bozuk
Demezsem bizlere yazık
Bu yurda sahtekâr kazık
akanlara ne demeli

NUSRET TORUNİ – HÜSEYİN SÜMMANİOĞLU ATIŞMASI**Sümmanioğlu**

Fekâlet eyledim dern-i dilden
Yazdım u beş beyit dilinen gelir
Hasretin çekerim ne gelir elden
Hayâlim karşına yolunan gelir

Toruni

Yazmışsın bir nâme bana nasîhat
Gzn görmeyince dil hayâl oldu
Ayrılıktır bizi koydu hasiret
Ne çâre görünmez yol hayâl oldu

Sümmanîoğlu

Bazı seherlerde bülbüller öter
Bülbülün figanı gülşâna yeter
Sahrâlar yaz olur sümbüller biter
Ya şeydânın yazı gülünen gelir

Toruni

Seherdeki bülbüllere karıştım
Senden küsmüş idim şimdi barıştım
Çiçek olur ağaçlara sarıştım
Kurudu köklerim gül hayâl oldu

Sümmanîoğlu

Vatanı mülkünü eyle müdâfa
Çalış ki bulasın her zaman sefâ
O ocağın şâhı nur-uMustafa
Bize işâreti dolunan gelir

Toruni

Severek bu yolda ederim hizmet
Yardım etsin bize sırrı kuduret
Sancağa şân veren güzel Muhammed
Güzel kokuları bil hayâl oldu

Sümmanîoğlu

Hüseyin'im işte sözüm netice
Er oğlu er olan çözmez mi hece
Destûr verilirse kalkan kılıca
Düşmanların kanı selinen gelir

Toruni

Toruni bir asker yazım fermânda
Gönlüm zârı çeker arzum Kur'ân'da
Ben Kırklareli'nde sazım Narman'da
Sılda çaldığım tel hayâl oldu

NUSRET TORUNİ – İHSANİ ATIŞMASI**İhsanî**

Âşıklık rütbesin almışın deyi
Çok yüksek dağlara bakmıyak yeğen
Dillerde zikredeki ganîMevlâ'yı
Lezzeti tatlıdır bıkmıyak yeğen

Toruni

Hakikatte ben haddimi tanırım
Çok yüksek dağlara bakmazık emmi
Dâim zikrederim ganîMevlâ'yı
Tadı dimağımda bıkmazık emmi

İhsanî

Bu feryâdı âha ulaşırsalar
Bir hile kulpuna yanaşırsalar
Eğer ki bizlere dolaşırsalar
Yine biz bunları sıkımyak yeğen

Toruni

Eğer bu dert ile alışırsalar
Bir hile kulpuna yanaşırsalar
Eğer ki bizlere bulaşırsalar
Yine biz bunları sıkımyak emmi

İhsanî

Dert ehli derdime dert ilacımıŝ
Kâinât Mevlâ'ya hep muhtacımıŝ
Müminlerin kalbi bak mihracımıŝ
Kem söz ile onu yıkmıyak yeğen

Toruni

Bu kadar dolandım gurbet elini
El uzatıp deremedim gülünü
Ben hazne bilirim mümin kalbini
Kem söz ile onu yıkmazık emmi

İhsanî

Ten şehrinde yanar sönmez ateŝim
Kalmakaldan kurtulmadı bu başım
Kenardan köşeden değerse taşım
Küsülü buradan çıkmıyak yeğen

Toruni

Sanma ki burada kalmakal olur
Merem arzusunu âkibet bulur
Amıcamın sözü bana bal olur
Küsülü buradan çıkmazık emmi

İhsanî

Gönül bu derde düşmüştür diye
Hasretle bu bağrın piŝmiŝtir diye
İhtiyârım çağım geçmiştir diye
Heflenip bunlardan korkmıyak yeğen

Toruni

Âşığız çalınan sazımız vardır
Gâhî bahar gâhî yazımız vardır
Onlara münasîp sözümüz vardır
Heflenip onlardan korkmazık emmi

İhsanî

İhsanî arzusun arayıp bulalım
İnsan gurubunda adam olalım
Sabredip ben hulk-i hâlim olalım
Kem söz ile gönül yıkmıyak yeğen

Toruni

Toruni durmadan raha gideriz
Hakk benim demese o gün nederiz
Akıl başta iken biz sabrederiz
Bir pireye yorgan yakmazık emmi

2.ATIŞMA

İhsanî

Bu derde düşmüşem derdi âhım var
Acaba bakar mı yâr bize doğru
Evel âhir kopar ruzi kıyâmet
Yarabbi gönder sen hur bize doğru

Toruni

Kabirstânın bir ismine sin derler
Neden saklamıştır sır bize doğru
Belki ağzın açmış insan misâli
Bakar pencereden yer bize doğru

İhsanî

Dertli gönül dinle bak müsâdeyi
Nerden verim o gün ben ifâdeyi
Müsâade eyleyip doldur bâdeyi
İsmin hürmetine ver bize doğru

Toruni

Gel dâim olalım derde müşterek
Düşün ki bu işe ne olur gerek
Duydun mu bir yerde emeksiz yemek
Yüzünü çevirir zor bize doğru

İhsanî

Ta Âdem'den ben ismine kurbanım
Katre katre akar gözümden kanım
İsmin hürmetine tığı müjgânım
N'olur seher vakti vur bize doğru

Toruni

Ben onun âşkına akıtmışım ter
Bu teri incele bak ki neler var
Kalbimde delil var kafamda defter
Ne dersin gelir mi nâr bize doğru

İhsanî

Ervâhi ezelden buna şükrüm var
Bunu düşünecek dâim fikrim var
Hamd olsun Allah'a dâim zikrim var
Kabirde gönderme mâr bize doğru

Toruni

Ruhum pervâz eder surda arzum var
Bana tarîf eyle nerde arzum var
Cennet-u âlâda hurda arzum var
Tek ben istiyorum bir bize doğru

İhsanî

İhsanî yaraya kıldın temaşa
Yüreğim yaralı ta baştan başa
Hakikat ilmîne var koşa koşa
Nolursun ilacın sar bize doğru

Toruni

Der Toruni nerde bunun sâkîsi
Merhem olmaz câhillerin yakısı
Ne yandan geliyor anber kokusu
Gönlüm herâretli ver bize doğru

3. ATIŞMA

Toruni

Dinle bu sözümü benim efendim
Deryâ ne söyledi dalga ne duydu
Nice sahrâlarda bitiyor amma
Arayan ne dedi kimya ne duydu

İhsanî

Seherde yorganı çekmiş yatıyor
Kulu ne söyledi Mevlâ ne duydu
Atmış yıldır oldum Şem'e pervâne
Gönül ne söyledi sevda ne duydu

Toruni

Her Şey olmuş gizli değildir ayan
Emrinde buyurmuş beyân ve beyân
Şu Nuh'un tufânı koptuğu zaman
Zemin ne söyledi semâ ne duydu

İhsanî

Canım kurban olsun ganîMevlâya
Meyil bağlamazam kuru sevdaya
Musâ Firavun'la düŐdü davâya
Güneş ne söyledi deryâ ne duydu

Toruni

Bir yani sis indi bir yanı duman
Ervâhi ezelde yazıldı fermân
Bir can kamiyidi ldğu zaman
Kabir ne söyledi bünye ne duydu

İhsanî

Bir iken bin oldu derdi efkârım
Bakarım defterde yoktur tutarım
Hacer'l – Esved'e gitti ikrârım
İnsan ne söyledi knya ne duydu

Toruni

Bütün dağlar taşlar düz dediği an
Nazar kıldı her yana söz dediği an
Emretti kaleme yaz dediği an
Parmak ne söyledi imlâ ne duydu

İhsanî

Yoktan var oldu ya bu cümle âlem
Katreye can verdi söyledi kelâm
Lâkin hikmetinden çatladı kalem
Yazan ne söyledi ihyâ ne duydu

Toruni

İğneden ipliğe sorulduğu an
Der Toruni perde gerildiği an
Asayı çalıp da yarıldığı an
Nokta ne söyledi eşya ne duydu

İhsanî

İhsanî sen buna edersin merak
İnsana yakındır değildir irak
Ol levh-i mahfûzdan dökülür yaprak
Duran ne söyledi dünya ne duydu

NUSRET TORUNİ – KUL NURİ ATIŞMASI

Toruni

Bizim burda dağlar taşar kar yatar
Sizin ilde ne var ne yok Kul Nuri
Bizde sabah erken horozlar öter
Sizin il de ne var ne yok Kul Nuri

Kul Nuri

Kuşlar mektubunu yeni getirdi
Bizim ilin derdi çoktur Toruni
Bir horoz var idi tilki götürdü
Bizim ilin derdi çoktur Toruni

Toruni

Evi duman etti tandırın hisi
Kapı ya kapalı çıkmıyor sesi
Bizde meşhûr olur tandır cadısı
Sizin ilde ne var ne yok Kul Nuri

Kul Nuri

Hasır bulduk halılardan kurtulduk
İmâm öldü cemaatten kurtulduk
Dâvâr malı sattık ottan kurtulduk
Bizim ilin derdi çoktur Toruni

Toruni

Bekliyorum sazın al gel Narman'a
Seninle burda girek meydana
Hatıramız kalsın koca Sümman'a
Sizin elde ne var ne yok Kul Nuri

Kul Nuri

Kelkit'ten çıkarsam hoş döner miyim
Ağlayarak gözü yaş döner miyim
Gelirsem Narman'a boş döner miyim
Bizim elin derdi çoktur Toruni

Toruni

Toruni'yim gitti emeğim zâya
Kasalar boşaldı ağaya beye
Çayırlar biçildi çıktı tayaya
Sizin elde ne var ne yok Kul Nuri

Kul Nuri

Kul Nuri'yim bu yıl ekin çıkmadı
Gözeler kurudu sular akmadı
Bir yarım çökelek sofranın tadı
Bizim elin derdi çoktur Toruni

NUSRET TORUNİ – NURİ ÇIRAĞI ATIŞMASI

Toruni

Fikirde atomsun sözde silahsın
Hedefe varmayı düşündünüz mü
Düşüncede güneş gönlümde taksîm
Gönüle girmeyi düşündünüz mü

Nuri Çırağı

Bu dünyayı hep tozpembe görenler
Gerçeği görmeyi düşündünüz mü
Bu dünyayı benim diye sananlar
Siz yara sarmayı düşündünüz mü

Toruni

Bu nasıl düşünce bu nasıl gaye
Dert çekenler çeker gelir dünyaya
Hayat dedikleri renkli bir rüya
Acaba yormayı düşündünüz mü

Nuri Çırağı

Sıdk-ı hâlisle birle Allah'ı
Seni darda koymaz vallâh billâhi
Sevene mekteptir aşkın dergâhı
İçeri girmeyi düşündünüz mü

Toruni

Der Toruni emeklerim olma zây
Eğer düşünmesen vay efendim vay
Dolaşırken her gönülde bir saray
Gezip de kurmayı düşündünüz mü

Nuri Çırağı

Neyler ise kardeş güzel eyler hey
Nuri Çırağı da böyle söyler hey
Sözlerini böyle diyen beyler hey
Vadinde durmayı düşündünüz mü

NUSRET TORUNİ – AHMET POYRAZOĞLU ATIŞMASI

1.ATIŞMA

Toruni

Dinle sözlerimi sen Poyrazoğlu
Esrârından bir haber ver bu gece
Tezgâhın ne tohum kumaşın nedir
Pazarından bir haber ver bu gece

Poyrazoğlu

Bu bir sırr-ı Mevlâ sende de mevcut
Nazarından bir haber ver bu gece
Nerden geldi gelir sende bir söyle
Kızarımdan bir haber ver bu gece

Toruni

Kâmil talebeyi yaktı pişirdi
Feyiz âlemine elim düşürdü
Deniz dalga verdi kaptan şaşırđı
Rüzgârından bir haber ver bu gece

Poyrazoğlu

Sahne ne güzeldir erenler bağı
Ferhat boşuna mı delmiştir dağı
Her denizin olur elbet kırağı
Kenarından bir haber ver bu gece

Toruni

Der Nusret Toruni hâlâ yatarsın
Hangi koldan hangi dalı tutarsın
Dört mevsimin hangisinde ötersin
Baharından bir haber ver bu gece

Poyrazoğlu

Söyler Poyrazoğlu sazım var benim
Mürşid yanında nazım var benim
Dört mevsim içinde yazım var benim
Pınarından bir haber ver bu gece

2.ATIŞMA**Toruni**

Sen için arkadaş mûteber midir
Şu karşına tuz gelirse ne dersin
Her zaman yaz olmaz mevsim bellidir
Zaman geçer güz gelirse ne dersin

Poyrazoğlu

Dünya baki değil hiçbir kimseye
Hayatından caz gelirse ne dersin
Güvenme dünyada servete vara
Kapına da bez gelirse ne dersin

Toruni

Benim bir tavsiyem bu gece sana
Düşünüp de sonra etme bahane
Maratonum diye çıkma meydana
Ayaklaran buz gelirse ne dersin

Poyrazoğlu

Söz yanlışsa evvel caymak gerekir
Gelen nimet ilen doymak gerekir
Maratonu bilirim kaymak gerekir
Huzuruna tuz gelirse ne dersin

Toruni

Arkadaşın şekline hele bir bakın
İncelemeyi siz bana bırakın
Kaymak mı istersin ölüm çok yakın
Bedenine bez gelirse ne dersin

Poyrazoğlu

Senin bu sözlerin beter mi beter
Çok uzatma artık lisânın yeter
Vulan artık sizden çektiğim yeter
Sizin köye Laz gelirse ne dersin

Toruni

Poyrazoğlu zaten oldu olaylar
Buna şâhit oldu ağalar beyler
Eğer Laz gelirse gelir galaylar
Kıravatan toz gelirse ne dersin

Poyrazoğlu

Yoksa sanıyorsun bugün saf beni
Eğer gücün yeterse kaldır beni
İstersen çarp iki ilen böl beni
Eğri kapak düz gelirse ne dersin

Toruni

Yazık be Toruni hâline yazık
Gülene dost deme atar bir kazık
Eğer yola çıkacaksan firenin bozuk
Vitesine yoz gelirse ne dersin

Poyrazoğlu

Poyrazoğlu yine menzil yetirdi
Muhabbetin bugün şevkim artırdı
İstanbul'da gör mevzuu bitirdi
Musluğuna kaz gelirse ne dersin

3.ATIŞMA

Kar yolları kapadı Nusret Toruni
Avcı mı değişti iz mi değişti
Gitar çıktı Koroğlu'nun soyundan
Âşık mı değişti saz mı değişti

Toruni

Eğer eğri ise atan avcılar
Ne avcı değişir ne iz değişir
Her sanatın ayrı ayrı yeri var
Ne âşık değişir ne saz değişir

Poyrazoğlu

Çok çalışan demir elbet aşınır
Uyuz isen sabah erkân kaçınır
Çarşamba anlaşır cuma boşanır
Oğlan mı değişti kız mı değişti

Toruni

Sen böyle söyleysin sözün temelli
İstersen yüz söyle istersen elli
O gibi insanların şekli belli
Ne oğlan değişir ne kız değişir

Poyrazoğlu

Bu işleri yanlış yoğuranlar var
İpliği yerlere değdirenler var
Artık reklamlarda doğuranlar var
Kabuk mu değişti öz mü değişti

Toruni

Onlar yaşar gider gün saya saya
Soran yok ki niye geldin dünyaya
Kamera çekip de koyar ortaya
Ne kabuk değişir ne öz değişir

Poyrazoğlu

Memleketin ivileri çözüldü
Göçler bölük bölük yola dizildi
Sunî yemler çıktı etler bozuldu
Ördek mi değişti kaz mı değişti

Toruni

Belki bunu sezer seyreden fertler
İlacını arar sızlayan dertler
Bismillâh deyip de kesilen etler
Ne ördek değişir ne kaz değişir

Poyrazoğlu

Poyrazoğlu söyle dağlar ardından
Hiç zarar gelir mi yiğit merdinden
Aynalar usandı cımbız derdinden
Kaşlar mı değişti yüzler mi değişti

Toruni

Toruni söz söyler bu memlekette
Kırk yıldır hayatı geçti gurbette
En hayâli îmân varsa sıfatta
Ne kaşı değişir ne yüz değişir

4.ATIşMA

Poyrazoğlu

Tepeler gururlanır yükseğim diye
Her tepe diyenin dumanı olmaz
Çokları kendinipehlivân sayar
Her yiğidim diyenin meydanı olmaz

Toruni

Güneş karşısında kurutsan çağır
Bunu döksen biraz samanı olmaz
Bu dünyada benim diyen insanlar
Velâkin sofrada ayrılmaz

Poyrazoğlu

Kurban nesine deli gönül nesine
Can dayanmaz muhânetin sesine
Her ne söyler isen gider tersine
Sahtekâr insanın vicdânı olmaz

Toruni

Tabîat üstünde esince rüzgâr
Müjdesini verir gelir ilkbahar
Al yeşili giyer yeşil yaylalar
Şap kayan üstünün çimeni olmaz

Poyrazoğlu

Poyrazoğlu düşünsene yarını
Aşkın denizinin vardır derini
Boşuna övünme Nusret Toruni
Her Narmanlı olan Sümmanî olmaz

Toruni

Nusret Toruni'yim serbesttir sözüm
Dostlarına bakar doğruca gözüm
Sümmanî de bizim Şenlik de bizim
Yurdu sevmeyenin destânı olmaz

5.ATIŞMA

Toruni

Dinle sözlerimi sen Poyrazoğlu
Manâyı manâsız sözde arama
Kimya bulam dersen kimya sendedir
Derede tepede düzde arama

Poyrazoğlu

Âşıkları yakar aşkın alevi
Dumanda alevde közde arama
Gerçek âşıklarda bulun Mevlâ'yı
Geline güzelde kızda arama

Toruni

Al kalemimi beynin içine vur
O beynin içinde oluşur kurur
Yanlış doğrarsan kumaş zây olur
Hatayı kestiğın bezde arama

Poyrazoğlu

Suçu ara isen evvel baştadır
Sen sürmeyi arar isen kaştadır
Soğuşu arasan sendeki tuştadır
Tipide boranda buzda arama

Toruni

Toruni kurbandır insan merdine
O giderse buda koşar ardına
Kuru lâflar koparamaz fırtına
Tipide boranda tuzda arama

Poyrazoğlu

Hele bakın Poyrazoğlu âhına
Hele çarpılırsan mazlûmâhına
Hoş ibâdete kardeş şâhlar şâhına
Secdede topukta dizde arama

6.ATIŞMA**Poyrazoğlu**

Bugün benim meydanımda
Yarıya benzettim seni
Niye bugün aşkın yoktur
Geriye benzettim seni

Toruni

Sen bana vermedin ilhâm
Kuruya benzettim seni
Hesabım olmadı tamam
Yarıya benzettim seni

Poyrazoğlu

Suları coşup akmayan
Vallâh bendini yıkmayan
Dumanı yukarı çıkmayan
Boruya benzettim seni

Toruni

Engin oldun dolan gibi
Kendin etme soğan gibi
İtirâfın kovan gibi
Arıya benzettim seni

Poyrazoğlu

Şöhret midir senin deden
Aynı maya aynı beden
Dananın yanında giden
İriye benzettim seni

Toruni

Nerye baksam orda varsın
Açıklarsam çıkamazsın
Üç çift başında oynarsın
Periye benzettim seni

Poyrazoğlu

Yana yandan bakıyorsun
Rumuzları çakıyorsun
Niye böyle sıkıyorsun
Deriye benzettim seni

Toruni

İşte yeni tuttum yakan
Üslûbludur ince şakan
Gece yatağından kalkan
Sürüye benzettim seni

Poyrazoğlu

Yalan Poyrazoğlu yalan
Yar midir geriye kalan
Fâtiħ'le İstanbul'u alan
Çeriye benzettim seni

Toruni

Hayâlin nedir düşün ne
Toruni'nin gel peşine
İsviçre'de işin ne
Sarıya benzettim seni

7. ATIŞMA**Toruni**

Gönül bahçesini gizlice sızıp
Ne güzel ötmüştün böyle bilmezdim
Hedefi görmeden yanlara mermi
Acâyib atmıştın böyle bilmezdim

Poyrazoğlu

Arap at bilirdim seni yoldaşım
Ne yaman batmıştın böyle bilmezdim
Ne dedim ki sana aklın zây oldu
Acâyib gitmiştin böyle bilmezdim

Toruni

Maşallah bu gece bülbüldür sesin
Yavaş yavaş kısılıyor nefesin
Küpler mi kırıldı dağıldı tasın
Uykuya yatmıştın böyle bilmezdim

Poyrazoğlu

Sözünü söyler bilir utanmaz
Ârif olanlarda her işe kanmaz
Ben seni bilmezdim bak böyle cambaz
Ayağın çarpmışsın böyle bilmezdim

Toruni

Artık yavaş yavaş çıkıyor hırsın
Yavaş yavaş hızlı hızlı gidersin
Havamı soğuk oldu titriyorsun
Gripin mi yutmuşsun böyle bilmezdim

Poyrazoğlu

Hâline de deli gönül hâline
Sizler bakın Nüsüretin hâline
Erzurum'dan getirdin helâl malına
Harâmlar katmışsın böyle bilmezdim

Toruni

Toruni'yim geçtim ben böyle günden
Bir şey anlamadım bu akşam senden
Demek haberin var işin içinden
Alıp da yutmuşsun böyle bilmezdim

Poyrazoğlu

Poyrazoğlu sözü ince bağlardın
Derelerdin ovalardın dağlardın
Eskiden tanır coşar çağlardın
Ne çabuk bitmişsin böyle bilmezdim

8.ATIŞMA**Toruni**

Mermi gibi sürülmüşüm namlıya
Hedefe yönelik fişek gibiyim
Her zaman kucak açarım dostuma
Dilerse altında döşek gibiyim

Poyrazoğlu

Davranırım kardeş yerine göre
Yiğitler belinde kuşak gibiyim
Ne kadar yükselsem bak döner başım
Alçak gönüllüyüm başak gibiyim

Toruni

Eski çağlardadır arzum ve ferdim
Çocukluktan çok belli giderdim
Yirmisin de nice dağ devirirdim
Zannederdim o gün şişek gibiyim

Poyrazoğlu

Meydanı boş bulup vuslat kollama
Sağdan soldan referanslar yollama
Boşu boşuna kafanı sallama
Pîrin dergâhında uşak gibiyim

Toruni

Çetin Poyrazoğlu bu gece merttir
Bazen mülâyimdir bazen de serttir
Toruni bu gece pençeyle korttur
Parçalar her yanı sıtrak gibiyim

Poyrazoğlu

Poyrazoğlu bu sevdanın yaşiyım
Câhillerin kafasının taşıyım
İşi bilsen âriflerin aşiyım
Muhabbet sofrasında keşkek gibiyim

9.ATIŞMA

Toruni

Poyrazoğlu önce vatan diyorduk
Yurtta vatan vatanda yurt iç içe
Birazda dönerek bedenlere bak
Kanda damar damarda kan içi içe

Poyrazoğlu

Her yiğidin şöhreti var şânı var
Şânda şöhret şöhrette şân iç içe
Bugün geçti gel efendim yarına
Yarında dün dün de yarın iç içe

Toruni

Kim derki dünyada deli gezer mi
Ârif olmayanlar işten sezer mi
Can olmazsa insan kalkıp gezer mi
Canda beden bedende can iç içe

Poyrazoğlu

Evveldeki benim sondaki benim
Of oturan ulu handaki benim
Yunus öyle demiş sendeki benim
Bendeki sen sendeki ben iç içe

Toruni

Nusret Toruni'yim vardır haberim
Bu aşkın yüzünden çürüdü derim
Poyrazoğlu gözlerinden öperim
Yurtta ozan ozanda yurt iç içe

Poyrazoğlu

Poyrazoğlu hitâblar bizi bekliyor
Sorular cevaplar bizi bekliyor
Ezânlar mihrâblar bizi bekliyor
Mihrâbta ezânezânda mihrâb iç içe

10. ATIŞMA

Poyrazoğlu

Erzurum'dan şeref verdin buraya
Söyle oralarda kış nasıl şimdi
Kışı söz eyledim şimdi Toruni
Dolu nasıl şimdi boş nasıl şimdi

Toruni

Yüksek dağlarına azcık kar yağmış
Yavaş yavaş kış geliyor arkadaş
Dolular doğuda mekân kuruyor
Şubat ayına boş geliyor arkadaş

Poyrazoğlu

Anladım ki yükseklere yağmış kar
Düşkün olanların işi intizâr
Duymadın mı yakınlarda seçim var
Hayâl nasıl şimdi düş nasıl şimdi

Toruni

Bugün Poyrazoğlu yanık ol yanık
İsme ozan derler olmuşsun âşık
Eski devir değil herkes uyanık
Her işlerden baş geliyor arkadaş

Poyrazoğlu

Uyandı fezâdan gider milletler
Bizi yer içimizdeki illetler
Bugünlerde arttı işler ücretler
Ücret nasıl şimdi iş nasıl şimdi

Toruni

Artık işimizi eyledik tamam
Bun nasıl ülfettir bu nasıl zaman
Her gün dakika dakika zam üstüne zam
Bu topluma hoş geliyor arkadaş

Poyrazoğlu

Söyle Poyrazoğlu gönlüm âvâre
Gider isen selam et o diyâra
Zamlar arttı çokları oldu âvâre
Sarhoş nasıl şimdi keş nasıl şimdi

Toruni

Der Nusret Toruni bu nasıl hâldir
Kardeşim bu işi sen kendin bildir
Erzurum'da sarhoş yok âlimi boldur
Uzak yerden taş geliyor arkadaş

11. ATIŞMA

Poyrazoğlu

Telâşlanma orya burya arkadaş
Bak önünde bir mezar var unutma
Sen orada ben burada çilede
Aramızda bak dağlar var unutma

Toruni

Yolcusun bu dağdan aşmak istersin
Uyarayım burda kar var unutma
Gözünde fer yoktur dizinde kuvvet
İleride belki zor var unutma

Poyrazoğlu

Bahar olur bizim ele yaz gelir
Gönüllere turna gelir kaz gelir
Sen gibi âşıklar bana vız gelir
Meydanımda çok hüner var unutma

Toruni

Neden icâp etti sözün icâbı
Hangi yerden okumuşsun kitabı
Daran yük koyarsın bozulur kabı
Metre milinde zor var unutma

Poyrazoğlu

Zor yüklenirim senin bu çekine
Senin bu meydanda itirâzın ne
Biraz dara yükler isem yüküne
Seni ölçen bir kantar var unutma

Toruni

Bu sanatta kardeş soru sorulur
Dinleyen irfândan değer verilir
Hızlı giden derler çabuk yorulur
Hızlı gitme belki yâr var unutma

Poyrazoğlu

Ozan Poyrazoğlu boş verir lâfa
Zaten boş lâf ile şişermiş kafa
Tavsiyem var gitme bizim tarafa
Van Gölü'nde canavar var unutma

Toruni

Toruni'yim tabi oldum ülfete
Düzgün konuş sakın işleme hata
Canavardan fayda olmaz millete
Kârı kayıp demek zarar var unutma

12.ATIŞMA**Toruni**

Dinle sözlerimi ey Poyrazoğlu
Bu ağızdan sohbet biter söz biter
Mademki muammâ dedik adına
Peygamberin gözyaşından tuz biter

Poyrazoğlu

Toruni al benden sende bir cevap
Sen sanma ki işler biter naz biter
İbrahim İsmâîl için akıttı yaşı
Kurbana lezzet olan tuz biter

Toruni

Gelen bu dünyadan gider duramaz
İlmi olmayanlar soru soramaz
Öyle bir tarla ki kimse göremez
Bu tarlada oğlan biter kız biter

Poyrazoğlu

İlmi kudrettendir onun dâvâsı
Yüz on dört surede gizli noktası
İlmi kudretinde gönül tarlası
Hikmetinden oğul biter kız biter

Toruni

Toruni bu yolda pişmezden evvel
Hayat köprüsünü geçmezden evvel
Ta ana rahmine düşmezden evvel
Bu ağaçta eğri biter düz biter

Poyrazoğlu

Poyrazoğlu sözüm gelmesin acı
Her zaman olmuşum ilmin muhtacı
Ervâhı ezelde ezel ağacı
Kudretinden eğri biter düz biter

13.ATIŞMA

Poyrazoğlu

Dinle sözlerimi Nusret Toruni
Câhillerin gözlerinde yaş olmaz
Meylini yükseğe sen salma sakın
Alçak yerde bahar olur kış olmaz

Toruni

Dinledim sözünü ey Poyrazoğlu
Tez insanda olan ağır baş olmaz
Izrabından merhametten yananlar
Merd olan kişiler bağrı taş olmaz

Poyrazoğlu

Sakin orya burya etme bahane
Bilirim dűşkűnsűn Őhrete Őana
Bir tavsiyem olsun kardeşim sana
Serçe kuşu kartal ile eş olmaz

Toruni

Nasihatın yine gitmez sűratlı
Bırak acılığı tatlı ol tatlı
Atasűzű tekin deđil takatlı
Diyor ki aslan olan boş olmaz

Poyrazoğlu

Poyrazoğlu der olmaza kanarsın
AlıŐmıŐsın boş ateşe yanarsın
Mesaj TV meydanını boş mu sanarsın
Bilmez misin ki bu meydanlar sus olmaz

Toruni

Der Toruni diyim bugűn nesine
Seyredenler sade bakar sesine
Hoca hiç pes diyer mi talebesine
Başlar ayak kardeş ayak baş olmaz

14.ATIŞMA**Poyrazoğlu**

Doğru ekmek koy sofraya
Yiyen nefret eylemesin
Diyeceksen dođru sűz de
Duyan nefret eylemesin

Toruni

Del yaşın düzgün hesap et
Sayan nefret eylemesin
On beş milyon dinliyor
Bayan nefret eylemesin

Poyrazoğlu

Anladım seni gümânlı
Vay seni başı dumanlı
Öleceksen öl îmânlı
Duyan nefret eylemesin

Toruni

Görmeden hiç ölçüp biçme
Dikkat et ölçüden düşme
Kaz yumurtası gibi şişme
Soyan nefret eylemesin

Poyrazoğlu

Poyrazoğlu beni beni
İyi eğit sen bedeni
İndirirler kabre seni
Koyan nefret eylemesin

Toruni

Toruni'nin sözünü tut
Kardeşim eskiyi unut
Biraz şâhsına dikkat et
Bu yan nefret eylemesin

15. ATIŞMA

Toruni

Çıktın meydanıma sen Poyrazoğlu
Üsten geldim geri gitmeyesin ha
Bu meydanda yenilmek var yenmek var
Sarma sardım yere yatmayasın ha

Poyrazoğlu

Bir söz söyleyeyim sana âşığım
Hemen sigortadan atmayasın ha
Yükün ağır geldi diye efendim
Hemen bu denizde batmayasın ha

Toruni

Yol göstermek için yakamı tuttum
Önce öğretmeyi sana unuttum
Karşıda bir avı işâret ettim
Yola saldım hızlı gitmeyesin ha

Poyrazoğlu

Nedir sende bugün olan bu telâş
Aşkın meydanına gel yavaş yavaş
İşâret ettiğın anladım kardeş
Benden evvel onu tutmayasın ha

Toruni

Der Nusret Toruni işle çâreyi
Koyalım ortaya kantar darayı
Yetiştığın zaman verme yarayı
Kafan çaldım yere yatmayasın ha

Poyrazoğlu

Poyrazoğlu bugün meyil ederek
Mızrap ile sinesini döverek
Tavuk gibi bir yumurta vererek
Gün öğleye kadar ötmeyesin ha

NUSRET TORUNİ – YAŞAR REYHÂNÎ ATIŞMASI

Reyhânî

Dinle bu sırrımı sende Toruni
Bir kâmilce düşün irfânca konuş
Bizim yaylaların hâli başkadır
Bir koyunca düşün çobanca konuş

Toruni

Dinledim sözünü candan azîzim
Koyun gibi düşün vicdânca konuş
Elimde kalkanım çıktım meydana
Beyin gibi düşün kalkanca konuş

Reyhânî

Bizim yaylalarda bir kuş oturur
Onun sesi bizi yiyer bitirir
Âkibet bu gemi alır götürür
Deryâ gibi düşün kaptanca konuş

Toruni

Bu yol gayet uzun inceden ince
Kervan çıkıp menziline varınca
Coşa gelip her dereden akınca
Deniz gibi düşün ummânca konuş

Reyhânî

Kimine kış kimine yaz vermişler
Kimine naz kimine niyâz vermişler
Birine ud birine saz vermişler
Adâletçe düşün vicdânca konuş

Toruni

Der Nusret Toruni sözün hatırla
Bu yola devam et sırr-ı esrârla
Gelecekte isbât eyle eserle
Kemâletçe düşün lisânca konuş

Reyhânî

Âşık Reyhânî'yim hızda hazırım
Yazıda görünür tezde hazırım
Kelâmda yek kelâm sözde hazırım
Âlim gibi düşün irfânca konuş

2.ATIŞMA

Toruni

Gurbette kalanın gözü yaş olur
Sitem nedir efkâr nedir merak ne
Gece gündüz aşkı hep savaştadır
Menzil nedir uzak nedir ırak ne

Reyhânî

Uzak zaten uzak yakın değildir
Menzil aynı ırak aynı demektir
Efkâr aynı efkâr benzeri yoktur
Sitem aynı merak aynı demektir

Toruni

Ustanın şerbeti içtin destinden
Çalışmadın hiç kimsenin kastinden
Gelen millet bütün geçer üstünden
Asfalt nedir çığrık nedir korak ne

Reyhânî

Âşıkları seyret aslan postunda
Kâmillerin gönlü kalır dostunda
Asfalt aynı asfalt gözler üstünde
Geçi yolu geçer çorak demektir

Toruni

Nusret Toruni'yim anlarım senden
Sen pehlivân çıkar mısın meydandan
Savaş gemi ayrılırken limandan
Kıyı nedir kenar nedir kırak ne

Reyhânî

Reyhânî gemi çek deryâda dolaş
Limana gelirsen olur gözün yaş
Kenar demek kıyı demek bir demek
Kenar demek aynı merak demektir

3. ATIŞMA

Reyhânî

Dinle bu sözümü Nusret Toruni
Varlığı yok olur insan yatarsa
Çok normaldir suda gemi batarmış
Tereddüt ederim karada batarsa

Toruni

Yamaçlarda çiçekler dağlıyor
Dertli bülbül has bahçede terse
Nereden gelirse bütün felâket
Tek bir İslâm tüm dünyaya yeterse

Reyhânî

Uzak yerde yaran ağlar yar ağlar
Ölürsem üstüme rüzgârlar ağlar
Pehlivân kaybolur kuvvet zâr ağlar
Karıncanın file gücü yeterse

Toruni

Dost dostun bağrını içten vurmasın
Kusur yapsa ufak tefek görmesin
Gelip geçsin dönüp selam vermesin
zerinde karaçalı biterse

Reyhânî

Kara yerde öldürürler basarsa
Çok acıdır bilinçliler susarsa
Haksız değil ev sahibi keserse
Eğer horoz durup tavuk terse

Toruni

Halk ozanı derler öteden beni
Bylemi çevrildi aşkın çemberi
Gözünden tanırız tam avcıları
Mermisini on ikiden atarsa

Reyhânî

Bu dünyada neler olmuş ne olur
Bazı iş bilinmez muammâ olur
Aksine sofular tersine olur
Ramazan'dan sonra oruç tutarsa

Toruni

Onları lânetler yaradan Hüdâ
İnsanlar için olmaz müsâade
Çabuk iflâs eder bakkalcı dede
Beşe alıp otuz beşe satarsa

Reyhânî

Kime faydası var sivri dikenin
Yüzünden bellidir sevda çekenin
İşinde hile var bağda ekenin
Buğday ektiğinde çavdar biterse

Toruni

Sevda dağlarında rüzgâr serpişir
İçinde yara var duman tütüşür
Hemen kalkar kalkmaz cana yapışır
Birin birine gücü yeterse

Reyhânî

Reyhâni'yim başım selâmet değil
Doğru iş yapanlar alâmet değil
Köpeğin işi hayrı alâmet değil
Yabancı değil sahibin tutarsa

Toruni

Zannetme Toruni rumuzu bilmez
Onlar duâ ise hiç kabul olmaz
Bir kriz yarattı yerine gelmez
Kahpe Yunan aramızı katarsa

4. ATIŞMA**Toruni**

Seher yellerinden geldi bir haber
Gözü hilâl kaşı kemân desinler
Kırk beş yıldır meydanlarda oynadın
Kısbet giymiş bir pehlivân desinler

Reyhânî

Deryâda dolaşmak herkesin işi
Damla ki içle bir kaptan desinler
Yüz dört kitap okuyan var dünyada
Elif harfine tercümân desinler

Toruni

Hangi tarihlerde geldin dünyaya
Yirmi beş yıl köy dolaşmışsın yaya
Erzurum'dan göç eyledin Bursa'ya
Kayıp oldu kabristânı desinler

Reyhânî

İnsanların şartı Hakk'ı bilmektir
Delilerin şartı boşa gülmektir
Nerde ölürsen öl hepsi ölmektir
Senin sonun haki ihsân desinler

Toruni

Der Nusret Toruni nerededir çâre
İncele fikrini düşün bir kere
Yaz eserin bırak koy bir deftere
Okuyanlar bir şuarân desinler

Reyhânî

Reyhânî'yim neler gönlümden geçti
Kadir Mevlâ'm necesine kapı açtı
Kaleme ne oldu böyle değişti
İçi boya dışı orman desinler

5. ATIŞMA

Reyhânî

Dinle bu sözümü baba Toruni
Hüdâ'nın hikmeti bir iki değil
Sakın ne ola ki şeytandan sakın
Ya onun şiddeti iki bir değil

Toruni

Dinledim sözünde ben muteberi
Bahar bir nokta bir iki değil
Göç etti dünyadan sultan serveri
İki cihândadır iki bir değil

Reyhânî

Ümmet olan kılar günde beş kere
Ya onun sünneti bir iki değil
Namazı kıldıkça şeytan zıt olur
Ne onun nefreti iki bir değil

Toruni

Kullar için olur gülü gülistân
Mevlâ'nın cenneti bir iki değil
Yolundan ayrılan belâsın bulur
Nâr ile illeti iki bir değil

Reyhânî

Âdem ile Havva çıktı cennetten
Âdem'in avrâtı bir iki değil
Şöyle bir nazar et Mine dağına
Hâlil'in avrâtı iki bir değil

Toruni

Bir noktada var eyledi dünyayı
Kâinât kudreti bir iki değil
Bir yılın içinde millet şenlenir
Bayramın zihneti iki bir değil

6. ATIŞMA**Reyhânî**

Bizim bülbül bir acâyib
Öter Ramazan ayında
Bereketli lokma bize
Yeter Ramazan ayında

Toruni

Her gece Hakk'a bir niyet
Tutar Ramazan ayında
Âlimler ilimle kudret
Tutar Ramazan ayında

Reyhânî

Hak ihsân etsin işini
Mümin terk etmez beşini
Takvâlar dünya işini
Atar Ramazan ayında

Toruni

İbâdet var mı ötesi
Hakk için çıkar nefesi
Kalpler içindeki pası
Atar Ramazan ayında

Reyhânî

Yol tutmak mümine sezâ
Hünkür'ün çektiği ceza
CebrâîlKur'ân'a imza
Atar Ramazan ayında

Toruni

Ârifler söyler gerçeği
İçinden sesler yüreği
Mümine cennet çiçeği
Biter Ramazan ayında

Reyhânî

Reyhânî çekmeli âhı
Böyle silersin günahı
Zikreleyenin günahı
Biter Ramazan ayında

Toruni

Toruni erbâb-1 dildir
İsteğin Mevlâ'ya bildir
Onun her hikmeti boldur
Yeter Ramazan ayında

7. ATIŞMA

Toruni

Sarrâfını ara sözünü konuş
Gelecekte bir Reyhânî desinler
Sevda vapuruna daldın gidersin
Bu vapurun bir kaptanı desinler

Reyhânî

Desinlerden bir söz açtın kardeşim
Kaç para eder ki yani desinler
Desinler sözüne tenezzül etmem
Çünkü sonu boştur fânî desinler

Toruni

İy dikkat et siyah karanı bilim
Dostunu araştırıp yaranı bilim
Kilon ne kadardır daranı bilim
Bu sanatın pehlivânı desinler

Reyhânî

İsyân odur gerçekleri terk eden
Doğruluk odur ki insanca giden
Ne makber isterim ne bir âbiden
Kayıp oldu kabristânı desinler

Toruni

Nusret Sümmanoğlu desin hatıra
Dediğin sözleri işle satıra
Gam yükünü kim yaylaya götüre
Gezdirecek bir çobanı desinler

Reyhânî

Hasretlik gönülde dert dillerinde
Yetilmez arzunun menzillerinde
Ömrümüz tükensin köy yollarında
Reyhânî halk tercümânı desinler

NUSRET TORUNİ – RUHANÎ ATIŞMASI**Ruhanî**

Köklü kayaları sallar avukat
Adâlet dağından bir çığım geldi
Ruhu duygu dolu gönlü muhabbet
Başı yüce gönlü alcağım geldi

Toruni

Fakirlere dâim olur yardımın
Şerefli arılan kucağım geldi
Adâlet tahtında okunur şânın
Her manâya âşinâ açığım geldi

Ruhanî

Zayıfın düşgünün elinden tutan
Çıkıpta adâlet burcunda öten
Hişmile hasmının gözüne batan
Şu vicdân başaklı kılıcığım geldi

Toruni

Aslı temiz arı yazdı Nizam Bey
Nasıl dille methedeyim seni hey
Kanûn-i nizâmda çoşkun olan çay
Kanûn hükümdârı bıçağım geldi

Ruhanî

Bu nâmeler Ruhanî'nin huyundan
Şerâfetin ecdâdından soyundan
Biz Türkler'in aslı Oğuz boyundan
Beyim Nizamettin Selçuk'um geldi

Toruni

Toruni de Nizam Beyi metheder
Oda Sümmanî ye ittihât eder
Düşman merkezini tahrîbât eder
Hidrojen kuvvetli uçağım geldi

2. ATIŞMA

Toruni

Dinle bu sözümü âşık Ruhanî
Nedense bu günler dağlar gibisin
Açmış çiçeklerin bütün rengârenk
Şöyle bir müzeyyen bağlar gibisin

Ruhanî

Yine bugün oldun bahar kuludun
Damlıyor gözyaşın ağlar gibisin
Şâhlandın kükredin coştun köpürdün
Yüz eden engine çağlar gibisin

Toruni

Ârifsın sözüne inceden ince
Benim derdimi var eyle netice
Hidrojen kuvvetin yerli yerinde
Sallar dağı taşı çığlar gibisin

Ruhanî

Âşık isen aşkın kılıcın bile
Öyle bir dost bul ki kıymetin bile
Dünya ozanları şâhlansa bile
Hepsini kıl ile bağlar gibisin

Toruni

Durdu Toruni'nin akli hayâli
Kudret kovanının balısın balı
Sevdada delisin ilimde veli
Eseri ölmeyen sağlar gibisin

Ruhanî

Çalış Ruhanî'nin gönlünden çıkma
Soyundan katmersin herkese kokma
Düşmanın ağzına zehirli lokma
Dostun yüreğinde yağlar gibisin

3. ATIŞMA

Ruhanî

Senide beni de yaradan Allah
Ben sırr-ı Sübhân'a kurban olurum
Emrine inandım vallâhi billâh
Hazreti Kur'ân'a kurban olurum

Toruni

Anladım ki hasret varmış bağrında
Kurduğu cihâna kurban olurum
Dereler tepeler onun emrinde
Kesilen kurbana kurban olurum

Ruhanî

Ben ona tâbiyim öteden beri
Ben bilirim velilerin serveri
Güller kokusundan almış anberi
Öyle bir sultana kurban olurum

Toruni

Seher zamanında rüzgârın sesi
Dört köşesi her tarafın künyesi
Yâsin'dedir ism-i azam duâsı
Yeşeren fidana kurban olurum

Ruhanî

Ruhanî'yim bende bu aşkın dağı
Günbegün yeşerir dalı budağı
Hübbül vatan minel îmân buyruğu
Ben böyle vatana kurban olurum

Toruni

Gel de kardeş Nusret Toruni'ye sor
İnsanı yaşatan şuûrla gurur
Günah ile sevap seçildiği yer
Kurduğu dîvâna kurban olurum

4. ATIŞMA

Toruni

İnsan bir yaralı geyik misâli
Coşa gelir dere seldom haber ver
Baldan daha tatlı bir şey var amma
Gayet lezzetlidir baldan haber ver

Ruhanî

İnsanlar dertlenip coştığı zaman
Gözyaşı sel olur alsan al haber
Muhabbet dediğin baldan da tatlı
Muhabbet bal olur alsan al haber

Toruni

Hep onlara tabîatıyla doğu
İnsana neşeyi verince sağı
Otuz merdiveni yüz on dört bağı
Seksen üç kapılı daldan haber ver

Ruhanî

Ben seni bilirim ârifsin ârif
Derler ki ârife ne lâzımtarîf
Seksen üçayaktır Yâsin-i Şerif
Yüz on dört sûreden daldan al haber

Toruni

Nusret Toruni'yim canım cananda
Bu neşe bulunur sende ve bende
Üç yüz altmış altı bahçe içinde
Bir senede iki gülden haber ver

Ruhanî

Ruhanî'yim oldum dîvâna
Bana bak arkadaş bana bak bana
Üç yüz altmış beş günü saldım yana
İki de bayramın daldan al haber

5. ATIŞMA

Toruni

Ekrandan bizi dinleyen
Merhaba dostlar merhaba
Bu kültürü iy anlayan
Merhaba dostlar merhaba

Ruhanî

Gönül dolusu selamlar
Merhaba dostlar merhaba
Bizi yazar mı kalemler
Merhaba dostlar merhaba

Toruni

Gerçekten özledim sizi
Hatrınıza çalım sazi
İç kahveyi izle bizi
Merhaba dostlar merhaba

Ruhanî

Kimi bizi dinler güler
Kimi gözyaşını siler
Ey analar ey bacılar
Merhaba dostlar merhaba

Toruni

Toruni'den iy bir haber
Sözüm paslandı muteber
Küçük büyük bütün gençler
Merhaba dostlar merhaba

Ruhanî

Ruhanî'm düştüm gurbete
Dayanamam hasirete
Buyurun bu muhabbete
Merhaba dostlar merhaba

6. ATIŞMA

Ruhanî

Kırk seneden beri çaldın söyledin
Boşa söylemeyi kâr mı belledin
Sana derim Sümmanî'nin torunu
Çalıp söylemeyi ar mı belledin

Toruni

Bunca yıl gurbette ömür bitirdin
Gecenin zamanı zor mu belledin
Seni tartmak için kantar getirdim
Ölçüp biçeceğim tor mu belledin

Ruhanî

Keşfettin mi bilir misin özümü
Kimler yaktı alevimi közümü
Nasıl tartacaksın ağır sözümü
Narman yoğurdunu zor mu belledin

Toruni

Senin huyun budur öteden beri
Biraz boyun uzun bakma yukarı
Sitem ile beyazlanan saçları
Tortum dağlarında kar mı belledin

Ruhanî

Âşık Ruhanî'yim çekerim zârı
Gönlüm engin boyum gider yukarı
Sana sorim bir senelik çınarı
Ayva mı belledin nar mı belledin

Toruni

Toruni'yim dünya devletten başız
Bizi sevenlerle her an yoldaşız
Bin senedir bu ülkede kardeşiz
Yabancı görünen kir mi belledin

7. ATIŞMA

Toruni

Dönmüş dadaş diyârına
Bizim Erzurum güzeldir
Bak Palandöken karına
Bizim Erzurum güzeldir

Ruhanî

Aman ey kardeşim aman
Bizim Erzurum güzeldir
Kışın duman yazın çimen
Bizim Erzurum güzeldir

Toruni

Görmek ister isen hele
Gönlümde arzular sıra
Kars Ardahan Artvin ile
Bizim Erzurum güzeldir

Ruhanî

Habîb Baba canı ile
Şöhret ile şânı ile
Ağrı'sıyla Van'ı ile
Bizim Erzurum güzeldir

Toruni

Ozanları âşıkları
Nusret Toruni'den beri
Tarih ile meşhûr barı
Bizim Erzurum güzeldir

Ruhanî

Ruhanî'nin izi orda
Nene Hatun özü orda
Abdurrahman Gazî orda
Bizim Erzurum güzeldir

8. ATIŞMA

Ruhanî

Ne hünerin varsa göster görelim
Daha bundan güzel meydan olamaz
Âşık isen esrârına erelim
Söyle ne söylersen zaman olamaz

Toruni

Daha konu açılmadı bir kere
Karşı belli olmaz irfân olamaz
Herkes yük götürür gücüne göre
Her aslanım diyen aslan olamaz

Ruhanî

Gönül gülşânında bülbül ötüşür
Güle âşık olan yanar tutuşur
Servila¹⁷⁷ ağacından fidan yetişir
Kuşburnu dalında fidan olamaz

Toruni

Düşüncen sergile gel bunlardan geç
Eğer mevsimsen mevsimde çiçek aç
Balkanları karıştırdı Karegiç
Mitrozgali gibi şeytan olamaz

Ruhanî

Ben seni bilirim er oğlu ersin
Kolay bulunmaz gizli deftersin
Aman ey kardeş bana sorarsan
Daha bundan kötü zaman olamaz

Toruni

Ruhanî düşün sözümde hisse al
Yalanı söylersen alırsın vebâl
Lûgatin parçala olsun evrensel
Üç beş söz söyleyen ozan olamaz

¹⁷⁷ Servila: Servi ağacı

Ruhanî

Evrensel ne demek gel gör sırrını
Âşık Ruhanî'nin yaz defterini
Ben seni bilirim âşık Toruni
On beş torun gelse Sümman olamaz

Toruni

Toruni de sözlerinden sakınmaz
Derdi olmayanlar yanmaz yakınmaz
İnsan bir kitaptır kolay okunmaz
Her sezdim diyenler irfân olamaz

NUSRET TORUNİ – SELMANÎ ATIŞMASI

Selmanî

Ölmez benden evvel ölmesin dedim
Kendi mezarımı eşemeliyim
Bir aslanın pençesine uğradım
Giderken yolumdan şaşmalıyım

Toruni

Kula kul olmamak benim kararım
Yüksek makamımla yaşamalıyım
Görmeye gelince bir sâdık dostum
Gönül sarayını döşemeliyim

Selmanî

Alevde yanarım alıştığım var
Sazımı çalarım çalıştığım var
Seninle kozları bölüştüğüm var
İçin dışın belli deşemeliyim

Toruni

En derin çukurun deriniyim ben
Bugünün gelecek yarınıyim ben
Âşık Sümmanî'nin Toruni'yim ben
Burda kırk âşığım baş emeliyim

Selmanî

Keşfeyle dünyayı boşa dolanma
Sümmanî'n torunu coşma bulanma
Bende şu tokatlı Selmanî alma
Kerbela çölünün taş emeliyim

Toruni

Bende bir Toruni dedemdir Sümman
Bulanık akarım keşfimde cihân
Kiblem Kâbe-t-ullâh kitabım Kur'ân
Şeriâtİslâm'ın beş emeliyim

NUSRET TORUNİ – ŞEREF TAŞLIOVA ATIŞMASI**Taşlıova**

Kuşlar gibi kanat vurdum havada
Yıllar geçti ben yuvaya dönemem
Gönül arzu eder eski çağları
İçim ister ben havaya dönemem

Toruni

Koy aslanlar yesin tatlı canımı
Nâmertteki bir duâya dönemem
O kötülük etsin ben de iyilik
Arkasından bedduâya dönemem

Taşhova

Eğer tabîb isen sen eyle duâ
Derdimin içinde doludur devâ
Bazı gönlüm olur yüksek bir hava
Bazı olur bedev hayâ dönemem

Toruni

Yaralı bülbülse aşka girmeli
İlhâmın almışsan meşke girmeli
Ben bir altın ağaç köşke girmeli
Yani kırık bir söveye dönemem

Taşhova

Şeref derki bir kapıyı ararım
Her gelenden o dostumu sorarım
İkrârım ne ise odur kararım
Ölür gider masivâyâ dönemem

Toruni

Der Toruni sazım çalmam lâzımdır
Derdimi ikiye bölmem lâzımdır
Kudretten rengim var bilmem lâzımdır
Duvardaki bir sıvaya dönemem

2. ATIŞMA

Taşhova

Yetmiş iki yılın yirmi bir mayıs
Güller açış Sümmanî'nin üstüne
Gelen nasîbini bol almak için
Eller açmış Sümmanî'nin üstüne

Toruni

Yüz yılın âşikâr olmuştur bugün
Yıllar açmış Sümmanî'nin üstüne
Gökte uçan kuşlar kanat gerdiler
Teller açmış Sümmanî'nin üstüne

Taşhova

O da aşka düştü civân çağında
Çok kâhirlar çekti geçti başında
Sevda ateşinden mezar taşında
Hâllar açmış Sümmanî'nin üstünde

Toruni

Vefâ yoktur bu dünyanın içinde
Varıp ruhu gezer canan köşkünde
Maneviyyât dağı mezar taşında
Yollar açmış Sümmanî'nin üstünde

Taşhova

Hele bakın şu âşığın hâline
Âh çeker sırrını şâhlar şâhına
Şeref gelmiş bekler dost dergâhına
Diller açmış Sümmanî'nin üstüne

Toruni

Gel Toruni anla sen böyle sırrı
Böyle emr'eylemiş ism-i Gaffârı
Ayân olsun Bedeşhan'lı Gülperi
Kollar açmış Sümmanî'nin üstüne

3. ATIŞMA

Taşhova

Esen yeller Bedeşhan'a gidersen
Dostun hâllerini söyle ha söyle
De ki ondan sonra âh eden vardır
Öten dillerini söyle ha söyle

Toruni

Mezarımda biten kırmızı güller
Dallarını rüzigâra söylemiş
Bugün mutlu günü canı rahatta
Hâllerini rüzigâra söylemiş

Taşhova

Çalışandan Mevlâ olurmuş razı
Âşığın içinde biter mi sızı
Kapıya yazılmış bir kıta yazı
Beyaz tellerini söyle ha söyle

Toruni

Kapısında tek bir yazı yazıldı
Dörtkenara güllerinden dizildi
Yüz yıllık sözleri bugün çözüldü
Dillerini rüzigâra söylemiş

Taşhova

Mezarımda yanar şâmdan ışıklar
Canana can verir doğru maşûklar
Her taraftan gelmiş seven âşıklar
Şeref hâllerini söyle ha söyle

Toruni

Der Toruni çürür necesin canı
Ruhunda şâd olsun baba Sümmanî
Gülperi'ye hazırlamış kovanı
Ballarını rüzigara söylemiş

Taşhova

Şeref derki bir kapıyı ararım
Her gelenden o dostumu sorarım
İkrârım ne ise odur kararım
Ölür gider masivâ'ya dönemem

Toruni

Der Toruni sazım çalmam lâzımdır
Derdimi ikiye bölmem lâzımdır
Kudretten rengim var bilmem lâzımdır
Duvardaki bir sıvaya dönemem

NUSRET TORUNİ – YENER YILMAZOĞLU ATIŞMASI

Toruni

İkinci ayağı vereyim sana
Sakın söz getirme sözün üstüne
Her nerye gidersen kendini kolla
El yumruk indirir gözün üstüne

Yılmazoğlu

Ne diyeyim sana ey canım usta
Ördeği de koydum kazın üstüne
Sümmanî şenlikleri hani nec'oldu
Taşlamayı koydum közün üstüne

Toruni

Bu akşam hoy çıkar ağızından sedân
Vücûdun maşallah sağlamdır neden
Eloğlu fotoğraf çeker karşıdan
Çıkarır örneği bezin üstüne

Yılmazoğlu

Bir baksana hayâlimde düşümde
Gözden akan ince mince yaşında
Oğlumu sorarsan yirmi yaşında
Başka bir kız almaz kızın üstüne

Toruni

Toruni'n ateşine dikkât yanma
Susuz değirmende pervâne dönme
Bu devirde evlâdına güvenme
Bayılır düşersin sazın üstüne

Yılmazoğlu

Yılmazoğlu baksan neler eylerim
Söz yerine geldi burda söylerim
Hata ettim ise özür dilerim
Bir öpücük kondururum yüzün üstüne

NUSRET TORUNİ – TANRIKULU- RUHANİ ATIŞMASI¹⁷⁸

Tanrikulu

Döktüm gönül feryâdını selde gördüm bu gece
Bir bâğbân mucizatıdır gülde gördüm bu gece
Dediler ki Mecnûn âşık Leylâ için dolaşır
Ona aşkı veren nuru çölde gördüm bu gece

Toruni

Binmişim aşkın atına yolda gördüm bu gece
Çeşitli bar veriyorsun dalda gördüm bu gece
İlm-i hâli okumuşum bilirsin usûl erkân
Ehl-i irfân sâdık oldum dilde gördüm bu gece

Ruhanî

Seyrettim bir pehlivânı hâlde gördüm bu gece
Muhabbetin lezzetini balda gördüm bu gece
Kırk dört yıldır neler çektim sor bunu mızrabıma
Ben sevdanın nâmesini telde gördüm bu gece

Tanrikulu

Felekle cenge tutuştum bitirmedim dâvâyı
Şükrederek gece gündüz seyrettim semâyı
Ulu Rabb'im kurmuş bende îmân denen binayı
Âyet âyet zikreyledim dalda gördüm bu gece

¹⁷⁸ TANRIKULU, Nâzım İrfan: *Âşıklar Divanı*, İstanbul 1997.

Toruni

Millî eğitim kalem var o nedir ki elinde
Fikirde sabit dursun kalem çıkar dilinde
Dört yüz kırk sekiz âşık var Türkiye genelinde
Senin gibi ehl-i irfân yılda gördüm bu gece

Ruhanî

Âşık olan aşka düşer dilden içer bâdeyi
Hemi çalar hem söyler hem alır müsâadeyi
Çoktan beri arzuladım ben bu İrfan Baba'yı
Sevdanın dalgıcı olmuş gölde gördüm bu gece

Tanrıkulu

Tanrıkulu ben de beni belliğinde kınarsın
El açmış yaradanı gece gündüz anarsın
Bir ateşe tutulmuşsun ta içten yanarsın
Dağda taşta yerde gökte kulda gördüm bu gece

Toruni

Nusret Toruni'yim gezim hocam senin işini
Her nereye gidersen git daha koymam peşini
Gece gündüz dokuyorsun kudretin nakışını
İlim penceresindeydin tülde gördüm bu gece

Ruhanî

Ruhanî'yim yaralandım yaramı sarar iken
Girip muhabbet bağına güller derer iken
Ben dostların arzusunu yeşilde arar iken
Bunda ne hikmet var canım dalda gördüm bu gece

2. ATIŞMA

Ruhanî

Gelen gitsin dost bağına
Çiçekleri sergiledim
Bir soluna bir sağına
Gerçekleri sergiledim

Toruni

Kudret tezgâhında gördüm
Bürçekleri sergiledim
Aşkın gölgesinde doğdum
Ölçekleri sergiledim

Tanrıkulu

Dilim Mevlâ'yı anarken
Sürçekleri sergiledim
Doğru yolu ben beklerken
Kaçakları sergiledim

Ruhanî

Can ola ki cananında
Canan gerek zamanında
Kâbe'yi tavâf anında
Leçekleri sergiledim

Toruni

Muhabbetin var tadı
Olmaz insanların yâdı
Gönülde astım feryâdı
Bürçekleri sergiledim

Tanrıkulu

Hakk ile başladım söze
Gerçeklerle döndüm öze
Fil gibi göründüm göze
Böcekleri sergiledim

Ruhanî

Ruhanî'nin bu bohçası
Sen oldun gönül bahçesi
Aldılar himmet akçesi
Ben çekleri sergiledim

Toruni

Toruni baktı beriye
Şiirler yazdı huriye
Bazen koydu geriye
Bacakları sergiledim

Tanrıkulu

Tanrıkulu deme yalan
Düşmana sen saldın tâlân
Ay yıldız gökte dalgalan
Sancakları sergiledim

3. ATIŞMA

Ruhanî

Çok acele etme sen Tanrıkulu
Vakit vakit zaman zaman olursun
Gürüm gürüm gürültüye aldanma
Barut kokan duman duman olursun

Toruni

Sertçe çıkış yaptın Baba Ruhanî
Umarım ki ruhan ruhan olursun
Karşlı hemşehrimiz canım hocamız
Bu ilimde irfânirfân olursun

Tanrıkulu

Kendi belliğimde rüzgâr olurum
Yüceler de duman duman olursun
Sevdanın düzündüde eser geçerim
Bir harmanda saman saman olursun

Ruhanî

Toruni emeğin olmasın hebâ
Benim sözüm sana hep olsun çaba
Çok acele etme sen İrfan Baba
Gâhî fidan gâhî bâğbân olursun

Toruni

Er olan da gel gör erdir meydanı
Gözünden tanyor ehl-i irfânı
Serçeden korkarsın baba Ruhanî
Girer mescitlerde aslan olursun

Tanrıkulu

Ben dertle yanarım söylerim zârı
Olur derler meydanlarda ayarı
Ben bâğbân olurum Toruni arı
Sen petek görmeyen kovan olursun

Ruhanî

Ruhanî dert ile olmuştur Eyüp
Size bir şey derse olurum ayıp
Akar da içerim olursun kayıp
Toruni bir bardak ayran olursun

Toruni

Nusret Toruni de sözüne bakar
İrfan Tanrıkulu rumuzdan çıkar
Derin düşün fırsat elinden çıkar
Yaptığım işlere pişman olursun

Tanrıkulu

Tanrıkulu hakka döndüm yüzümü
Dilde ayar ettim gönül sazımı
Bir yelkendim kayıp ettim izimi
Bilirim yelkene liman olursun

4. ATIŞMA

Toruni

Allı turna figan eder nehire
Çiçeğe seslenir yazı canlatır
Figan dolaştırır yerli yerine
Rüzgâr dokununca tozu canlatır

Tanrıkulu

Gönlüm bir deryâdır sevdim bir elem
Mevlâ ister ise düzü canlandırır
Zannetme çöllerde kaybolur kervan
Hakk'ın ruhsatıyla izi canlandırır

Ruhanî

Kurban olam paslı telin boyuna
Mızrap vurur ise sazı canlatır
Akıl ermez âşıkların huyuna
Siz de depretir bizi canlatır

Toruni

Dünyaya gelince hep gitmiş yaya
Bütün hayatlarım bir renkli rüya
Vücûd bir iskelet yatar uykuya
Ruh bedene girer gözü canlatır

Tanrıkulu

Gönlümde Mevlâ'yı anan bir şeydir
Âleme rahmeti sunan bir şeydir
İçte alev alev yanan bir şeydir
Duman çıkarır közü canlatır

Ruhanî

Böyle olur âşıkların sürüsü
Âh ile vah ile geçmiş yarısı
Gönül sofrasında hayâl perisi
Ayağı canlatır dizi canlatır

Toruni

Der Nusret Toruni yamandır yaman
Bana sakın sorma bu hangi zaman
Elli altmışına girince insan
Başlar ağrıları sızı canlatır

Tanrıkulu

Tanrıkulu sen de yangına bir bak
Gönlün gönülle cengine bir bak
Koca tabîatın rengine bir bak
Kumaşa renk verir bezi canlatır

Ruhanî

Âşık Ruhanî'yim oldum perîşân
Güneş doğar olur dünya ürüşân
Hakk'ın dîvânında sâdık dervîşân
Doksan dokuz sayar yüzü canlatır

5. ATIŞMA

Toruni

Bu unsurdan var olundu insan
Ayak gider miydi baş olmasaydı
Âşıklara dertli denmez idiler
Akar gözünden yaş olmasaydı

Tanrıkulu

Âlemde mevsimin rengine bir bak
Yaz yaz olur muydu kış olmasaydı
İnsan geleceği yaşamasaydı
Onda hayâl ile düş olmasaydı

Ruhanî

Beş duygu var amma insanoğlunda
Duyar mıydı gönül hoş olmasaydı
Doyulur mu idi yalan dünyada
Bu hayatın sonu boş olmasaydı

Toruni

Bu dalın uzmanı dünyayı gezerdi
Madagar'da madenin sırrını çözdü
Dinamit kapsülü üretilmezdi
Üstü toprak içi taş olmasaydı

Tanrıkulu

Gönül âşk dolmasa yol ne ederdi
Leylâ boşa gezer çöl ne eder
Rabb'ine el açıp kul ne ederdi
Dört kitap içinde beş olmasaydı

Ruhanî

Onu anlar mı ki der akli noxsân
Bilenin zihnine ihsândır ihsân
Renkler bilinmezdi olmasaydı insan
Havva da Âdem'e eş olmasaydı

Toruni

Zannetme Toruni ilm-i hâl bilmez
Faydasız bir duâ hiç kabul olmaz
Artsız eksiksiz ceryan olmaz
Lamba yanar mıydı fiş olmasaydı

Tanrıkulu

Tanrıkulu sen çek içte ezâyı
Ol Mevlâ'm yaratmış yıldızı ayı
Mide ezmez damar almazdı payı
Ağızda çiğnene diş olmasaydı

Ruhanî

Âşık Ruhanî'yim aman ha aman
Her şeyi bilinçli yaratsan sultan
Ne töre olurdu ne hayâ îmân
Akılda her şeyde baş olmasaydı

6. ATIŞMA

Toruni

Elestü bezimde lebbeyk deyince
Dünya ne söyledi dalga ne duydu
Kudretin aşkına yandı kavruldu
Mecnûn ne söyledi Leylâ ne duydu

Tanrıkulu

İçimde bir dert var yanar bir zaman
Bu ateş ne dedi sahrâ ne duydu
Bir aşka tutulup eğiliyor figan
Gönül ne söyledi sevda ne duydu

Ruhanî

Bezm-i elestüde lebbeyke kullar
Kalem ne yazdı da imlâ ne duydu
Aşktan maşûka uzanan yollar
Feryâd ne söyledi kaya ne duydu

Toruni

Rüzgâr ah çekince inler ağaçlar
Dağlar gözlerinden akıtır yaşlar
Sabahleyin erken ötmeye başlar
Rüzgâr ne söyledi lâle ne duydu

Tanrıkulu

Gönülde îmânın yeri gizlidir
Gerçek mürşidlerin pîri gizlidir
Her yerin yakar nârı gizlidir
Gözler ne söyledi damla ne duydu

Ruhanî

Seni de beni de bilen Mevlâ'dır
Bu bir ibâredir bu bir imlâdır
Âşığı deryâyâ salan sevdadır
Dalgiç ne söyledi deryâ ne duydu

Toruni

Ben Nusret Toruni sözü bitirdi
Şiirleri murâdına yetirdi
İsrâfil'i dalga aldı götürdü
Dalga ne söyledi deryâ ne duydu

Tanrıkulu

Tanrıkulu sözü derdi çok kere
Durup durup feryâd etme boş yere
Azrâil pençeyi vurunca yere
Toprak ne söyledi semâ ne duydu

Ruhanî

Ruhanî gezersin şehirde köyde
Var mı bir derece kötude eyde
İlyas deryâdadır İsrâfil göğde
Onlar ne söyledi ummân ne duydu

7. ATIŞMA

Tanrıkulu

Ben bir karlı dağım sen Ferhâd gibi
Al da küllüğünü yar da geç gönül
Bir ıssız da kalmış garip bir kuldun
Ara sıra hâlim sor da geç gönül

Toruni

Sana benim şöyle diyeceğim var
Beş dakika yanında sor da geç gönül
Gönül bir nâme yazdım varmıyor
Gel de satırları ser de geç gönül

Ruhanî

Sana bir gül lâzım bir de çiçek
Gönül bahçesinde der de geç gönül
Telâşlıdır sînen dertlidir yürek
Getir şifânı sar da geç gönül

Tanrıkulu

Dertlerimi gözyaşımınla yazarım
Aşkın Mevlâ'sında satmaz pazarım
Bir sevda yüzünden ıssız mezarım
Bir Fâtiha oku dur da geç gönül

Toruni

Seven sevdiğine düşünmez hile
Ne yana gitse de sevdiği bile
Gönül dergâhını vur da şakala
Ciğerim ikiye yar da geç gönül

Ruhanî

Bir gün gelir bu ömrümün hitâmı
Hele dinle sözümün tamı
Oku İhlâs'ları oku Elhâm'ı
Sevabını bana sor da geç gönül

Tanrıkulu

Tanrıkulu gözden döker selleri
Bir vefâsız için geçer çölleri
Arar isen bahçeleri gülleri
Benim yücelerim kar da geç gönül

Toruni

Toruni'yim böyle düştü şânıma
Bütün fîrgatınan düşer kanıma
Günde birkaç kere uğra yanıma
Tabîr et rüyamı yar da geç gönül

Ruhanî

Ruhanî'yim düştüm dumana toza
Ne den ise yolum düşmedi düze
Sardım yardım çıktı doksan dokuza
Bir daha neşteri vur da geç gönül

8. ATIŞMA

Tanrıkulu

Ben ağlarım bir sevdanın peşine
Göz de sözde arıyorum boşuna
Feryâd ile kan ağlıyor bu gönül
İzde düzde arıyorum boşuna

Toruni

Dünyaya bir pencere gelen bakıyor
Yüzde gözde arıyorum boşuna
Gelen insanları bütün yaşıyor
Özde dizde arıyorum boşuna

Ruhanî

Beyoğlu beylerden el yaman imiş
Sizde bizde arıyorum boşuna
Ovaya sis çökmüş dağ duman imiş
Hızda azda arıyorum boşuna

Tanrıkulu

Bu gönül kendini kasar durmadan
Benlik yapar bana küser durmadan
Kışa döndüm boran eser durmadan
Güzde sazda arıyorum boşuna

Toruni

Bazen insan durumlardan sakınmaz
Derdi olmayanlar yanmaz yakınmaz
İnsan bir kitaptır kolay okunmaz
Nazda tizde arıyorum boşuna

Ruhanî

Binlere dere tepe düz gelir
Anlamaza davul zurna az gelir
Anlayana sivrisinek saz gelir
Cazda bazda arıyorum boşuna

Tanrıkulu

Tanrıkulu bilip gülmeyen gönül
Varıp da çöllere gelmeyen gönül
Mevlâ'yı arayıp bulmayan gönül
Közde özde arıyorum boşuna

Toruni

Der Nusret Toruni gönlünü doldur
Acâyib hâl oldu bu nasıl hâldir
Söz de yerinde gül dalında güzeldir
Buzda tuzda arıyorum boşuna

Ruhanî

Ruhanî'yim gözüm nemde bulunur
Gözümde nemde gönlüm gamda bulunur
Bu aşkı ilâhîmimde bulunur
Kazda kızda arıyorum boşuna

9. ATIŞMA

Ruhanî

Bu dünyanın karlarına kar yağar
Ya bu gönüllerin karı nedendir
Akşam batan güneş sabahtan doğar
Muhabbet bağının barı nedendir

Toruni

İki gönül bir selâvâta doğar
Yeryüzünde akan teri nedendir
Mevlâlûtfederse rahmetle yağar
Denizin buharı sırrı nedendir

Tanrıkulu

Her şey çift yaranmış derler dünyada
Namuslu insanın arı nedendir
Seven gönül Mevlâ'sına bağlıdır
Gözde yaş yürekte koru nedendir

Ruhanî

Gündüz güneş geceleri ayı var
Her insanın ayrı ayrı huyu var
Bir denizin iki türlü suyu var
Biri beyaz biri sarı nedendir

Toruni

Arasında perde yer yoktur sanar
Aşağı konuşsan bilmeyen kınar
Sihirli bu dünya durmadan döner
Çarkı nereye bağlı peri nedendir

Tanrıkulu

Mevlâ'nın her varlığı bir denk yaratmış
Gecede gündüzde âhenk yaratmış
Mevsim mevsim yapmış renk renk yaratmış
Turuncu lacivert gri nedendir

Ruhanî

Mevlâ dünya ile çarkı istiyor
Kün demekle bu âlemi var etti
Çamuru yoğuttu mücevher etti
Önce erkek sonra karı etti

Toruni

Âdem'le Havva'ya eyledik methi
Bir noktada var etti kâinâtı
Nur içinde var etmişti cenneti
Kendi azmetti nuru nedendir

Tanrıkulu

Mecnûn'u çöllerden aratan O' dur
Her şeyden münezze O' dur tam O' dur
Canlıyı canlısızı yaradan O' dur
Bazı ölü bazı diri nedendir

Ruhanî

Âşık Ruhanî'yim severim merdi
Severim saydırdım üç ile dördü
Sülûklü diyorlar Eyüp'ün kurdu
Çiçekten bal yapan arı nedendir

Toruni

Der Toruni ağır çeken yükü bir
Sülûk değil arı değil teki bir
Yaprağı bir gövdesi bir kökü bir
Biri yaştır biri kuru nedendir

Tanrıkulu

İnsan için hizmet için âlemler
Fânî de an gibi sınar âlemler
Zerreden büyüğe döner âlemler
Emir eden şaşmaz turu nedendir

10. ATIŞMA

Ruhanî

Size bir ayak açayım
El değsin etek değmesin
Ben kılı kıldan seğeyim
Kıl değsin budak değmesin

Tanrıkulu

Öyle bir söz söyle dostum
Dil değsin dudak değmesin
Sevgi ile uzat elini
El değsin tırnak değmesin

Toruni

Arının sırrı çözülmöz
Bal değilsin petek değilsin
Dostun eli çok ağırdır
El değsin kötek değmesin

Ruhanî

Derdime bir dermân getir
Benim murâdına yetir
Ağacın dibinde otur
Dal değsin yaprak değmesin

Tanrıkulu

Peteğinde balın düşün
Ağacında dalın düşün
Bu gönülde gelin düşün
Tül değsin otak değmesin

Toruni

Ne güzel söyledin beyit
Mehmet Bey olur şâhit
Alıp beşini de büyüt
Yel değsin toprak değmesin

Ruhanî

Ruhanî'yim hesabına
Sözü yazdım kitabıma
Bu sevdalı mızrabıma
Tel değsin parmak değmesin

Tanrıkulu

Gece gündüz arar yârim
Bir bahçeyim girer yârim
Saçlarını tarar yârim
Hâl değsin yanak değmesin

Toruni

Toruni söylemem hata
Hayran oldum muhabbete
Gözyaşlarım bu vücûtta
Sel değsin bulak değmesin

11. ATIŞMA

Ruhanî

Umutla bekleyen dîvâne gönlüm
Yol kervandan ayrı kalınca ağlar
O yârin önünde eğildi boynum
Kül dumandan ayrı kalınca ağlar

Tanrıkulu

Gece gündüz çekerim ben hasreti
Yıl zamandan ayrı kalınca ağlar
Gönülden Hakk'ını zikreder yanar
Dil lisândan ayrı kalınca ağlar

Toruni

Gönüldeki bağlar vîrân olunca
Gül bâğbândan ayrı kalınca ağlar
Bütün etrafını sitem bürüse
Dal gülşândan ayrı kalınca ağlar

Ruhanî

Uzun yol yürüdün delindi taban
Gurbet eller bana yabandır yaban
Yıllar emek etmiş dîvâne bâğbân
Dal fidandan ayrı kalınca ağlar

Tanrıkulu

Bu dertli gönlümde çekerim zârı
Yürekte yanıyor sevdanın nârı
İster çiçek çiçek dolaşsın arı
Bal kovandan ayrı kalınca ağlar

Toruni

Bi' maşallah doğru oldu manâlar
Ârif sözlerini alır da neler
Kün fe-yekûn olur geçen seneler
Yıl insandan ayrı kalınca ağlar

Ruhanî

Âşık Ruhanî'yim geçtim Kerem'i
Gördüm hekime açtım yaramı
Bir dostun elinde derdin mehlemi
El çırpandan ayrı kalınca ağlar

Tanrıkulu

Tanrıkulu dertli yandı ağladı
Geçmişte ağladı indi ağladı
Dertleri damlaya bindi ağladı
Sel ummândan ayrı kalınca ağlar

Toruni

Nusret Toruni'yim bu yaram derin
Açıp da içini gözüyle görün
Sonbaharda duman alır dağların
Çöl çobandan ayrı kalınca ağlar

12. ATIŞMA

Ruhanî

Yalnız bırakılan insan
Düz yolundan sapmaz deme
Biri yer biri bakarsa
Kıyâmet de kopmaz deme

Tanrıkulu

Bir yıkılan bina görsem
Mevlâ onu yapmaz deme
Bazısına gerçek îmân
Bazıları sapmaz deme

Toruni

Okuyan bilen kişiler
Bundan hisse kapmaz deme
Biri zâlim biri mazlûm
Şu elini öpmez deme

Ruhanî

Bilirim eloğlu ersen
Amma okunmaz deftersen
Âlim yanında söylersen
Söz geriye tepmez deme

Tanrıkulu

Göklere çıkıyor sesim
Mevlâ'yı solur nefesim
Bulutlar göklerde süsüm
Damlaları serpmez deme

Toruni

Değil bunlar kuru saye
Söz bulundur maya maya
Önüne gelse sarp kaya
Göğsün ona çarpmaz deme

Ruhanî

Ruhanî çiğnedin çamur
Nâmerdin yüreği demir
Kendini bilmeyen memûr
Anaforu kapmaz deme

Tanrıkulu

Tanrıkulu çek aşk yayı
Git çölde ara Leylâ'yı
Genişte an sen Mevlâ'yı
Dar zamanda sıkılmaz deme

Toruni

Toruni anlayan anlar
Manâyı çakar irfânlar
Dünyaya gelen insanlar
Hayatından bıkmaz deme

13. ATIŞMA

Ruhanî

Gelin biz ismimizi
Yazalım yola yola
Gerçekten resmimizi
Çizelim yola yola

Toruni

Akın eden yaşları
Sızalım yola yola
Hayatı bilgi gibi
Dizelim yola yola

Tanrıkulu

Bu gönül bir dağ gibi
Kazalım yola yola
Bir Leylâ'nın peşinde
Azalım yola yola

Ruhanî

Yarayım yara doğru
Yar oldum yâre doğru
Yarın yar yâre doğru
Tozalım yola yola

Toruni

Uçurumla yar ile
Yâr oldum o yâr ile
Seyrân ettim yâr ile
Gezelim yola yola

Tanrıkulu

Vefâsız hiç anma
Peşinden boşa yanma
Sevda denen muamma
Çözelim yola yola

Ruhanî

Gül olur güle bende
Alırsan güle bende
Âşğım güle ben de
Sezelim yola yola

Toruni

Bu hayatım kül gibi
Yaktı beni kül gibi
Savuruyor kül gibi
Tozalım yola yola

Tanrıkulu

Dert çektim gözyaşı ile
Avundum yâr düşüyle
Kibiri âşk taşıyla
Gezelim yola yola

Ruhanî

Ruhanî'nin yazarı
Yazarmış yazarı
Ya feryâdı yazarı
Bozalım yola yola

Toruni

Toruni kervanı çek
Biraz lâfi geri çek
Madde madde gel biçek
Hızarı yola yola

Tanrıkulu

Tanrıkulu ocaktan
Gel kaçma sen gerçekten
Arıyım her çiçekten
Süzelim yola yola

14. ATIŞMA

Ruhanî

Özünden ayrı kalan
Kenarda kalır kalır
Encâmlı olur yalan
Kalanda kalır kalır

Toruni

Kimseler kurar plan
Alanda kalır kalır
Ederse bağı tâlân
Tâlânda kalır kalır

Tanrıkulu

Hakk'ı bilmeyen gönlün
Dolanda kalır kalır
Ârif değilse insan
Alanda kalır kalır

Ruhanî

Bu hevesi bilmeyen
Bu kafesi bilmeyen
Bu nefesi bilmeyen
Bu anda kalır kalır

Toruni

Düşünürlerse hile
Hile kendisine bile
Şerre verirse mola
Olan olanda kalır

Tanrıkulu

Gerçekleri görmezse
Hatırları sormazsa
Sırrı bana vermezse
Ölen ölende kalır

Ruhanî

Bu inceyi bilmeyen
Bu geceyi bilmeyen
Beş heceyi bilmeyen
Tâlântâlân da kalır

Toruni

Bak ötüyor bu teller
Ne olacak bu eller
Kim kimleri parseller
Alan alanda kalır

Tanrıkulu

Tanrıkulu ol nacar
İnsan fânîdir geçer
Kuşlar yüksekte uçar
Yılan yılanda kalır

Ruhanî

Ruhanî doldu saat
Tamam oldu muhabbet
Yoruldu İsa Kırat
Dolan dolanda kalır

Toruni

Toruni ettin rahat
Ne olacak memleket
İhtimât ile rüşvet
Çalan çalanda kalır

Tanrıkulu

İrfan mürşide varır
Gönülden sevgi verir
Kötü dünyada görür
Kılan kılında kalır.

15. ATIŞMA

Toruni

Rüzgârlara çadır denize mühür
Vurdum diyen varsa yalan söylüyor
Bu dünyanın ahvâline sırrına
Erdim diyen varsa yalan söylüyor

Tanrıkulu

Hakk' mı bilmende gerçek hedefe
Vardım diyen varsa yalan söylüyor
Bâğbân olup bahçeleri gezmeden
Derdim diyen varsa yalan söylüyor

Ruhanî

Ömrü hayatımda feleğe tuzak
Kurdum diyen vara yalan söylüyor
Karasakız ile gönül yarası
Sardım diyen varsa yalan söylüyor

Toruni

Hayatın encâmı kuluma bağlı
Bazen ölü yatar ve lâkin sağdır
Hayatın bir yanı ölü bir dağdır
Gördüm diyen varsa yalan söylüyor

Tanrıkulu

İnsan geleceği ezelden belli
Gönül kan ağlıyor gözleri selli
İstersen sen yaşa yüz ve yüzeli
Durdum diyen varsa yalan söylüyor

Ruhanî

Dediğın dertlerin cezası mı yok
Hakk'ın haznesinde arar isen çok
Güneşe balçığı mızrağa yumruk
Vurdum diyen varsa yalan söylüyor

Toruni

Toruni sözleri inceden ince
İnce düşünenler inceler hoca
Hayat nefesini ömür boyunca
Sürdüm diyen varsa yalan söylüyor

Tanrıkulu

Tanrıkulu içten fermân çıkmayan
Hekim olup elden dermân çıkmayan
Gönülden tutuşup duman çıkmayan
Nârdım diyen varsa yalan söylüyor

Ruhanî

Âşık Ruhanî'nin böyledir sesi
Dediğim doğrudur var mı ötesi
Fiske taşı ile demirden örsü
Kırdım diyen varsa yalan söylüyor

16. ATIŞMA

Toruni

Dokunsak bir yerde olup imtihân
Bir müddet o handa durduk da geldik
Mevlâ ışık verdi gösterdi bir yol
Bu ışık dünyayı gördük de geldik

Tanrıkulu

Ervâhı âlemde vardı yazımız
Erenler safına girdik de geldik
Bâğbân olduk hakikatin bağında
Aşkın çiçeğini derdik de geldik

Ruhanî

Elestü bezminde gönül sırrında
Biz Allah'a ikrâr verdik de geldik
Ervâhlar camiinde birinci safta
Yaradana boyun bulduk da geldik

Toruni

Lebbeyk dedik ama tek bir gül verdik
Biz çalıdan ani civciv çıkardık
Mağara ağzında tufâna girdik
Örümcek ile ağı ördük de geldik

Tanrıkulu

Söz ile söyledik Hakk'a âvâzı
Teshbîh gibi çektik sevgi niyâzı
Hakk farz eylemişti kıldık namazı
Kibir çemberini kırdık da geldik

Ruhanî

Ben de sevmiş idim nura cananı
O candır iki cihân sultanı
Yılanının ağzına bizler dabanı
Sıddıkla beraber verdik de geldik

Toruni

Hem Allah'ı andık azim Kur'ân'ı
Sureyi sıraya koyduk Osman'a
Yûsuf ile bile girdik zindâna
Yakub'un gözünü sardık da geldik

Tanrıkulu

Tanrıkulu yanar Mevlâ'dan gümân
Veren alan o'dur sen istersen yan
İnsan başak oldu felek de harman
Kendimizi yere serdik de geldik

Ruhanî

Ruhanî dünyaya gelmezden evvel
Bu şark-ı âlemi bilmezden evvel
Defa defa öldük ölmezden evvel
Huzuru mahşeri gördük de geldik

17. ATIŞMA

Toruni

Vücûdum çınar ağacı gibi
Çiçeği göstermiş nar üzerinden
Gaye dağlarına duman bürümüş
Artık kervan geçmez kar üzerinden

Ruhanî

Çınarda nar olmaz narda nar olur
Meyve ağacının bar üzerinde
Âşıklarda feryâd olur zâr olur
Feryâdım figanın zor üstünde

Tanrıkulu

Bu gönlümü kötülüklerden sakladım
Kaldırdım benliği ar üzerinde
Âlem fâni dünya fâni ben fâni
Nice insan geçti yer üzerinde

Toruni

Garip yolcu yol üstünde ağlıyor
Deryâ gibi gözyaşları çağlıyor
Dedim huri karaları bağlıyor
Mâtem gelmiş çökmüş yer üzerinde

Ruhanî

Âşık oldum nedir benim bildiğim
Karışıktır ağladım güldüğüm
Zülüfleri deste deste sevdiğim
Tomur tomur olmuş ter üzerinde

Tanrıkulu

Sorma sevda çeken her yanmaz
Nice gönül gaflettedir uyanmaz
Gönül vardır sıcaklığa dayanmaz
Gönül vardır durur nâr üzerime

Toruni

Toruni'yim düştüm dermâna deme
Onun için ruhta yaşarım nâme
Ağlıyorum dinle beni kınama
Aç da ciğirim gör kor üzerinde

Ruhanî

Âşıktır Ruhanî bir figandadır
Hasretin ateşi yanar candadır
Ebâ-yı ecdâdım kabristândadır
Git de bir Fâtiha ver üzerinde

Tanrıkulu

Tanrıkulu namuslandık arlandık
Îmân ettik kötülüğe sırlandık
Biz inandık yaradandan nurlandık
Bu gönül durur mu kir üzerinde

18. ATIŞMA

Ruhanî

Hayâlpehlivânı geçen seneden
Gölgede yatmamış neresi kalmış
Çöplüğün başında günü gün eden
Çil horoz öt demiş neresi kalmış

Tanrıkulu

Gençliğı görmeyen bu deli gönül
Doksana atmamış neresi kalmış
Aydınlık görmeyen dertli dünyamın
Güneşi batmamış neresi kalmış

Toruni

Hayat bir duvardır dört yanı ışık
Bir yanı gitmemiş neresi kalmış
Gurbet eli gezip dolaşan âşık
Hayatı bitmemiş neresi kalmış

Ruhanî

Gün be gün artıyor gönlümün gamı
Bakak nerye varır sonu encâmı
Yârin talihini benim şansımı
Ejderhâ yutmamış neresi kalmış

Tanrıkulu

Dâimferyâd edip sözde yanarken
Dertli bir kervandır izde yanarken
Sevdaya tutulup közde yanarken
Dumanı tütmemiş neresi kalmış

Toruni

Gözlerimde yaşlar var oluk oluk
Her zaman yürüdüm almadım soluk
Ellisinde yakaladı kocalık
Kabağa çatlamaş neresi kalmış

Ruhanî

Ruhanî'yim neler geldi başıma
Kan karıştı gözden akan yaşıma
Elin muhânneti biçmiş âşinâ
Soğuk sus katmamış neresi kalmış

Tanrıkulu

Tanrıkulu derdi n'etti n'eyledi
Yıllardır boşa mı gönül eyledi
Bir güzel peşinde Yûsuf eyledi
Pazarda satmamış neresi kalmış

Toruni

Der Toruni çile gider zâr gider
Uzaklaşır senden nazlı yâr gider
Göze duman çöker dizden fer gider
Suyu ısıtmamış neresi kalmış

19. ATIŞMA

Tanrıkulu

Bir sevda peşinde bülbül gibiydim
Felek buldurmadı gül nerde idi
Bir söyleyip yürek derde yanarken
Gönül feryâd eder dil nerde idi

Toruni

Garip çoban dağda yolun şaşırılmış
Göz mü kapalıydı çöl nerde idi
Adım atmış bir gün düşmüş handeye
Ona yazık olmuş yol nerde idi

Ruhanî

Dost haneme geldi gitti boşuna
Gönül kovanında bal nerde idi
Gelene geçene ele âleme
Beni anlatacak tel nerde idi

Tanrıkulu

Âlem bir muammâ kıldım ben nazar
Dilimle söylerim derdimi yazar
Manâ âlemde kurmuşum pazar
Satanı belliydi pul nerede idi

Toruni

Dergâhta sitemi dokur Ruhanî
Yine bülbül gibi şakır Ruhanî
Envâr-ül âşıkîn oku Ruhanî
Bilmiyorum ilm-i hâl nerde idi

Ruhanî

Doğru söyleyenin sözleri haktır
Boş olan sözlere karnımız toktur
Hece harekeden haberin yoktur
Sen neyi okudun dal nerde idi

Tanrıkulu

Dertlerin için yıllandım bugün
Bir vîrân bahçeydim güllendim bugün
Kendi benliğimde çöllendim bugün
Damlaydım döküldüm sel nerde idi

Toruni

Cephede koşmuştu şu senin deden
Suyla savaş yaptı söyle ki neden
Şehit olup şehit kanı olmadan
Bayrağa renk veren al nede idi

Ruhanî

Derler yaratılmış insanı umut
Eğer kaptan isen gemini yürüt
Gönül tellerine dizdiğin mektup
İmza nerdeydi pul nerde idi

Tanrıkulu

Tanrıkulu kendin bilmez evvel
Ervâhi âlemde gülmezden evvel
Âdem toprak olup gelmezden evvel
Dünya dünya idi kul nerede idi

Toruni

Mehlî bir senenin vechinde idi
Ervâhi ezelde göçünde idi
Ateş su rüzgâr içinde idi
Devroldu seneler yel nerde idi

Ruhanî

Âşık Ruhanî'yim söz var rumuzda
Surumuzun sırrı doksan dokuza
Ervâhlar saklı idi levh-i mahfûzda
Daha ondan ince han nerde idi

Tanrıkulu

Tanrıkulu sırrın varı o idi
Âlemin mahlûkun pîri o idi
Ezelin noksânsız nuru o idi
Sırat var mı idi kıl nerde idi

Toruni

Bir katre ter idi çizmeden evvel
Der Toruni sırrı çözmeden evvel
Cebrâilbismillâh yazmadan
Âlemin temeli bu nerde idi

20. ATIŞMA**Ruhanî**

Dünyada ömrün boşuna
Yorarsan üstün gülerler
Doğrunun yoluna tuzak
Kurarsan üstün gülerler

Tanrıkulu

Bâğbân olmayıp çiçeğe
Derersen üstün gülerler
Hakk'ın yaptığı gönülü
Kırarsan üstün gülerler

Toruni

Nâr üzerinde seccâde
Serersen üstün gülerler
Gördüğüm rüyayı şerre
Yorarsan üstün gülerler

Ruhanî

Dünyada oynanır oyun
Anlarsan meydanda soyun
Düşman kapısında boyun
Burkarsan üstün gülerler

Tanrıkulu

Gel ağlama zârı zârı
Sevgi hasret ihtiyârı
Gönül vermeyen bir yâri
Ararsan üsten gülerler

Toruni

Hayatta çektik cefâyı
Sakın yapma müdâfayı
Saçı olmayan kafayı
Tararsan üsten gülerler

Ruhanî

Küfür ehlî sana düşman
Dost dersin olursun pişman
Acı sakız derde dermân
Sararsan üsten gülerler

Tanrıkulu

Sen gönlünü boğma yasa
Sevgin varsa etme tasa
İzin almadan meclise
Girersen üsten gülerler

Toruni

Neden yıkılmıştı çatı
Berbat etmiş memleketi
Eylemsiz küheylân gibi
Sürersen üsten gülerler

Ruhanî

Ruhanî'yim aman oy oy
Elma isem al beni soy
Hırsızlara bir daha oy
Verirsen üsten gülerler

Tanrıkulu

Tanrıkulu sevgi dünya
Dert çektin yer diye diye
Bismillâhsız ben benliğe
Erersen üsten gülerler

Toruni

Can alıyor yine canı
Hedef almışlar vatani
Evde saklarsan düşmanı
Korursan üsten gülerler

21. ATIŞMA

Ruhanî

Kınamayan ey ağlar siz beni
Bir iken bu günler bin oldu yaram
Çek elin üstünden muhânnet hekim
Eline sürdükçe kan oldu yaram

Toruni

İrfan hoca bize ümit verdikçe
Ne derse bugünler son oldu yaram
Geçen günlerimi hatırlıyorum
Her yanımda yıkıldı fon oldu yaram

Tanrıkulu

Bir hasretin feryâdına yanarken
Sevda hançerine kın oldu yaram
Gece gündüz hayâl ettim ağladım
Canana can dedim can oldu yaram

Ruhani

Bu dert beni saldı gurbet ellere
Gurbet ellerden çölden çöllere
Kırk seneden beri düştüm dillere
Âlemin dilinde şân oldu yaram

Toruni

Neye feryâd ettim ömrün boyunca
Ben seni tanırım inceden ince
Derdim bitmiş idi birkaç gün önce
Bir saat bir dakika ân oldu yaram

Tanrıkulu

Doksan dokuz saydım yüzü gezerken
Bir kervan misâli ize gezerken
Baharı gezerken yazı gezerken
Kıştan haber verdi don oldu yaram

Ruhanî

Kim bilir Ruhanî ne eder neyler
Eğer bilinirse el beni söyler
Ne kantarlar çeker ne baskül eyler
Bir değil bin değil ton oldu yaram

Toruni

Der Nusret Toruni acâyib oldu
Bilmeyen dost der ki sana ne oldu
Doktor teşhîs koydu çâreyi buldu
Bütün sızılardan men oldu yaram

Tanrıkulu

Tanrıkulu dertle durmaz gezerken
Feryâd ile yüreğini ezerken
Gözlerinden damları süzerken
Çâresiz bir derde yön oldu yaram

22. ATIŞMA

Tanrıkulu

Aşka düştü öz hâlini
Azar azar ağlar gönül
Çâresizdir öz derdini
Yazar yazar ağlar gönül

Ruhanî

Hayata kendi hâline
Kızır kıza ağlar gönül
Dalar aşkın denizine
Yüzer yüzer ağlar gönül

Toruni

Dağda şekil nakışlar
Sezer sezer ağlar gönül
Anda doğan ışıklar
Sızır sızır ağlar gönül

Tanrıkulu

Kan ağlarken yıllar olur
Dertli dertli eller olur
Gözde akan seller olur
Süzer süzer ağlar gönül

Ruhanî

Derer aşkın çiçeğini
Yazar işin gerçeğini
Gelir kendi hendeğini
Kazar kazar ağlar gönül

Toruni

Çiçeksiz yaşarken içe
Gidenin arzusu ne de
Hoca derdini kâğıda
Yazar yazar ağlar gönül

Tanrıkulu

Tanrıkulu söyler zârı
Dolaşır gider diyârı
İçindeki gizli sırrı
Çözer çözer ağlar gönül

Ruhanî

Ruhanî aşkın hâline
Halleder kalan kalına
İncelir aşkın teline
Dizer dizer ağlar gönül

Toruni

Toruni dur yaş üstüne
Hilâl çekti kaş üstüne
Taşı koyar taş üstüne
Dizer dizer ağlar gönül

23. ATIŞMA

Toruni

Dolaşırken sahrâyı geliyor su düzenen
Sahrâlar çok genişdir dağda çoban uyumuş
Her tarafta lâle var bütün olmuş rengârenk
Ağaçlar çiçek açmış bağda bâğbân uyumuş

Ruhanî

Seyreyledim âlemi su yenişi akıyor
Dünyanın seyri güzel çağda kaptan uyumuş
Kimsenin akli ermez âlemin ahvâline
Kim kaleyi fethetmiş çağda sultan uyumuş

Tanrıkulu

Gece gündüz hayâle gezer bu deli gönül
Yolunu bulamazken yolda kervan uyumuş
Bu dünyaya manâlı gelip gidiyoruz biz
Bazı insan inanmış bazı insan uyumuş

Toruni

Cepheleri görmeden bir top aldı attılar
Topal karınca olup büyük fili yuttular
Bize kan gösterdiler bala şerbet kattılar
İnek ağla girdi yağda ayran uyumuş

Ruhanî

Güya nazar eden var bu sırrın yazarına
Hangi galip göz atmış manânın pazarına
Sarrâf hâli perîşân hileler dizene
Buna sarrâf ne yapsın malda mercan uyumuş

Tanrıkulu

Kimi figan eyliyor kimi sözde yanıyor
Kimi boşa dolaşıp kimi özde yanıyor
Kimi bir kervan gibi kimi izde yanıyor
Közler küle dönüştü çıkan duman uyumuş

Toruni

Der Nusret Toruni hey ozanda ne kaynıyor
Kervan yolda yorulmuş düzende ne kaynıyor
Boş boşuna şu dolu kazanda ne kaynıyor
Buhar şekli değişmiş içte duhân uyumuş

Ruhanî

Âşık Ruhanî' yim ben olur sözüme gelen
Dünyaya yalan derler yoksa hayat mı yalan
Bir gün gönül bağına gelip düşer mi tâlân
Buna bâğbân neylesin bağda diken uyumuş

Tanrıkulu

Tanrıkulu dertli der gönülden içilmiştir
Feryâd edip dururken bahçede açılmıştık
Bir başaktık geliştik orakla biçildik
Harman tığa dönüşmüş tığda saman uyuyor

Ruhanî

Gel âşık Ruhanî bu derde dayan
Bizim bu hâlimiz Mevlâ'ya ayân
Dostumun evinde okuduk dîvân
Muhabbet bitmedi bandımız bitti

Toruni

Taze kuşlar gibi uçan Zeynep'im
Hayat bağrında açan Zeynep'im
Sevgi bahçesinden içen Zeynep'im
İltifât bitmedi bandımız bitti

Tanrıkulu

Tanrıkulu hoca dermânım Zeynep
Ona hep can derim cananım Zeynep
Hasret yaşlarında mihmânım Zeynep
Marifet bitmedi bandımız bitti

ÂŞIK NUSRET TORUNİ – İSRAFİL DAŞTAN ATIŞMASI

İsrafil

Dinle bu sözümü canım üstâdım
Dâim Hakk'a giden yolu severim
Dünya benim diyen el neye yarar
Fakire uzanan eli severim

Toruni

Her ne desen Hakk'ı anmak lâzımdır
Gerçeği konuşan dili severim
Câhilden ne çıkar âlim lâzımdır
Boşu kenarı at dolu severim

İsrafil

Bilemem bir midir arıyla sinek
Mümine şart olur gerçeği görmek
Bizde cesarettir korkuyu yenmek
Gâh olur ki kalmakalı severim

Toruni

Dîvânda yazıldı üç mübârek lem
Mimler süresinde keşf oldu âlem
İkrârda verildi ra iki kelâm
İki ha bir mim bir dalı severim

İsrafil

Dörtler mevsiminde dört parçası var
Bunu söylemeye etmem ede bar
Ona sormak falan değildir zarar
Edebî solmayan gülü severim

Toruni

Erenler kılıca asılmalıdır
Hakk'ın karşısında susulmalıdır
Hırsızların eli kesilmelidir
Mevlâ'ya açılan eli severim

İsrafil

Âşık İsrafil'im aşkın ocağı
Ezelden öğrendik sol ile sağ
Verseler istemem îmânsız bağı
Mecnûnla îmânlı çölü severim

Toruni

Nusret Toruni'yim bu benim bestem
Kim bir söz öğretse o benim ustam
Yâsin'dir mektubum İhlâs'tır postam
Dosta giden arzuhâli severim

2. ATIŞMA

Toruni

Duydum ki sılanın baharı gelmiş
Görmek için ben o yana giderim
Bahçeler yeşermiş güller açılmış
Koklamaya yana yana giderim

İsrafil

Âşıklara derler gurbet kuşları
Bir o yana bir buyana giderim
Âlemin üç günü bize üç aydır
Ben sılaya bir zamana giderim

Toruni

Gökyüzünde kanat geren turnalar
Sordum içinizde bir keder mi var
Alt tarafı çimen üst tarafı kar
Geçit vermez o mekâna giderim

İsrafil

Bana sorar isen eldeki sazdır
Şimdi Palandöken başın beyazdır
Bizim kazalarsa az daha yazdır
Ya Tortum'a ya Narman'a giderim

Toruni

Vatan hasreti var Torun içinde
Hasretlik kâr etmiş bana bu günde
Azîz bayramımız Martın üçünde
Görüşmeye çok ihsâna giderim

İsrafil

Üstadım bu söze arabul manâ
Âşık İsrafil'im çıktım dîvâna
Bana sorar isen kalmam bayrama
Yolu kısa Ramazan'a giderim

3. ATIŞMA

İsrafil

Aç karnına saz çalmakta olmuyor
Ben buna çok güzel huy diyemirem
Sözlerim tatlıdır gâhî de acı
Müdür Bey hepsini duy diyemirem

Toruni

Anan seni yiğit diye doğurmuş
Düşmana boynunu ey diyemirem
Yiğit isen sözün söyle yüzde yüz
Dönüp arkasından söv diyemirem

İsrafil

Bilmirem ne türlü sendeki eda
Hemen yere düştü değişti moda
Ben sana söyledim sır aramızda
Kalkıp sağa sola yay diyemirem

Toruni

Eskiden böyledir atalar demiş
Her yokuş başında vardır bir yeniş
Ârif ile otur ârifle konuş
Gidip sahtekâra uy diyemirem

İsrafil

Çok şükür Allah'a edebîm arım
Ne şerefsiz yokum şerefli varım
Elestüde ikrârlıdır ikrârım
Sana bu sözünden cay diyemirem

Toruni

Kendini anlatır doğru bir kişi
Bakışlarda belli olur gidişi
Dolunun yerine kaldırıp boşu
Köşe başı diye koy diyemirem

İsrafil

İki iki imkânı yok beş olmaz
Her insandan her insana eş olmaz
Usta her köşeden köşe taş olmaz
Senin bu işine ey diyemirem

Toruni

Yakında ben senin vereyim cezan
Yine bu saatlik başlıyor nizâm
Ticâretçiysen helâlden kazan
Gidip de pazarda soy diyemirem

İsrafil

İsrafil'im bu feryâdım duyulur
Belki dedim uyuyanlar ayılır
Halkı soyanlara hırsız denilir
Ben böyle insana bey diyemirem

Toruni

Toruni'yim bakıyorum ödeven
Dâimâ boş olur kendini öven
Anasını kesen babayı döven
Böyle insanlara ey diyemirem

4. ATIŞMA

Toruni

Her ne söyler isen söyle Hakk için
Taşın düşün bir yararlı söz konuş
Sana bir ricam var âşık İsrafil
Nere gitsen eğri otur düz konuş

İsrafil

Bir sürü lüzûmsuz bak neye yarar
Lüzûmluyu konuş biraz az konuş
Dâimâ makbuldür ince düşünce
İster isen bir kenara yaz konuş

Toruni

Bazen insan bilmez sohbeti hatır
Söyler amma arkasını unuttur
Bazı insan kendisini anlatır
Gurbet elde dört bir yana gez konuş

İsrafil

Bilemem üstadım ne derim beyen
Bizi şörveledi işini yayan
Söyle neye yarar kendini öven
Beş siz konuştuysan bir de biz konuş

Toruni

Toruni'ye ilhâm verildiğinde
Yarasına mehlem sürüldüğünde
Şâhsîyeten soru sorulduğunda
Fikrini kısa tut sözün öz konuş

İsrafil

Âşık İsrafil'im var mıdır çâre
Düşüp de düzele çâreyi ara
Nereye gitmiş ki bir bahtı kara
Bırak şu karayı bembeyaz konuş

FOTOGRAFLAR

Nusrettin Yazıcı (Toruni)
1945-2003

**Konya Âşıklar Bayramı sırasında, diğer âşık arkadaşları ile birlikte.
Nusret Toruni – Murâd Çobanoğlu- Mevlüt İhsani**

**Geleneksel Âşık Sümmanî Baba Şenlikleri'nde çekilmiştir.
Yer Samikale Köyü – Ablak Taşı**

Konya Âşıklar Bayramı (1978)

**Hüseyin Sümmanîoğlu - Nusret Toruni - Şeref Taşhova – Murat Çobanoğlu –
Mevlüt İhsani Nuri Çırağı ve diğer âşık arkadaşları**

**Âşık Nusret Toruni'nin Almanya turnesine çıktığı dönemler.
Yanında Ozan Çelebi ile beraber. (1991)**

Erzurum'un 83. Kurtuluş Yıl Dönümü Kutlamaları
Erzurum Kültür ve Yardımlaşma Derneği
2001 – Yenibosna / İstanbul

Konya Âşıklar Bayramı

Âşık Nusret Toruni'nin mezarı.

Sultanbeyli / İSTANBUL